

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI

DOKTORA TEZİ

**ENFLASYONUN GELİR EŞİTSİZLİĞİ
ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN PANEL VERİ
ANALİZİ İLE İNCELENMESİ**

ÖMER FAZIL EMEK

250216014

TEZ DANIŞMANI

DOÇ. DR. MURAT USTAOĞLU

PROF. DR. FERDA YERDELEN TATOĞLU

İSTANBUL – 2020

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

DOKTORA
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı : ÖMER FAZIL EMEK Numarası : 2502160124
Anabilim Dalı /
Anasanat Dalı / Programı : İKTİSAT Danışmanı : DOÇ. DR. MURAT USTAOĞLU
Tez Savunma Tarihi : 16.01.2020 Saati : 13.00
Tez Başlığı : ENFLASYONUN GELİR EŞİTSİZLİĞİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN PANEL VERİ
ANALİZİ İLE İNCELENMESİ.

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 50. Maddesi uyarınca yapılmış,
sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABULÜNE OYBİRLİĞİ / ~~OYÇOKLUĞUYLA~~ karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- PROF. DR. AHMET İNCEKARA		Kabul
2- PROF. DR. HALİL TUNALI		KABUL
3- PROF. DR. YUSUF TUNA		KABUL
4- DOÇ. DR. MURAT USTAOĞLU		KABUL
5- DR. ÖĞR. ÜYESİ ABDÜSSELAM SAĞIN		KABUL

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- DOÇ. DR. SELMAN YILMAZ		
2- DR. ÖĞR. ÜYESİ ADEM LEVENT		

ÖZ

ENFLASYONUN GELİR EŞİTSİZLİĞİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN PANEL VERİ ANALİZİ İLE İNCELENMESİ

Ömer Fazıl EMEK

Gelir dağılımı eşitsizliği konusu ile ilgili yapılan kantitatif çalışmalarda gelir eşitsizliği ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi inceleyen Simon Kuznets'in ve bu ilişkinin "*ters-U*" şeklinde bir eğri olduğunu iddia eden Kuznets eğrisi hipotezinin akademik yazında yadsınamaz bir önemi vardır. Bu hipotez ekonomik büyüme arttıkça gelir eşitsizliğinin de belirli bir seviyeye kadar artacağını, bu seviyeden sonra tersine dönerek azalmaya başlayacağını iddia etmektedir. Kuznets yapmış olduğu bu çalışma ile gelir eşitsizliğini etkileyen diğer unsurların da ele alınmasına önayak olmuştur. Yapılan araştırmalarda ekonomik büyüme, temel değişkenlerden biri olmakla beraber pek çok değişkenin de gelir eşitsizliği üzerindeki etkisi incelenmektedir. Bunlardan biri de enflasyondur. Başta fiyat istikrarını bozan ve çeşitli ekonomik tahribatlara neden olan enflasyonun, gelir eşitsizliğini artırması gerektiği hususunda genel bir algı süregelmiştir. Bu durumun haklı bir nedeni bilhassa, düşük gelirli kesimin alım gücünü azaltarak gelir dağılımındaki adaletsizlik duygusunu pekiştirmesidir. Ancak gelir eşitsizliği ile enflasyon ilişkisini açıklayan mekanizma yalnızca bundan ibaret değildir. Bu ilişkinin farklı sonuçlanmasına yol açabilecek farklı kanalların da olabileceği düşünülmelidir. Yapılan bu çalışmada, gelir eşitsizliği ile enflasyon ilişkisi ampirik olarak analiz edilmekte ve enflasyonun hangi kanallar üzerinden geliri yeniden dağıttığı belirlenmektedir. Çalışmanın kapsamı, 17'si gelişmiş ve 18'i gelişmekte olan 35 ülkeden oluşmaktadır. Gelişmiş ülkelerin dönem aralığı 1991-2016, gelişmekte olan ülkelerin ise 1991-2015'tir. Çalışmada yöntem olarak, panel veri analizi kullanılmıştır. Sabit ve tesadüfi etkiler modelinden elde edilen bulgulara göre, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde gelir eşitsizliği ile enflasyon ilişkisinin yönü, negatif olarak tespit edilmiştir. Yani, her iki ülke grubunda da enflasyon gelir eşitsizliğini azaltmaktadır.

Ayrıca, gelir eşitsizliği ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin “*ters-U*” şeklinde olduğu iddiası da, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkeler için doğrulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Gelir Dağılımı Eşitsizliği, Kuznets Eğrisi Hipotezi, Enflasyon, Panel Veri Analizi.

ABSTRACT

EXAMINING THE IMPACT OF INFLATION ON INCOME INEQUALITY WITH PANEL DATA ANALYSIS

Ömer Fazıl EMEK

Quantitative works on the income inequality place special emphasis upon Simon Kuznets that review the relationship between income inequality and economic growth as well as upon the Kuznets curve hypothesis that argues this relationship is in form of reverse-U. This hypothesis suggests that income inequality will deteriorate as economic growth rate increases to a certain level from where it will start to decline. Kuznets, by this work, leads the way for consideration of other elements that affect income inequality. Contemporary works consider economic growth as one of the main variables but also consider other elements in terms of their impact upon income inequality. Inflation is one of such elements. Initially, general conviction suggested that inflation, causing disruption in price stability and other economic issues, should deteriorate income inequality. This conviction was based on the premise that inflation reduces the purchasing power of the poor segments of the society, thus reinforcing the sense of injustice. However, the mechanism that explains the linkage between income inequality and inflation is not all about this. The possibility of other different channels that might lead to a different outlook of this relationship should also be taken into consideration. This study empirically analyzes the relationship between inflation and income inequality and determines the channels through which inflation redistributes income by focusing on 35 countries (17 developed nations for the period of 1991-2016, and 18 developing nations for the period of 1991-2015) and by utilizing the panel data analysis as research method. Findings based on the fixed and random effects model suggest that there is negative-direction correlation between income inequality and inflation in both developed and developing nations. This means that inflation reduces the level of income inequality

in both groups of countries. Additionally, the argument that the correlation between income inequality and economic growth is in form of reverse-U has been confirmed in both cases.

Keywords: Income Distribution Inequality, Kuznets Curve Hypothesis, Inflation, Panel Data Analysis.

ÖN SÖZ

Başta fiyat istikrarını bozan, öngörülebilirliği ortadan kaldıran, yatırımları engelleyen, yoksullar üzerinde tehlike arz eden ve pek çok olumsuz koşulun ortaya çıkmasının nedeni olarak gösterilen enflasyonun aynı zamanda gelir dağılımını da bozarak eşitsizliği artırdığı sürekli dile getirilmektedir. Literatürdeki genel eğilim de bu yöndedir. Ancak enflasyonun ülkelerin gelişmişlik düzeyine, artış hızına, eşik değerine ve dönem aralığına bağlı olarak gelir eşitsizliğini farklı yönlerde etkileyebileceği; farklı kanallar aracılığıyla geliri yeniden dağıtabileceğini de düşünmek gerekir. Bu doğrultuda yapılan araştırmada, ideal bir gelir dağılımı politikasının oluşturulmasına katkı sağlamak amacıyla gelir eşitsizliği üzerinde enflasyonun varlığı, etkisi ve yönü ampirik olarak analiz edilmiş ve enflasyonun hangi kanallar üzerinden geliri yeniden dağıttığı belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca enflasyonun dikkate alınması gereken bir unsur olup olmadığına ilişkin analiz bulguları paylaşılmış; gelir eşitsizliği ile enflasyon arasındaki ilişkiyi belirleyen katsayı derecesi ve işareti teorik bilgiler bağlamında irdelenmiş ve yorumlanmıştır.

Bu tezin tamamlanmasında pek çok kişinin maddi ve manevi katkısı olduğunu belirtmek isterim. Öncelikle üzerimde büyük emekleri olan, önümü, fikrimi ve ufkumu açan değerli danışman hocalarım Doç. Dr. Murat Ustaoglu ve Prof. Dr. Ferda Yerdelen Tatoğlu'na minnettarlığımı, engin tecrübelerinden istifade ettiğim saygıdeğer hocalarım Prof. Dr. Bekir Kayacan ve Prof. Dr. Cemal Şanlı'ya, yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen Dr. Öğr. Üyesi Selim Demez, Dr. Öğr. Üyesi Remzi Avcı, Dr. Serdar Abut, Dr. Güller Şahin ve Ferhat Adıyaman'a, en başından beri desteğini bırakmayan doktora arkadaşım Murat İstekli'ye; her daim yanımda varlıklarını hissettiren eşime, kızlarıma ve beni bugünlere getiren annemle babama şükranlarımı sunuyorum.

Ömer Fazıl EMEK

İSTANBUL-2020

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iii
ABSTRACT	v
ÖN SÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ENFLASYON

1.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE: ENFLASYON	7
1.2. ENFLASYONUN ÖLÇÜLMESİ	8
1.2.1. Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE).....	9
1.2.2. Üretici Fiyat Endeksi (ÜFE)	11
1.2.3. Gayrisafi Yurt içi Hasıla Deflatörü (GSYH Deflatörü)	12
1.3. ENFLASYON TÜRLERİ	14
1.3.1. Nedenlerine Göre Enflasyon Türleri	15
1.3.2. Fiyat Artış Hızlarına Göre Enflasyon Türleri	16
1.4. ENFLASYONUN MALİYETİ.....	17
1.4.1. Fiyat Sistemindeki Gürültü	18
1.4.2. Vergi Sistemi.....	19
1.4.3. Ayakkabı Deri Maliyeti.....	20
1.4.4. Menü Maliyeti	20
1.4.5. Para Yanılsaması	21
1.4.6. Uzun Dönemli Planlamalar	21
1.5. ENFLASYONLA MÜCADELE POLİTİKALARI.....	22

İKİNCİ BÖLÜM

GELİR DAĞILIMI VE GELİR EŞİTSİZLİĞİ

2.1. GELİR DAĞILIMI VE GELİR EŞİTSİZLİĞİ KAVRAMLARI.....	24
2.2. GELİR DAĞILIMI TÜRLERİ	26
2.2.1. Fonksiyonel (Sınıfsal) Gelir Dağılımı.....	26
2.2.1.1. Türkiye’de Fonksiyonel (Sınıfsal) Gelir Dağılımı.....	28
2.2.2. Kişisel (Bireysel) Gelir Dağılımı	29
2.2.2.1. Türkiye’de Kişisel (Bireysel) Gelir Dağılımı	31
2.2.3. Sektörel Gelir Dağılımı	33
2.2.3.1. Türkiye’de Sektörel Gelir Dağılımı	34
2.2.4. Bölgesel (Coğrafi) Gelir Dağılımı	36
2.2.4.1. Türkiye’de Bölgesel (Coğrafi) Gelir Dağılımı.....	37
2.2.5. Küresel Gelir Dağılımı.....	39
2.2.5.1. Küreselleşme ve Dünya’da Gelir Dağılımı	40
2.3. GELİR DAĞILIMI EŞİTSİZLİĞİ ÖLÇÜM YÖNTEMLERİ	44
2.3.1. Yüzdesel Paylar.....	44
2.3.2. Gini Katsayısı.....	45
2.4. GELİR EŞİTSİZLİĞİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....	49
2.4.1. Ekonomik Büyüme.....	50
2.4.2. İşsizlik	51
2.4.3. Dış Ticaret.....	53
2.4.4. Kamu Harcamaları	54
2.4.5. Nüfus	55
2.5. GELİR DAĞILIMI EŞİTSİZLİĞİNİ ÖNLEYECEK POLİTİKALAR	56

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GELİR EŞİTSİZLİĞİ İLE ENFLASYON İLİŞKİSİ ÜZERİNE

YAPILAN LİTERATÜR ÇALIŞMALARI

3.1. TEORİK LİTERATÜR ÖZETİ	59
3.1.1. Enflasyonun Gelir Eşitsizliğini Artırdığına Yönelik Teorik Yaklaşımlar	63
3.1.2. Enflasyonun Gelir Eşitsizliğini Azalttığına Yönelik Teorik Yaklaşımlar	64

3.1.3. Enflasyonun Gelir Eşitsizliği Üzerinde Doğrusal Bir Etkisinin Olmadığına Yönelik Teorik Yaklaşımlar	66
3.1.4. Enflasyonun Gelir Eşitsizliği Üzerinde Herhangi Bir Etkisinin Olmadığına veya Çok Az Etkisinin Olduğuna Yönelik Teorik Yaklaşımlar	67
3.1.5. Gelir Eşitsizliğinin Enflasyon Üzerindeki Etkisine Yönelik Teorik Yaklaşımlar	68
3.2. AMPİRİK LİTERATÜR ÖZETİ	69
3.2.1. Gelir Eşitsizliği ile Enflasyon Arasındaki İlişkinin Pozitif Olduğuna Yönelik Yapılan Ampirik Çalışmalar.....	73
3.2.2. Gelir Eşitsizliği ile Enflasyon Arasındaki İlişkinin Negatif Olduğuna Yönelik Yapılan Ampirik Çalışmalar.....	84
3.2.3. Gelir Eşitsizliği ile Enflasyon Arasındaki İlişkinin Doğrusal Olmadığına Yönelik Yapılan Ampirik Çalışmalar.....	90
3.2.4. Gelir Eşitsizliği ile Enflasyon Arasındaki İlişkinin Çok Az Olduğuna veya Gelir Eşitsizliği ile Enflasyon Arasında Herhangi bir İlişkinin Olmadığına Yönelik Yapılan Ampirik Çalışmalar.....	94
3.2.5. Gelir Eşitsizliği ile Enflasyon Arasındaki İlişkiye Yönelik Yapılan Diğer Ampirik Çalışmalar	97
3.2.6. Enflasyon ile Gelir Eşitsizliği Arasındaki İlişkinin Pozitif Olduğuna Yönelik Yapılan Ampirik Çalışmalar.....	99

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

GELİR EŞİTSİZLİĞİ İLE ENFLASYON İLİŞKİSİ: AMPİRİK UYGULAMA

4.1. ÇALIŞMANIN AMACI VE ÖNEMİ	104
4.2. ÇALIŞMANIN VERİ SETİ	106
4.2.1. Modelde Kullanılan Değişkenlerin Tanımlayıcı Açıklamaları	108
4.2.2. Modelde Kullanılan Ülke Grupları	108
4.3. ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ	109
4.3.1. Panel Veri Analizi	110
4.3.2. Panel Veri Analizinin Avantajları ve Kısıtları	111

4.3.3. Doğrusal Panel Veri Modelleri ve Tahmin Yöntemleri	112
4.4. ÇALIŞMANIN MODELİ VE HİPOTEZLERİ	114
4.4.1. Gelişmiş Ülkeler Üzerine Oluşturulan Modelde Değişkenlerin Beklenti Yönü	115
4.4.2. Gelişmekte Olan Ülkeler Üzerine Oluşturulan Modelde Değişkenlerin Beklenti Yönü.....	117
4.5. ÇALIŞMADAN ELDE EDİLEN ANALİZ BULGULARI	118
4.5.1. Gelişmiş Ülkeler Modelinde Tahminciler Arasında Karar Vermek İçin Yapılan LR, F ve LM Test Sonuçları	120
4.5.2. Gelişmiş Ülkeler Modelinde Tahminciler Arasında Karar Vermek İçin Yapılan Hausman Test Sonucu	122
4.5.3. Gelişmiş Ülkeler Modelinde Temel Varsayımların Test Sonuçları	122
4.5.4. Gelişmiş Ülkeler Üzerine Yapılan Sabit Etkiler Modeli İçin Driscoll- Kraay Tahmin Sonuçları	124
4.5.5. Gelişmekte Olan Ülkeler Modelinde Tahminciler Arasında Karar Vermek İçin Yapılan LR, F ve LM Test Sonuçları.....	125
4.5.6. Gelişmekte Olan Ülkeler Modelinde Tahminciler Arasında Karar Vermek İçin Yapılan Hausman Test Sonucu	127
4.5.7. Gelişmekte Olan Ülkeler Modelinde Temel Varsayımların Test Sonuçları.....	127
4.5.8. Gelişmekte Olan Ülkeler Üzerine Yapılan Sabit Etkiler Modeli İçin Driscoll-Kraay Tahmin Sonuçları	128
SONUÇ	131
KAYNAKÇA	136
ÖZGEÇMİŞ.....	167

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: 2019 Yılına Göre TÜFE Sepetini Oluşturan Mal ve Hizmet Grubunun Ağırlıkları.....	10
Tablo 2: Fonksiyonel Gelir Dağılımı Örnek Tablosu	27
Tablo 3: Türkiye’de 2002-2017 Yılları Arası Fonksiyonel Gelir Dağılımı Eşitsizliği.....	29
Tablo 4: Türkiye’de 1968-1994 Yılları Arası Kişisel Gelir Dağılımı Eşitsizliği.....	31
Tablo 5: Türkiye’de 2002-2005 Yılları Arası Kişisel Gelir Dağılımı Eşitsizliği.....	32
Tablo 6: Türkiye’de 2006-2017 Yılları Arası Kişisel Gelir Dağılımı Eşitsizliği.....	33
Tablo 7: Türkiye’de 1998-2017 Yılları Arası Sektörel Gelir Dağılımı	35
Tablo 8: Türkiye’de 2005-2017 Yılları Arası Bölgelere Ayrılmış Kişi Başı GSYH (Dolar)	38
Tablo 9: Örnek Gini Katsayısı Hesaplama.....	48
Tablo 10: Gelir Eşitsizliği ile Enflasyon İlişkisinin Yönünü Belirleyen Ampirik Çalışmalar	71
Tablo 11: Gelir Eşitsizliği ile Enflasyon Arasındaki İlişkinin Pozitif Olduğuna Yönelik Yapılan Ampirik Çalışma Özetleri.....	73
Tablo 12: Gelir Eşitsizliği ile Enflasyon Arasındaki İlişkinin Negatif Olduğuna Yönelik Yapılan Ampirik Çalışma Özetleri.....	84
Tablo 13: Gelir Eşitsizliği ile Enflasyon Arasındaki İlişkinin Doğrusal Olmadığına Yönelik Yapılan Ampirik Çalışma Özetleri.....	90
Tablo 14: Gelir Eşitsizliği ile Enflasyon Arasındaki İlişkinin Çok Az Olduğuna veya Gelir Eşitsizliği ile Enflasyon Arasında Herhangi bir İlişkinin Olmadığına Yönelik Yapılan Ampirik Çalışma Özetleri.....	94
Tablo 15: Enflasyon ile Gelir Eşitsizliği Arasındaki İlişkinin Pozitif Olduğuna Yönelik Çalışma Özetleri.....	99
Tablo 16: Gelir Eşitsizliği Veri Tabanları.....	107
Tablo 17: Modelde Kullanılan Değişkenlerin Tanımlayıcı Açıklamaları.....	108
Tablo 18: Modelde Kullanılan Ülke Grupları	109
Tablo 19: Birim ve/veya Zaman Etkili Panel Veri Modelleri.....	113

Tablo 20: Gelişmiş Ülkeler İçin Oluşturulan Modelde Bağımsız Değişkenlerin Bağımlı Değişken Üzerindeki Beklenti Yönü	116
Tablo 21: Gelişmekte Olan Ülkeler İçin Oluşturulan Modelde Bağımsız Değişkenlerin Bağımlı Değişken Üzerindeki Beklenti Yönü.....	117
Tablo 22: Gelişmiş Ülkeler Modelinde Tahminciler Arasında Karar Vermek İçin Yapılan Test Sonuçları.....	121
Tablo 23: Gelişmiş Ülkeler Modelinde Tahminciler Arasında Karar Vermek İçin Yapılan Hausman Test Sonucu	122
Tablo 24: Gelişmiş Ülkeler Modelinde Temel Varsayımların Test Sonuçları.....	123
Tablo 25: Gelişmiş Ülkeler Üzerine Yapılan Sabit Etkiler Modeli İçin Driscoll-Kraay Tahmin Sonuçları	124
Tablo 26: Gelişmekte Olan Ülkeler Modelinde Tahminciler Arasında Karar Vermek İçin Yapılan Test Sonuçları.....	126
Tablo 27: Gelişmekte Olan Ülkeler Modelinde Tahminciler Arasında Karar Vermek İçin Yapılan Hausman Test Sonucu	127
Tablo 28: Gelişmekte Olan Ülkeler Modelinde Temel Varsayımların Test Sonuçları	128
Tablo 29: Gelişmekte Olan Ülkeler Üzerine Yapılan Sabit Etkiler Modeli İçin Driscoll-Kraay Tahmin Sonuçları	129

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Lorenz Eğrisi ve Gini Katsayısının Elde Edilmesi.....	47
Şekil 2: Örnek Verilerden Oluşan Lorenz Eğrisi ve Gini Katsayısının Elde Edilmesi	49

KISALTMALAR LİSTESİ

ARDL	: Gecikmesi Dağıtılmış Otoregresif Modeli
DİE	: Devlet İstatistik Enstitüsü
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
DW	: Durbin Watson
ECM	: Hata Düzeltme Modeli
FE	: Sabit Etkiler
FED	: Amerikan Merkez Bankası
GATT	: Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması
GMM	: Genelleştirilmiş Momentler Metodu
GSMH	: Gayri Safi Milli Hasıla
GSYH	: Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
ILO	: Uluslararası Çalışma Örgütü
LR	: Olabilirlik Oranı
LM	: Lagrange Çarpanı
LBI	: Yerel En İyi Değişmez
NUTS	: İstatistiki Bölge Birimleri Nomenklatörü
OECD	: İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı
OLS	: En Küçük Kareler
POLS	: Havuzlanmış En Küçük Kareler
RE	: Tesadüfi Etkiler

SUR	: Görünürde İlişkisiz Regresyon
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TÜFE	: Tüketici Fiyat Endeksi
TÜSİAD	: Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği
UECM	: Kısıtsız Hata Düzeltme Modeli
ÜFE	: Üretici Fiyat Endeksi
VAR	: Vektör Otoregresyon Modeli
VECM	: Vektör Hata Düzeltme Modeli

GİRİŞ

Yaşadığımız yüzyıldaki baş döndürücü değişimlerin temelinde bazı tarihi olaylar yatmaktadır. Bunların en önemlilerinden biri de sanayi devrimidir. Bu devrimin yüzyıllara aktardığı iktisadi etki son 200 yıla damgasını vurmuştur. Bu etkiyi iktisadi büyümeye bağlayan Pamuk (2017), ekonomik büyüme ile kişi başı gelirlerle ilgili geniş bir veri tabanı oluşturan iktisat tarihçisi Angus Maddison'a atıfla şunları ifade etmektedir: Tarih boyunca benzer seviyelerde olan bu iki değişken, sanayi devrimi sonrasında yükselişe geçmiş ancak bu yükseliş trendi gelir dağılımı eşitsizliğine de yol açmıştır. 1820 yılında 3 kat civarında olan zengin ile yoksul arasındaki gelir farkı günümüzde neredeyse 60 kat seviyelerine çıkmıştır. Bu tabloyu ortaya çıkaran son 200 yılda meydana gelen ortalama yüzde iki civarında gerçekleşen büyüme artışıdır. Bu veriler altında, sanayi devrimi ile tetiklenen ve küreselleşme süreci ile ivme kazanan ekonomik büyümenin aynı zamanda gelir eşitsizliği sorununa yol açtığı kolaylıkla iddia edilebilir. 2018 Dünya Eşitsizlik Raporunun, 1980 yılından itibaren neredeyse tüm ülkelerde gelir eşitsizliğinin arttığı tespiti sorunun ulaştığı boyutu gözler önüne sermektedir. Mevcut politikalarda ısrar edilmesi hâlinde gelecek otuz yılda artış trendinin hızlanarak süreceği tahmin edilmektedir. Gelir eşitsizliği ile ilgili ortaya çıkan bu olumsuz tablo, konunun giderek daha yaygın şekilde tartışılmasını ve incelenmesini zorunlu kılmaktadır.

Gelir eşitsizliği sorununun çözümünde yol haritası oluşturabilmek için öncelikle soruna yol açan sebeplerin ortaya konması gerekmektedir. Ancak bu şekilde kapsamlı bir analiz yapılabilir. Literatürde gelir eşitsizliğine neden olan faktörleri inceleyen ilk çalışma, 1955 yılında Simon Kuznets tarafından yapılmıştır. Gelir eşitsizliği ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi açıklayan bu çalışmada, ekonomik büyümenin ilk olarak gelir eşitsizliğini artıracak, belirli bir seviyeden sonra ekonomik büyümedeki artışın devam etmesi hâlinde gelir eşitsizliğinin tersine dönerek azalmaya başlayacağı tespit edilmiştir. Bu yaklaşım literatüre Kuznets'in "ters-U" eğrisi hipotezi olarak geçmiştir. Piketty (2015) ise Kuznets'in ekonomik büyümeyi zorla dayatan, spekülasyon bir silaha benzeten ve soğuk savaş döneminin bir eseri gördüğü hipotezini eleştirmektedir. Hipotezin geçerliliği günümüzde hâlen

yoğun bir şekilde tartışılmakta ve gelir eşitsizliğine neden olan faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmalarda ekonomik büyüme, temel değişkenlerden biri olarak kullanılmaktadır. Bunun yanında ekonomik büyümeye eklenen değişken sayısı da zamanla artmıştır. Bu değişkenlerden biri de, enflasyondur.

Gelir eşitsizliği ile enflasyon ilişkisi literatürde tartışılan bir başka konudur. Literatürdeki teorik argümanlarda enflasyonun iş gücü gelirleri, sermaye gelirleri ve transfer harcamaları üzerinden geliri yeniden dağıttığı belirtilmektedir. Genellikle enflasyon artışlarının iş gücü gelirlerinden fazla olduğu düşünülür ve finansal piyasalarda yüksek gelir grubu, sermaye gelirlerini enflasyona karşı daha iyi koruyabilen bazı araçlara sahiptir. Düşük gelir grubunun karşısına ise bu piyasalarda giriş engelleri ve maliyetleri çıkmaktadır. Transfer harcamaları ise genellikle düşük gelir grubuna yapılan kamu harcamalarıdır. Bu nedenle enflasyon artışları, bu kesimi olumsuz etkilemektedir. Buna karşın iş gücü gelirleri, sermaye gelirleri ve transfer harcamaları enflasyona endekslendiği takdirde gelir eşitsizliği üzerindeki olumsuz etki giderilmektedir. Enflasyonun gelir eşitsizliği üzerindeki diğer bir etkisi ise borçlu-alacaklı üzerinden geliri yeniden dağıtmasıdır. Enflasyondaki artış, borçlu kesimin toplam borcundaki reel değeri düşürerek bu kesimi alacaklı karşısında daha iyi bir duruma getirmektedir. Borçlular, genellikle düşük ve orta kesimlerden oluştuğu için gelir eşitsizliğinin azalması beklenmektedir. Ancak gelirin yeniden dağıtımına yol açan kanallar üzerinde teorik bir fikir birliğinden söz edilemez. Bu ilişkiyi belirleyen kanalların netleşmesi ve farklı kanalların tespit edilmesi teorik boşluğun doldurulması açısından önemlidir.

Gelir eşitsizliği ile enflasyon ilişkisinin yönünü ve katsayısını belirlemek amacıyla yapılan ampirik çalışmalar ise ele alınan dönem aralığına, ülke boyutuna ve kullanılan yönteme göre farklılık göstermektedir. Bu çalışmalardan elde edilen bulgular, ilişkinin türüne göre şöyle sıralanmaktadır: (i) Gelir eşitsizliği ile enflasyon arasındaki ilişki pozitifdir, (ii) gelir eşitsizliği ile enflasyon arasındaki ilişki negatiftir, (iii) gelir eşitsizliği ile enflasyon arasındaki ilişki doğrusal değildir, (iv) gelir eşitsizliği ile enflasyon arasındaki ilişki çok az veya aralarında böyle bir ilişki yoktur. İlişkinin yönünü pozitif olarak belirleyen çalışmalar ağırlıklıdır. Yani enflasyonla birlikte gelir eşitsizliği de artmaktadır. Özellikle enflasyonun düşük gelirli kesimin

alım gücünü azaltarak gelir eşitsizliğine neden olması, bu yaklaşımın temel argümanıdır. Ayrıca başta fiyat istikrarını bozan ve pek çok olumsuz koşulun ortaya çıkmasına neden olan enflasyonun, gelir dağılımını tahrip etmesi beklenmektedir. Toplumdaki genel eğilim de bu yöndedir. Fiyat artışlarının alım gücünü düşürmesinden şikayet edilmesi alışlagelen bir durumdur. Ancak enflasyonun gelir eşitsizliği üzerindeki etkisini farklılaştıran koşullar ve kanallar göz ardı edilmemelidir. Örneğin, ülkelerin gelişmişlik seviyesine göre bu etki değişmektedir. Literatürde genellikle gelişmemiş veya gelişmekte olan ülkelerde enflasyonla birlikte gelir eşitsizliğinin de arttığı görülmektedir. Ancak gelişmekte olan ülkeler üzerine yapılan bazı çalışmalarda tersi sonuçlar da mevcuttur. Bu ilişkinin yönünü negatif olarak belirleyen çalışmalarda ise artan enflasyon gelir eşitsizliğini azaltmaktadır. Düşük enflasyonlu gelişmiş ülkelerde bir miktar enflasyon artışının gelir eşitsizliğini azalttığı iddia edilmektedir.

Kazgan (2016) gelir eşitsizliği probleminin farklı iktisat okullarının ortaya çıkmasında en önemli unsurların başında geldiğini belirtmektedir. Ona göre, Adam Smith'ten itibaren tam rekabet şartlarının en ideal model olduğunu öne süren liberal öğreti, bu şartların -kapitalist sistem tarafından korunduğu sürece- tüm bireylerin ortak çıkarları ile bağdaştığını ve toplumsal refahı en üst seviyede tuttuğunu iddia etmektedir. Ancak 19. yüzyılın sonlarından itibaren, klasik ve Neo-klasik okul dışındaki diğer öğretiler, sistemin işleyişi konusunda şüpheyne düşmüştür. Bu şüphenin ortaya çıkma nedenlerinden biri, toplumda ideal koşulların yaşanacağını iddia eden liberal öğretinin uygun ve adil bir gelir bölüşümü sağlamadaki başarısızlığıdır. Bu da beraberinde tepkilerin doğmasına ve “laisser-faire” düşüncesinin yara almasına neden olmuştur. “Laisser-faire” karşıtı bu öğretiler, adil bir gelir bölüşümü sağlanmadığı sürece toplumda ideal koşulların gerçekleşmeyeceği şeklinde ortak bir tepki oluşturmuşlardır. Yapılan bu açıklama bağlamında gelirin nasıl paylaşılması gerektiği, bundan doğan gelir dağılımı adaletsizliği ve bu koşullara sebep olan etkenler, iktisat okullarının üzerinde durduğu meselelerdir. Ana bağlamdan yola çıkılarak araştırmamızın sorunsalları ise (i) gelir eşitsizliğine neden olan etkenler, (ii) bunlardan biri olarak varsayılan enflasyonun varlığı, (iii) enflasyonun geliri yeniden dağıtmasına yol açan mekanizmalar ve bunların

geçerliliği, (iv) gelir eşitsizliği ile enflasyon ilişkisinin hangi koşullarda farklı sonuçlar doğurduğu şeklinde tasvir edilebilir.

Bu çalışmada, gelişmiş ülkelerde -literatürdeki genel eğilime paralel olarak- gelir eşitsizliği ile enflasyon ilişkisinin negatif katsayılı olduğu yani enflasyon artışının gelir eşitsizliğini azalttığı iddia edilmektedir. Bu iddiayı destekleyen yaklaşım ise teorik argümanlarda öne çıkan iş gücü gelirleri, sermaye gelirleri ve transfer harcamalarının gelişmiş ülkelerde enflasyona endekslenmiş olmasıdır. Hatta uzun dönemde gelir-kazanç artışlarının enflasyon artışlarına göre yüksek olması hane halklarının refahını olumlu etkilemektedir. Gelişmekte olan ülkelerde ise -literatürdeki genel eğilimin aksine- gelişmiş ülkelerde olduğu gibi gelir eşitsizliği ile enflasyon ilişkisinin yönünün negatif olduğu yani enflasyon artışının gelir eşitsizliğini azalttığı iddia edilmektedir. Borçlu-alacaklı hipotezi, bu iddiayı destekleyen temel teorik yaklaşımdır. Bu yaklaşıma göre artan enflasyon, borcun reel değerini düşürmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde düşük ve orta gelirli kesimlerin borçlu, yüksek gelirli kesimin ise alacaklı olması nedeniyle gelirin yeniden dağıtımı, düşük ve orta gelirli kesimlerin lehine gerçekleşmektedir.

Bu bağlamda yapılan çalışmanın amacı, gelir eşitsizliği üzerinde enflasyonun etkisini ve enflasyonun hangi kanallar üzerinden geliri yeniden dağıttığını belirlemek ayrıca gelir dağılımı politikalarının oluşum sürecine katkıda bulunmaktır. Çalışmamızın yatay kesit boyutu, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere olmaktadır. Ülkeleri gelişmişlik seviyelerine göre iki farklı gruba ayırarak karşılaştırmalı analiz etmek, tek ülkeli veya homojen ülke grubu üzerine yapılan çalışmalara göre ayırt edici bir özelliktir. Şimdiye kadarki çalışmalarda -özellikle gelişmekte olan ülkelere- genellikle enflasyonun gelir eşitsizliğini artıran bir faktör olduğu varsayılmaktadır. Bunun en önemli nedeni, enflasyonun hane halklarının alım gücünü azaltarak gelir dağılımını bozacağı düşüncesidir. Ancak bu çalışmada, gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan ülkelere enflasyonun gelir eşitsizliğini azaltan bir faktör olduğu varsayımından hareket edilmektedir. Bu ilişkinin yönü üzerinde etkili olan dağıtım kanalının -özellikle gelişmekte olan ülkelere- borçlu-alacaklı hipotezinin güçlü bir mekanizma olduğu vurgusu araştırmayı farklı kılan çıkış noktasıdır. Ayrıca gelir dağılımı politikaları için enflasyon oranlarının düşürülmesine

yönelik önerilerde bulunmak literatürde sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. Her ne kadar enflasyonun gelir eşitsizliğini artırdığına dair güçlü bir algı olsa da bu çalışma, gelir eşitsizliği probleminin çözümü için enflasyon üzerinde yoğunlaşmanın gerekli olmadığını öne sürmektedir. Yapılan bu politika önerisi çalışmayı ayırt eden bir başka husustur.

Gelir eşitsizliği ile ilgili veri yetersizliği, araştırmada karşılaşılan en önemli zorlukların başında gelmektedir. 1912 yılında Corrado Gini tarafından geliştirilen Gini katsayısı, farklı eşitsizlik ölçüm yöntemleri arasında en yaygın kullanılan gösterge olarak dikkat çekmektedir. Karşılaştırmalı bir analiz için aralıksız ve uzun dönemli verilerin temin edilmesi oldukça zordur. Pek çok veri tabanı bulunmasına rağmen bu kriterleri sağlayanların sayısı son derece azdır. Araştırmamızın bağımlı değişkeni olan Gini katsayısı, Solt (2019) tarafından hazırlanan veri tabanından; enflasyon oranı, kişi başı GSYH, işsizlik oranı, ticari açıklık, kamu harcamaları ve nüfus artış hızı olarak sıralanan bağımsız değişkenler ise Dünya Bankası istatistiklerinden elde edilmiştir. Gelişmiş 17 ve gelişmekte olan 18 ülkeyi analiz eden bu araştırmanın veri aralığı -yıllık bazda- gelişmiş ülkeler için 1991-2016; gelişmekte olan ülkeler için 1991-2015 dönemini kapsamaktadır. Hem ülkeler gibi yatay kesit birimlerini hem de belirli bir zaman aralığını içeren bu türden veri setlerinin analizinde panel verilerden faydalanılmaktadır. Bu nedenle kantitatif modellemede birim ve zaman boyutundan oluşan panel veri modeli tercih edilmiştir.

Araştırma, dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, çeşitli enflasyon tanımlarından yol çıkarak fiyatlar genel düzeyini ölçen fiyat endeksleri ve enflasyon türlerini incelemektedir. Sonrasında enflasyonun sebep olduğu maliyetler ve Ortodoks-Heterodoks iktisat gibi iki ana akımın enflasyonla mücadele politikalarını açıklamaktadır. İkinci bölüm ise gelir dağılımı ve gelir eşitsizliği kavramları arasındaki farkı açıkladıktan sonra, gelir dağılımı türleri ve Türkiye'deki bu türlerin, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre istatistiklerini araştırmaktadır. Bu bağlamda temel eşitsizlik ölçüm yöntemleri ve gelir eşitsizliğini etkileyen faktörleri ele alarak gelir dağılımı adaletsizliği ile mücadele politikalarını irdelemektedir. Üçüncü bölümde, gelir eşitsizliği ile enflasyon ilişkisi üzerine yapılan teorik ve ampirik çalışma özetleri tasnif edilmektedir. Dördüncü bölümde, araştırmanın amacı,

önemi, veri seti, modeli, hipotezleri ve yöntemi hakkında detaylı bilgilendirme yapılarak panel veri modelinden elde edilen bulgular analiz edilmektedir. Sonuç kısmında ise bu bulgular etraflica yorumlanarak konu hakkında politika yapıcılarına ve çalışma yapmayı düşünen araştırmacılara önerilerde bulunmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ENFLASYON

1.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE: ENFLASYON

Enflasyon üzerinde tam olarak kabul gören ve tatmin edici bir tanım olmamasına rağmen literatürde genel geçer bazı enflasyon tanımlarına rastlamaktayız (Hagger, 1977; Frisch 1983). Bunlardan bazılarını ele almak gerekirse: Mishkin'e (2011) göre, "bir ekonomideki mal ve hizmetlerin ortalama fiyatlar genel düzeyi veya daha basitçe fiyat düzeyi olarak adlandırılır." Schiller'e (2008) göre, "mal ve hizmet fiyatlarındaki ortalama artıştır." Parkin'e (2010) göre, "enflasyon, ısrarla yükselen fiyat seviyesidir." Dinler'e (2014) göre, "enflasyon, paranın satın alma gücünün düşmesinden başka bir şey değildir." Yıldırım, Karaman ve Taşdemir'e (2014) göre, "enflasyon, ekonomideki tüm fiyatların ağırlıklandırılmış ortalamasını ifade eden fiyatlar genel düzeyinin yükselmesidir." İncekara ve Mutlugün'e (2015) göre ise "bir ekonomide fiyatlar genel seviyesinin sürekli olarak yükselmesidir." Yapılan bu tanımlara göre enflasyonun, mal ve hizmet fiyatlarında geçici olmayan ortalama fiyat artışları olduğu kabul edilebilir.

Fiyatlarda yaşanan artışın enflasyon olarak kabul edilmesi bir takım şartlara tabidir. Prachowny (1985), Schiller (2008), Dinler (2014), Yıldırım, Karaman ve Taşdemir (2014) ile İncekara ve Mutlugün (2015) enflasyonun, belirli bir mal veya hizmetteki artışa değil fiyatlar genel seviyesindeki artışa bağlı olduğunu; aynı şekilde Prachowny (1985), Dinler (2014), Yıldırım, Karaman ve Taşdemir (2014), Boyes ve Melvin (2013), enflasyonda tek seferlik veya geçici bir artıştan ziyade uzun süreli veya sürekli bir artış söz konusu olduğunu ifade etmektedirler. Frisch (1983) enflasyonun, fiyatlar genel seviyesindeki kısa vadeli ve tek seferlik bir artış olmadığı yönündeki tanımlamalardan yola çıkılarak enflasyonun aslında ne olmadığını belirtmektedir. Literatürde, enflasyonun nedenlerinin veya etkilerinin hesaba katıldığı veya enflasyonun belirli bir özelliğine atıfta bulunan bazı tanımlamaların da bulunduğunu ifade etmektedir. Bunlardan biri, aşırı talep kaynaklı çok fazla para ile

çok az ürünün alınabildiği bir uyuşmazlık; diğeri ise toplam veya kişi başına düşen para stokundaki artıştır. İlk durumda enflasyon, mal piyasasındaki talebe; ikinci durumda ise para arzındaki miktara göre açıklanmaktadır.

1.2. ENFLASYONUN ÖLÇÜLMESİ

Ekonomik gelişmelerin sağlıklı bir şekilde değerlendirilebilmesi için reel ve parasal hareketlerin ayırt edilmesi gerekmektedir. Reel ve nominal olarak ayrılan iktisadi olaylar, değişik yöntem ve endekslerle ölçülmeye çalışılmaktadır (Paya, 2013). Bu bağlamda enflasyonun tanımı içerisinde ifade edilen "*fiyatlar genel düzeyi*" ve "*enflasyon haddi*" fiyat endeksleri ile ölçülmektedir. Belirli bir mal grubu veya sepetinin cari yıl fiyatlarının aynı mal grubu veya sepetinin baz yılı fiyatlarına oranı ve bu oranın 100 ile çarpılması sonucunda elde edilen fiyat endeksi, aşağıdaki formülle hesaplanmaktadır (Ünsal, 2017):

$$\text{Fiyat Endeksi} = \frac{\text{Bir Sepetin Cari Yıldaki Fiyatı}}{\text{Aynı Sepetin Temel Yıldaki Fiyatı}} \times 100 \quad (1.1)$$

Enflasyonun ölçümünde genel fiyat seviyesini temsil edecek fiyat endeksleri oldukça geniş olup hangisinin kullanımının daha uygun olacağı ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir (Hagger, 1977). Türkiye'de enflasyon oranını ölçmekte görevli kuruluş, Türkiye İstatistik Kurumudur (TÜİK). Bu ölçüm aylık, üçer aylık ve yıllık periyodlarla gerçekleşmektedir. Enflasyonu ölçmekte kullanılan fiyat endeksleri ise Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE), Üretici Fiyat Endeksi (ÜFE) ve GSMH Deflatörüdür (İncekara ve Mutlugün, 2015). Dikkat edilmesi gereken sorun, ideal bir fiyat endeksinin hangisi olduğudur. İdeal bir fiyat endeksinin ilk özelliği, ilgili ülkenin veya herhangi bir ülke grubunun ekonomisi içerisinde bulunan mallarla ilgili olmasıdır. Örneğin ithal mallar bu sepetin içerisine alınmamalıdır. İkinci özelliğe göre ideal bir fiyat endeksi, incelenen ekonomilerde üretilen tüm mal ve hizmetleri kapsamalıdır. Örneğin, yalnızca perakende mallara yönelik bir endeks idealin altında kalır. Üçüncüsü ise endeks kapsamında ele alınan malların kalitesindeki gelişmelerin dikkate alınmasıdır. Emtia fiyatlarındaki nominal artışların reel artışları aşabileceği kabul edilmelidir (Hagger, 1977). Fiyat endeksinde

bulunması gereken özellikler esasında istenen bir durum olmasına rağmen, bu özelliklerin tam olarak gerçekleşmemesi veya gerçekleştirilememesi aynı zamanda fiyat endekslerinin eksiklikleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Dornbusch, Fischer ve Startz (2004) fiyat endekslerindeki eksikliklerin piyasada sürekli değişen mal sepetlerinden ve malların kalite değişimlerini hesaba katmanın güçlüğünden ortaya çıktığını ifade etmektedir.

1.2.1. Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE)

Ekonomistler, fiyatlar genel seviyesini belirlemek için basit bir şekilde piyasada oluşan binlerce mal ve hizmet fiyatlarının ortalamasını alabilirler. Ancak bu da tüketiciler tarafından en fazla rağbet gören tavuk gibi bir mal ile önem derecesi daha az olan havyar gibi bir malın fiyatlar genel düzeyini aynı derecede etkilemesi sorununu ortaya çıkarmaktadır. Bunun için mal ve hizmet gruplarının ağırlıklandırılması baz alınan bir yıla göre farklı oranlarda belirlenerek güvenilir bir endeks oluşturulmaktadır. En yaygın kullanılan ve en yakından izlenen endeks, TÜFE'dir. Mal ve hizmet miktarlarının değerini tek bir rakama dönüştüren GSYH gibi TÜFE de mal ve hizmetlerin değerini, fiyatlar genel seviyesinde tek bir rakama dönüştürmektedir (Mankiw, 2016). TÜİK tarafından TÜFE'nin tanımı, şu şekilde ifade edilmektedir: "Hane halklarının tüketimine yönelik mal ve hizmet fiyatlarının zaman içindeki değişimini ölçmektedir." Dornbusch, Fischer ve Startz (2017) ise "kentli tüketicilerin alımlarını temsil eden sabit bir mal ve hizmet demetinin satın alma maliyetini ölçen" bir endeks olarak tanımlamaktadır. Tanımda belirtilen kentli tüketiciler, belirli bir sosyo-ekonomik grubu temsil etmektedir. Bu grubun hayat standardını koruyabilmesi için harcaması gereken para miktarındaki değişimleri ölçmektedir (Parasız, 2006). TÜFE, mal ve hizmetlerdeki tüketici harcamalarına odaklanmaktadır. Piyasa dışı faaliyet ve lüks yaşam içerikli mal ve hizmetleri dikkate almadığı gibi gelecekte tüketimi finanse edecek tasarrufları da hesaba katmamaktadır (Boskin v.d., 1998). TÜFE, aşağıdaki formülle hesaplanmaktadır (Frank v.d., 2016)

$$TÜFE = \frac{\text{Mal ve hizmetler sepetinin cari yıldaki maliyeti}}{\text{Mal ve hizmetler sepetinin baz yılı maliyeti}} \times 100 \quad (1.2)$$

Aylık olarak hesaplanan TÜFE, ülkemizde TÜİK tarafından hesaplanmaktadır. Bu endeksin hesaplanmasında baz alınan sepet, beyaz eşya gibi dayanıklı mallardan; ekmek, et gibi dayanıksız tüketim mallarından; eğitim, sağlık gibi hizmetlerden oluşmaktadır (Ünsal, 2017). 2019 yılı TÜİK verilerine göre, hane halkı bütçe, turizm ve nüfus anketlerinden yararlanılarak belirlenen sepetteki mal ve hizmet gruplarının ağırlıkları Tablo 1’de şu şekildedir:

Tablo 1: 2019 Yılına Göre TÜFE Sepetini Oluşturan Mal ve Hizmet Grubunun Ağırlıkları

Mal ve Hizmet Grupları	Yüzdelik Oran
Gıda ve alkolsüz içecekler	23,29
Konut giderleri ve kira	15,16
Alkollü içecekler ve tütün	4,23
Giyim ve ayakkabı	7,24
Ev eşyası	8,33
Sağlık	2,58
Ulaştırma	16,78
Haberleşme	3,69
Eğlence ve kültür	3,29
Eğitim	2,40
Lokanta ve oteller	7,86
Çeşitli mal ve hizmetler	5,15

Kaynak: TÜİK, İstatistikler, <http://www.tuik.gov.tr>, Erişim Tarihi: 30.09.2019.

Tablo 1’de belirtilen mal ve hizmet gruplarının yüzdelik oranları ne kadar ise enflasyon oranları içindeki ağırlığı da o kadar olur. Yüzdelik oranları diğerlerine göre daha yüksek olan gıda ve alkolsüz içecekler, ulaştırma gibi mal ve hizmet gruplarında meydana gelen fiyat artışları enflasyonu daha fazla etkilemektedir. Türkiye’de 2003 yılı baz alınan TÜFE, 12 ana 43 alt grup, 418 madde ve 895 çeşitten oluşmaktadır (Ünsal, 2017; Türkiye İstatistik Kurumu, 2019). Mankiw (2016), TÜFE’nin enflasyon oranlarını gerçekte yaşanan enflasyon oranlarından daha yüksek gösterme eğiliminde olduğunu belirtmektedir. Bu durumun nedenlerinden ilki, ikame sapmasıdır. TÜFE, belirlenen sabit bir mal sepetini hesaplar. Bunun için tüketicinin sepetteki herhangi bir malı, nispi fiyatı düşen benzer bir malla ikame edebileceğini hesaplayamaz. İkincisi, piyasaya yeni malların çıkmasıdır. Bu durum, tüketiciye daha fazla tercih yapma alternatifi oluşturmaktadır. Üçüncüsü ise mallardaki kalite değişikliğidir. Bir firma, aynı malın fiyatını değiştirmeden kalitesini artırabilmektedir. Ancak Amerika’da TÜFE’yi hesaplamadan sorumlu kuruluş olan

İşgücü İstatistikleri Bürosu son dönemlerde malların kalitesini de hesaba katacak farklı yöntemler geliştirmektedir.

Tüm bu gelişmelerin yanında milyonlarca mal ve hizmet çeşidi bulunan modern piyasa ekonomisinde her daim yeni ürünler tanıtılmakta, mevcut ürünler geliştirilmekte, bunun dışında kalan ürünler ise pazardan çıkmaktadır. Daha düşük maliyetli ve daha yüksek kaliteli bu ürünlere neden olan teknoloji ve girişimcilik, tüketicilerin alışkanlıklarını da sürekli değiştirmektedir. Gittikçe zenginleşen tüketicilerin artan bu taleplerine karşılık tüketilen mallar da önceki yıllara göre çeşitlenmektedir. Bu nedenle dinamik piyasa ekonomisinde, sabit bir mal sepetine dayalı tüketici fiyatı endeksi oluşturularak enflasyonun ölçülmesi de zorlaşmaktadır (Boskin v.d., 1998).

1.2.2. Üretici Fiyat Endeksi (ÜFE)

Üretici fiyat endeksi (ÜFE) kısaca, "girdi fiyatlarından kaynaklanan arz yanlı fiyat değişimleri" olarak tanımlanmaktadır. İmalat ve enerji sektöründeki ürünlerin yanı sıra tarım, ormancılık, balıkçılık ve madencilik sektörlerindeki ürünlerin fiyat değişimlerini ölçmektedir (Saraç ve Karagöz, 2010). Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası (2013) tarafından yapılan diğer bir tanım ise "ekonomide üretim sürecinde girdi olarak kullanılan maddelerin fiyatlarındaki değişimleri toptancı aşamasında ölçen endekstir." TÜFE, tüketici tarafından satın alınan mal ve hizmet sepetinin fiyatlarını kapsayan tek bir endekse; ÜFE ise hammadde, ara malı ve mamul olmak üzere üç ayrı endekse karşılık gelmektedir. TÜFE’de tüketici fiyatları, tüketicilere satılan nihai malların fiyatları; ÜFE’de ise üretici fiyatları, nihai malların üretiminde kullanılan girdi mallarının fiyatları olarak görülmektedir. Burada girdi mallarına karşılık gelenler, hammaddeler, ara ürünler ve bitmiş ürünlerdir (Clark, 1995).

Ülkemizde üretici fiyat endeksi, yurt içi üretici fiyat endeksi (Yİ-ÜFE), yurt dışı üretici fiyat endeksi (YD-ÜFE) ve tarım ürünleri üretici fiyat endeksi (Tarım-ÜFE) olarak üç kısma ayrılmaktadır. 2014 yılı itibariyle bu endeksler ayrı hesaplanmaktadır. TÜİK tarafından yapılan tanımlamalara göre Yİ-ÜFE, "belirli bir referans döneminde ülke ekonomisinde üretimi yapılan ve yurt içine satışa konu olan

ürünlerin, üretici fiyatlarını zaman içinde karşılaştırarak fiyat değişikliklerini ölçen fiyat endeksidir. YD-ÜFE, "belirli bir referans döneminde ülke ekonomisinde üretimi yapılan ve yurt dışına satışa konu olan ürünlerin üretici fiyatlarını zaman içinde karşılaştırarak fiyat değişimlerini ölçen fiyat endeksidir." Tarım-ÜFE ise "çiftçinin üreterek piyasaya satışını yaptığı ürünlerin ilk el satış fiyatlarındaki zaman içerisinde meydana gelen değişimlerin oransal göstergesidir. Yİ-ÜFE'nin hesaplanmasında baz alınan sepet ara malı, dayanıklı ve dayanıksız mallar, enerji ve sermaye mallarından oluşmaktadır. Yurt içi fiyat endeks anketi, sanayi ciroları, sanayi ürün ve üretim istatistikleri ve ulusal hesaplardan yararlanılarak belirlenen sepetteki ana sanayi gruplarının ağırlıkları 2019 yılı TÜİK'e göre şu şekildedir: Madencilik ve taş ocağı %3,06, imalat %89,31, elektrik, gaz üretimi ve dağıtımı %6,52, su temini ise %1,11'dir. Türkiye'de 2003 yılı baz alınan Yİ-ÜFE 4 ana, 31 alt sektör ve 638 üründen oluşmaktadır.

YD-ÜFE hesaplanmasında baz alınan sepet de ara malı, dayanıklı ve dayanıksız mallar, enerji ve sermaye mallarından oluşmaktadır. Dış ticaret ihracat verileri, sanayi üretim ve ciro verisi, sanayi ürün istatistikleri ve ulusal hesaplardan yararlanılarak belirlenen sepetteki ana sanayi gruplarının ağırlıkları, 2019 yılı TÜİK'e göre şu şekildedir: Madencilik ve taş ocağı %2.16, imalat %97.84'dür. Türkiye'de 2010 yılı baz alınan YD-ÜFE 2 ana 29 alt sektör ve 558 üründen oluşmaktadır. Tarım-ÜFE hesaplanmasında baz alınan sepet tarım, ormancılık ve balıkçılık ürünlerinden oluşmaktadır. Bu sepet Üretici Birlikleri, Ticaret Borsaları, Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı Orman Genel Müdürlüğü, Tarım ve Orman Bakanlığı İl ve İlçe Müdürlükleri aracılığıyla çiftçilerden derlenen fiyatlar, Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü, Şeker Dairesi Başkanlığı, Tütün ve Alkol Dairesi Başkanlığı, ÇAYKUR, Balık Hal ve Tesislerinden elde edilen veriler kullanılarak belirlenmektedir. Türkiye'de 2015 yılı baz alınan Tarım-ÜFE bir ana, 3 alt sektör ve 99 üründen oluşmaktadır.

1.2.3. Gayrisafi Yurt içi Hasıla Deflatörü (GSYH Deflatörü)

Mankiw (2016) ekonominin fiyatlar genel seviyesinin ne olduğunu gösteren GSYH deflatörünü, "nominal GSYH'nin reel GSYH'ye oranı" olarak

tanımlamaktadır. GSYH deflatörü, GSYH'yi oluşturan nihai mal ve hizmetlerin fiyat artışlarındaki değişiklikleri ölçmek için kullanılan bir yöntemdir (Chowdhury, 2008). Ulusal bir ekonomide, üretilen tüm mallardan ve hizmetlerden oluşan bir sepet üzerinden hesaplanmaktadır. TÜFE ve ÜFE'den farklı olarak malların ve hizmetlerin tamamını kapsadığından yaygın bir şekilde kullanılmaktadır (Dornbusch, Fischer ve Startz, 2004). Örtülü deflatör olarak da adlandırılan GSYH deflatörü, ulusal hesaplamalarda meydana gelen çıktı büyümesinin yani GSYH büyüme oranının, fiyat değişikliklerinden mi yoksa hacim artışlarından mı kaynaklandığını ayırt eden önemli bir göstergedir. Fiyat değişikliğinden kaynaklı GSYH ile hacim değişikliğinden kaynaklı GSYH arasındaki fark, fiyatlardan arındırılmış reel ekonomik büyümeyi vermektedir. Bundan dolayı, GSYH büyüme oranının hesaplanması için nominal GSYH ve reel GSYH olmak üzere iki farklı ölçüm yöntemi kullanılmaktadır (Chowdhury, 2008).

Nominal GSYH, nihai mal ve hizmetlerin toplam değerinin cari fiyatlarla hesaplanmasıdır. Toplam değer elde edilmesinde cari fiyatlar kullanıldığı için ortaya çıkan büyüme, nominal olarak ifade edilmektedir. Örneğin, herhangi bir ulusal ekonomide nihai mal ve hizmet üretimi sabit kalmış ancak fiyatlar iki katına çıkmışsa GSYH'deki büyüme de iki katına çıkmaktadır. Ancak buradaki büyüme, nominal bir büyümedir. Bu durumda daha güvenilir bir ölçüm yöntemi olarak reel GSYH kullanılmaktadır. Reel GSYH'de toplam değer elde edilmesi için cari fiyatlar yerine baz yılı esas alınmaktadır. Örnek verilen ulusal ekonomide bu kez fiyatlar sabit kalır ancak nihai mal ve hizmet üretimi iki katına çıkarsa GSYH'deki büyüme, nominal değil reel bir büyüme olur (Mishkin, 2010). Bu açıklamalardan yola çıkılarak GSYH deflatörü, nominal GSYH'yi enflasyondan arındırmakta başka bir ifadeyle, nominal GSYH'nin havasını almaktadır (Mankiw, 2017). Dolayısıyla GSYH deflatörünü hesaplamak için aşağıdaki formül kullanılmaktadır (Chowdhury, 2008):

$$GSYH \text{ Deflatörü} = \frac{\text{Nominal GSYH}}{\text{Reel GSYH}} \times 100 \quad (1.3)$$

GSYH deflatörü, TÜFE'den üç noktada ayrılmaktadır. İlki, TÜFE belirli bir sosyo-ekonomik yapıya sahip kentli tüketicilerin tüketim mallarını ve hizmetlerini hesaplarken GSYH deflatörü, yatırım ve kamu malları dahil tüm malları ve hizmetleri kapsamaktadır. Bundan dolayı Frisch (1983), GSYH deflatörünün ortalama hane halkı için ideal bir endeks olmadığını belirtmektedir. İkincisi, TÜFE'de hesaplanan mallar ve hizmetler sabit bir sepete dayanmaktadır. Yıllık hane halkı anket sonuçları doğrultusunda çok azı değişmektedir. GSYH deflatörünün dayandığı mal ve hizmet sepeti, yıldan yıla farklılık gösterebilir. Üçüncüsü ise GSYH deflatörü ülke içerisinde üretilen malları ve hizmetleri dikkate almaktadır. İthal mallar, sepetin içerisine girmez. Ancak TÜFE'de ithal mallar da sepete dahil edilmektedir (Parasız, 2006).

1.3. ENFLASYON TÜRLERİ

Enflasyon türleri genel olarak “*fiyat artış hızlarına*” ve “*nedenlerine*” göre ayrılmaktadır. Fiyat artış hızlarına göre enflasyon türleri, bazı iktisatçılar tarafından üç, bazıları için dört ayrı türde değerlendirilmektedir. Bunlar, sürünen ve ılımlı diye de ifade edilen düşük enflasyon, diğerleri ise yüksek, dörtlü ve hiper enflasyondur. Bu enflasyon türlerinin hangi yüzdelik dilimine denk geldiği konusunda fikir birliği bulunmamakla birlikte bunlar, son derece farklı oranlarla da tanımlanmaktadır. Nedenlerine göre enflasyon türleri ise talep itişli diye ifade edilen talep kaynaklı enflasyon, maliyet itişli diye ifade edilen maliyet (arz) kaynaklı enflasyondur. Ayrıca, enflasyon hesaplamaları yapılırken dikkate alınan çekirdek ve manşet enflasyon da diğer enflasyon türleridir.

Dünya piyasalarında rağbet gören bazı tarım ve enerji ürünlerinin fiyatları, arz ve talep koşullarının etkisiyle sıklıkla değişmektedir. Bazı alınan sepetteki bu ürünlerin dışarıda bırakılarak yapılan enflasyon hesaplamaları iktisatçılar ve karar verici ekonomik birimler için bazı durumlarda daha sağlıklı olabilir. Bunun için fiyat endeksini oluşturan sepetten gıda ürünleri ve enerji grubunun dışarıda bırakılmasıyla hesaplanan enflasyona, çekirdek enflasyon denir. Ters olarak bu grubun dışarıda bırakılmadan hesaplanmasıyla ortaya çıkan enflasyon ise manşet enflasyonu olarak tanımlanmaktadır (Ünsal, 2017).

1.3.1. Nedenlerine Göre Enflasyon Türleri

Enflasyon, uzun vadede para miktarının potansiyel GSYH'den daha hızlı artmasıyla ortaya çıkan parasal bir olgudur. Ancak kısa vadede reel GSYH ile fiyat seviyesinin etkileşime girerek enflasyonun ortaya çıkmasına iki farklı kaynak neden olmaktadır. Bunlar: talep kaynaklı enflasyon ile maliyet (arz) kaynaklı enflasyondur (Parkin, 2010). Talep kaynaklı enflasyon, toplam talebin üretim potansiyelinden daha hızlı artmasına bağlı olarak fiyatların genel seviyesinin yükselmesidir. Muhtemelen en iyi bilinen enflasyon türüdür. Toplam harcamaların baskısı ile ortaya çıkmaktadır. Bu enflasyon türünde ekonomi tam kapasite ile çalışmaktadır. İşletmeler yüksek talebi karşılamak için mevcut üretim olanaklarını genişletmeyi ve üretim hacmini artırmayı kârlı bulmalarına rağmen, kısa dönemde bunu gerçekleştiremezler. Sonuç olarak artan talebe karşılık üretimin sabit kalması fiyat artışlarını tetiklemektedir (Tucker, 2013). Talep kaynaklı enflasyonun zarar verici diğer bir şekli ise hükümetlerin bütçe açıklarını telafi etmek için para basma yolunu tercih etmeleridir. Para miktarının artması, toplam talebin de artmasına ve fiyatların yükselmesine neden olmaktadır. 1922 ve 1923 yıllarında, Alman hükümetinin harcamalarını finanse etmek için para basması ve 1990'larda Rusya'nın yine bütçe açıklarına karşılık yüksek miktarlarda ruble çıkarması sonucu fiyat artışları bir çeşit talep kaynaklı enflasyon örneklerindendir (Samuelson ve Nordhaus, 2010).

Klasik iktisatçılar fiyat artışlarını açıklamak için genelde talep kaynaklı enflasyon teorisinden istifade etmektedirler. Ancak 1973 petrol krizi, “arz şoku” olarak da adlandırılan maliyet kaynaklı enflasyonu ortaya çıkarmıştır. Maliyet kaynaklı yaşanan fiyat artışları, ekonomik bir yavaşlamaya ve enflasyon içinde durgunluk diye tanımlanan “stagflasyon” sendromuna neden olmuştur. 1973, 1978, 1999 ve 2000'li yıllarda yaşanan petrol kıtlığının dünya piyasalarında petrol fiyatlarını keskin bir şekilde artırması, maliyet kaynaklı enflasyon örneklerindendir (Samuelson ve Nordhaus, 2010). Ayrıca, üretim maliyetlerinin yükselmesinden dolayı meydana gelen fiyat artışlarının yaşandığı bu enflasyon türünde de iki ana maliyet kaynağı vardır. Bunlar, ücretlerdeki ve hammadde fiyatlarındaki artışlardır. Firmalar, ortaya çıkan bu maliyetler sonucunda üretimlerini kısmakta veya

sonlandırmaktadırlar. Toplam arzın azalması sonucu ekonomide reel GSYH düşmekte ve fiyatlar genel seviyesi yükselmektedir (Parkin, 2010).

1.3.2. Fiyat Artış Hızlarına Göre Enflasyon Türleri

Hastalıklar gibi enflasyon da farklı şiddet derecelerine sahiptir. Bunlar, düşük, dötrnala ve hiper enflasyon olarak üç kategoride değerlendirilmektedir. Düşük enflasyon, fiyatlardaki tek haneli artışlardır. Fiyatlar sabit ve istikrarlı ise paraya güven vardır. Yapılan sözleşmelerde tüm taraflar isteklidirler. Çünkü satılan ve satın alınan ürünlerde nispi fiyatların artmayacağından emindirler. Dötrnala enflasyon, fiyatlardaki çift veya üç haneli artışlardır. Savaşlardan muzdarip, zayıf nitelikli hükümetlere sahip ülkelerde yaygın olarak görülmektedir. 1970 ve 1980’lerde, Arjantin, Brezilya ve Şili gibi Latin ülkelerde ortalama %50-700 arasında enflasyon oranlarına rastlanmıştır. Bu enflasyon seviyeleri de ciddi iktisadi sorunlara yol açmıştır. Para çok hızlı değer kaybettiğinden insanlar günlük ihtiyaçları için az miktarda tutmayı tercih etmektedirler. Ticari sözleşmeler, herhangi bir fiyat endeksine veya güvenli bir yabancı para birimine göre düzenlenmektedir. Finansal piyasalarda yabancı sermaye yurtdışına kaçmakta ve insanlar mevduat birikimi yerine ev almayı tercih etmektedirler. Hiper enflasyon ise fiyat artışlarının yüzde binleri, milyonları hatta trilyonları bulduğu bir enflasyon türüdür. Ekonomiler dötrnala enflasyonda hayatta kalabiliyorken hiper enflasyonda kanser gibi ölümcül bir hastalığa yakalanmaktadır. Fiyatların karmaşık ve üretimin düzensiz olduğu bir dönemdir. Bu dönemlerde miktar olarak para aşırı derecede fazla, ürünler ise çok azdır. Paranın dışında her şey biriktirmeye ve “*kötü para*” diye belirtilen kağıt para piyasadan kovulmaya çalışılmaktadır. Bunun sonucunda ise kısmi takas sistemi yaşanmaya başlanmaktadır (Samuelson ve Nordhaus, 2010).

Fiyat artışlarına göre enflasyon türleri ile alakalı diğer bir açıklama ise Fox (2015) tarafından yapılmıştır. Düşük enflasyon, sürünen veya ılımlı enflasyon olarak da adlandırılmaktadır. Aşırı enflasyon, düşük enflasyonun tersidir. Aşırı enflasyondaki fiyat artışları %1000 veya daha fazla oranlara karşılık gelir. Hiper enflasyonun yaşandığı ekonomide merkez bankası tarafından basılan para arzı, reel ekonomik büyümenin çok fazla üzerinde gerçekleşmektedir. Bu yöntemin amacı,

genellikle savaş tazminatına veya başka nedenlere dayalı hükümet borçlarının ödenmesidir. Ancak bu yöntem beraberinde ekonomik bozulmaya, üretimin durmasına ve depresyona neden olmaktadır. Aşırı enflasyon ile hiper enflasyon arasında ise dört nala enflasyon yaşanmaktadır. Bu enflasyon türündeki fiyat artışları ise %100 civarındadır (Fox, 2015). Ekonomistler, kısmen mütevazı bir ekonomik sorun olabilecek düşük enflasyon ile bazı koşullarda yıkıcı etki oluşturabilecek yüksek enflasyon arasında ayırım yapmaktadırlar. Düşük enflasyon sabit oranlı ve istikrarlı olmak koşuluyla, oldukça uyum sağlayabilecek bir yapıya sahiptir. ABD’de 1991 ve 2008 yılları arasında enflasyon oranlarının en düşük %1,6 ile en yüksek %4,1 olduğu dönem bunun bir örneğidir. Çok yüksek seviyelerde görülen enflasyonlar genellikle kısa sürmektedir. Bir dönem Arjantin, Rusya ve Zimbabwe’de %100 ve %1000’leri bulan enflasyon oranları gibi. Birinci Dünya Savaşı sonrası Almanya’da, 1944-1945 yılları arası Macaristan’da aşırı yüksek seviyelerde görülen enflasyon ise hiper enflasyonun en ünlü örnekleridir (Baumol ve Blinder, 2012).

1.4. ENFLASYONUN MALİYETİ

Enflasyonun maliyeti, “*beklenen enflasyon*” ve “*beklenmeyen enflasyon*” diye ikiye ayrılmaktadır (Laidler ve Parkin, 1975). Enflasyon oranları yükseldiğinde insanlar, ekonomide bir şeylerin yanlış gittiğini hissetmektedirler. İşçiler, aldıkları ücretlerin enflasyondan geri kalacaklarını ve yaşam standartlarının bozulacaklarını düşünmektedirler. Tasarruf sahipleri, yatırdıkları paranın değerinin düşmesinden endişe etmektedirler. Ancak yükselen enflasyon oranları beklenen bir durum ise enflasyonun çoğu maliyetleri ortadan kalkmaktadır. Örneğin, enflasyon oranının %4 civarında beklendiği bir ekonomide işçiler, alacağı ücret artışlarından; firmalar da ürünlerinin satış fiyatlarının yükseleceğinden emindirler. Firmalar, beklenen %4 enflasyon oranına karşılık işçi ücretlerine aynı oranda zam yapmaya isteklidirler. Böylece firma, maliyetler artmadığından işçi çıkarmak zorunda kalmaz. Ayrıca tasarruf sahipleri de nominal faiz oranından finansal piyasalara sundukları tasarruflarından beklenen enflasyon oranına göre reel bir kayıp yaşamazlar (Stiglitz ve Walsh, 2006).

Enflasyonun beklenmediği durumlarda ortaya çıkacak maliyetlerden korunmak için ücretlerin, tasarruf getirilerinin ve vergi oranlarının enflasyona endekslenmesi gerekmektedir. Ücretlerin endekslendiği bir durumda işçiler, alacakları ücretlerden; tasarruf sahipleri ise getirilerden reel bir kayıp yaşayacaklarından endişe etmezler. İngiltere, Kanada ve Yeni Zelanda gibi pek çok ülke endeksli devlet tahvilleri satarak tasarruf sahiplerinin getirilerini korumaktadır. Bundan dolayı tasarruf sahipleri, geleceğe yönelik birikimlerini rahatlıkla yapabilmektedirler (Stiglitz ve Walsh, 2006). Beklenmeyen enflasyonun maliyeti, beklenen enflasyona göre daha fazladır. Bu maliyeti azaltmak için enflasyon nasıl tahmin edilebilir? Sorusu önemlidir. Bu durumda, herhangi bir ekonomide yaşanan enflasyonun değişkenliğine bakılır. Enflasyonun yıllara yaygın mütevazı oranlarda ve istikrarlı seyretmesi öngörülebilirliğini artırmaktadır. Örneğin herhangi bir ekonomide, art arda üç yıl boyunca %3 dolaylarında seyreden enflasyon oranının, dördüncü yılda yine %3 civarında olacağı rahatlıkla tahmin edilebilir. Ancak enflasyon oranının ilk yıl %2, ikinci yıl %6, üçüncü yıl %1 olduğu bir başka ekonomide, dördüncü yılın sonrasında ise bu oranın yüzde kaç gerçekleşeceğini tahmin etmek kolay değildir (Baumol ve Blinder, 2010).

Literatürde enflasyonun maliyetleri, üzerinde ayrıntılı durulan bir konudur. İktisatçılar, bu konu hakkında farklı tasnifler yapmaktadırlar. Bazıları, genel olarak “*enflasyonun maliyetleri*” bazıları da “*beklenen ve beklenmeyen enflasyonun maliyetleri*” altında değerlendirmektedirler. Bu maliyetler, fiyat sistemindeki karışıklıktan, vergi sistemindeki aksaklıklardan, tüketicilerin ellerinde fazla para bulundurmamak istemediklerinden, işletmelerin sıklıkla fiyat değişikliği karşısındaki menü maliyetlerinden, para yanılması ve uzun dönemli planlamalardan kaynaklı enflasyonun maliyetleridir. Bunların yanında enflasyonun bir diğer maliyeti de gelir ve servet dağılımı üzerindeki etkisi ile ortaya çıkmaktadır. Bu konu hakkında ise teorik literatür özeti başlığı altında geniş bir değerlendirme yapılacaktır.

1.4.1. Fiyat Sistemindeki Gürültü

Fiyatlarda meydana gelen değişiklikler veya dalgalanmalar, piyasa mekanizması vasıtasıyla arzı ve talebi oluşturan üreticilere ve tüketicilere

iletilmektedir. Örneğin, herhangi bir malın fiyatının yükselmesi ile bu malın üretici ve tüketici arzı ile talebini etkileyecek bir tepki oluşturmaktadır. Üretici, bu maldan veya hizmetten daha çok üretmek isterken; tüketici, daha az talep etmektedir. Piyasada herhangi bir ürünün fiyatında ortaya çıkan değişiklik, o ürünün nispi fiyatını artırdığından üreticilerin ve tüketicilerin bu ürüne olan arzı ve talebi belirgindir. Ancak enflasyon bir veya birkaç ürünün fiyatlarındaki artıştan ziyade, fiyatlar genel seviyesindeki artış olduğundan “*fiyat sisteminde parazit*” diye de ifade edilen “*gürültü*” yaratarak iletilen bilgiyi belirsizleştirmektedir. Bu bilgi belirsizliği piyasa sisteminde etkinliği ve verimliliği olumsuz etkileyerek reel bir iktisadi maliyet oluşturmaktadır (Frank v.d., 2016).

1.4.2. Vergi Sistemi

Mevcut vergi sisteminde elde edilen gelirin vergilendirilmesi nominal gelir üzerinden yapılırsa bu gelirin artması ile enflasyon, kişilerin reel gelirlerini düşürmektedir. “*Vergi bozulmaları*” da denilen bu durumun daha iyi açıklanabilmesi için herhangi bir ekonomide 5.000-8.000 TL arasındaki nominal gelirin, %25’ten; 8.000 TL’yi aşan nominal gelirin ise %35’ten vergilendirildiğini varsayalım. 2016 yılında bir kişinin 8.000 TL olan nominal geliri, 2017’de %25 artarak 10.000 TL’ye yükselir. Enflasyon da %25 artarsa kişinin reel gelirinde herhangi bir değişme olmaz. Ancak 2018 yılında 2.000 TL hesaplanan vergi ödemesi, 2019 yılında 2.700 TL olur. Kısaca vergi yükü, 2018’de $(2.000/8.000=0.25)$ %25 iken 2019’da $(2.700/10.000=0.27)$ %27’dir. Yani mevcut vergi sistemi, ekstra %2 maliyet çıkarmaktadır (Ünsal, 2017). Vergi sisteminden kaynaklanan bu maliyet, “*enflasyon vergisi*” olarak ifade edilmektedir. Benzer şekilde sermaye kazançlarının vergilendirilmesini de düşünebiliriz. Herhangi bir ekonomide, on yıllık enflasyon oranının ve sermaye kazanç vergisinin %30 olduğunu varsayalım. 10 yıl önce 50.000 dolara alınan bir ev, 10 yıl sonra aynı fiyattan satılırsa nominal bir kazanç gerçekleşmez. Ancak evin fiyatının on yıl sonraki satış değeri %30 enflasyon oranı kadar artarak 65.000 dolardan satılması durumunda, 4.500 dolar sermaye kazanç vergisi ödenir. Normalde evin fiyatı enflasyon oranı kadar arttığından, satış fiyatından herhangi bir reel gelir elde edilmez. Ancak sermaye kazanç vergisinin

nominal fiyat üzerinden vergilendirilmesi ile ekstra bir vergi maliyeti doğar. Ortaya çıkan bu maliyet, vergi sisteminden kaynaklanmaktadır (Blanchard, 2017).

1.4.3. Ayakkabı Deri Maliyeti

Nominal ve reel faiz oranları, enflasyon oranlarıyla doğru orantılı olarak yükselmektedir. Bunun nedeni yükselen enflasyona karşılık nominal faiz oranlarının, reel faiz oranlarını korumak istemesidir. Bunun yanında nominal faiz oranı, nakit tutmanın fırsat maliyetini oluşturmaktadır. Kişiler, hem yükselen enflasyon oranlarının paranın değerini düşürmesinden hem de yükselen faiz oranlarından getiri elde etmek için tasarruflarını ellerinde nakit tutmak yerine bankaya yatırmaktadırlar. Bu da ellerinde daha az nakit bulunduran kişilerin, sürekli bankaya gitmelerine ve bundan dolayı ortaya çıkan emek ve iş gücü kaybı da “*ayakkabı deri maliyeti*” diye ifade edilen bir maliyete neden olmaktadır (Begg v.d., 2014). Ayakkabı deri maliyetine yol açan iş gücü kaybı yerine insanlar, daha çok çalışarak veya daha fazla eğlenerek bu zamanı değerlendirebilirler. Ancak bunun olabilmesi için enflasyon oranlarının düşük seviyelerde gerçekleşmesi gerekmektedir. Örneğin, %4 dolaylarında gerçekleşen enflasyon oranında her ay bankaya bir kez gitmek büyük bir maliyet olarak görülmez. Enflasyonun yükselmesi ise bu kaybın giderek artmasına neden olmaktadır. Yüksek enflasyon veya hiper enflasyonun yaşandığı ekonomilerde, ayakkabı deri maliyetinin bariz bir şekilde ortaya çıktığı görülebilmektedir (Blanchard ve Johnson, 2013).

1.4.4. Menü Maliyeti

Menü maliyetleri, değişen fiyatlar karşısında firmaların yeni fiyat listeleri ve ürün kataloglarını güncellemekten kaynaklanan zorunlu maliyetleridir. Menü maliyetlerinin küçük ve önemsiz olduğu düşüncesi hatalıdır. Bu maliyetler, büyük refah kaybına neden olabilmektedir. Fiyatlandırma mekanizması konusunda Neo-klasik ve Keynesyen teoriler birbirleriyle çatışmaktadır. Ekonomik ajanların sürekli optimizasyonu ve arz ile talebin kesişmesi fiyatların esnekliği sayesinde gerçekleşmektedir. Ancak Keynesyen teorilerde, fiyatların esnek olmadığı aksine yapışkan olduğu varsayılmaktadır (Mankiw, 1985). Menü maliyetlerinin de fiyat

yapışkanlıklarına bağlı olması nedeniyle bu maliyetler, Keynesyen ve yeni Keynesyen modellerde büyük ilgi görmektedir. Bununla birlikte menü maliyetlerinin teorik önemine rağmen doğrudan bu maliyetlerin ölçümünün zor olduğu ve pratik sonuçları hakkında az şey bilinmektedir. Konu hakkında yapılan çalışmalardan özetle, ABD’de beş büyük süpermarket için belirlenen menü maliyetleri şunlardır: Yeni fiyat etiketi basma maliyeti, fiyat değişikliği sürecinde yapılan hatalardan kaynaklı maliyetler, değişen raf fiyatlarındaki iş gücü maliyeti ve mağaza içi denetim maliyetleridir (Levy v.d, 1997). Enflasyon tam olarak tahmin edilse bile ayakkabı deri ve menü maliyetlerinden kaçmak mümkün değildir. Enflasyon oranının yüksek olduğu dönemlerde bu maliyetler daha fazla, düşük olduğu dönemlerde ise daha azdır (Begg v.d., 2014).

1.4.5. Para Yanılsaması

“*Para aldatmacası*” olarak da ifade edilen para yanılsaması, enflasyonun diğer maliyetlerinden biridir. Bu maliyet, insanların gelir ve faiz oranlarındaki nominal ve reel farklılıklar nedeniyle yaptıkları sistematik hatalardan kaynaklanmaktadır. Fiyatların istikrarlı ve sabit olduğu dönemlerde yapılan basit hesaplamalar, enflasyon dönemlerinde karmaşık hâle gelmektedir. Herhangi bir yılda elde edilen gelirin önceki yıllarla karşılaştırılabilmesi için enflasyonun geçmişine bakılmalıdır. Çeşitli getiriler arasında doğru tercih yapılması nominal ve reel faiz oranları arasındaki farkın bilinmesine bağlıdır. Pek çok kişi bu değişkenlerin ayrımını yapamadığından ve hesaplamalarını zor bulduğundan yanlış kararlar vermektedir. Verilen bu yanlış kararlar, bazen ciddi zararlara yol açabilmektedir (Blanchard, 2017).

1.4.6. Uzun Dönemli Planlamalar

Enflasyonun diğer bir maliyeti ise bireylerin ve firmaların uzun dönemde yapmış oldukları planlamalar ile çatışmasından doğmaktadır. İktisadi kararların etkinliği ile verimliliği, fiyat istikrarının ve beklentilerin olumlu olduğu ekonomik koşullara bağlıdır. Örneğin, genç yaşdaki bireyler, çalışarak emeklilik planlamalarını yapmaktadırlar. Firmalar, uzun vadeli yatırımlar yaparak strateji geliştirmektedirler.

Fiyat artışlarının yüksek ve belirsiz olduğu bir ekonomide ise bireyler ve firmalar gelecekte endişe etmekte, uzun vadeli yatırımlara girmenin riskli olduğunu düşünmektedirler (Frank v.d., 2016). Bir başka risk ise uzun vadeli sözleşmelere girmektir. Enflasyonun yüksek olduğu dönemlerde, bu risk daha yüksek olmaktadır. Hem borç veren hem de borç alan için yapılan sözleşmeler, bir çeşit kumara benzetilmektedir. Karşılıklı iş sözleşmelerinden kaçınmanın sonucu olarak ekonomik durgunluğa varan etkiler görülebilmektedir (Baumol ve Blinder, 2012).

1.5. ENFLASYONLA MÜCADELE POLİTİKALARI

Paranın tarihi kadar eski olan enflasyon, piyasaların çok geliştiği ve para arzının sürekli değiştiği günümüzde hemen herkesin korkulu rüyası gibidir. Bu korku, enflasyonu bir “*canavar*” olarak betimlemektedir. Enflasyonla mücadele etmenin mutlak anlamda belirgin bir yöntemi olmasa da onu kontrol altında tutmanın yolları aranmalıdır (Dinler, 2014). Enflasyonla mücadelede Ortodoks ve Heterodoks programlar olmak üzere iki ana yöntemden istifade edilmektedir. Uygun para ve kredi politikaları, istikrarlı döviz kuru, kapsamlı bütçe politikaları, gerekli görüldükçe yapılan para reformları gibi unsurlar içeren Ortodoks programlar, standart olarak başvuru para ve maliye politikalarıdır. Heterodoks programlar ise ücret ve fiyat kontrollerine yapılan doğrudan müdahalelerdir (Aslan, 2008).

Süregelen enflasyon, genellikle parasal büyümenin bir sonucudur. Bunun için yapılacak yöntem “*dezenflasyon*” olarak ifade edilen parasal genişlemeyi yavaşlatmaktır. Ancak basit gibi görünen bu yöntem ekonomik durgunluğa neden olabilmektedir. Ayrıca “*Phillips eğrisi*” gereğince enflasyon oranlarını beklenen seviyeye düşürme çabası, işsizlik oranlarını doğal seviyenin üzerine çıkma pahasına gerçekleşmektedir. Bazı klasik iktisatçılara göre, parasal büyümenin ani ve keskin bir kararla durdurulması olarak tanımlanan “*soğuk hindi dezenflasyon politikası*” uygulanmaktadır. Bu politika, para arzındaki sürekli artış alışkanlığını birden bırakmayı gerektiren bir tür şok tedavisidir. Kamuoyu tarafından önceden duyurulması koşuluyla enflasyon önemli ölçüde düşmektedir. Beklentilere dayalı Phillips eğrisine göre bu durumda, işsizlik maliyeti en az düzeyde yaşanmaktadır. Keynesyen iktisatçılar ise nominal ücret sözleşmeleri ve menü maliyetleri gibi

faktörlerden dolayı ücretlerin ve fiyatların soğuk hindi dezenflasyon politikasına uyum sağlayamayacağını söylemişlerdir. Bu uyumun gerçekleşmesi için birkaç yıl geçmesi gerekmektedir. İşsizlik oranlarının artması, politika yapıcılarını zor durumda bırakarak bu politikadan vazgeçilmesine neden olabilmektedir. Bunun yerine parasal genişleme, yıllara yaygın ve aşamalı olarak düşürülmelidir (Abel, Bernanke ve Croushore, 2014).

Enflasyonla mücadelede diğer bir yöntem, ücretler ve fiyatlar üzerindeki kontrollerdir. Bu yöntemde devlet, ücret ve fiyat kararlarının sorumluluğunu kendisi almaktadır. Bazen tek bir ürüne veya tek bir sektöre bazen de ahlaki suistimallerin önlenmesine yönelik uygulanabilmektedir. Bu kontroller devletin yargı gücüyle de desteklenmekte olup devlet ile özel sektör arasındaki ilişkiyi derinleştirerek toplumun ekonomik hayatında kapsamlı değişiklikler yapmaktadır. Fiyat ve ücret kontrolleri, iktisatçıları enflasyonla mücadelede oynadığı olumlu ve olumsuz rol gereği ikiye bölmektedir. Bu yöntemin savunucuları, verilen ilacın ağrıyı hafifletme özelliği itibarıyla daha sonra uygulanacak sert tedavilere uygun ortam oluşturacağını; eleştirenler ise uygulamanın bağımlılığa neden olabileceğini ve kontrollerin durması hâlinde daha fazla acı çekileceğini iddia etmektedirler. Ayrıca uzun vadede verimsizlik, bürokrasi, karaborsa, kaçakçılık, yolsuzluk ve fiyat patlamaları gibi yan etkileri ortaya çıkabilmektedir (Rockoff, 1984). Schuettinger ve Buder (1979), tarih boyunca uygulanan ücret ve fiyat kontrollerinin enflasyonu önlemede etkisiz kalan bir yöntem olduğunu ifade etmektedir.

Enflasyonla mücadelede arz tarafından değil de talep tarafından uygulanacak diğer bir yöntem, gelir politikalarıdır. Bu yöntemde amaç, yüksek vergiler uygulanarak tüketicinin alım gücünü azaltmaktır. Orta ve üst sınıflara uygulanacak bu yöntem esasında çok etkilidir. Ancak bu politikanın uygulanması politik bir dinamittir. Sosyal refah ilkelerine bağlı İsveç dahil pek çok Batı ülkesinde bile bu konuda kapsamlı bir vergi politikası uygulanması için siyasi destek alınamamıştır. Belki de insanlar, yüksek enflasyon pahasına düşük vergi oranlarını tercih etmeyi daha uygun görmektedirler (Heilbroner ve Thurow, 1975).

İKİNCİ BÖLÜM

GELİR DAĞILIMI VE GELİR EŞİTSİZLİĞİ

2.1. GELİR DAĞILIMI VE GELİR EŞİTSİZLİĞİ KAVRAMLARI

Toplumsal faaliyetlerin pek çok alanında ortaya çıkan eşitsizlik, insanlara farklı çağrışımlar yaptığından kendi içinde tartışmalı bir kavramdır. Genel olarak bu kavramı, “*ekonomik eşitsizlik*” ve “*ekonomik olmayan eşitsizlik*” diye ikiye ayırmak gerekmektedir. Ekonomik eşitsizlik, bireylerin veya hane halkının gelir, kazanç, tüketim harcamaları ve servet gibi ekonomik faaliyetlerinin herhangi bir para cinsi üzerinden farklı büyüklüklerini ifade etmektedir. Gelir ötesi olarak da belirtilen ekonomik olmayan eşitsizlik ise beşeri ve sosyal faaliyetlerin içerisinde yer alan yaşamın daha geniş boyutlarını ele almaktadır (Atkinson ve Bourguignon, 2015). Ekonomik eşitsizliğin sadece bir türü olan “*gelir eşitsizliği*” ise en yaygın kullanılan ve en çok tartışılanları arasındadır (Chang, 2016). İkinci Dünya Savaşına kadarki akademik literatürde, gelir eşitsizliği yerine servet eşitsizliği denilmiştir. Ancak bu kavramları ayırtmak gerekmektedir (Atkinson ve Bourguignon, 2015). Esasında gelir, yaşam standartlarını sürdürmek için temel satın alma gücünü sağlarken; servet, tüketim harcamalarının üzerindeki ekstra gelir birikimidir (Okun, 2015). Tucker (2013) ise geliri, üretim faktörlerinin satılmasından elde edilen kazanç; serveti, belirli bir zamanda elde edilen varlık stoku olarak tanımlamaktadır. Yine Atkinson ve Bourguignon (2015), gelir ve kazanç kavramlarının da birbirlerinden ayrılması gerektiğini ve kazançların, gelirin yalnızca bir parçası olduğunu söylemektedir. Bu nedenle ekonomik eşitsizliğin içerisinde bulunan kavramlar olan gelir, servet ve kazanç eşitsizliklerinin farklı anlamlara karşılık geldiği bilinmelidir.

Gelir eşitsizliği, emeğin ve sermayenin eşitsizliğinden kaynaklanmaktadır. Bu iki bileşende veya herhangi birinde meydana gelen artış toplam eşitsizliği de artırmaktadır. İşgücü gelirlerinde meydana gelen eşitsizlikler ve sermayenin belirli bir sınıf etrafında yoğunlaşması, gelir eşitsizliğinin başlıca sebebidir. Ekonomik

mekanizmaların birbirlerinden farklı olması nedeniyle bu iki bileşenin tamamen ayrılması gerekmektedir (Piketty, 2015). Ekonomide kaynakların sınırlı olması aynı zamanda üretilebilecek malların ve hizmetlerin de sınırlı olacağı anlamına gelmektedir. Zamanla iş gücünün büyümesi ve becerilerin artması ile yeni kaynakların keşfedilmesi, mevcut topraklar ve doğal kaynaklar için yeni kullanım alanlarının bulunması, ülkenin sermaye stokunu ve teknolojisini artırmaktadır. Bu sayede, insanlar daha gelişmiş standartları yakalayabilmektedirler. Ancak insan, ihtiyaçlarını daha fazla tatmin etme kabiliyetini sürekli artırmaktadır. Bu nedenle, kıt kaynakların etkin kullanımını sağlayabilmek için üç temel iktisadi sorunsal vardır. Bunlar (Campano ve Salvatore, 2006):

- i. Mevcut sınırlı kaynaklar göz önünde bulundurulursa insanların temel ihtiyaçlarının ve farklı isteklerinin karşılanabilmesi için ne tür mal ve hizmet karışımı üretilmelidir?
- ii. Üreticiler arasındaki kıt kaynakların tahsisi bu malların ve hizmetlerin karışımında israfı ve ekolojik tehlikeyi en aza indirebilecek mi?
- iii. Elde edilen çıktı en adil nasıl dağıtılacak?

Son soru, gelir dağılımının veya gelirin yeniden dağıtımının konusunu oluşturmaktadır. Ekonomide toplumların sosyal gruplara, sınıflara veya bölgelere ayrılmasıyla ortaya çıkan çok çeşitli dağılım problemleri vardır. İktisatçılar, bu bölünmeler için dikkatlerini iki temelde yoğunlaştırmaktadırlar. Bunlardan ilki, ana dağılım sorunu olan fonksiyonel (işlevsel) dağılım; ikincisi ise kişisel (bireysel) dağılımdır. Mesleki, bölgesel (coğrafi), ırksal, cinsel ve uluslararası dağılım ise diğer dağılım sorunlarından (Bronfenbrenner, 2007). Tüm bu bilgiler ışığında “*gelir eşitsizliği*” ve “*gelir dağılımı*” kavramlarının yeniden tanımlanması gerekirse gelir dağılımı, bir ülkede elde edilen çıktının yani hasılanın bireyler, sınıflar, bölgeler veya üretim faktörleri arasındaki paylaşımında ortaya çıkan dağılım problemleridir (Avcı ve Avcı, 2017). Gelir dağılımı kavramı yanında son dönemlerde akademik yazınlarda artan bir şekilde gelir eşitsizliği kavramı kullanılmaktadır. Gelir dağılımının bir nevi kendisinin gelir eşitsizliği olduğunun altını çizmek gerekse de daha yansız bir kavram olan gelir eşitsizliği, gelir dağılımının adil ve eşit olmayan özelliğine dikkat çekmektedir (Çelik, 2004). Bu kavramın istatistiki analizlerde kullanılması oldukça

uygundur. Temsil edilen eşitsizliğin derecesi herhangi bir katsayı ile ifade edilebilme kolaylığına sahiptir. Gelir eşitsizliği gibi karmaşık bir konuda elde edilen sonuçları nicel değerlerle somutlaştırmak iktisatçılara rahat ve çekici gelmektedir (Boratav, Keyder ve Pamuk, 1987).

2.2. GELİR DAĞILIMI TÜRLERİ

Belirli bir dönemde oluşturulan toplam gelir, bireyler, sınıflar, sektörler ve bölgeler arasında dağılmaktadır. Bu gelirin üretim faktörleri arasındaki dağılımına fonksiyonel gelir dağılımı, bireyler arasında dağılımına bireysel gelir dağılımı, sektörler arasındaki dağılımına sektörel gelir dağılımı, bölgeler arasındaki dağılımına ise bölgesel gelir dağılımı denir. Ayrıca gelir dağılımı türleri: birincil ve ikincil gelir dağılımları, dikey ve yatay gelir dağılımları, mikro ve makro gelir dağılımları olarak da ayrıştırılabilmektedir (Öztürk, 2017). Gelir dağılımının incelenmesinde temel olarak alınan iki gelir dağılımı türü bulunmaktadır. Bunlar, fonksiyonel ve bireysel gelir dağılımlarıdır. Diğer gelir dağılım türleri olan sektörel ve bölgesel gelir dağılımları, fonksiyonel ve bireysel gelir dağılımlarının alt türleridir (Çelik, 2004). İktisadi düşünce tarihinde fonksiyonel gelir dağılımı teorisini ilk olarak geliştiren David Ricardo; kişisel gelir dağılımını ilk kez modelleyen, analiz ve tahmin eden ise Vilfredo Pareto'dur. Ayrıca Pareto, bireysel gelir dağılımının sosyal, ekonomik ve demografik temelini geliştirerek bunu bir gelir eşitsizliği ölçüsü olarak öneren ilk kişidir (Dagum, 2008).

2.2.1. Fonksiyonel (Sınıfsal) Gelir Dağılımı

Gelirin üretim faktörleri yani emek, toprak, sermaye sahipleri ve girişimciler arasındaki dağılımına fonksiyonel gelir dağılımı denir (Eğilmez, 2016). Dünhaupt'a (2013) göre fonksiyonel gelir dağılımının tanımı ise "çıktının üretim faktörleri yani sermaye ve emek gibi unsurlara nasıl bölündüğünü göstermektedir." Klasik ekonomide üretim faktörleri emek, sermaye ve topraktır (Felderer ve Homburg 2017). Dagum'a (1999) göre de iktisadi düşünce tarihinde geleneksel üretim faktörlerinin emek, toprak, sermaye olduğu ifade edilmektedir. Bunlar farklı sosyal sınıfları oluşturan ücretli geçinen emekçiler, kapitalistler ve rant sahipleridir.

Fonksiyonel gelir dağılımı tanımından yola çıkılarak toplam gelirin, emek, toprak, sermaye sahipleri ve girişimci arasındaki bölüşümü veya gayri safi yurt içi hasıla (GSYH) içerisindeki üretim faktörlerinin payı belirlenmektedir (Bağdadioğlu, 2000). Belirli bir dönemde üretilen nihai mal ve hizmetlerin piyasa değeri olarak ifade edilen GSYH, doğrudan veya dolaylı yöntemlerle ölçülebilmektedir. GSYH ölçme yöntemleri üretim, toplam harcama ve toplam gelir yaklaşımları olarak ayrıldığında toplam harcama ve toplam gelir, dolaylı ölçme yöntemlerindendir. GSYH aynı zamanda, üretim faktörlerinden elde edilen gelirin toplamına eşit olmaktadır. Böylece GSYH'nin toplam gelir yöntemi, belirli bir dönemde üretim sürecine katılan üretim faktörlerinin üretimden aldıkları paylarını yani fonksiyonel gelir dağılımını yansıtmaktadır (Ünsal, 2017). Eğilmez'e (2016) göre emeğin geliri, ücret “ w ” sermayenin geliri, faiz “ i ” toprak veya doğal kaynaklara sahip olanların geliri, “ r ” girişimcilerin kârı, “ p ” olarak ifade edilirse üretim faktörlerinin üretimden aldığı paylar, denklem 2.1’de oluşturulduğu gibidir:

$$MG = w + r + i + p \quad (2.1.)$$

Her bir üretim faktörünün yüzdelik gösterimi, fonksiyonel gelir dağılımını vermektedir. Açıklamalardan yola çıkılarak herhangi bir ekonomide ve belirli bir dönemde üretilen milli gelirin, 800 milyar dolar olduğu ve bu miktarın da üretim faktörleri arasında -Tablo 2’de gösterildiği gibi- dağıldığı düşünülürse:

Tablo 2: Fonksiyonel Gelir Dağılımı Örnek Tablosu

Gelir Çeşidi	Pay (dolar)	Toplamda Pay (%)
Ücret (w)	280	35
Kâr (p)	240	30
Faiz (i)	160	20
Rant (r)	120	15
Milli Gelir (MG)	800	100

Kaynak: Eğilmez, Makro Ekonomi, 2016.

Tablo 2, 800 milyar dolarlık milli gelirin %35’inin ücret gelirleri, %30’unun kâr, %20’sinin faiz, %15’inin ise rant gelirleri olduğunu göstermektedir. Fonksiyonel gelir dağılımında ücret gelirlerinin milli gelir içerisindeki payının yüksek olması aynı zamanda o ülkenin sanayileşme seviyesi ve ekonomi politikaları hakkında bilgi vermektedir. Yüksek ücret gelirleri, sanayileşmiş ülkelerde ortaya çıkan belirgin bir

özelliştir. Ancak fonksiyonel gelir dağılımının ölçülmesinde dikkat edilmesi gereken önemli bir husus vardır. Üretim faktörleri kendi aralarında homojen olmadığından bireylerin ve hane halklarının gelirleri birkaç üretim faktöründen de elde edilebilmektedir. Örneğin vasıflı bir çalışanın elde ettiği gelir, hem ücret geliri hem de faiz gelirinden oluşabilmektedir. Bu da hesap karışıklığına ve yanlış sonuçlar vermesine neden olabilmektedir (Bingöl, 2015).

2.2.1.1. Türkiye’de Fonksiyonel (Sınıfsal) Gelir Dağılımı

Ülkemizde, 1963 yılından önce kapsamlı bir fonksiyonel gelir dağılımı çalışmalarına rastlanmamakla birlikte bu konudaki ilk ciddi çalışma, 1973 yılında Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) tarafından yapılmıştır. Genelde gelir dağılımı 1980 yılı öncesi ve sonrası olarak ayrıldığında gelir dağılımının, 1980 yılı sonrasında daha da bozulduğu görülmektedir. Özellikle emek gelirlerinin sermaye gelirlerine göre milli gelirden aldığı pay daralmaktadır. Bunun nedeni, ülkede uygulanan bazı yanlış ekonomik politikalar ve bunların doğurduğu olumsuz sonuçlardır. Bunları kısaca özetlemek gerekirse: Vergi politikalarındaki değişiklikler, sendikal faaliyetlerin kısıtlanması, faiz hadlerinin yükselmesi, ücret ve maaşlardaki gerileme, tarım gelirlerindeki reel gerileme, fiyat artışları ve nüfus artışlarıyla birlikte artan işsizliktir (Güçlü ve Bilen, 1995). Ülkemizde, 2002 yılından sonraki fonksiyonel gelir dağılımı çalışmaları da TÜİK tarafından yapılan anket verilerine dayanmaktadır. Bunlar: 2002-2005 yılları arası hane halkı bütçe araştırması ve 2006-2017 yılları arası gelir ve yaşam koşulları araştırmasıdır. Yapılan bu çalışmaların özeti Tablo 3’te sunulmaktadır.

Tablo 3: Türkiye’de 2002-2017 Yılları Arası Fonksiyonel Gelir Dağılımı Eşitsizliği

Yıllar	Emek		Kâr	Rant	Faiz	Sosyal Transferler
	Ücret ve Maaş	Yevmiye	Müteşebbis	Gayrimenkul	Menkul Kıymet	
2002	35,8	3,5	34,5	4,1	5,1	14,7
2003	38,7	3,1	32	3,6	2,6	18,1
2004	38,7	3,5	31,8	2,7	2,2	19,1
2005	39,2	3,3	28,8	2,9	2,7	20,9
2006	40,8	3,7	24,2	3,1	6,1	17,8
2007	39,7	4	23,2	4,1	7	18,2
2008	41,9	4,1	22,4	4,4	4,2	19,1
2009	42,9	3,5	20,4	5	5,3	19,6
2010	43,7	3,6	20,2	4,2	4,5	20,5
2011	44,8	3,6	21,4	3,9	3,8	19,4
2012	46,5	3,4	20,4	3,5	3,3	20
2013	48,3	3,2	19,6	3,3	3,1	19,7
2014	49,1	3,3	18,5	3,3	2,9	20,1
2015	49,7	2,8	18,8	3,3	2,6	20
2016	49,7	2,5	19,8	3,1	2,5	19,6
2017	48,9	2,6	19,6	3,4	3,2	19,7

Kaynak: TÜİK, Hane halkı Bütçe Araştırması, 2002-2005; Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması 2006-2017, <http://www.tuik.gov.tr>, Erişim Tarihi: 30.09.2019.

Tablo 3’te dikkat çeken iki önemli değişiklik: emeği temsil eden ücret ve maaş gelirleri ile girişimcilerin elde ettiği kârdır. 2002 yılında milli gelirden %35,8 pay alan ücret ve maaşlı kesimin payı, 2017’de %48,9’a yükselirken; girişimcilerin payı, %34,5’ten %19,6’ya, yevmiye gelirlerindeki pay da zamanla ortalama %3,5’lerden %2,5’lere düşmüştür. Gayrimenkul gelirleri ve sosyal transferlerde ciddi bir değişim görülmezken menkul kıymet gelirlerinde ise kısmen dalgalanmalar yaşanmıştır.

2.2.2. Kişisel (Bireysel) Gelir Dağılımı

Ulusal hesap sisteminin uygulanmasıyla herhangi bir makro iktisadi süreçten, çıktı (Q), gelir (Y) ve harcama (Z) olmak üzere $Q = Y = Z$ sonucu çıkarılmaktadır. Gelir (Y), fonksiyonel ve kişisel gelir dağılımının bileşkesidir. Fonksiyonel gelir dağılımı, toplam çıktıya (Q) yani toplam üretime katkıda bulunan üretim faktörlerini veya milli gelirdeki faktör paylarını; bireysel gelir dağılımı ise bireylerin ve hane halklarının gelirlerini ifade etmektedir (Dagum, 1999). Milli gelirden alınan payın üretim faktörlerinin kazancı olan ücret, faiz, rant ve kâr şeklinde olmasının bir önemi

yoktur. Birey, bu kazançlardan herhangi birine sahip olduğu gibi birkaçına veya tamamına da sahip olabilmektedir. Bireysel gelir dağılımında dikkate alınan husus, bireyin elde etmiş olduğu kazancın ne olduğu değil nicel olarak ne kadar olduğudur (Çalışkan, 2010). Bireysel gelir dağılımı, piyasadaki bireysel tercihlerden bağımsız olarak belirlenmektedir. Bireylerin ve hane halklarının gelir farklılıkları kontrol dışı koşullar nedeniyle oluşmaktadır. Miras, vergilendirme, sübvansiyonlar, doğal afetler gibi. Gelir dağılımını etkileyecek şekilde tasarlanan bu koşullar, gelirin kişisel dağılımını da büyük ölçüde değiştirebilmektedir. Fonksiyonel gelir dağılımı ise piyasadaki bireysel tercihlerin bir yansımasıdır. Faktörlerin değeri, üretimde iş birliği yapılan nihai ürünlerin değeriyle; nihai ürünlerin değeri ise tüketicilerin tercihleriyle belirlenmektedir (Friedman, 1953). Varlıklar (1982), gelir dağılımının ana belirleyicisi olan bireysel tercihlerin Neo-klasik iktisadın “*kişisel seçim kuramlarına*” dayandığını ifade etmektedir.

Bireysel gelir dağılımı ölçümü, bireyler ve hane halkları tarafından elde edilen kazançların büyüklükleri sıralanarak yapılmaktadır. Milli gelirden pay alan bireyler ve hane halkları arasında gelir dağılımının ne derece eşit olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan bu ölçüm, gelir eşitsizliği kavramına götürmektedir (Çalışkan, 2010). Kişisel gelir eşitsizliği ölçümünde kullanılan genel yöntemler: Gini katsayısı, yüzdelik dilimleme olarak ifade edilen hane halkı yüzdeleri ve yoksulluk oranıdır (Yar, 2015). Kişisel gelir eşitsizliği ölçümünden elde edilen sonuçlar, gelir dağılımının adaletsiz olduğunu gösteriyorsa tüketici talebi zengin-yoksullara hitap eden mallara yöneliktir. Gelirin yeniden dağıtım politikası uygulanır ve netice alınırsa zengin-yoksullara hitap eden malların talebi daralır; orta kesime hitap eden mallara yönelik talep ise genişler (Dinler, 2016). 20. yüzyılın yakın zamanlarına kadar gelir eşitsizliği çalışmalarının tatmin edici bir kişisel gelir dağılımı teorisinden yoksun olduğu ancak son yüzyılda yapılan çok sayıdaki araştırmalarla bu farkın kapandığı, ekonomistler tarafından ifade edilmektedir. Bu nedenle şimdiye kadar nelerin yapıldığı, mevcut çalışmaların nasıl devam ettiği ve fikir birliğine varılıp varılamadığına dair bir tasnif yapılması gerekmektedir (Sahota, 1978).

2.2.2.1. Türkiye’de Kişisel (Bireysel) Gelir Dağılımı

Türkiye’de bireysel gelir dağılımı üzerine yapılan çalışmaların büyük çoğunluğu, anket verilerine dayandırılmaktadır. Bu doğrultuda yapılan ilk çalışma, 1963 yılı DPT’ye aittir. Daha sonraki çalışmalar, aynı yöntem ile 1968 ve 1973 yıllarında Hacettepe Üniversitesi Nüfus Enstitüsünce yapılmıştır. Gelir dağılımı modellemesine dayalı bireysel gelir dağılımı çalışmaları ise 1978 ve 1983 yıllarında Merih Celasun’a aittir. 1986 yıllarında hane halkları arasında gelir dağılımlarını ölçen çalışma, TÜSİAD; daha sonraki çalışmalar ise 1987 ve 1994 yıllarında Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) tarafından yapılmıştır (TÜSİAD, 2000). Yapılan bu çalışmaların özeti Tablo 4’te belirtildiği gibidir:

Tablo 4: Türkiye’de 1963-1994 Yılları Arası Kişisel Gelir Dağılımı Eşitsizliği

Yıllar	En düşük %20	İkinci %20	Üçüncü %20	Dördüncü %20	En yüksek %20	Gini katsayısı
1963	4,5	8,5	11,5	18,5	57,0	0,55
1968	3,0	7,0	10,0	20,0	60,0	0,56
1973	3,5	8,0	12,5	19,5	56,5	0,51
1978	2,9	7,4	13,0	22,1	54,7	0,51
1983	2,7	7,0	12,6	21,9	55,8	0,52
1986	3,9	8,4	12,6	19,2	55,9	0,50
1987	5,2	9,6	14,1	21,2	49,9	0,43
1994	4,9	8,6	12,6	19,0	54,9	0,49

Kaynak: TÜSİAD, Türkiye’de Bireysel Gelir Dağılımı ve Yoksulluk, 2000.

Tablo 4’ten genel olarak çıkarılan sonuç, ülkemizde hane halkı yüzdelik gelir gruplarına göre gelir dağılımının adil olmadığı ve Gini katsayısına göre gelir eşitsizliğinin yüksek olduğudur. 1963 ve 1994 yılları arası toplam gelirin hane halkı yüzdelik grupları arasında ortalama paylaşımı sırasıyla: En düşük %20’lik gelir grubu %3,9, ikinci %20’lik gelir grubu %8,1, üçüncü %20’lik gelir grubu %12,3, dördüncü %20’lik gelir grubu %20,2 ve en yüksek %20’lik gelir grubu %55,5’tir. Gelirin yarısından fazlasını en yüksek %20’lik gelir grubu almaktadır. Kendisine en yakın dördüncü %20’lik gelir grubu ile arasındaki fark %30’a yakındır. En düşük gelir grubu ise sadece gelirin %3,9’unu alabilmektedir. Bu oran son derece düşüktür. Tablo 4’te dikkat çeken noktalardan biri, en düşük %20’lik gelir grubunun 1978 ve 1983’te yapılan çalışmalarda toplam gelirden almış olduğu payın önceki yıllara göre

düşmesidir. Bunun nedeni, 1973 yılında yaşanan petrol krizinin etkisiyle ülkemizde hızlanan ve özellikle 1980’li yıllarda üç haneli rakamlara ulaşan yüksek enflasyon oranlarıdır. Yüksek enflasyon, satın alım gücünü eriterek en fazla yoksul kesimleri etkilenmiştir (Güçlü ve Bilen, 1995). 1994’ten 2002 yılına kadar gelir dağılımı ile ilgili herhangi bir çalışmanın olmadığı ancak 2002 yılından sonra, TÜİK tarafından her yıl düzenli bir şekilde görülmektedir. 2002-2005 yılları arasındaki çalışmalar, hane halkı bütçe anketlerine; 2005 yılından sonrakiler ise gelir ve yaşam koşulları anketlerine dayandırılmıştır. Bu nedenle 2002-2005 yılları arası ve 2005 yılından sonraki çalışmalar, ayrı tablolar hâlinde sunulmaktadır. 2002-2005 yılları arası göstergeler, Tablo 5’te belirtildiği gibidir:

Tablo 5: Türkiye’de 2002-2005 Yılları Arası Kişisel Gelir Dağılımı Eşitsizliği

Yıllar	En düşük %20	İkinci %20	Üçüncü %20	Dördüncü %20	En yüksek %20	Gini katsayısı
2002	5,3	9,8	14,0	20,8	50,0	0,44
2003	6,0	10,3	14,5	20,9	48,3	0,42
2004	6,0	10,7	15,2	21,9	46,2	0,40
2005	6,1	11,1	15,8	22,6	44,4	0,38

Kaynak: TÜİK, Hane halkı Bütçe Araştırması, 2002-2005, <http://www.tuik.gov.tr>, Erişim Tarihi: 30.09.2019.

1994’ten 2002 yılına kadarki süreçte en düşük %20’lik gelir grubunun toplam gelirden aldığı payın %4,9’dan %5,3’e çıkması ve Gini katsayısının 0,49’dan 0,44’e düşmesi, gelir dağılımı eşitsizliğinin bu dönemler arasında kısmen düzeldiği sonucunu vermektedir. Ayrıca Tablo 5’te görüldüğü üzere, 2002-2005 yılları arası en düşük %20’lik gelir grubunun toplam gelirden aldığı pay düzenli bir şekilde %5,3’ten %6,1’e yükselmiş, en yüksek %20’lik gelir grubunun toplam gelirden almış olduğu pay ise yine benzer şekilde %50’den %44,4’e düşmüştür. Bu sonucun bir yansıması olarak da Gini katsayısı 0,44’ten 0,38’e gerilemiştir.

Tablo 6: Türkiye’de 2006-2017 Yılları Arası Kişisel Gelir Dağılımı Eşitsizliği

Yıllar	En düşük %20	İkinci %20	Üçüncü %20	Dördüncü %20	En yüksek %20	Gini katsayısı
2006	5,8	10,5	15,2	22,1	46,5	0,40
2007	6,4	10,9	15,4	21,8	45,5	0,38
2008	6,4	10,9	15,4	22,0	45,3	0,38
2009	6,2	10,7	15,3	21,9	46,0	0,39
2010	6,5	11,1	15,6	21,9	44,9	0,38
2011	6,5	11,0	15,5	21,9	45,2	0,38
2012	6,5	11,0	15,6	22,0	45,0	0,38
2013	6,6	10,9	15,4	21,8	45,2	0,38
2014	6,5	11,0	15,6	22,2	44,7	0,37
2015	6,3	10,9	15,5	22,0	45,3	0,38
2016	6,3	10,6	15,2	21,6	46,3	0,39
2017	6,3	10,6	15,1	21,4	46,7	0,40

Kaynak: TÜİK, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, 2006-2017, <http://www.tuik.gov.tr>, Erişim Tarihi: 30.09.2019.

2006 ile 2017 yılları arasındaki kişisel gelir dağılımı eşitsizliğini özetleyen Tablo 6’da genel olarak dikkat çeken durum, tüm gelir gruplarının toplam gelirden almış oldukları payların ufak değişiklikler haricinde hemen hemen sabit kalmasıdır. Toplam gelirin hane halkı yüzdelik grupları arasında ortalama paylaşımı sırasıyla: En düşük %20’lik gelir grubu %6,35, ikinci %20’lik gelir grubu %10,8, üçüncü %20’lik gelir grubu %15,4, dördüncü %20’lik gelir grubu %21,8 ve en yüksek %20’lik gelir grubu %45,5’tir. Gelir eşitsizliğinin göstergesi olan Gini katsayısının genel ortalaması 0,38’dir. 0,38 ile 0,40 arasında küçük dalgalanmalar seyretmiştir.

2.2.3. Sektörel Gelir Dağılımı

Sektörel gelir dağılımı, bir ülke ekonomisinde milli gelirin tarım, sanayi, ticaret ve hizmet gibi iktisadi faaliyet kollarına dağılımını ifade etmektedir (Kuştepe ve Halaç, 2004; Gurbanov, 2010; Özgüler, 2014). Bu dağılım, ülkenin gelişmişlik seviyesi hakkında bilgi vermekte, endüstrileşme ve küreselleşme sürecinde gelişen sektörlerin ne durumda olduğu, hangi sektörlerle ağırlık verilip verilmemesi gerektiği konusunda ülkelere politika önerileri sunmaktadır (Kuştepe ve Halaç, 2004). Ayrıca iktisadi faaliyet kolları olarak nitelenen tarım, sanayi, ticaret ve hizmet gibi sektörlerin uzun vadede izledikleri yol ve milli gelire olan katkıları değerlendirilerek hangi sektörün verimli olup olmadığı, hangi sektörün teşvik edilip

edilmeyeceği konusunda da fikir vermektedir (Özgüler, 2014; Gurbanov, 2010). Gelişmemiş ülkelerde, milli gelirin büyük payını tarım sektörü oluşturmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde ekonomi, tarım sektöründen sanayi sektörüne doğru kayma eğilimindedir ve zamanla sanayi sektörü tarım sektörünün yerini almaktadır. Bu süreç aynı zamanda kırsal kesimlerden, sanayileşen kentlere göçün yolunu açmaktadır. Sanayisi oturmuş ülkelerde ise hizmet sektörünün payı giderek ağırlık kazanmaktadır. İktisadi düşünce tarihinde sektörlerin girişkenlikleri, tarımdan sanayiye; sanayiden hizmet sektörlerine doğrudur. Teknolojinin üretimde kullanılması ile son dönemlerde yaşanan hızlı gelişmeler, bu sektörler arasındaki girişkenlikleri de etkilemektedir. Bazı durumlarda tarım sektörü konumunda olan bir ülke, sanayileşme sürecine girmeden hizmet sektörüne sıçrayabilmektedir (Özbilen, 1998).

2.2.3.1. Türkiye’de Sektörel Gelir Dağılımı

Ülkemizde son dönemlerde sektörel gelir dağılımı ile ilgili yapılan çalışmalar, TÜİK’in hane halkı gelir ve tüketim harcamaları anketine dayanmaktadır. Bu ankette hane halkı fertlerinin esas, diğer ve değiştirilen işlerdeki ekonomik faaliyet kollarında meydana getirdiği toplam gelirler, gelir dağılımının sektörel yapısını oluşturmaktadır. Hane halkları tarafından elde edilen menkul kıymet karşılıksız gelirleri veya gayrimenkul gibi sektör dışı gelirler, kapsam dışındadır (Devlet Planlama Teşkilatı, 2001). Bu doğrultuda TÜİK’in gelir ve tüketim harcamaları anketine göre, Türkiye’de 1998-2017 yılları arası sektörel gelir dağılımının özeti Tablo 7’de sunulmaktadır.

Tablo 7: Türkiye’de 1998-2017 Yılları Arası Sektörel Gelir Dağılımı

Yıllar	Tarım	Sanayi	Hizmetler	Toplam Sektörel Pay
1998	12,5	24,6	55	92,1
1999	10,5	22,3	58,4	91,2
2000	10,1	21,0	58,4	89,5
2001	8,9	20,2	60,1	89,2
2002	10,3	19,3	58,7	88,3
2003	9,9	19,4	58,3	87,6
2004	9,4	19,0	59	87,4
2005	9,3	19,0	59	87,3
2006	8,2	19,1	60,2	87,5
2007	7,5	19,0	62,1	88,6
2008	7,5	18,7	62,8	89
2009	8,1	17,7	63,4	89,2
2010	9,0	17,7	61,2	87,9
2011	8,2	18,9	60,9	88
2012	7,8	18,3	62,2	88,3
2013	6,7	18,7	62,2	87,6
2014	6,6	19,1	62,7	88,4
2015	6,9	18,8	62,4	88,1
2016	6,2	18,7	63,2	88,1
2017	6,1	19,6	62,9	88,6

Kaynak: TÜİK, İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Cari Fiyatlarla Gayrisafi Yurt İçi Hasıla, 1998-2017, <http://www.tuik.gov.tr>, Erişim Tarihi: 30.09.2019.

1980 yılı sonrası sektörel gelir dağılımı içerisinde tarım, sanayi ve hizmet sektörlerinin payında meydana gelen değişiklik dikkat çekicidir. Tarım sektörünün toplam milli gelir içerisindeki payı azalarak %10’un altına inmiştir (Üzümcü ve Korkat, 2014). Türkiye’de 1998-2017 yılları arası sektörel gelir dağılımını özetleyen Tablo 7’ye göre, 2000’li yıllar itibariyle tarım sektörünün toplam milli gelirden almış olduğu pay %10’ların altına düşerek 2017 yılında %6,1’e kadar gerilemiştir. 1998-2010 yılları arası sanayi sektörünün toplam gelir içindeki payı 2010 yıllarına kadar gerilemiş, sonrasında ortalama %18,8 dolaylarında dalgalanmıştır. Hizmet sektörünün toplam gelir içindeki payının ise yıllar itibariyle düzenli bir şekilde arttığı görülmektedir. 1998 yılında %55 olan bu pay, 2017 yılında yaklaşık %63’e yükselmiştir.

2.2.4. Bölgesel (Coğrafi) Gelir Dağılımı

Bir ülke ekonomisi farklı üretim bölgelerinden oluşabilmektedir. Bu bölgeler kendine özgü sosyal, siyasal ve coğrafi özelliklere aynı zamanda ağırlıklı sektöre veya sektörlerle dayalı özelliklere de sahip olabilmektedir. Eğer bölge tarım sektörüne dayalı üretim gerçekleştiriyorsa iklim şartlarının etkisi altındadır. Sanayi ve ticarete dayalı veya hizmet sektörünün ağırlıklı olduğu bir bölge ise sosyal ve siyasal farklılıklardan doğan dengesizlikler yaşanabilmektedir. Sonuç olarak elde edilen hasıla ve milli gelirin dağılımı bölgeler arasında eşit olmaz (Özbilen, 1998). Bölgeler arasındaki bu eşitsizliğin hangi derece ve hangi boyutta olduğu bölgesel gelir dağılımının konusudur. Coğrafi olarak da adlandırılabilen bölgesel gelir dağılımı, herhangi bir ülkenin farklı bölgelerinde yaşayan bireylerin milli gelirden ne kadar pay aldığını göstermektedir (Kuştepe ve Halaç, 2004; Gurbanov, 2010; Özgüler, 2014; Özbilen, 1998). Bölgesel gelir dağılımını kullanmanın amacı, ülke içi bölgeler arası gelişmişlik farklarını belirlemektir. Bölgeler arası gelişmişlik farklarının az ya da çok olması o ülkenin muhtemel gelişme düzeyi hakkında bilgi vermektedir (Kuştepe ve Halaç, 2004).

Bölgesel gelir dağılımında yaşanan dengesizliğin nedenleri, ülke içi mal ve faktör hareketleriyle açıklanabilmektedir. Bir ülkenin ekonomik olarak büyüme trendine girmesiyle sermaye ve iş gücünün o ülkenin hızlı gelişen bölgelerine doğru kaymasına yatırımların “*geriye doğru etkisi*” denir. İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra Sovyet blokunu oluşturan Doğu Almanya’ya karşı gelişen Batı Almanya; Güney İtalya’ya karşı gelişen Kuzey İtalya, iktisadi kalkınma tarihinde yaşanan klasik örneklerdendir. Ancak Neo-klasik büyüme modelinde, iş gücünün ve sermayenin önündeki engellerin kaldırılması ile bölgeler arasındaki dengesizliklerin azalıp yakınsama sürecinin başlayacağı belirtilmektedir (Özgüler, 2014). Aynı zamanda yapılan yatırımların “*ileriye yönelik etkileri*” de gerçekleşmektedir. Yatırımlar sonucunda yeni endüstriler kurulmakta, iş ve istihdam hacmi artmakta, endüstri ürünlerinin dağıtımı ile yeni iş yerleri açılmaktadır. Yaşanan bu sürecin geriye doğru etki oluşturması genellikle az gelişmiş ülkelerde; ileriye doğru etkisi ise gelişmiş ülkelerde görülmektedir (Özbilen, 1998). Bölgesel gelir dağılımı konusu, gelişmekte

olan ülkeler için de oldukça önemlidir. Bu ülkelerde sıklıkla rastlanan altyapı yetersizliği, diğer kentlerden göç ve beraberinde yaşanan çarpık kentleşme gibi sorunlar bölgesel dengesizlikleri daha da artırmaktadır (Gurbanov, 2010).

2.2.4.1. Türkiye’de Bölgesel (Coğrafi) Gelir Dağılımı

1992 yılında Avrupa Birliği tarafından aday ülke olarak kabul edilen Türkiye’nin üye ülke olma sürecindeki yükümlülüklerinden biri de bölgesel gelişme farklılıklarını ortadan kaldırmak ve bölgeler arası sosyo-kültürel ve ekonomik eşitliği sağlamaktır. Bunun için birtakım bölgesel istatistiklere ihtiyaç duyulduğundan İstatistiki Bölge Birimleri Nomenklatörü (NUTS) hazırlanmıştır. Bu doğrultuda NUTS bölgeleri: Düzey1 (12 tane), Düzey2 (26 tane) ve Düzey3 (81 tane) şeklinde oluşturulmuştur. Bu bölgelerde temel alınan kriterler: Temel istatistiki göstergeler, coğrafi şartlar, nüfus ve şehirlerin gelişmişlik sıralamasıdır (Şengül, Eslemian ve Eren, 2013). Türkiye’de bölge, alt bölge, il ve ilçe şeklinde ayrılan NUTS bölgelerinin istatistiki sınıflandırmaları, 1995 yılından itibaren TÜİK tarafından yapılmaktadır. TÜİK tarafından elde edilen verilere göre, Türkiye’de bölgesel bazda dolar cinsinden kişi başı GSYH Tablo 8’de belirtildiği gibidir:

Tablo 8: Türkiye’de 2005-2017 Yılları Arası Bölgelere Ayrılmış Kişi Başı GSYH (Dolar)

Bölge Kodu	Bölge	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
TR	Türkiye	7.304	7.906	9.656	10.931	8.980	10.560	11.205	11.588	12.480	12.112	11.019	10.883	10.602
TR1	İstanbul	1.2428	13.444	16.457	18.622	15.185	17.480	18.587	19.223	20.726	19.957	18.343	18.169	17.827
TR2	Batı Marmara	7.512	7.891	9.682	11.075	9.187	11.069	11.603	11.831	12.413	12.150	10.716	10.727	10.423
TR3	Ege	7.334	8.029	9.501	10.725	8.733	10.247	10.907	11.468	12.227	11.936	10.627	10.536	10.314
TR4	Doğu Marmara	8.633	9.537	11.647	13.142	10.389	12.173	13.302	13.743	15.059	14.659	13.277	13.015	12.821
TR5	Batı Anadolu	9.440	10.195	12.743	14.325	11.910	13.333	13.825	13.909	15.125	14.569	13.084	13.020	12.469
TR6	Akdeniz	5.979	6.391	7.832	8.820	7.305	8.883	9.263	9.413	9.954	9.685	8.768	8.496	8.238
TR7	Orta Anadolu	5.205	5.521	6.741	7.640	6.411	7.805	8.408	8.605	9.263	9.002	8.209	8.080	7.866
TR8	Batı Karadeniz	4.774	5.116	6.221	7.281	6.056	7.247	7.670	7.998	8.559	8.290	7.599	7.498	7.155
TR9	Doğu Karadeniz	4.994	5.429	6.564	7.518	6.217	7.444	7.717	8.155	8.656	8.493	8.144	7.584	7.257
TRA	Kuzeydoğu Anadolu	3.416	3.678	4.517	5.152	4.571	5.751	5.884	6.277	6.573	6.333	5.842	5.887	5.749
TRB	Ortadoğu Anadolu	3.428	3.584	4.443	5.040	4.303	5.180	5.476	5.893	6.260	5.963	5.377	5.417	5.141
TRC	Güneydoğu Anadolu	3.537	3.815	4.535	5.056	4.226	5.232	5.500	5.727	6.288	6.164	5.648	5.559	5.395

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İstatistikler, 2005-2017, <http://www.tuik.gov.tr>, Erişim Tarihi: 30.09.2019.

Tablo 8’de görüleceği üzere, Türkiye 2007 yılından itibaren kişi başı GSYH yaklaşık 10.000 dolar bandında seyreden ve son dönemlerde “*orta gelir tuzağı*” diye nitelendirilen koşullar içerisinde. ABD’de yaşanan 2008 krizinden sonra dünya ekonomisindeki daralma ve artan nüfusa karşılık büyüme oranlarının yetersizliği, kişi başı GSYH’nin sabit bir seyrde kalmasının nedenlerindendir. Bölgeler arası gerçekleşen kişi başı GSYH’lerin de bu durumdan pek farklı olmadığı görülmektedir. Kişi başı GSYH’nin en yüksek olduğu bölge, İstanbul’dur. 2005-2017 yılları arası Türkiye’nin kişi başı GSYH’nin 10.402 dolarlık ortalamasına karşın, İstanbul’un kişi başı GSYH ortalaması 16.558 dolardır. 2018 yılında Dünya Bankası tarafından yapılan ülke grupları sınıflandırmalarına göre: Kişi başı GSYH’leri 995 dolar ve aşağısında kalan ülkeler, düşük gelirli; 996-3.895 dolar arası ülkeler, düşük-orta gelirli; 3.896-12.055 dolar arası ülkeler, üst-orta gelirli; 12.056 dolar ve yukarısı ülkeler ise yüksek gelirli olarak tanımlanmaktadır. Bu tanıma göre Türkiye, 10.402 dolarlık kişi başı GSYH ile üst-orta gelirli ülke grubunda yer almaktadır. Tablo 8’den görülecek diğer bir husus ise bölgeler arasındaki kişi başı GSYH’lerin birbirlerinden oldukça farklı seviyelerde gerçekleşmesidir. Kuzeydoğu Anadolu, Ortadoğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu’nun 2005-2017 yılları arası ortalama kişi başı GSYH’leri, 5.000 dolar civarlarındadır. Bu durum bölgeler arasındaki gelişmişlik farklarının yüksek olduğunu göstermektedir.

2.2.5. Küresel Gelir Dağılımı

Gelir dağılımı türleri genel olarak ülke içi, ülkeler arası ve küresel olmak üzere üç ayrı grupta incelenmektedir (Uysal ve Deviren, 2016). Küresel gelir dağılımı analizinin amacı, ülke sınırlarının ötesine geçerek dünyadaki tüm bireylerin gelir eşitsizliklerini tespit etmektir. Yapılan bu analiz türü, ülke sınırları içerisindeki bireylerin eşitsizliğini ölçen ülke içi gelir dağılımından farklıdır. Küresel gelir dağılımına ilgi duyulmasının nedeni, diğer ülkelerde yaşayan bireylerin gelir durumlarını takip etmek ve buna göre ülkeler arası karşılaştırma yapmaktır. Emek, sermaye, teknoloji ve fikirlerin sınırlar ötesine serbestçe geçmesiyle ve yaşam tarzındaki benzerliklerin giderek artmasıyla herhangi bir ülke vatandaşı gibi hissetmeyen bireyler üzerindeki gelir farklılıkları, daha fazla anlam kazanmaktadır

(Milanovic, 2012). Küresel gelir dağılımı ile ilgili eşitsizlik ölçme yöntemleri üç grupta toplanmaktadır. İlkinde ülkeler, kişi başı gelirlerine göre ayrılır ve bu ülkelerin nüfus büyüklükleri dikkate alınmaz. Bu ölçüm yönteminde eşitsizlik istatistiği, tüm ülkelerdeki hane halkı anketlerinden elde edilen ortalama gelirlere göre tutulmaktadır. Çin veya Lüksemburg gibi ülkeler aynı önem ağırlığına sahiptir. Literatürün büyük bir bölümü bu yöntemle dayanmaktadır. İkincisi, nüfus büyüklükleri dikkate alınarak yapılan uluslararası eşitsizlik yöntemidir. Hesaplama yapılırken yalnızca bireylerin gelirleri değil ülke ortalamaları da dikkate alınmaktadır. Bu durumda Çin veya Lüksemburg gibi ülkelerin nüfusları, eşitsizliği belirleyen önemli etkidir. Üçüncüsü, diğerlerinden farklı olarak hesaplanan küresel kişiler arası eşitsizlik yöntemidir. Bu yöntemde ise dünyadaki toplam gelir, herhangi bir ülke vatandaşı olarak görülmeyen tüm bireylere bölünmektedir. Elde edilen sonuç, ülkeler dikkate alınmaksızın bireysel gelirlerle karşılaştırılmaktadır (Milanovic, 2012; Lakner ve Milanovic, 2015).

Küresel gelir dağılımı, diğer gelir dağılımı türlerine göre nispeten yeni bir konudur. Bunun nedeni, küresel gelir eşitsizliğinin hane halkı anket verilerine dayalı olmasıdır. Dünya vatandaşlarının çoğunu kapsayan hane halkı anketleri, 1980'lerden sonra yapılmaktadır. Bu dönemden önce Çin, Sovyetler Birliği ve Afrika'nın büyük bir bölümü için veri elde etmek mümkün olmamıştır. Gelişmemiş ülkeler için yapılacak çalışmalar ise veri yetersizliğinden dolayı yalnızca tahminlere dayalıdır (Milanovic, 2006; Milanovic, 2012). Dünyada her bireyin gelirini tahmin etmek mümkün olmadığından ülkeler arası ve küresel gelir eşitsizliğini ölçmek kolay bir uygulama metodu değildir. Güvenilir sonuçlar elde etmek için alanında uzmanlaşmış iktisatçılar farklı kaynaklar, farklı anketler ve farklı istatistiksel yaklaşımlar kullanmaya çalışmaktadırlar (Dehesa, 2007). Piketty (2015) de ulusal gelir eşitsizliğinden ziyade uluslararası gelir eşitsizliğini ölçmenin daha zor olduğunu belirtmektedir.

2.2.5.1. Küreselleşme ve Dünya'da Gelir Dağılımı

Akademik ve politik tartışmalarda çokça kullanılan küreselleşme kavramına atfedilen anlamlar birbirinden farklıdır. Bu bakımdan çok boyutlu içeriklere sahiptir.

Ekonomik yönü yaygın olarak vurgulansa da ekonomik olmayan süreçlerle birlikte hareket etmektedir (ECLAC, 2003). Seyidoğlu (2017) da küreselleşmenin 1970 ve 1980’li yıllardan sonra yaygınlaşan bir kavram olduğunu sadece ekonomik değil sosyal, siyasal ve kültürel yönünün de bulunduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda küreselleşmeyi, "dünya ticaretini evrensel boyutlarda serbestleştirme çabaları" olarak tanımlamaktadır. Scholte (2005) ise küreselleşmeden bahsederken bunu dört farklı kavramla açıklamak gerektiğini ifade etmektedir. Bunlar: “uluslararasılaşma olarak küreselleşme”, “liberalleşme olarak küreselleşme”, “evrenselleşme olarak küreselleşme” ve “Batılılaşma olarak küreselleşme”dir. Şimdiye kadarki tanımlar ya bunlardan biri ya da birkaçı baz alınarak yapılmaktadır. Uluslararası küreselleşme, ülkeler arasındaki karşılıklı bağımlılığı ifade etmektedir. Emeğin, sermayenin, yatırımların, ticaretin ve fikirlerin ulusal sınırları aşarak ortak bir kullanım alanı oluşturmasıdır. Globalleşme kelimesiyle de eş anlamlı olarak görülen uluslararasılık yerliliğe, bölgeselciliğe, kimlikleşmeye ve marjinaliteye karşı kullanılan bir kavramdır. Dehesa (2007) da küreselleşmenin, ülkeler arasında mal ve hizmet ticaretinin yanında emeğin, sermayenin ve teknolojik hareketliliğin arttığı bir süreç olduğunu belirtmektedir.

Liberalleşme olarak küreselleşme, açık ve sınırsız bir dünya ekonomisi oluşturmak için ülkeler arasında kaynakların serbestçe hareket etmesidir. Bu anlayış döviz kısıtlamaları, ticaret engelleri, sermaye kontrolleri, vize uygulamaları gibi resmi kısıtlamaların minimum düzeye çekilmesi veya tamamen ortadan kaldırılmasıdır. Neo-liberal düşünce yanlıları özelleştirme, liberalleşme ve kuralsızlaşmanın zaman içerisinde herkese özgürlük, barış, demokrasi ve refah getireceğini iddia etmektedirler. Karşıt görüş ise “laissez-faire” diye belirtilen bu düşüncenin daha fazla ekolojik zarar, demokratik eksiklikler, kültürel yıkım, çatışma, yoksulluk ve eşitsizlik getirdiğini söylemektedir (Scholte, 2005). Evrenselleşme olarak küreselleşme, dünya çapında ekonomik, politik, kültürel ve yasal yakınsamanın gerçekleşmesi benzer standartların ve homojenliğin oluşmasıdır. Gregoryan takvimi, okul müfredatı, iş kıyafetleri, tütün, barbie bebekler bu duruma örnek verilebilir. Batılılaşma olarak küreselleşme ise rasyonalizm, bireycilik, şehircilik, kapitalizm ve sanayicilik gibi modernizmin sosyal yapılarının önceden var

olan kùltùrleri ve yerel özerkliği tahrip ederek tüm insanlığa yayılmasıdır. Kolonileşme veya Amerikanlaşma kavramları ile de tabir edilmektedir (Scholte, 2005).

Seyidoğlu (2017) küreselleşmenin, ekonomik anlamda ticari küreselleşme, mali küreselleşme ve üretimin küreselleşmesi olarak üç kanalla açıklanması gerektiğini ifade etmektedir. 1947 yılında GATT'ın kurulması ile gümrük tarifeleri ve kotaların kaldırılması hedeflenerek ticaretin evrenselleşme süreci başlamıştır. Teknolojik gelişmelerle birlikte ulaşım ve haberleşme masraflarının azalması, bu süreci hızlandırmıştır. Ülkeler arası sermaye akımlarının önündeki engel ve kısıtlamaların kaldırılması ile de mali küreselleşme gerçekleşmiştir. Bu sayede, uluslararası sermaye akımlarında büyük artışlar yaşanmıştır. Stiglitz (2016) ise ulaşım ve haberleşmenin hızlanması, ticaret ve sermaye akımlarının önündeki engellerin kaldırılması her ne kadar küreselleşmeyi teşvik etse de aynı zamanda bunların gelir eşitsizliğini artıran gelişmeler olduğunu belirtmektedir. Üretimin küreselleşmesi ise sınır ötesi üretimin yaygınlaşmasının sonucudur. Günümüzde dünya üretiminin çoğunluğu, çok uluslu şirketler tarafından farklı ülkelerde gerçekleşmektedir. Küreselleşmenin ekonomik etkisinin yanında siyasal etkisi de 1990'lı yıllarda Sovyet blokunun yıkılıp dağılması, beraberinde iki kutuplu bir dünyadan tek kutuplu bir dünyaya geçişi ile ortaya çıkmıştır (Seyidoğlu, 2017).

Yeldan'a (2011) göre küreselleşme, temel olarak iki büyük döneme ayrılmaktadır. İlki sanayi devrimi ile başlayan 1870-1913 yılları arası "*19. yüzyıl küreselleşmesi*", diğeri ise daha sonraki süreci ifade eden "*20. yüzyıl küreselleşmesi*." Bu dönemler arasındaki ortak özellik, son 250 yıl boyunca yaşanan hızlı ekonomik büyümedir. 19. yüzyıl küreselleşmesi, kısmen dengeli bir gelir dağılımını ve dünyadaki üretimin ancak kendine yetecek seviyede gerçekleştiği bir dönemi göstermektedir. Ancak 20. yüzyıl küreselleşmesi, büyümenin hızlandığı ve gelir eşitsizliğinin arttığı bir dönemdir. Ayrıca bu dönemin diğeri bir özelliği, serbestleşme ve liberalizasyon sürecini başlatmasıdır. Bu süreç, artan gelir eşitsizliğini daha da derinleştirmektedir. Dünya ortalamasına bakıldığında Gini katsayısı 1965 yılında 0,65, 1980'de 0,68, 1990'da ise 0,74'tür. Bu oranlar, gelir eşitsizliğinin giderek bozulduğunun kanıtıdır. Siami-Namini ve Hudson (2015), 1990'lı yıllardan sonra da

pek çok ÷lkede gelir eşitsizliğinin arttığını belirtmektedir. Pamuk (2017) ise dñnya ÷lkelerinin ekonomik bñyñmeleri ve kişi başına dñřen gelirleri hakkında tarihsel çalışmalar yapan iktisat tarihçisi Angus Maddison’dan derlediği verilere dayanarak şunları ifade etmektedir: İnsanlık tarihinde binlerce yıl bñyñme oranları ve kişi başına dñřen gelirler dñřñk ve benzer seviyelerde kalmıştır. Ancak sanayi devrimi ve teknolojik gelişmeler ile birlikte bu oranların ve gelirlerin yñkselmeye başladığı gñrñlmñřtñr. 1820 yılında dñyanın en zengin ve en yoksul ÷lkesi arasındaki gelir farkı hemen hemen 3 katıydı. Ancak gñnñmñzde bu fark, 60 katına çıkmış ve bu dñnem zarfında kişi başına dñřen gelirler ise hemen hemen sekiz kat artmıştır. Ortaya çıkan bu farkın altında, son 200 yıl boyunca ortalama %1-2 arasındaki bñyñme hızları yatmaktadır.

Dñnya Eşitsizlik Raporuna (2018) gñre, 1980’li yıllardan sonra hemen hemen tñm ÷lkelerde gelir eşitsizliği artmaktadır. Ancak bu artış, uygulanan politikaların etkisiyle bñlgeler ve ÷lkeler itibariyle değişmektedir. Brezilya, Ortadoğu ve Sahra altı Afrika’da yñksek seviyelerde; Çin, Rusya, Hindistan ve Kuzey Amerika’da hızlı; Avrupa’da ise kısmen artmıştır. Dñnyada en dñřñk gelir eşitsizliğine sahip bñlge, Avrupa; en yñkseęi ise Ortadoğu’dur. 2016 yılında %10’luk ÷st gelir grubunun toplam gelirden almış olduğu pay sırasıyla: Avrupa %37, Çin %41, Rusya %46, ABD ve Kanada %47, Sahra altı Afrika, Brezilya ve Hindistan %55, Ortadoğu’da ise %61’dir. 1980’de ABD ve Avrupa’da %1’lik ÷st gelir grubunun payı %10 seviyelerindedir. Ancak 2016 yılında Avrupa’da bu oran %12’ye, ABD’de ise %20’ye yñkselmiřtir. 1980’li yıllardan sonra kñresel eşitsizlikte de artış gñrñlmektedir. %1’lik ÷st gelir grubunun payı 1980 yılında %16 iken, 2000 yılında bu oran %22’ye yñkselmiřtir. Daha sonraki yıllarda bir miktar kırılma yaşanmıştır. 1980’li yıllardan sonraki politikaların benzer şekilde uygulanmaya devam edilmesi hñlinde, gelecek otuz yıl içerisinde gelir eşitsizliğinin daha da artması kaçınılmaz olacaktır.

2.3. GELİR DAĞILIMI EŞİTSİZLİĞİ ÖLÇÜM YÖNTEMLERİ

Gelir eşitsizliğinin ölçümünde kriter olarak alınması gereken iki temel yaklaşım vardır. Bu yaklaşım tarzı, gelir eşitsizliğinin ölçülmesinde metodolojik bir noktadır. Bunlardan ilki pozitif ölçüm, diğeri ise normatif ölçüm yaklaşımıdır. Pozitif ölçüm, ortalama eşitliği temsil eden noktadan eşitsizliğe doğru uzaklaşan kısmı istatistiki olarak hesaplamakta, matematiksel ve objektif bir ölçüm geliştirmeye çalışmaktadır. (Sen ve Foster 1997; Doğanoğlu ve Gülcü, 2001; Özdemir, 2017). Normatif ölçüm ise eşitsizliği, etik ve ahlaki ölçülerle değerlendirmektedir. Eşitsizlikten tamamen nesnel bir şekilde bahsetmenin zorlaşması ve eşitsizlik seviyesinin ölçülmesinin bazı etik kavramlarla açıklanabilmesi gerektiğı, bu iki yaklaşımın birbirleri için ne kadar önemli olduğunu göstermektedir (Sen ve Foster, 1997). Herhangi bir ölçüm endeksiyle gelir eşitsizliğini tek bir sayıya indirgemek, gelirin ne derece eşit dağıldığını ve bunlar arasında tercih sıralaması yapmayı kolaylaştırmaktadır (TÜSİAD, 2000). Bu nedenle gelir grupları arasındaki farkın zamanla nasıl değiştiğini, bu dağılımın kaynak, servet ve sermaye ile ne gibi bağlantıları olduğunu belirlemek için kullanılan pek çok gelir dağılımı eşitsizliği ölçüm yöntemi bulunmaktadır (Öztürk, 2017). Bunlardan Lorenz eğrisi, Gini katsayısı, Theil endeksi, yüzdelerik paylar, bağıl ortalama sapma, logaritmik standart sapma vs. pozitif ölçümlere göre; Atkinson, Dalton endeksleri vs. ise normatif ölçümlere göre yapılan yöntemlerdir (Aktan ve Vural, 2002). %20'lik gelir gruplarına ayrılan hane halkı gelir gruplarının toplam gelirden almış olduğu payları ölçen yüzdesel paylar ile Gini katsayısı en yaygın kullanılanlarıdır.

2.3.1. Yüzdesel Paylar

Yüzdesel paylar analizi, bireysel gelir dağılımını ölçmek için gelir dağılımı eşitsizliği ölçüm yöntemleri arasında en basit ve en açık olanıdır. Toplam gelirden alınan payların karşılaştırılmasına müsait olacak şekilde hane halkları %5, 10, 20 gibi dilimlere bölünmektedir. Beş eşit gruba ayrılan %20'lik hane halkları en sık kullanılanıdır. Özellikle uluslararası karşılaştırmalarda, gelir gruplarının toplam gelir

içerisinde ne kadar pay aldıklarını belirleyebilmek için %20’lik hane halkı gelirleri analizi yapılmaktadır (Devlet Planlama Teşkilatı, 2001). Gelir dağılımı eşitsizliğini ölçmek için yaygın olarak kullanılan bu yöntem, zamanla gelir eşitsizliğinde ne gibi değişiklikler meydana geldiğini izlemek ve analiz etmek açısından oldukça yararlıdır (Çalışkan, 2010).

2.3.2. Gini Katsayısı

1912 yılında İtalyan istatistikçi Corrado Gini tarafından geliştirilen Gini katsayısı, pozitif ya da normatif olsun servet dağılımını analiz etmek için tüm eşitsizlik ölçümleri arasında en yaygın kullanılanıdır. *Gini katsayısı*, aşağıdaki şekilde tanımlanmaktadır (Kakwani, 1980):

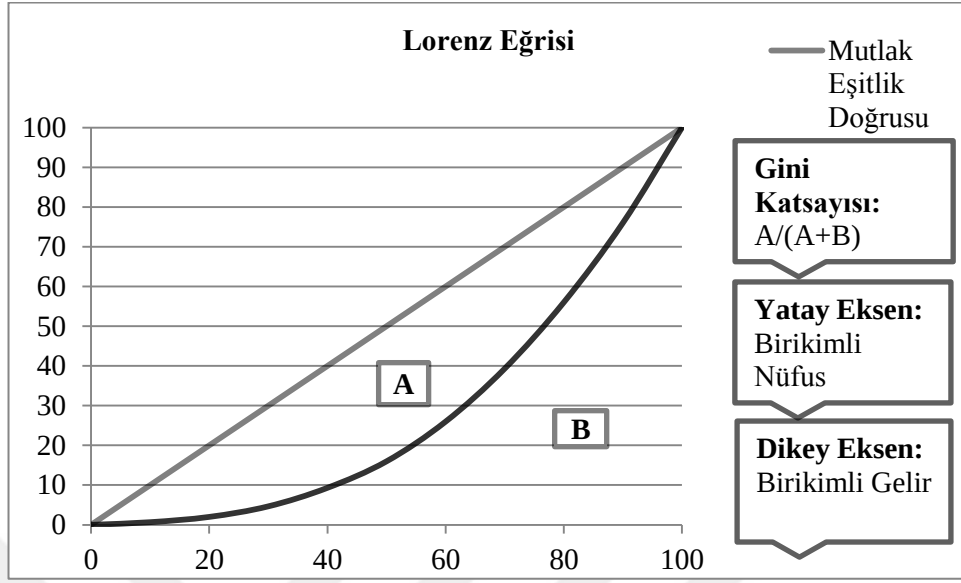
$$G = \frac{\Delta}{2\mu} \quad (2.2)$$

“G” yani Gini katsayısı, “Δ” ve “2μ” şeklinde gösterilen iki terimin birbirlerine oranından elde edilmektedir.

$$\Delta = \frac{1}{n(n-1)} \sum_{i=0}^n \sum_{j=0}^n |x_i - x_j| \quad (2.3)$$

Denklemden gösterilen “ x_i ”, i. nci bireyin gelirini; “ x_j ”, j. nci bireyin gelirini; “n”, toplam birey sayısını ifade etmektedir. “Δ”, gelirler arasındaki tüm farkların ortalaması “μ” ise gelirlerin ortalamasıdır. “Δ” arttıkça “G” yani Gini katsayısı da artmaktadır. Dolayısıyla gelirler arasındaki farkların artması, gelir eşitsizliğinin de artmasına neden olmaktadır. Ayrıca Sen ve Foster (1997) ise Gini katsayısını, “tüm gelir çiftleri arasındaki farkların mutlak değerlerinin aritmetik ortalaması” olarak tanımlanmaktadır. Gini katsayısı, Lorenz eğrisi kullanılarak hesaplanmaktadır. 1905 yılında Amerikalı istatistikçi Max Lorenz tarafından geliştirilen Lorenz eğrisi, en temel eşitsizlik ölçüm yöntemlerinden biridir (Liao, 2008). Şekil 1’de gösterilen Lorenz eğrisinde 45 derecelik düz çizgi, mutlak gelir eşitliğini ifade etmektedir. Bu

çizginin eğrilmesi ile gelir dağılımı bozulmaktadır (Lorenz, 1905). Şeklin yatay ekseninde en yoksuldan en zengine doğru düzenlenen nüfusun yüzdesi, dikey ekseninde ise belirli bir yüzdelik nüfus tarafından elde edilen yüzdesel gelir gösterilmektedir (Sen ve Foster, 1997). Mutlak bir eşitlik varsa o zaman gelirin %20'si, nüfusun en düşük %20'lik gelir grubuna veya gelirin %40'ı nüfusun en düşük %40'lık gelir grubuna denk düşmektedir. Bu durumda Lorenz eğrisi, 45 derecelik düz bir çizgi olmaktadır. Aksi takdirde gelirlerin belirli yüzdelik gelir gruplarında yoğunlaşması ile gelir dağılımı bozulmakta ve çizgi eğrilmektedir. Yoğunlaşma ne kadar artarsa Lorenz eğrisi ve beraberinde gelir eşitsizliği de o kadar artmaktadır (Stiglitz ve Driffill, 2000). Gini katsayısı, Lorenz eğrisi ile 45 derecelik çizgi arasında kalan alanın oranıdır. 45 derecelik çizgi, toplam gelirin eşit paylaşıldığı mutlak eşitlik doğrusunu; Lorenz eğrisi ise gerçek yaşamdaki gelir dağılımını temsil etmektedir. Grafikte görüleceği üzere bu alan, $A/(A + B)$ şeklinde hesaplanmaktadır (Chang, 2016). Alanın genişlemesi gelir eşitsizliğini artırırken, daralıp mutlak eşitlik doğrusuna yaklaşması gelir eşitsizliğini azaltmaktadır. Formülden çıkan sonuç daima “0” ile “1” arasında bir değerdir. “0” değeri, mutlak eşitliği; “1” değeri ise mutlak eşitsizliği ifade etmektedir. 0'a yaklaştıkça gelir eşitsizliği azalmakta, 1'e yaklaştıkça ise artmaktadır. Özetle Gini katsayısı, “0” ile “1” arasında almış olduğu bir değer ile gelirin ne derece adil olup olmadığını temsil etmektedir.

Şekil 1: Lorenz Eğrisi ve Gini Katsayısının Elde Edilmesi

Gini katsayısının hesaplanmasında uygulanabilecek pek çok yöntem ve metodoloji vardır. (Yao, 2005) Ancak basit bir örnekle, Gini katsayısının Lorenz eğrisinden nasıl hesaplandığını açıklamakta fayda vardır. Herhangi bir ülkede 750 lira elde edilen toplam gelirin, 10 kişilik nüfusla eşit olmayan bir şekilde -Tablo 9'daki gibi- paylaşıldığı düşünülürse (Özdemir, 2017):

Tablo 9: Örnek Gini Katsayısı Hesaplama

Nüfus	Gelir	Birikimli Nüfus Oranı: ¹	Gelir Yüzdesi: ²	Birikimli Gelir Oranı: ³	B Alanı Değeri: ⁴
1	5	1/10x100 = 10	5/750x100 = 0,66	0,66	(0 + 0,66)/2x0,10 = 0,033
2	10	2/10x100 = 20	10/750x100 = 1,33	0,66 + 1,33 = 1,99	(0,66 + 1,99)/2x0,10 = 0,1325
3	20	3/10x100 = 30	20/750x100 = 2,66	1,99 + 2,66 = 4,65	(1,99 + 4,65)/2x0,10 = 0,332
4	35	4/10x100 = 40	35/750x100 = 4,66	4,65 + 4,66 = 9,31	(4,65 + 9,31)/2x0,10 = 0,698
5	50	5/10x100 = 50	50/750x100 = 6,67	9,31 + 6,67 = 15,98	(9,31 + 15,98)/2x0,10 = 1,2645
6	75	6/10x100 = 60	75/750x100 = 10	15,98 + 10 = 25,98	(15,98 + 25,98)/2x0,10 = 2,098
7	100	7/10x100 = 70	100/750x100 = 13,34	25,98 + 13,34 = 39,32	(25,98 + 39,32)/2x0,10 = 3,265
8	125	8/10x100 = 80	125/750x100 = 16,67	39,32 + 16,67 = 56	(39,32 + 56)/2x0,10 = 4,766
9	150	9/10x100 = 90	150/750x100 = 20	56 + 20 = 76	(56 + 76)/2x0,10 = 6,6
10	180	10/10x100 = 100	180/750x100 = 24	76 + 24 = 100	(76 + 100)/2x0,10 = 8,8
Toplam	750				27,989

Kaynak: Özdemir, Gelir Eşitsizliği Ölçüm Yöntemleri, 2017.

$$Gini\ Katsayısı = \frac{A}{A + B},$$

$$B\ alanı = 27.989,$$

$$A\ alanı = 50 - 27.989 = 22.011,$$

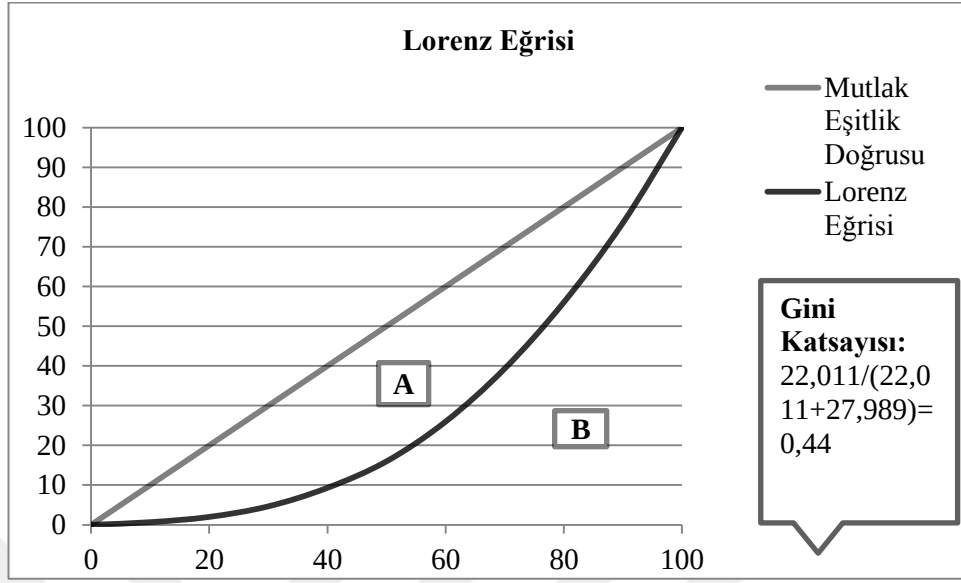
$$Gini\ Katsayısı = 22.011/(22.011 + 27.989) = 0.44\ olarak\ hesaplanmaktadır.$$

¹ (%) İlk nüfus sayısının toplam nüfus sayısına bölümü ve çıkan sonucun 100 ile çarpımıdır.

² (%) İlk gelir rakamının toplam gelir rakamına bölümü ve çıkan sonucun 100 ile çarpımıdır.

³ (%) İlk gelir yüzdesinin bir sonraki gelir yüzdesi ile toplanmasıdır.

⁴ Birikimli gelir oranlarını bir önceki ile toplayıp ikiye bölümü ve çıkan sonucun birikimli nüfus oranı artışı ile (bu örnekte %10 olarak hesaplanmıştır) çarpımıdır.

Şekil 2: Örnek Verilerden Oluşan Lorenz Eğrisi ve Gini Katsayısının Elde Edilmesi

Şekil 2’de oluşan toplam alan, 100 birimdir. 45 derecelik mutlak eşitlik doğrusu, bu alanı eşit olarak ortadan ikiye ayırdığından *A* ve *B* bölgelerinin toplam alanı, 50 birim olur. Örnek Gini katsayısı hesaplama tablosundan *A* ve *B* değerleri ayrı ayrı hesaplanmış olup bu değerler 22,011 ve 27,989’dur. $A/(A + B)$ formülünden *A* ve *B* değerleri yerine koyulduğunda Gini katsayısı, 0,44 olarak belirlenmektedir.

2.4. GELİR EŞİTSİZLİĞİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

ABD başkanı B. H. Obama’nın "*zamanımızın büyük sorunu*" diye ifade ettiği gelir eşitsizliği meselesi, son dönemlerde oldukça ilgi gören küresel bir sorundur. Bu nedenle sorunun kendisi ve onu etkileyen itici güçler, şaşırtıcı olmayan bir şekilde araştırmacılar ve politika yapımcıları tarafından en çok incelenen ve tartışılan konulardan biri hâline gelmiştir (Siame-Namini ve Hudson, 2015). Bu doğrultuda yapılan çalışmalar genelde iktisadi, mali ve sosyal faktörler olmak üzere üç başlık altında toplanabilmektedir. Enflasyon, ekonomik büyüme, işsizlik, ticari açıklık, kamu harcamaları ve nüfus artış hızı bunlardan bazılarıdır. Bu faktörler alt başlıklar hâlinde, enflasyon etkeni ise teorik literatür özeti başlığı altında ayrıca değerlendirilmiştir.

2.4.1. Ekonomik Büyüme

Gelir eşitsizliği üzerindeki makro iktisadi etkenler hakkındaki araştırmaların başlangıcı, 1955 yılında Simon Kuznets'in gelir eşitsizliği ile ekonomik büyüme arasındaki ilişki üzerine yapmış olduğu çalışmaya dayanmaktadır. ABD, İngiltere ve Almanya örnekleminden elde edilen bulgulara göre, ekonomik kalkınmanın ilk aşamalarından itibaren gelir eşitsizliği artan bir eğime sahiptir. Bu eğim zamanla maksimum noktaya ulaşınca kadar devam etmekte ve “*eşik seviye*” diye nitelenen bu noktadan sonra gelir eşitsizliği azalmaya başlamaktadır. Gini katsayısı ile kişi başı GSYH arasındaki ilişkiyi belirleyen bu eğim, Kuznets'in “*ters-U*” hipotezi diye ifade edilmektedir. Kuznets (1955), ekonomik kalkınmanın ilk aşamasından sonraki aşamaya geçişinde gelir eşitsizliğinin azalmasını genel olarak gelir durumu ve nüfus yapısı ile açıklamaktadır. Başlangıçta gelir ve tasarruflar, üst gelir grupları lehine dengesiz dağılmış olup nüfusun çoğunluğu kırsal kesimlerdeki geleneksel sektörlerde çalışmaktadır. Ekonomik büyümenin artışı ile bu sektörlerde çalışan nüfus, kentlerdeki modern sektörlerle doğru kaymakta ve üretimin kentlerde yoğunlaşmasına yol açmaktadır. Bu da beraberinde çıktı miktarı ve kişisel geliri artırmaktadır. Sonraki aşamalarda ise teknolojik gelişim, hizmet sektörünün yaygınlaşması, demokrasi, hukuk ve insan haklarındaki gelişmeler, gelir dağılımında olumlu etkiler oluşturmaktadır.

Kuznets'in “*ters-U*” hipotezinin ampirik geçerliliği uzun yıllardan beri araştırılmaktadır. Ancak bu hipotez, evrensel niteliğini koruyup pek çok çalışmaya ışık tutmasına rağmen konu hakkındaki ampirik sonuçlar oldukça karışıktır. Tarihsel veriler, Batı Avrupa'da geçerli olduğunu göstermektedir. İngiltere, Almanya, Fransa ve İsveç bu hipotezin doğrulandığı ülkelerdir. Örneğin İngiltere'nin Gini katsayısı sırasıyla: 1823 yılı, 0,40; 1871 yılı, 0,62; 1901 yılı, 0,44'tür. Ancak Hollanda ve Norveç'te gelir eşitsizliği, 19. yüzyılın ortalarından sonra doğrusal bir şekilde düşmüştür. Japonya, Güney Kore ve Tayvan gibi Asya ülkelerinde de bu düşüş benzer şekildedir. Bu hipotez, Latin Amerika gibi ülkelerde ise bariz bir şekilde işlememektedir. Brezilya ve Kolombiya bu duruma birer örnektir. Bu nedenle, Kuznets eğrisinin başarılı bir hipotez olduğu sadece Avrupa ekonomilerinin gelişim

deneyimlerini açıklamakla kalmamalı aynı zamanda pek çok Latin Amerika ve Asya ülkesinin tarihlerinde böyle bir ilişkinin olmayışı da belirtilmelidir. (Acemoğlu ve Robinson, 2002). Kuznets hipotezinin geçerliliği Türkiye için de araştırılmış ve Türkiye’de 1980’li yıllardan sonra bu ilişkinin hipotezde belirtilen “*ters-U*” şeklinde olmadığı, aksine “*U*” biçiminde bir seyir izlediği tespit edilmiştir (Ak ve Altıntaş, 2016). Kuznets hipotezinin geçerliliğini eleştiren diğer bir yaklaşım ise son dönemlerde eşitsizlikle ilgili yapmış olduğu çalışmalarla tanınan Thomas Piketty’den gelmiştir. “*Yirmi Birinci Yüzyılda Kapital*” adlı eserinde, bu hipotezin soğuk savaş eseri olduğunu belirtmektedir. Esasında Kuznets, teorisinin fazlasıyla spekülâtif olduğunun ve aniden güçlü bir politik silaha dönüştüğünün farkındadır. Kuznets’in “*ters-U*” hipotezinin iyi niyetli olmayan yaklaşımlarla formüle edildiği ve ampirik temellerinin yetersiz olduğu açıktır. Öncelikle Kuznets’in hipotezi hakkında şu ifadeler kullanılmaktadır (Piketty, 2015):

“Kuznets’in teorisine göre, kapitalistleşmenin ileri evrelerinde gelir eşitsizlikleri, ülkelerin politik seçimlerinden ve diğer özelliklerinden bağımsız olarak kendiliğinden azalacak ve nihayet makul bir seviyede istikrarlı hâle gelecektir. 1955 yılında ileri sürülen bu düşünce, gerçekten de Fransa’da Otuz Altın Yıl olarak adlandırılan İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemin büyülü dünyasına uygun bir teoriydi: Büyümenin herkese fayda sağlayabilmesi için sabırlı olmak ve biraz beklemek yeterliydi.... Benzer bir iyimserlik Robert Solow’un 1956 tarihli, “dengeli büyümenin yolu”, hakkındaki analizinde de görülebilir: “Dengeli büyüme”, tüm değişkenlerin -üretim, gelir, kâr, ücret, sermaye, piyasa değeri ve gayrimenkul vs. -aynı ritimde ilerleyeceği ve böylece her toplumsal kesimin büyümeden büyük sapma olmaksızın aynı oranlarda pay alacağı bir gidişatı ifade etmektedir. Bu Ricardo’nun ve Marx’ın eşitsizlik sarmallarının ve 19. yüzyıl kıyamet analizlerinin tam tersidir.”

2.4.2. İşsizlik

Ekonomide hastalıklara uygulanacak geleneksel çözümün ekonomik büyüme olduğu standart bir yaklaşımdır. Yükselen bir gelgitin tüm tekneleri kaldıracağı yani büyümeyle birlikte diğer tüm ekonomik değişkenlerde iyileşme yaşanacağı

varsayılmaktadır. Keynesyen politikaların beklentisi de böyledir. Uygun para politikası ile talep yönetimi, tam istihdamı ve beraberinde optimum gelir dağılımını sağlamaktadır. Nitekim 1950-1960 yılları arası bu politikaların olumlu sonuç verdiği, 1970'li yıllardan sonra ise işsizlik ve gelir eşitsizliğinin yüksek seviyelere taşındığı dönemlerdir. Bu durum, ekonomik büyümenin işsizlik ve gelir eşitsizliğini mutlak anlamda düşürmeyeceğinin kanıtını sunmaktadır. İşsizlik oranlarındaki artış genel olarak düşük gelir grubunun göreceli pozisyonlarını kötüleştirerek gelir eşitsizliğini artırmaktadır (Mocan, 1999). Benzer şekilde Nantob (2015) da işsizlik oranlarındaki artışın, genellikle düşük gelirli kişileri daha fazla etkileyerek kişi başı ortalama gelirleri düşürdüğünü ifade etmektedir. Ayrıca, vasıflı ve vasıfsız işçilerin göreceli konumlarının da gelir eşitsizliği üzerindeki etkisine dikkat çeken Sieron (2017), 1970'li yıllardan itibaren ABD'de vasıflı işçilere yönelik artan talebin, gelir eşitsizliğini artıran diğer bir kanal olduğunu belirtmektedir.

Avrupa'daki son krizden sonra iş gücü piyasalarında yaşanan işsizliğin gelir eşitsizliği üzerindeki etkisini inceleyen Morsy (2011) ise bölgede gerçekleşen krizin, işsizliği ve bağlantılı olarak gelir eşitsizliğini artırdığı sonucuna ulaşmıştır. Ona göre, Avrupa iş gücü piyasalarında küresel ve bölgesel krizden en fazla olumsuz etkilenen gruplar düşük vasıflı, genç ve geçici işçilerdir. Uzun süre işsiz kalmaları durumunda, yeteneklerini ve cesaretlerini kaybetmelerine, bunun sonucunda iş gücü piyasalarından çekilmelerine neden olmaktadır. Ayrıca bu gruplar arasında işsizliğin yaygınlaşması kamu maliyesini tehdit edebilmekte, büyümeyi engelleyebilmekte ve Avrupa'nın sosyal yapısını parçalayabilmektedir. İşsizliğin gelir eşitsizliğini etkilediği yönündeki diğer bir görüş ise Joseph Stiglitz'e aittir. Stiglitz'e (2016) göre "işsizlik yani piyasanın vatandaşa yeterli istihdam sağlayamaması, piyasa başarısızlıklarının en kötüsü, verimsizliğin en büyük kaynağı ve eşitsizliğin de önemli bir sebebidir." İşsizliğin gelir dağılımı dışında başka pek çok yoksunluğa da neden olabileceğine dikkat çeken Sen (1997), Avrupa'da işsizliğin yol açtığı gelir kaybı, sosyal refah anlayışı bağlamında işsizlik yardımları ve tazminat gibi ödemelerle kısmen telafi edilebilmektedir. İstihdam yoluyla elde edilen gelir, transfer ödemeleri ile yapılan gelirle hemen hemen aynıdır. Bundan dolayı, işsizliğin ekonomik eşitsizliğe neden olabilecek olumsuz etkisinin yanında ırk ve cinsiyet

eşitsizliği, sosyal dışlanma, özgürlük ve beceri kaybı, motivasyonel kayıp, sosyal değerler ve sorumluluk kaybı, insan ilişkileri ve aile hayatı kaybı, psikolojik zarar, hastalanma, intihar, ölüm gibi diğer olumsuz etkiler görece olarak daha önemlidir (Sen, 1997).

2.4.3. Dış Ticaret

1980’li yıllardan sonra küreselleşmenin etkisiyle gelişmekte olan ülkelerden bazıları, ticari serbestleşme ile ekonomilerini uluslararası pazarlara açmıştır. Son yıllarda ise teknolojinin ülkeler arasında yayılarak hızlanması ticari akışı önemli ölçüde artırmaktadır. Yaşanan bu süreçten -özellikle gelişmekte olan ülkelerde- gelir eşitsizliğinin nasıl etkilendiği literatürde tartışma konusudur. Serbest ticarete ve bu doğrultuda ticari açıklığın gelir dağılımı üzerindeki etkisine yönelik teorik açıklama, Heckscher-Ohlin modelinde ifade edilen “*standart ticaret teorisine*” ve bu teorinin önemli sonuçlarından biri olan “*Stolper-Samuelson teoremine*” dayanmaktadır (Meschi ve Vivarelli, 2007). Heckscher-Ohlin teorisine göre, bir ülke üretim faktörlerinden hangisine bol olarak sahipse o üretim faktöründe karşılaştırmalı üstünlüğe sahiptir. Ülke bol faktör yoğunluklu malı daha ucuza üretmekte ve bu da o malda uzmanlaşmasını sağlamaktadır. Stolper-Samuelson teoremine göre, ülkelerin dış ticarete açılması sonucunda hangi ülke göreceli bol faktöre sahip ise bol faktör yoğunluklu malın fiyatı yükselmekte, kıt faktör yoğunluklu malın fiyatı düşmektedir. Bu da bol faktör yoğunluklu mala sahip olanların reel gelirlerinin yükselmesini sağlarken, kıt faktör yoğunluklu mala sahip olanların reel gelirlerinin düşmesine neden olmaktadır. Sonuç olarak dış ticaret, yurt içinde bol-kıt faktör yoğunluklu mala sahip olanlar kanalıyla gelir dağılımını etkilemektedir (Seyidoğlu, 2017).

Bu nedenle göreceli sermaye yoğun faktöre sahip olan ülkeler, emek yoğun faktöre sahip olan ülkelere emek yoğun mallar karşılığında sermaye yoğun mallar; emek yoğun faktöre sahip olan ülkeler, sermaye yoğun faktöre sahip olan ülkelere sermaye yoğun mallar karşılığında emek yoğun mallar ihraç etme eğiliminde olurlar. Bu bilgiler ışığında, sermaye yoğun faktöre sahip olan ülkelerde iş gücü gelirlerinin düşeceği beklenmektedir. Ancak teorik yaklaşımın aksine Uluslararası Çalışma Örgütü’nün (ILO) verileri, iş gücü gelirlerindeki düşüşün yalnızca sermaye yoğun

gelişmiş ülkelerde değil emek yoğun gelişmekte olan ülkelere de yaşandığını göstermektedir (Dünhaupt, 2013). Yapılan ampirik çalışmalarda ticari açıklığın gelir eşitsizliğini farklı yönlerde etkilediğine dair sonuçlar elde edilmiştir. Monnin (2014), gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelere gelişmiş ülkelere gelen düşük nitelikli işçilerin, gelişmiş ülkelerde ücretleri düşürdüğünü ve gelir eşitsizliğini artırdığını; Chen, Huang ve Ku (2015) daha fazla ticaretin ve bununla birlikte ticari açıklığın gelir eşitsizliğini azalttığını; Jalil (2012) ise ticari açıklığın belirli bir noktaya kadar gelir eşitsizliğini azalttığını, belirli bir seviyeden sonra artırdığını belirtmektedir.

2.4.4. Kamu Harcamaları

Vergi, kamu borçlanmaları ve kamu harcamaları kişisel geliri etkileyen maliye politikası araçlarındandır. Genellikle kişinin gelirinden ödenen vergiler, kişisel geliri ödenen vergi miktarı kadar etkilemektedir. Kamu harcamaları ise faktör ve transfer ödemeleri aracılığıyla kişisel gelire doğrudan eklenerek gelirin yeniden dağıtımında önemli bir mali araç vazifesi görmektedir. Devletin üretim faktörlerinden topladığı bir kaynak olan vergi, toplam gelirin üretim faktörleri arasında adil paylaşımadağı nedeniyle yine devlet tarafından kamu harcamaları vasıtasıyla dağıtılmaktadır. Diğer bir ifadeyle verginin, toplayıcı; kamu harcamalarının ise dağıtıcı fonksiyonundan söz edilebilmektedir (Teyyare ve Sayaner, 2018). Bu doğrultuda kamu harcamalarının dağıtıcı etkisi üst gelir grubu lehine ise gelir eşitsizliğini artırıcı; düşük gelir grubu lehine ise gelir eşitsizliğini azaltıcı rol oynamaktadır (Ersezer ve Ulutürk, 2004). Düşük gelirli kesimlerin yüksek gelirli kesimlere göre kamu harcamalarından yararlanma payının daha fazla olması, devlet tarafından planlanan harcama politikalarının iyi hedeflendiğı anlamına gelmektedir (Chu, Davoodi ve Gupta, 2000).

Kamu harcamalarının gelir eşitsizliğini azalttığı yönünde pek çok kanıt bulunmaktadır. Ancak bu etkinin boyutu düşük gelir grubunun ne ölçüde hedef alındığına bağlıdır. Orta gelir grubuna yapılan transfer harcamaları veya gelişmekte olan ülkelere sıklıkla rastlanan yüksek gelir grubuna yapılan dolaylı sübvansiyonlar, gelir eşitsizliği üzerinde önemli bir katkı sunmayabilir. Ayrıca, devletin yapmış olduğu eğitim ve sağlık harcamalarının ne düzeyde olduğu da etkinin boyutunu

artırmaktadır (Anderson v.d., 2017). Djohan, Hasid ve Setyadi (2016) tarafından yapılan bir çalışmada ise kamu harcamaları ve ekonomik büyüklükten doğan farklılıkların bölgeler arası gelir eşitsizliğine neden olabileceği belirtilmektedir. Ayrıca bölgeler arasındaki ekonomik faaliyetlerin yoğunluğu, ticari malların hareketliliği, üretim faktörlerinin dağılımı, kamu ve özel sektörlerin yatırım harcamaları bu eşitsizliği belirleyen diğer nedenlerden olduğu ifade edilmektedir.

2.4.5. Nüfus

Nüfus ve nüfusla ilgili yaşanan sürecin nesiller arasında, ülke içinde veya ülkeler arasında sosyo-ekonomik eşitsizlik üzerinde ne gibi bir etki oluşturduğu konusu sosyal bilimcilerin ilgisini çekmektedir (Eloundou-Enyegue, Tenikue ve Kandiwa, 2013). Teorik olarak nüfus artışının ekonomik kalkınma üzerinde faydalı veya zararlı olduğu konusunda iki ayrı görüş mevcuttur. Faydalı etkiler oluşturabileceğini savunanlara göre, hızlı nüfus artışı ve büyük bir nüfus daha fazla teknik yeniliğe sahip olmak gibi bir avantaja sahiptir. Üretim artışlarına, yatırım ve tesis planlamalarına ve farklı hizmet anlayışlarına teşvik etmektedir. Bu nedenle teknik yenilik ve inovasyon birey sayısının çokluğu ile doğrudan ilgilidir (Hamisi, 2019). Ekonomik kalkınma üzerinde zararlı etkiler oluşturabileceğini savunanlara göre ise hızlı nüfus artışı kişi başına düşen geliri azalttığı, sosyal altyapı oluşumu üzerindeki baskıyı artırdığı, doğal kaynakları hızla tükettiği, aşırı emek arzı ile işsizliği artırdığı ve en önemlisi gelir dağılımındaki adaleti bozarak gelir eşitsizliğini artırdığı gibi bir takım olumsuz etkilere sahiptir (Rodgers, 1983). Ayrıca yüksek su ve yakıt talebi, ekim ve yerleşim alanı, karayolu, demiryolu, okul, elektrik gibi sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu görüşü savunan araştırmacılara göre, yüksek ve hızla artan nüfus, dünyanın karşı karşıya kaldığı en önemli sosyal ve ekonomik sorunların başında gelmektedir (Hamisi, 2019).

Gelir eşitsizliği ile nüfus artış hızı arasında bir ilişki olduğuna dair fikir birliği olmasına rağmen birbirlerini hangi kanallardan etkilediği konusu tam olarak net değildir. Ancak yüksek gelirli kesimlerden düşük gelirli kesimlere doğru gelirin yeniden dağıtımı, nüfus doğum oranını azaltmaktadır. Nüfus yaşının yapısındaki değişiklikler ve buna bağlı olarak nüfus artış hızı da gelir eşitsizliğini etkilemektedir

(Heerink, 1994). Ayrıca nüfus artışının düşük gelir grubu arasında daha hızlı olduğu sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. Bu kesimlerin gelirlerinin sabit ve üst gelir grubuna doğru hareketliliğinde engeller varsa nüfus artış hızı, gelir eşitsizliğini artırmaktadır (Eloundou-Enyegue, Tenikue ve Kandiwa, 2013). Nüfus artış hızının gelir eşitsizliğini artıran bir başka etki kanalı ise emek arzının artışından kaynaklanan iş gücü ücretlerinde yaşanan düşüşlerdir. İşgücü arzı, iş olanakları genişletilmeden artması durumunda işçinin düşük ücretli işlerde çalışmaktan başka bir seçeneği kalmamaktadır (Hamisi, 2019).

2.5. GELİR DAĞILIMI EŞİTSİZLİĞİNİ ÖNLEYECEK POLİTİKALAR

Gelir dağılımında meydana gelen eşitsizlikleri görmek ve kavramak ne kadar kolay ise bu eşitsizliklerin giderilmesi ve adil bir toplum oluşturulması için nasıl bir ölçüt kullanılması gerektiğinin cevabı da o kadar zordur. Böyle bir ölçüt oluşturulsa bile dinamik toplumun ihtiyaçları beraberinde yeni aksaklıkları ve eşitsizlikleri doğurmaktadır. Bu bakımdan, gelirin dağılımında ortaya çıkan eşitsizlikleri giderici değişmez bir ölçüt yoktur. Ancak sorunun kaynağına göre ve şartlara uygun gelir dağılımı politika araçları mevcuttur. Bunlar aşağıda açıklanan ücret, fiyat, gelirler, maliye ve eğitim politikalarıdır (Aksu, 1993).

Ücret Politikası: Devlet, asgari ücretlerin belirlenmesi için işçi ve işverenleri oluşturan toplu sözleşme taraftarları arasında rol oynar. İşçi sendikaları, yüksek ücret; işveren sendikaları ise düşük ücret politikasının uygulanmasını ister. Devletin bu durumda oynayacağı rol, özellikle fonksiyonel gelir dağılımı açısından önem arz etmektedir.

Fiyat Politikası: Devletin fiyat politikası uygulamasındaki ilk amacı, fiyat istikrarını sağlamaktır. Bu uygulama öncelikle sabit gelirlilerin, alacaklıların ve tasarruf sahiplerinin lehine bir gelişmedir. Diğer amaç ise temel gıda maddeleri gibi mallarda fiyat kontrolleri sağlayarak dar gelirlileri korumaktır.

Gelirler Politikası: Ücret ve fiyat politikalarının dışında kalan üretim faktörleri fiyatlarının değiştirilmesine yönelik politikalarlardır. Bu politikalarla, gelirlerin oluşumu sırasında gelirlere müdahale etme amaçlanmaktadır.

Maliye Politikası: Devlet, maliye politikası aracılığıyla önce vergiler daha sonra kamu harcamaları ile gelirin yeniden dağıtımını fonksiyonunu üstlenmektedir. Buradaki farklılık, devletin tek söz hakkına sahip olması ve birincil dağılımdaki eksikliklerin ikincil dağılımla tamamlanmasıdır. Devletin vergi kısmındaki en önemli fonksiyonu, düşük gelir grubu lehine artan oranlı vergi uygulamasıdır. Böylece yüksek gelir grubundan elde edilen gelir, düşük gelir grubuna transfer edilmiş olur. Diğer önemli fonksiyonu ise kamu harcamalarıdır. Bakkal'a (2016) göre eğitim ve sağlık harcamaları, sektörel ve bölgesel teşvikler, tarımsal destekler, esnaf ve sanatkarlara yönelik teşvikler, ayni ve nakdi yardımlar, asgari ücret uygulaması, mikro kredi uygulamaları, işsizlik sigortası gibi yöntemler kamu harcama politikalarını oluşturmaktadır.

Eğitim Politikası: Eğitim politikasının gelirin yeniden dağıtımında herhangi bir etkiye sahip olup olmadığı konusu yıllarca tartışılmaktadır. Ancak bu etkinin uzun dönemde son derece etkili olduğu konusunda hemen hemen fikir birliğine varılmıştır. Bireyler arasında en baştan oluşacak eşitsizliği ortadan kaldıran en önemli politikadır. Bundan dolayı, gelirin hem birincil hem de ikincil dağılımında önemli bir rol oynamaktadır.

Özetlemek gerekirse serbest piyasa ekonomisinde yol kazası olarak da betimlenen bazı piyasa aksaklıkları meydana gelmektedir. Bu aksaklıklardan biri de gelir eşitsizliği sorunudur ve bu sorunun çözümü için bazı önleyici politikalara ihtiyaç duyulmaktadır. Devlet, öncelikle piyasada oluşan arz ve talep dengesizliklerine ücret ve fiyat kontrolleri ile müdahale etmektedir. Varlıklı kesimi artan oranlı vergilerle daha çok vergilendirmekte, kamu harcamaları yoluyla yoksulların yararlanmasını sağlamaktadır. Tüm vatandaşlarına eğitim ve sağlık olanakları geliştirmekte, rekabeti engelleyici uygulamaları ortadan kaldırmak için toprak reformu yapmaktadır. Ayrıca faiz oranlarına, kiralara ve kâr oranlarına zaman

içerisinde müdahale ederek piyasa denetimini sağlamakta ve ticari kurallar getirmeye çalışmaktadır (Öztürk, 2017).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GELİR EŞİTSİZLİĞİ İLE ENFLASYON İLİŞKİSİ ÜZERİNE YAPILAN LİTERATÜR ÇALIŞMALARI

3.1. TEORİK LİTERATÜR ÖZETİ

Gelir eşitsizliğine neden olan faktörler hakkında yapılan çalışmalara getirilen teorik yaklaşımların büyük çoğunluğu, 1955 yılında Kuznets'in gelir eşitsizliği ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkisine dair yaptığı çalışmaya dayanmaktadır. Bu nedenle gelir eşitsizliğine neden olan faktörleri belirlemek amacıyla yapılan çalışmalarda ekonomik büyüme, temel açıklamalardan biri olmuştur. Bunun yanında gelir eşitsizliğini başka hangi faktörlerin etkilediği konusu, literatürde giderek önemli hâle gelmiştir. Bu faktörlerden biri olan enflasyonun da gelir eşitsizliği üzerinde herhangi bir etkisinin olup olmadığına veya enflasyonun yeniden dağıtım etkilerinin nasıl ve ne yönde olabileceğine dair teorik literatür oluşmaya başlamıştır. Ancak bu literatür son derece karmaşık ve üzerinde mutabık kalınmış teorik temellerden yoksundur.

Bu doğrultuda gelir eşitsizliği ile enflasyon arasındaki teorik ilişkiye dair getirilen yaklaşımlardan bazılarını ifade etmek gerekirse: Bach ve Ando (1957), "gelir, fiyatlar ve istihdam konusundaki modern literatür çok geniş olmasına rağmen bildiğimiz kadarıyla ortaya atılan sorunun araştırılması için tatmin edici analitik bir çerçeve sağlayan enflasyon teorisi yoktur." Budd ve Seiders (1971), "enflasyona karşı başlıca suçlamalardan biri, ekonomideki bireyler ve gruplar arasında gelir ve servetin dağılımında keyfi değişikliklere yol açmasıdır. Bu tür dağıtımsal etkiler önemli bir kamu politikası konusu olmasına rağmen konuyla ilgili literatür şaşırtıcı derecede zayıftır." Yue (2011), "gelir eşitsizliği ile enflasyon arasındaki ilişki hâla belirsizdir." Siami-Namini ve Hudson (2015), "gelir eşitsizliği ile enflasyon arasındaki ilişkiye dair yapılan çalışmaların sonuçları, hem teorik hem de ampirik olarak karışıktır. Gelir eşitsizliği ve ona neden olan faktörleri analiz etmek için son zamanlardaki çabalara rağmen gelir eşitsizliği ile enflasyon arasındaki ilişkinin

temelleri hâlâ belirlenememiştir.” Nantob (2015), "pek çok çalışmada derlenen ampirik kanıtlar, gelir eşitsizliği ile enflasyon arasında sağlam bir bağlantı olduğunu gösterirken enflasyonun gelir dağılımını hangi kanallardan değiştirdiğini açıklayan bir teoriden yoksundur. Enflasyon ve gelir dağılımının birbirini nasıl etkilediğini anlamak için daha fazla teorik ve ampirik çalışma gereklidir.” Park (2015), "ekonomik literatür, enflasyonun gelir eşitsizliği üzerindeki etkisini uzun süredir tartışmaktadır. Mevcut bilgiler yeterli değildir ve bu ilişkiye doğrudan hitap eden modeller bulmak oldukça zordur." Sieron (2017), "gelir eşitsizliği ile enflasyon arasındaki ilişki, literatürün küçük bir alt kümesinde incelenmiştir. Mevcut literatür tutarsız sonuçlara varmaktadır." Ancak konu etraflıca araştırıldığında bu ilişkiye dair teorik yaklaşımları kendi içinde tasnif etmek de mümkündür. Bunun için öncelikle, enflasyonun dağıtımsal etkilerinin neler olduğunu belirlemek ve bunları kategoriksel ayrıma tabi tutarak gelir eşitsizliğini ne yönde etkilediğini tespit etmek gerekmektedir. Diğer bir deyişle Al-Marhubi'nin (2000), "gelir eşitsizliği ile enflasyon arasındaki ilişki, enflasyonist sürecin dağıtıcı asimetrelerine dayanmaktadır" ifadesindeki “*dağıtıcı asimetreleri*” belirlemek ve bu asimetreleri ayrıştırarak enflasyonun gelir eşitsizliğini etkileyip etkilemediğine dair teorik alt yapı oluşturmaktır.

Politik ekonomi argümanında, genellikle gelir eşitsizliğini etkileyen faktörlerin mali kaynaklı olduğu belirtilmektedir. Ancak ekonomik aktivite içerisinde parasal faktörlerin de belirleyici olduğu göz ardı edilmemelidir. Farklı makro iktisadi hedefler için karşılaştırmalı mali ve parasal politikalar kullanılsa da her iki politikanın gelir eşitsizliği üzerinde etkisi vardır. Mali politikalar gelir eşitsizliği üzerindeki etkisini vergiler, kamu harcamaları gibi aygıtlarla; para politikası ise gelir eşitsizliği üzerindeki etkisini enflasyona neden olup olmama durumu ile göstermektedir (Balcılar v.d., 2018). Klasik iktisadi görüşe göre, uzun vadede tarafsız olan paranın herhangi bir yan etkisi bulunmamaktadır. Bu nedenle merkez bankalarının uzun vadeli hedefi, istikrarlı bir ekonomik büyüme olmalıdır. Ancak literatürde, ekonomik büyümenin gelir eşitsizliği üzerindeki etkisine dair farklı görüşler mevcuttur. Bu bağlamda yapılan pek çok teorik ve ampirik çalışmada ekonomik büyümenin gelir eşitsizliğini artırdığına dair bulgular elde edilmiştir. Bu

durumda, istikrarlı bir ekonomi için motivasyon kaynağı olarak görülen para politikasının gelir eşitsizliği üzerindeki olumsuz etkisi göz ardı edilmemelidir. Bununla birlikte, enflasyonun gelir eşitsizliği üzerindeki etkisi de dikkate alınmalıdır (Liu ve Cao, 2008). Klasik iktisadi görüşe göre, paranın uzun dönemde tarafsız olmasından dolayı enflasyon üzerinde kayda değer bir etki oluşturmadığı ancak ekonomide kurumların neredeyse tamamının nominal olduğu düşünülürse bu etkiden kaçınılamayacağı ifade edilmektedir (Fischer ve Modigliani, 1978).

Hane halklarının gelir kaynakları farklı olduğundan enflasyonun gelir grupları üzerindeki etkisi homojen değildir. Bundan dolayı enflasyon, gelir gruplarının tümünü eşit olarak etkilememekte ve gelirin yeniden dağıtımına neden olmaktadır. Enflasyonun gelir eşitsizliğini artırabileceği veya azaltabileceği potansiyel kanallarını belirlemek için toplam gelirleri iş gücü gelirleri, sermaye gelirleri ve transfer harcamaları olarak üç kategoriye ayırmak gerekmektedir. İşgücü gelirleri, enflasyona farklı derecelere bağlıdır. Ücretlerin enflasyona endeksli olup olmaması, enflasyondaki artışlar karşısında reel ücretlerde yaşanan farklılıklar gelir eşitsizliğini etkilemektedir (Monnin, 2014). Teori, enflasyonun reel ücretleri olumsuz etkileyerek gelir eşitsizliğini artırabileceğini ancak bunun yanında düşük reel ücretlerin istihdam düzeyini artırarak yoksullara faydalı olabileceğini de öne sürmektedir (Jalil, 2012). Sermaye gelirleri, hane halklarının tasarruflarından elde edilen faiz, temettü veya çeşitli finansal kazançlardır. Ancak finansal piyasalara erişim, giriş engelleri ve maliyetleri hane halkları arasında eşit değildir. Finansal piyasalardan genellikle yüksek gelirli hane halkları faydalanmaktadır. Düşük gelirli hane halklarının devletten almış olduğu karşılıksız ödemeler olan transfer harcamaları da enflasyondaki artışlara bağlı olarak gelir eşitsizliğini etkilemektedir. Bu etki, hükümetlerin harcama politikasındaki farklılıklara göre değişebilmektedir (Monnin, 2014).

Dikkat çeken konulardan biri de beklenen ve beklenmeyen enflasyonun gelir eşitsizliği üzerindeki etkileridir (Meh ve Terajima, 2009). Tüm fiyatların her yıl sabit bir oranda arttığı ve herkesin böyle bir beklentiye alışkın olduğu varsayılırsa enflasyonun zarar vermesi beklenemez. Çünkü ekonomik kurumlar bu beklentiye göre uyarlamalar yapmaktadır. Ancak gerçekte yaşanan durum farklıdır ve

enflasyon beklenmeyen bir artış göstermektedir. Örneğin 1992’de Rusya, ekonomide merkezi planlama kontrollerini kaldırınca beş yılda %400.000’lik bir enflasyon artışı ile baş başa kalmıştır. Pek çok kişi yoksulluğa sürüklenirken bazılarının sistemi manipüle ederek zengin oligark olduğu bilinmektedir. Nihayetinde fiyatlarda beklenmeyen bir artış, gelir eşitsizliğinde büyük bir etki oluşturmaktadır. Ancak ABD gibi daha istikrarlı ülkelerde, beklenmeyen enflasyonun bu denli bir etki oluşturacağını beklemek doğru olmaz (Samuelson ve Nordhaus, 2010). Ayrıca enflasyonda beklenmedik artışlar, alacaklı ve borçlu arasında borçlu lehine gelirin yeniden dağıtımına yani ağır borçlu olan düşük gelirli kesimin borcunda reel bir erimeye yol açmaktadır (Park, 2015). Gelir eşitsizliğinin azalmasına neden olan bu etki, literatürde “*borçlu-alacaklı hipotezi*” olarak geçmektedir. Bu hipoteze göre Meh ve Terajima (2009) ekonomide yatırım, tasarruf ve kredilerin pek çoğunun enflasyona göre endekslenmeyen nominal varlık ve yükümlülüklerden oluştuğunu ifade etmektedir. Beklenmeyen enflasyon, bu nominal varlık ve yükümlülüklerin reel değerini düşürerek gelirin yeniden dağıtımını alacaklılardan borçlulara doğru dağıtmaktadır.

Gelir eşitsizliği ile enflasyon arasındaki ilişkiye dair diğer bir teorik yaklaşım ise “*Cantillon etkisi*” dir. Ancak bu yaklaşım nadiren çalışmalarda yer bulmaktadır. Yeni para arzının eşit olan veya eşit olmayan bir şekilde dağıtılıp dağıtılmadığı sorusu önemlidir. Yeni parayı elde eden ilk alıcılar ile sonra elde edenler arasında gelirin yeniden dağıtımı göz ardı edilmektedir (Sieron, 2017). İktisadın bir bilim olma çabası yolunda ilk çalışma yapanlar arasında bilinen klasik iktisatçılardan Richard Cantillon’un John Locke’a yönelttiği eleştirel bir açıklama, literatüre Cantillon etkisi olarak geçmiştir. Cantillon, para ile fiyatlar arasında doğrudan ve oransal bir ilişkinin olmadığını, bu ilişkinin ancak harcamaların artıp artmayacağına bağlı olduğunu belirtmektedir. Harcamaların artması da yeni paranın piyasaya hangi kanallardan enjekte edildiğine bağlıdır. Yani para miktarının iki kat artırılması, fiyatların da iki kat artacağı anlamına gelmemektedir. Fiyatlardaki artış, yeni arz edilen paranın ne kadarının harcanacağına ve ne kadarının dolaşıma ayrılacağına bağlıdır (Savaş, 2000). Enflasyonun gelir eşitsizliği üzerindeki etkisini incelemenin diğer bir yolu enflasyonu, gıda ve gıda dışı enflasyon olarak ayırmaktır. Dünya

apında yaşanan hızlı büyüme, emtia ve gıda fiyatlarında yüksek artışlara neden olmaktadır. Beklenmedik bu artışlar, yoksulların ve düşük gelirlilerin durumlarının ne yönde etkilendiği sorusunu gündeme getirmektedir. Ancak gıda fiyatlarındaki artış, kentsel alanlarda yaşayan yoksulların ve düşük gelirlilerin durumlarını olumsuz etkilerken üreticiler bundan fayda sağlamaktadır. Kırsal kesimlerde ise gıda fiyatlarındaki artışlar, genellikle tarımla uğraşan bölge sakinlerinin durumlarını olumlu etkilemektedir (Walsh ve Yu, 2012). Tüm bu açıklamalardan sonra gelir eşitsizliği ile enflasyon ilişkisini açıklayan teorik yaklaşımları dört başlık altında toplamak mümkündür. Beşinci başlık ise ters nedensellik yönü üzerine yapılan teorik yaklaşımlardır.

- i. Enflasyonun gelir eşitsizliğini artırdığına yönelik teorik yaklaşımlar.
- ii. Enflasyonun gelir eşitsizliğini azalttığına yönelik teorik yaklaşımlar.
- iii. Enflasyonun gelir eşitsizliği üzerinde doğrusal bir etkisinin olmadığına yönelik teorik yaklaşımlar.
- iv. Enflasyonun gelir eşitsizliği üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığına veya çok az etkisinin olduğuna yönelik teorik yaklaşımlar.
- v. Gelir eşitsizliğinin enflasyon üzerindeki etkisine yönelik teorik yaklaşımlar.

3.1.1. Enflasyonun Gelir Eşitsizliğini Artırdığına Yönelik Teorik Yaklaşımlar

Enflasyon, ilk olarak iş gücü gelirlerinden oluşan ücretler üzerinden gelir eşitsizliğini artırmaktadır (Nantob, 2015). Enflasyon oranında artırılmayan nominal ücretler, düşük gelirlilerin reel ücretlerini azaltarak satın alım gücünü eritmektedir (Siami-Namini ve Hudson, 2015). Genel olarak toplam gelirler, düşük gelirlilerin kazançları olan ücretlerden ve yüksek gelirlilerin kazançları olan k rlardan oluşmaktadır. Enflasyon artışları ile birlikte eğer ücretlerin reel değeri düşer ve k r marjları bundan etkilenmezse enflasyon gelir eşitsizliğini artırmaktadır (Liu ve Cao, 2008). Enflasyon, sermaye gelirleri üzerinden de gelir eşitsizliğini artırmaktadır. Düşük gelir grubu, genellikle finansal piyasalara giriş engellerinden dolayı finansal hizmetlere erişim sağlamakta güçlük eker. işlemlerini yürütmek için ellerinde daha

fazla nakit tutmak zorunda kalan bu gelir grubu, enflasyondaki artışlara karşı likitlerinde yaşanan reel aşınmayı engelleyemez (Maurer ve Yeşin, 2004; Walsh ve Yu, 2012; Amaral, 2017). Yüksek gelir grubu ise nominal gelirlerini enflasyondaki artışlara karşı koruyacağı çeşitli finansal araçlara sahiptir (Siami-Namini ve Hudson, 2015). Aynı zamanda kusurlu endekslemeler nedeniyle transfer harcamaları da enflasyon artışlarından olumsuz etkilenebilmektedir. Geçmiş enflasyon oranına endeksli sosyal yardımlar gibi harcamaların reel değerini düşürmektedir. Transfer harcamalarından yararlananlar düşük gelir grubu olduğundan enflasyon, gelir eşitsizliğinin artmasına neden olmaktadır. Enflasyonun gelir eşitsizliğini artırmasının diğer bir nedeni ise artan oranlı vergi uygulayan ülkelerde düşük veya orta gelir gruplarının vergi gelirlerindeki artışla birlikte bir üst vergi dilimine girmesidir. Reel gelirlerinde herhangi bir artış olmayan veya reel gelirlerindeki artış oranı vergi artış oranına göre düşük kalan bu gelir gruplarını enflasyon olumsuz etkilemektedir (Sieron, 2017). Ayrıca enflasyonun gelir eşitsizliğini artırıcı etkisi daha yoğun olarak gelişmekte olan ülkelerde görülmektedir. Dış borçların iç borçlara, kamu borçlarının özel borçlara göre daha yüksek olduğu bu ülke koşullarında enflasyon, daha fazla tüketimi etkileyerek gelir eşitsizliğinin artmasına neden olmaktadır (Nantob, 2015).

3.1.2. Enflasyonun Gelir Eşitsizliğini Azalttığına Yönelik Teorik Yaklaşımlar

Enflasyonun gelir eşitsizliğini azaltmasına yol açan bazı kanallar vardır (Jovanovic, t.y.). Bunlardan en önemlisi, borçlu-alacaklı hipotezidir. Gelir, enflasyon oranına tam olarak uyarlanmayan faiz oranlarından dolayı nominal alacaklılardan nominal borçlulara kaymaktadır. Enflasyonun genellikle zengin veya yoksul kesim üzerindeki etkisine yoğunlaşmakta ancak nominal borçlu kesimin büyük çoğunluğunu oluşturan orta gelir grubu göz ardı edilmektedir (Li ve Zou, 2002). Enflasyondaki artışlar, nominal borçların reel değerini düşürerek borçluları alacaklılar karşısında daha iyi bir hâle getirmektedir. Gelir ve servet artışlarının borçlanarak yaşandığı dönem, ağırlıklı olarak orta yaşlardır. Bu yaş grubunun çoğunluğunu da orta gelirliiler oluşturmaktadır. Bu dönemlerde, uzun vadeli nominal borçlanmalar yapılmaktadır. Öte yandan yaşları ilerlemiş ve zenginleşmiş kesimler

ise edinmiş oldukları tasarrufları, borç verme eğilimindedirler. Bu durumun kazançlıları, orta gelir grubu; kaybedenleri ise yüksek gelir grubudur (Amaral, 2017). Enflasyonun gelir eşitsizliği üzerinde iyileştirici etkisine yol açan borçlu-alacaklı hipotezi, esasında 1930 yılında enflasyon ile faiz oranı arasındaki ilişkiye açıklama getiren Irving Fisher'ın "*The Theory of Interest*" adlı çalışmasına dayanmaktadır. Fisher, bu eserde nominal faiz oranı ile beklentilere dayalı enflasyon oranı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Nominal faiz oranının, reel faiz ve beklenen enflasyonun toplamına eşit olduğu denkleme literatürde "*Fisher Hipotezi*" veya "*Fisher Etkisi*" denilmektedir. Bu denklem aşağıda belirtildiği gibidir (Fisher, 1930; Başar ve Karakuş, 2017):

$$\text{Nominal Faiz Oranı } (i_t) = \text{Reel Faiz Oranı } (r_t) + \text{Enflasyon Beklentileri } (\pi_{t^e}) \quad (3.1)$$

$$i_t = r_t + \pi_{t^e} \quad (3.2)$$

$$\text{Reel Faiz Oranı } (r_t) = \text{Nominal Faiz Oranı } (i_t) - \text{Enflasyon Beklentileri } (\pi_{t^e}) \quad (3.3)$$

$$r_t = i_t - \pi_{t^e} \quad (3.4)$$

Fisher denkleminde yola çıkılarak herhangi bir ekonomide reel faiz oranının %4 ve beklenen enflasyon oranının ise %3 olduğunu varsayalım. Bu durumda nominal faiz oranı %7 olur. Fisher, uzun dönemde reel faiz oranlarının değişmeyeceğini, beklenen enflasyondaki artışa paralel nominal faiz oranlarının da artacağını söylemektedir. Yani beklenen enflasyonun %4 olması durumunda, nominal faiz oranı da %8'e yükselmektedir. Ancak bu yorum, enflasyonun beklenen seviyede artış göstermesi durumunda geçerlidir. Ekonomide daha önce bahsedildiği üzere gerçekte yaşanan genellikle enflasyonun beklenemeyen bir şekilde gerçekleştiğidir. Bir önceki örnek ekonomide enflasyon oranının bir sonraki yıl %3'ten %10'a çıkması yani %7'lik beklenmeyen enflasyon artışına karşılık nominal faiz oranı aynı oranda artmadığı takdirde, bu kez reel faiz oranları da düşmek

zorunda kalır. Bu durum, alacaklı kesimin reel faiz getirilerini azaltarak gelirin alacaklılardan borçlulara dağıtılmasına neden olmaktadır.

Enflasyonun gelir eşitsizliğini azaltan ikinci kanalı, yüksek gelirliileri daha fazla vergi ödemeye iten artan oranlı vergi sistemidir. Daha fazla vergi borcu ödemek zorunda kalınan bu sistem, gelirin yüksek gelirliiler aleyhine dağıtılmasına yol açmaktadır (Yue, 2011). Ancak artan oranlı vergi sisteminde düşük ve orta gelirli grupların vergi dilimine yakalanmaları da söz konusudur. Hangi gelir grubunun daha yüksek oranda vergi dilimine yakalanması veya vergi dilimlerine göre ödenmek zorunda kalınan vergi oranlarındaki artışın ne düzeyde olduğu, gelir eşitsizliğinde farklı sonuçlara yol açabilmektedir. Üçüncü kanal ise enflasyonun kamu borcunu aşındırmasına bağlı olarak gelir eşitsizliğini azaltan etkisidir (Jovanovic, t.y.). Hükümetlerin genellikle borçlu olduğu düşünülürse –borçlu-alacaklı hipotezinde belirtilen enflasyonun borçlu lehine etki göstermesinden yola çıkılarak-enflasyondaki artışın, kamu borçlarının reel değerini eritmesi beklenir. Borçları reel olarak azalan hükümet, enflasyondan elde ettiği bu gelirle düşük gelirliilere daha fazla harcama yapma imkânına sahip olur. Ayrıca hükümetlerin borcuna karşılık alacaklı kesimin yüksek gelirli birey veya kurumlar olduğu düşünülürse gelirin yeniden dağıtımı, yüksek gelirliilerden düşük gelirliilere doğru gerçekleşmektedir.

3.1.3. Enflasyonun Gelir Eşitsizliği Üzerinde Doğrusal Bir Etkisinin Olmadığına Yönelik Teorik Yaklaşımlar

Enflasyonun uzun vadede gelir eşitsizliği üzerindeki etkisi, enflasyonun başlangıç oranına bağlıdır. Yüksek enflasyonlu ülkelerde enflasyonla başarılı bir mücadele reel faiz oranlarının düşmesini, paranın reel alım gücündeki erimenin yavaşlamasını ve uzun vadeli büyümeyi sağlayabilir. Oysa düşük enflasyonlu ülkelerde enflasyonla mücadele, gelir eşitsizliği üzerinde faydalı olmadığı gibi olumsuz sonuçların ortaya çıkmasına da neden olabilmektedir (Galli ve van der Hoeven, 2001). Bu ilişkinin doğrusal olmadığına yönelik diğer bir teorik açıklama ise Phillips eğrisine dayandırılmaktadır. Phillips eğrisine göre, işsizlik oranı ile enflasyon ters ilişkilidir. Enflasyonu düşürme politikaları işsizliğin ve akabinde gelir

eşitsizliğinin artmasına neden olmaktadır. Ardından işsizlik ile enflasyon arasında yeniden bir denge noktasına yönelme eğilimi, gelir eşitsizliğini bu kez azaltmaktadır. Uzun vadeli bu ilişki enflasyonun gelir eşitsizliği üzerindeki etkisinin doğrusal olmadığına işaret etmektedir (Siarni-Namini ve Hudson, 2015). Genellikle "U" şeklinde seyir izleyen gelir eşitsizliği ile enflasyon ilişkisi, "*optimum oran*" olarak da ifade edilen belirli bir eşik seviyeye kadar negatif; bu eşik seviyeden sonra ise pozitifdir. Yani enflasyon en ideal bir orana kadar arttıkça gelir eşitsizliğini azaltmakta; bu orandan sonra ise artırmaktadır.

3.1.4. Enflasyonun Gelir Eşitsizliği Üzerinde Herhangi Bir Etkisinin Olmadığına veya Çok Az Etkisinin Olduğuna Yönelik Teorik Yaklaşımlar

Enflasyonun ekonomiyi olumsuz etkilediği ve insanlar tarafından pek sevilmediği bilinen bir gerçektir. Ancak burada hesaba katılmayan bazı yanlışlıklar vardır. Bu yanlışlıkların en önemli nedeni insanların, nominal ve reel değişkenleri karıştırmamasından kaynaklanmaktadır. Tüm nominal değişkenler artarsa yine eskisi gibi aynı miktarda mal ve hizmet satın alınabilmektedir. Eğer insanlar, yalnızca fiyatlarda meydana gelen artışı görüp kendi nominal gelirlerindeki artışı unuturlarsa "*enflasyon yanılsaması*" ortaya çıkmaktadır. Oysaki bu yanılsamanın tek nedeni, reel gelirin göz ardı edilmesidir (Begg v.d., 2014). Enflasyonun yükseldiği dönemlerde insanlar, daha önce almış olduğu mallardan ve hizmetlerden aynı miktarda alabilmek için daha fazla bedel ödemek zorundadırlar. Bunun satın alma gücü erozyonuna neden olduğu ve herkesin durumunu daha da kötüleştirdiği açıktır. Ancak durum tam olarak böyle değildir. Enflasyon dönemlerinde ortalama fiyat artışlarına bağlı olarak ücretlerde de az ya da çok artış olmaktadır. Bu nedenle popüler görüşün aksine enflasyondan işçilerin mağdur olduğunu söylemek yanlıştır. Çünkü bazen ücretler, ortalama fiyatların üzerinde artmaktadır. Diğer bir yanlış ise fiyatlar genel seviyesindeki artış ile nispi fiyatlardaki artışın karıştırılmasıdır (Baumol ve Blinder, 2010).

3.1.5. Gelir Eşitsizliğinin Enflasyon Üzerindeki Etkisine Yönelik Teorik Yaklaşımlar

Gelir eşitsizliği çalışmalarında literatürün büyük bir kısmını gelir eşitsizliğine neden olan makro iktisadi faktörler oluşturmakta, gelir eşitsizliğinin neden olduğu makro iktisadi sonuçlar üzerinde ise çok fazla durulmamaktadır. Ancak son dönemlerde giderek artan bir şekilde, gelir eşitsizliğinin makro iktisadi sonuçları da dikkate alınmaktadır. 1970 ve 1980’li yıllarda Latin Amerika’da ortaya çıkan enflasyon patlamalarına gelir eşitsizliğinin etkisi ve bu etkiyi oluşturan koşulların Latin Amerika’da gelişen politik istikrarsızlığın neden olduğu işaret edilmektedir (Al-Marhubi, 2000). Bu nedenle, yüksek enflasyon artışlarının sebebinin yüksek gelir eşitsizliği olduğu düşünülmektedir. Bu nedenselliğe dair getirilen teorik yaklaşım, politik ekonomi bağlamı ile açıklanmaktadır. Bu bağlam, toplumsal huzursuzluğun ve derin gelir eşitsizliğinin sonucunda oluşan tipik bir Latin Amerika tarzı olan “*popülist politika* döngüleri” dir (Beetsma ve van der Ploeg, 1996). Popülist yeniden dağıtım politikaları, sürdürülemez bir hâl alan toplam talebin büyümesine ve fiyat kontrolleri sonucunda stokların ve yabancı rezervlerin tükenerek ekonomik darboğaz içerisine girmesine ardından ödemeler krizine neden olmaktadır. Sermayenin kaçışı ve para birimi üzerindeki spekülasyon saldırılar, hükümeti yerli parayı devalüe etmeye zorlamakta ve bu da enflasyonu yükseltmektedir. Yükselen enflasyon değeri, düşen yerli para birimine güveni azaltarak ekonomide dolarizasyonun önünü açmaktadır. Ekonomide yaşanan tüm bu olumsuz koşullar içerisinde hükümetin gelir açıklarını kapatmak için para basma yoluna başvurusu, enflasyonu daha da fazla artırmaktadır (Al-Marhubi, 2000).

Yüksek gelir eşitsizliğinin yüksek enflasyonla ilişkilendirildiğinin diğer bir nedeni ise bazı teşvik edici koşullardan dolayı politikacıların yüksek enflasyonu tercih etmek istemeleridir. Bu durumun iki açıklaması vardır. Bunlardan birincisi, enflasyonun esasında alınan ek bir vergi gibi olmasıdır. Devlet, para basarak gelirlerini artırmaktadır. Ancak bu uygulama, nakit olarak tutulan nominal varlıkların bir kısmının reel değerini düşürerek daha fazla nominal varlığa sahip olan düşük gelir grubunu olumsuz etkilemektedir. İkincisi ise demokrasinin veya demokratik

kurumların daha az etkili olan yerlerde, bazı gruplar politik olarak daha baskındır. Baskın politik sesin gelirlere bağılı olması siyasi katılımı daha fazla eşitsizlik oluşturmaktadır. Zengin politik grupların enflasyondan kazanç sağlaması durumunda enflasyonist politikalar teşvik edilmek istenmektedir (CentrePiece, 2005). Ayrıca Desai, Olofsgård ve Yousef (2005), yüksek gelir eşitsizliği ile yüksek enflasyonun ilişkilendirildiği politikaların daha demokratik ülkelerde gerçekleştiğini belirtmektedir. Bu ülkelerde yaşanan yüksek gelir eşitsizliği halkı, gelir durumlarını iyileştirecek politikacıların seçimine yöneltmektedir. Politikacılar, seçmenin oyunu alabilmek için popülist politikalar uygulamakta ve bunun sonucunda enflasyon patlamaları yaşanmaktadır.

3.2. AMPİRİK LİTERATÜR ÖZETİ

Gelir eşitsizliğini etkileyen faktörler üzerine yapılan ampirik literatür, Kuznets'in 1955 yılında gelir eşitsizliği ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi incelemesiyle büyük önem taşımaya başlamıştır. Bu ilişkinin "*ters-U*" şeklinde olduğunu iddia eden Kuznets hipotezi, uzun dönemden beri tartışılmakta ve bu hipotezde "*ekonomik büyüme*" yapılan çalışmaların çoğunda ana değişken olarak kullanılmaktadır. Konu hakkındaki literatür, zamanla gelir eşitsizliğini etkileyen diğer parametreleri de içine alarak genişlemektedir. Bu çalışmaların çoğu aslında Bulir (2001) tarafından ifade edilen "*genişletilmiş Kuznets hipotezi*" nin test edilmesidir. Genişletilmiş Kuznets hipotezinin test edilmesi, esasında gelir eşitsizliğini etkileyen diğer faktörleri belirlemektir. Bu faktörler iktisadi, mali ve sosyal olarak üç kısımda toplanabilir. Kuznets (1955) tarafından gelir eşitsizliğini etkileyen ekonomik büyüme parametresinin yanında başka hangi faktörlerin etkili olduğuna dair bu üç faktörün içindeki parametreler araştırılmaktadır. Yapılan ampirik çalışmalarda genel olarak bu parametrelerin enflasyon oranı, işsizlik oranı, ticari açıklık, kamu harcamaları ve nüfus artış hızı olduğu görülmektedir. Gelir eşitsizliğini etkileyen makro iktisadi faktörlerden olan enflasyonun gelir eşitsizliği ile ilişkisi ise literatürde ayrı bir konudur. Bu çalışmaların bazılarında enflasyon ana değişken, bazılarında ise kontrol değişken olarak kullanılmaktadır. Gelir eşitsizliği ile enflasyon ilişkisini açıklayan ampirik çalışmalar, dört farklı sonuca göre tasnif

edilmektedir. Beşincisi ise gelir eşitsizliği ile enflasyon ilişkisinin ters nedenselliği üzerine yapılan çalışmalardır. Politik bağlamda değerlendirilen bu çalışmalar, genelde yüksek gelir eşitsizliğine sahip ülkelerin yüksek enflasyonla ilişkilendirildiği varsayımıyla açıklanmaktadır. Özetle:

- i. Gelir eşitsizliği ile enflasyon arasındaki ilişki pozitifdir. Yani enflasyon arttıkça gelir eşitsizliği de artmakta; enflasyon azaldıkça gelir eşitsizliği de azalmaktadır.
- ii. Gelir eşitsizliği ile enflasyon arasındaki ilişki negatiftir. Yani enflasyon arttıkça gelir eşitsizliği azalmakta; enflasyon azaldıkça gelir eşitsizliği artmaktadır.
- iii. Gelir eşitsizliği ile enflasyon arasındaki ilişki doğrusal değildir. Genellikle “U” şeklinde seyretmektedir. Yani enflasyon belirli bir noktaya kadar arttıkça gelir eşitsizliği azalmakta, o noktadan sonra ise gelir eşitsizliği artmaktadır.
- iv. Gelir eşitsizliği ile enflasyon arasındaki ilişki çok azdır veya gelir eşitsizliği ile enflasyon arasında herhangi bir ilişki yoktur.
- v. Gelir eşitsizliğinin enflasyon üzerindeki etkisi pozitifdir. Yani gelir eşitsizliği arttıkça enflasyon da artmakta; gelir eşitsizliği azaldıkça enflasyon da azalmaktadır.

Tablo 10: Gelir Eşitsizliği ile Enflasyon İlişisinin Yönünü Belirleyen Ampirik Çalışmalar

Gelir Eşitsizliği ile Enflasyon Arasındaki İlişkinin Pozitif Olduğuna Yönelik Çalışmalar:	Blejer ve Guerrero (1990), Cardoso (1992), Haslag ve Taylor (1993), Yoshino (1993), Cardoso, Barros ve Urani (1995), Silber ve Zilderfarb (1995), Dağdemir (1998), Datt ve Ravillion (1998), Tyson (1998), He (1999), Easterly ve Fischer (2000), Erosa ve Ventura (2002), Li ve Zou (2002), Maurer ve Yeşin (2004), Beck, Kunt ve Levine (2007), Balac (2008), Maurer (2008), Anyanwu (2011), Siringi ve Oiro (2011), Thalassinou, Uğurlu ve Muratoğlu (2012), Hülsmann (2013), Tiwari, Shahbaz ve Islam (2013), Agnello (2014), Hermes (2014), Khattak, Muhammad ve Iqbal (2014), Rose ve Viju (2014), Akıncı, Akıncı ve Yılmaz (2015), Barros vd. (2015), Chen, Huang ve Ku (2015), Sehwat ve Giri (2015), Alam ve Paramati (2016), Topuz ve Dağdemir (2016), Avcı ve Avcı (2017), Ghossoub ve Reed (2017), Menna ve Tirelli (2017), Sieron (2017), Furceri, Loungani ve Zdzienicka (2018) ve Dinçer (t.y.).
Gelir Eşitsizliği ile Enflasyon Arasındaki İlişkinin Negatif Olduğuna Yönelik Çalışmalar:	Bach ve Ando (1957), Bach ve Stephenson (1974), Laidler ve Parkin (1975), Blinder ve Esaki (1978), Minarik (1979), Rice ve Lozada (1983), Björklund (1991), Jäntti (1994), Bishop, Formby ve Sakano (1995), Johnson ve Shipp (1999), Dollar ve Kraay (2000), Lucas (2000), Heer ve Süßmuth (2003), Heer ve Maussner (2005), Meh ve Terajima (2009), Ang (2010), Shahbaz ve Islam (2011), Jalil (2012), Maestri ve Roventini (2012), Shahbaz, Tiwari ve Sherafatian (2012), Franco ve Gerussi (2013), Tiwari, Shahbaz ve Islam (2013), Gülmez ve Altıntaş (2015), Park (2015), Argun (2016), Topuz ve Dağdemir (2016) ve Coibion vd. (2017).
Gelir Eşitsizliği ile Enflasyon Arasındaki İlişkinin "U" Şeklinde Olduğuna Yönelik Çalışmalar:	Bulir (2001), Galli ve van der Hoeven (2001), Bhattacharya, Bunzel ve Haslag (2005), Lahiri ve Dillon (2007), Liu ve Cao (2008), Auda (2010), Lahiri ve Ratnasiri (2010), Monnin (2014), Siami-Namini ve Hudson (2015), Nantob (2015), Balcılar v.d. (2018) ve Jovanovic (t.y.).
Gelir Eşitsizliği ile Enflasyon Arasındaki İlişkinin Çok Az Olduğuna veya Gelir Eşitsizliği ile Enflasyon Arasında Herhangi bir İlişkinin Olmadığına Yönelik Çalışmalar:	Buse (1982), Blank ve Blinder (1985), Björklund (1991), Cutler ve Katz (1991), Van Wijk (1992), Cole ve Towe (1996), Sarel (1997), Chu, Davoodi ve Gupta (2000), Jäntti ve Jenkins (2001), Batuo, Guidi ve Mlambo (2010), Dobson ve Dobson (2010), Yue (2011) ve Jauch ve Watzka (2016).
Enflasyon ile Gelir Eşitsizliği Arasındaki İlişkinin Pozitif Olduğuna Yönelik Çalışmalar:	Sachs (1989), Beetsma ve van der Ploeg (1996), Al-Marhubi (1997), Al-Marhubi (2000), Dolmas, Huffman ve Wynne (2000), Desai, Olofsgård ve Yousef (2003), Desai, Olofsgård ve Yousef (2005), Crowe (2006), Albanesi (2007), Lahiri ve Dillon (2007), Maurer (2008) ve Lahiri ve Ratnasiri (2010)'dir.

Kaynak: Çalışma ile ilgili kaynaklardan derlenerek hazırlanmıştır.

Tüm bu çalışmalardan, gelir eşitsizliği ile enflasyon arasındaki ilişkinin pozitif olduğuna dair sonuçların ağırlıklı olduğu gözlemlenmektedir. Bu ilişkinin negatif ile sonuçlandığı çalışmalar, genellikle gelişmiş olan ülkelerde ortaya çıkmaktadır. Gelişmiş ülkelerde enflasyon oranları düşük seviyelerde kaldığından, bir miktar enflasyon artışının gelir eşitsizliğini olumlu etkilemesi beklenmektedir. Bu ilişkinin “U” şeklinde olduğu çalışmalarda en uygun enflasyon oranı belirlenmektedir. Bu oranın yükselmesi veya düşmesi gelir eşitsizliğini artırmaktadır. Bu ilişkiye dair bir diğer sonuç ise enflasyonun gelir eşitsizliği üzerinde çok az bir etkisinin olduğu veya herhangi bir etkisinin olmadığı yönündeki bulgudur. Buradaki temel varsayım ise nominal ve reel algılardan ortaya çıkan karışıklıktır. Yapılan çalışmalar, zaman aralığı, kullanılan yöntem, ülkenin veya ülkelerin gelişmişlik düzeyi, beklenen ile beklenmeyen enflasyon, kırsal ve kentsel, bölgesel, politik, demokratik ülkeler ve demokratik olmayan ülkeler, gıda ve gıda dışı olarak ayrıldığında, enflasyonun gelir eşitsizliği üzerindeki yönü ve etkisi de değişebilmektedir. Konu hakkında yapılan ampirik literatürün ayrıntıları, tablolar ve paragraflar şeklinde ayrıca değerlendirilmektedir.

3.2.1. Gelir Eşitsizliği ile Enflasyon Arasındaki İlişkinin Pozitif Olduğuna Yönelik Yapılan Ampirik Çalışmalar

Tablo 11: Gelir Eşitsizliği ile Enflasyon Arasındaki İlişkinin Pozitif Olduğuna Yönelik Yapılan Ampirik Çalışma Özetleri

Yazar(lar) ve Çalışma Yılı	Ülke(ler)	Dönem Periyodu	Kullanılan Ampirik Yöntem(ler) ve Tahminci(ler)	Bağımlı Değişken(ler)	Bağımsız Değişken(ler)	Bulgu(lar)
Yoshino (1993)	Japonya	1963-1988	Zaman Serileri Analizi, En Küçük Kareler Yöntemi (OLS)	-Gelir grupları	-Beklenen enflasyon oranı - Beklenmeyen enflasyon oranı	Çalışmanın amacı, çalışan hane halkı gelir gruplarının gelir hareketliliğini incelemektir. Enflasyonun gelir grupları arasındaki etkileri beklenen ve beklenmeyen olarak ayrılmaktadır. Elde edilen sonuçlara göre, beklenen ve beklenmeyen enflasyonlardan her ikisi de gelir eşitsizliğini artırmaktadır.
Cardoso, Barros ve Urani (1995)	Brezilya	1980-1995	En Küçük Kareler Yöntemi (OLS)	-Gini katsayısı -Theil endeksi	-Enflasyon oranı -İşsizlik oranı	Brezilya'nın altı büyük metropolü arasında bölgesel gelir eşitsizliği ölçülerek enflasyonun ve işsizliğin gelir eşitsizliği üzerindeki etkileri tespit edilmeye çalışılmaktadır. Elde edilen sonuçlara göre enflasyon, gelir eşitsizliğini artırmakta özellikle orta gelir grubunu yoksulluğa doğru itmektedir.
Dağdemir (1998)	Dünya Bankası Kalkınma Raporu gelir gruplarına göre 56 ülke	1981-1994	En Küçük Kareler Yöntemi (OLS)	-Gelir Grupları	-Kamu harcamaları -Enflasyon oranı -Reel faiz oranı -İşsizlik oranı	Çalışmanın amacı, gelir dağılımı üzerindeki makro iktisadi faktörleri belirlemektir. Elde edilen sonuçlara göre enflasyon, gelirden pay alan en düşük %20, ikinci %20, üçüncü %20 ve dördüncü %20'lik gelir gruplarını olumsuz; en yüksek %20'lik gelir grubunu ise olumlu etkilemektedir.

Li ve Zou (2002)	Gelişmiş ve gelişmekte olan 77 ülke	1949-1994	En Küçük Kareler Yöntemi (OLS)	-Gini katsayısı -Büyüme oranı	-Enflasyon oranı -Eğitime katılım oranı -Finansal gelişme endeksi -Kamu harcamaları -Nüfus artış hızı -Ticari açıklık	Çalışmanın amacı, enflasyonun gelir dağılımı ve büyüme üzerindeki etkisini belirlemektir. Elde edilen sonuçlara göre, enflasyon üst gelir grubunu olumlu; orta ve düşük gelir gruplarını ise olumsuz etkilemektedir.
Maurer ve Yeşin (2004)	Gelişmemiş, gelişmekte olan ve gelişmiş 48 ülke	1980-2000	Panel Veri Analizi, En Küçük Kareler Yöntemi (OLS)	-Gini katsayısı	-Reel GSYH -Eğitime katılım oranı -Enflasyon oranı	Çalışmada gelir eşitsizliği ile enflasyon arasındaki ilişki incelenmektedir. Elde edilen sonuçlara göre yükselen enflasyon oranları, gelir eşitsizliğini artırmaktadır.
Beck, Kunt ve Levine (2007)	Gelişmemiş, gelişmekte olan ve gelişmiş 72 ülke	1960-2005	Panel Veri Analizi, Sistem Genelleştirilmiş Momentler Metodu (Sistem GMM)	-Gini katsayısı -En düşük gelirli kesimin payı -Günlük bir doların altında yaşayanların toplam nüfusa oranı	-Özel krediler -Kişi başı GSYH -Eğitime katılım oranı -Enflasyon oranı -Ticari açıklık -Nüfus artış hızı	Çalışmanın amacı, finansal piyasaların düşük gelirli kesimler üzerindeki etkisini incelemektir. Elde edilen sonuçlara göre, kontrol değişken olarak kullanılan enflasyonun gelir eşitsizliğini artırdığı tespit edilmektedir.

Maurer (2008)	Demokratik olan ve demokratik olmayan 87 ülke	1966-2006	Panel Veri Analizi, En Küçük Kareler Yöntemi (OLS)	-Gini katsayısı	-Enflasyon oranı -Kişi başı reel GSYH -Nüfus artış hızı	Gelir eşitsizliği ile enflasyon arasındaki ilişki, politik bağlamda incelenmektedir. Elde edilen sonuçlara göre, gelir eşitsizliği ile enflasyon arasında güçlü ve pozitif bir ilişki vardır. Bu ilişki, hem demokratik olan hem de demokratik olmayan ülkeler için geçerlidir.
Anyanwu (2011)	Sahra altı ve Kuzey Afrika ülkeleri	1960-2006	Panel Veri Analizi, En Küçük Kareler Yöntemi (OLS), Sistem Genelleştirilmiş Momentler Metodu (Sistem GMM)	-Gini katsayısı	-Uluslararası para transferleri -Eğitime katılım oranı -Kişi başı GSYH -Kamu harcamaları -Enflasyon oranı -Ticari açıklık	Afrika ülkelerinde yaşanan finansal kriz bağlamında uluslararası işçi dövizlerinin gelir eşitsizliği üzerindeki etkisi incelenmektedir. Elde edilen sonuçlara göre, gelir eşitsizliği ile kontrol değişkeni olarak kullanılan enflasyon arasındaki ilişki, her iki modelde de güçlü ve pozitifdir.
Siringi ve Oiro (2011)	Kenya	1964-2008	Zaman Serileri Analizi, Statik ve Dinamik Regresyon Analizi	-Gini katsayısı	-Enflasyon oranı -Büyüme oranı	Çalışmanın amacı gelir eşitsizliği ile enflasyon arasındaki ilişkiyi incelemektir. İki farklı model sonuçlarına göre, gelir eşitsizliği ile enflasyon arasında güçlü ve pozitif bir ilişki tespit edilmektedir.
Thalassinos, Ugurlu ve Muratoğlu (2012)	13 Avrupa Birliği (AB) ülkesi	2000-2009	Panel Veri Analizi, Sabit Etkiler (FE)	-Gini katsayısı	-Enflasyon oranı -İstihdam oranı -Ticari açıklık -GSYH büyüme oranı	Çalışmanın amacı gelir eşitsizliği ile enflasyon arasındaki ilişkiyi incelemektir. Elde edilen sonuçlara göre, enflasyonun gelir eşitsizliğini artırdığı tespit edilmektedir.

Tiwari, Shahbaz ve Islam (2013)	Hindistan	1965-2008	Zaman Serileri Analizi, ARDL Sınır Testi, Engle Granger Düzeltme Modeli (ECM)	-Kırsal kentsel eşitsizliği	-Finansal gelişme endeksi -Kişi başı reel GSYH -Enflasyon oranı -Ticari açıklık	Çalışmanın amacı, finansal gelişmenin kırsal kentsel eşitsizliği üzerindeki etkisini incelemektir. Elde edilen sonuçlara göre, kontrol değişken olarak kullanılan enflasyonun uzun vadede kırsal kesimi olumsuz etkilediği tespit edilmektedir.
Agnello (2014)	Gelişmiş olan 18 ülke	1978-2009	Panel Veri Analizi, En Küçük Kareler Yöntemi (OLS)	-Gini katsayısı	-Mali konsolidasyon -Kişi başı reel GSYH -Ticari açıklık -Enflasyon oranı -Ekonomik büyüme	Çalışmanın amacı, gelir eşitsizliği ile mali konsolidasyon arasındaki ilişkiyi incelemektir. Elde edilen sonuçlara göre, kontrol değişken olarak kullanılan enflasyonun gelir eşitsizliğini artırdığı tespit edilmektedir. Ayrıca enflasyonun gelir eşitsizliği üzerindeki etkisinin mali konsolidasyon dönemlerinde daha fazla olduğu görülmektedir.
Hermes (2014)	Gelişmekte olan 70 ülke	2000-2008	Panel Veri Analizi, En Küçük Kareler Yöntemi (OLS)	-Gini katsayısı	-Mikro finans yoğunluğu -Enflasyon oranı -Demokrasi endeksi -Nüfus yoğunluğu -Ticari açıklık -Eğitime katılım oranı	Çalışmanın amacı, gelir eşitsizliği ile mikro finans krediler arasındaki ilişkiyi incelemektir. Elde edilen sonuçlara göre, kontrol değişken olarak kullanılan enflasyonun gelir eşitsizliğini artırdığı tespit edilmektedir. Yüksek enflasyon oranlarının yüksek gelir eşitsizliği ile ilişkili olduğu belirtilmektedir.

Khattak, Muhammad ve Iqbal (2014)	Pakistan	1980-2002	Zaman Serileri Analizi, Johansen Eşbütünleşme, Engle Granger Düzeltme Modeli (ECM)	-Gini katsayısı	-GSYH -Enflasyon oranı	Çalışmanın amacı, gelir eşitsizliği ile ekonomik büyüme ve enflasyon arasındaki ilişkiyi incelemektir. Elde edilen sonuçlara göre, gelir eşitsizliği ile enflasyon arasında uzun vadeli bir ilişki belirlenmekte ve enflasyonun gelir eşitsizliğini artırdığı tespit edilmektedir.
Rose ve Viju (2014)	Düşük, orta ve yüksek gelirli 13 geçiş ülkesi	1990-2006	Panel Veri Analizi, Sabit Etkiler (FE), Tesadüfi Etkiler (RE)	-Gini katsayısı	-Kişi başı reel GSYH -Özel sektörün payı -Enflasyon oranı	Çalışmanın amacı, Orta ve Doğu Avrupa geçiş ülkelerinde gelir eşitsizliğini etkileyen faktörleri incelemektir. Elde edilen sonuçlara göre, tüm ülke gruplarında gelir eşitsizliği ile enflasyon arasında pozitif bir ilişki tespit edilmektedir. Sırasıyla enflasyonun gelir eşitsizliğini en fazla etkilediği ülkeler: orta, düşük ve üst gelir grubu ülkeleridir.
Akıncı, Akıncı ve Yılmaz (2015)	Türkiye	2006-2012	Panel Veri Analizi, Sabit Etkiler (FE), Tesadüfi Etkiler (RE), Pedroni ve Kao Eşbütünleşme	-Gini katsayısı	-Kişi başı GSYH -Nüfus düzeyi -İstihdam düzeyi -Enflasyon oranı -Finansal özgürlükler endeksi	On iki alt bölgeye ayrılan Türkiye'nin gelir eşitsizliği ile finansal kalkınma ilişkisi incelenmektedir. Kontrol değişkeni olarak kullanılan enflasyonun gelir dağılımı üzerindeki etkisi tespit edilmektedir. Elde edilen sonuçlarda enflasyonist dönemler üst gelirli olumlu etkilerken; sabit gelirli de ise herhangi bir etki oluşturmadığı görülmektedir.
Barros v.d. (2015)	Brezilya	1982-1998	Zaman Serileri Analizi	-Theil endeksi	-Enflasyon oranı -İşsizlik oranı	Brezilya ve altı bölgesi üzerine aylık verilerle yapılan çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, gelir eşitsizliği ile enflasyon arasında pozitif bir ilişkinin olduğu tespit edilmektedir.

Sehrawat ve Giri (2015)	Hindistan	1982-2012	Zaman Serileri Analizi, ARDL Sınır Testi, Kısıtlanmamış Hata Düzeltme Modeli (UECM)	-Gini katsayısı	-Finansal gelişme endeksi -Kişi başı reel GSYH -Enflasyon oranı -Ticari açıklık	Çalışmanın amacı, gelir eşitsizliği ile finansal gelişme arasındaki ilişkiyi incelemektir. Elde edilen sonuçlara göre, kontrol değişken olarak kullanılan enflasyonun gelir eşitsizliğini hem kısa hem de uzun vadede artırdığı tespit edilmektedir.
Alam ve Paramati (2016)	Gelişmekte olan 49 ülke	1991-2012	Panel Veri Analizi, Sabit Etkiler (FE)	-Gini katsayısı	-Kişi başı GSYH -Doğrudan yabancı yatırımlar -Ticari açıklık -Turizm gelirleri -Enflasyon oranı -İşsizlik oranı	Çalışmanın amacı, gelir eşitsizliği ile turizm gelirleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Elde edilen sonuçlara göre, kontrol değişken olarak kullanılan enflasyonun gelir eşitsizliğini artırdığı tespit edilmektedir.
Topuz ve Dağdemir (2016)	Gelişmiş ve gelişmekte olan 94 ülke	1995-2011	Panel Veri Analizi, Sistem Genelleştirilmiş Momentler Metodu (Sistem GMM)	-Gini katsayısı	-Kişi başı GSYH -Dışa açıklık oranı -Enflasyon oranı -Kamu harcamaları -Eğitime katılım oranı	Çalışmanın amacı, Kuznets hipotezi bağlamında gelir eşitsizliği ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi incelemektir. Kontrol değişken olarak kullanılan enflasyonun gelir dağılımı üzerindeki etkisi tespit edilmektedir. Elde edilen sonuçlara göre düşük, düşük-orta, üst-orta gelir grubu ülkeler ve tüm ülkelerde enflasyon gelir eşitsizliğini artırmaktadır.

Avcı ve Avcı (2017)	23 OECD ülkesi	1984-2011	Panel Veri Analizi, Sabit Etkiler (FE), Tesadüfi Etkiler (RE)	-Gini katsayısı	-GSYH büyüme oranı -Enflasyon oranı -Kamu harcamaları -Ticari açıklık -Doğrudan yabancı yatırımlar	Çalışmanın amacı, gelir eşitsizliği ile kurumsal kalite arasındaki ilişkiyi incelemektir. Elde edilen sonuçlara göre, kontrol değişken olarak kullanılan gelir eşitsizliği ile enflasyon arasındaki ilişki pozitif olarak tespit edilmektedir.
Dinçer (t.y.)	48 ABD eyaleti	1976-2005	Panel Veri Analizi, Dinamik En Küçük Kareler Yöntemi (DOLS)	-En yüksek %10 gelirli kesimin oranı -Atkinson endeksi -Theil endeksi	-Enflasyon oranı -İşsizlik oranı	Çalışmanın amacı, gelir eşitsizliği ile enflasyon arasındaki ilişkiyi incelemektir. Elde edilen sonuçlara göre, enflasyonun gelir eşitsizliğini uzun vadede etkilediği ve gelir eşitsizliğini artırdığı tespit edilmektedir.

Kaynak: Çalışma ile ilgili kaynaklardan derlenerek hazırlanmıştır.

Blejer ve Guerrero (1990) tarafından yapılan bu çalışmada, 1980 yılında Filipinler’de başlatılan istikrar politikalarının dağıtımsal etkileri incelenmektedir. Hane halkı anketlerinden elde edilen verilerle, gelir dağılımı üzerindeki makro iktisadi faktörlerin etkisi belirlenmeye çalışılmaktadır. Analiz sonuçlarında, enflasyonun gelir eşitsizliğini artırdığı görülmektedir. Arzu edilen makro iktisadi istikrar için enflasyonist baskıları azaltıcı politikaların üretilmesi gerektiği belirtilmektedir.

Cardoso (1992) tarafından yapılan bu çalışmada, 1965-1989 yılları arası Latin Amerika ülkelerinde enflasyon artışlarının yoksullar üzerindeki etkisi incelenmektedir. Yükselen fiyatlar karşısında reel ücretlerin daha düşük seviyelerde kalması, yoksul kesimin enflasyondan olumsuz etkilendiğini göstermektedir.

Haslag ve Taylor (1993) tarafından yapılan bu çalışmada, 1952-1989 yılları arası ABD’de gelir dağılımındaki gelişmeler ve gelir dağılımını etkileyen iktisadi, mali ve demografik faktörler incelenmektedir. Yapılan analiz sonucunda, gelir eşitsizliğindeki son gelişmelerin tarihsel bulgulardan farklı olmadığı, fiyat artışlarından en büyük payı alan kesimin yine üst gelir grubu olduğu görülmektedir.

Silber ve Zilderfarb (1995) tarafından yapılan bu çalışmada, İsrail’de enflasyon ve işsizliğin gelir dağılımı üzerindeki etkisi incelenmektedir. Enflasyondaki artışlar, İsrail hane halkının hemen hemen yarısının gelir payını azaltırken, en üst %20 gelir grubunun payını ise artırmaktadır. Ayrıca beklenmeyen enflasyonun etkisi, beklenen enflasyona göre %67 daha fazladır.

Datt ve Ravillion (1998) tarafından 1958-1994 yılları arası Hindistan’da hane halkı anket verileri kullanılarak yapılan bir çalışmadır. Analiz sonuçlarında, enflasyonun kısa vadede reel ücretler ve gıda fiyatları üzerinden yoksul kesimi olumsuz etkidiği görülmektedir.

He (1999) tarafından yapılan bu çalışmada, Türkiye’de beklenmeyen enflasyon şoklarının harcama ve gelir eşitsizliği üzerindeki etkisi incelenmektedir. Yaşanan enflasyonist süreç, gelir grupları arasında farklı etkiler oluşturmaktadır. Enflasyonda beklenmeyen artışlar, ağırlıklı olarak gıda fiyatlarına yansdığından bu

durumdan en fazla etkilenen yoksul kesim olmaktadır. Türkiye’de beklenmeyen enflasyon şokları ücret, maaş ve transfer gelirlerinin reel değerini düşürdüğünden kronik olarak yaşanan yüksek enflasyonların gelir dağılımını daha fazla bozduğu tespit edilmektedir.

Easterly ve Fischer (2000) tarafından yapılan bu çalışmanın amacı, 38 ülkede yaklaşık 30.000 hane halkı anket verilerine dayanarak enflasyonun yoksullar üzerindeki etkisini incelemektir. Ankete katılanlar, genel olarak eğitimsiz ve vasıfsız işçilerden oluşmaktadır. Elde edilen sonuçlara göre, yükselen enflasyonun yoksulları olumsuz etkilediği ve yoksulluğu artırma eğiliminde olduğu belirlenmektedir.

Erosa ve Ventura (2002) tarafından yapılan bu çalışmada, ABD’de yükselen enflasyon artışının dağıtımsal etkileri incelenmektedir. Enflasyondan ne ölçüde etkilenildiği, gelir gruplarının tüketim düzeylerine bağlı olarak değişmektedir. Enflasyonun yükselmesi nakit yapılan işlemlerin maliyetini artırırken kredili işlemleri etkilemez. Yüksek gelirli harcamalarını kredili, düşük gelirli ise nakit olarak yaptıklarından, enflasyondan genellikle düşük gelir grubu olumsuz etkilenmektedir.

Balac (2008) tarafından yapılan bu çalışmada, ABD’de para arzındaki artışların sonucunda ortaya çıkan parasal enflasyonun gelir ve servet eşitsizliği üzerindeki etkisi incelenmektedir. Diğer çalışmalardan farklı olarak “*fıyat enflasyonu*” yerine “*parasal enflasyon*” ele alınmaktadır. İki enflasyon olgusunun gelir ve servet eşitsizliği üzerinde farklı etkileri olabilmektedir. Avusturya parasal enflasyon teorisine göre para arzındaki artışlar, gelir ve serveti zenginler lehine orantısız bir şekilde yeniden dağıtmaktadır. Bu çalışmanın amacı da Avusturya parasal enflasyon teorisini test etmektir. Yapılan analiz sonucunda, para arzındaki artışların gelir ve servet eşitsizliğini artırdığı, parasal gelir eşitsizliği ile enflasyon arasında pozitif bir ilişkinin olduğu tespit edilmektedir. Bu sonuçlar, Avusturya parasal enflasyon teorisini desteklemektedir. Para arzındaki artışların yeniden dağıtımı, düşük gelirli bireyleri cezalandırmakta ve sosyal refahı olumsuz etkilemektedir.

Hülsmann (2013) tarafından yapılan bu çalışmanın amacı, Amerikan Merkez Bankası (FED) tarafından uygulanan para sisteminin gelir ve servet dağılımı üzerindeki etkisini incelemektir. Son yüzyılda sınırsız para üretme gücünü elinde bulunduran FED, bu gücü kötüye kullanmaksızın enflasyon oranlarını tek haneli rakamlarda tutabilmeyi başarmıştır. Ancak FED, piyasa ekonomisinde bazı aksaklıkların çıkmasını önlemekte yetersiz kalmıştır. FED diğer piyasa katılımcılarının aksine hükümet veya ticari bankalar lehine suni gelir farkları oluşturmaktadır. Bu da finansal piyasaların yapay olarak büyümesine, zenginlerin konumlarının daha da güçlenmesine neden olmaktadır.

Chen, Huang ve Ku (2015) tarafından yapılan bu çalışmada, 1980-2010 yılları arası gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde -bir para rejimi olarak benimsenen "enflasyon hedeflemesi" dikkate alınarak- gelir eşitsizliği ile enflasyon ilişkisi analiz edilmektedir. Enflasyon hedeflemesi stratejisini uygulayan ve uygulamayan ülkeler olarak ayrılan bu çalışmanın sonuçlarına göre, enflasyon hedeflemesi stratejisini uygulayan ülkelerde gelir eşitsizliği ile enflasyon ilişkisinin daha güçlü olduğu görülmektedir.

Ghossoub ve Reed (2017) tarafından yapılan bu çalışmanın amacı, enflasyonun -finansal gelişme düzeyine bağlı olarak- gelir eşitsizliği ile olan ilişkisini incelemektir. Analiz sonuçlarına göre, finansal gelişmişlik düzeyi yüksek ve enflasyonu düşük ülkelerin en iyi sermaye oluşumunu ve sosyal refah düzeyini sağladığı, finansal olarak gelişmemiş ve enflasyonu düşük ülkelerin ise yüksek gelir eşitsizliğine sahip olduğu görülmektedir.

Menna ve Tirelli (2017) tarafından yapılan bu çalışmada, enflasyonun gelir eşitsizliği üzerindeki olumsuz etkisinin para ve maliye politikalarının uyumlu olarak ayarlandığı durumda ortadan kalkacağı belirtilmektedir. Buna göre %4 civarında belirlenen bir enflasyon oranı, vergilendirilmemiş monopol firmalardan alınacak vergiler ve gelir vergilerinin azaltılması ile en uyumlu para-maliye politikasının sağlanacağı ifade edilmektedir.

Sieron (2017) tarafından yapılan bu çalışmada, gelir eşitsizliği ile enflasyon ilişkisi incelenmektedir. Bu ilişkiye neden olan mekanizmanın "*Cantillon etkisi*"

olduğu varsayılmakta ve paranın nötr olmayan bu etkisi, literatürde Cantillon etkisi olarak tanımlanmaktadır. Yani para arzının genişlemesi göreceli fiyatların yapısını etkileyerek kaynak tahsisinde, gelir ve servetin yeniden dağıtımında değışikliklere yol açmaktadır. Oluşturulan yeni para arzından faydalanan ilk alıcılar, son alıcılara göre daha avantajlıdır. Çünkü paranın elde edildiği ilk zamanlarda fiyatlar henüz yükselmez. Parayı elde eden son alıcılara kadarki süreçte fiyatlar göreceli arttığından, daha az mal ve hizmet satın alınmaktadır. Sonuç olarak bu çalışmada, gelir eşitsizliğine neden olan dağıtım kanalının paranın elde edilmesindeki bu süreçte oluşan “*zaman farkı*” olduğu belirtilmektedir.

Furceri, Loungani ve Zdzienicka (2018) tarafından yapılan bu çalışmada, geleneksel para politikası şoklarının gelir ve servet dağılımı üzerindeki etkisi incelenmektedir. Enflasyonda beklenmedik değışikliklere karşılık para politikası da değışmektedir. Analiz sonuçlarına göre, gelir eşitsizliği ile beklenmeyen enflasyon ve beklenmeyen politika faiz oranları arasında pozitif bir ilişkinin varlığı tespit edilmektedir. Enflasyonda beklenmeyen bir düşüşün ise politika faizlerinde de beklenmeyen baz puan düşüşüne, bunun da kısa ve orta vadede gelir eşitsizliğinin azalmasına yol açtığı belirtilmektedir.

3.2.2. Gelir Eşitsizliği ile Enflasyon Arasındaki İlişkinin Negatif Olduğuna Yönelik Yapılan Ampirik Çalışmalar

Tablo 12: Gelir Eşitsizliği ile Enflasyon Arasındaki İlişkinin Negatif Olduğuna Yönelik Yapılan Ampirik Çalışma Özetleri

Yazar(lar) ve Çalışma Yılı	Ülke(ler)	Dönem Periyodu	Kullanılan Ampirik Yöntem(ler) ve Tahminci(ler)	Bağımlı Değişken(ler)	Bağımsız Değişken(ler)	Bulgu(lar)
Blinder ve Esaki (1978)	ABD	1947-1974	En Küçük Kareler Yöntemi (OLS)	-Gelir grupları	-Enflasyon oranı -İşsizlik oranı	Çalışmanın amacı, enflasyonun gelir dağılımı üzerindeki etkisini incelemektir. Elde edilen sonuçlara göre, enflasyondan üst gelir grubu, düşük ve orta gelir gruplarına göre daha olumsuz etkilenmektedir.
Rice ve Lozada (1983)	ABD	1968-1976	En Küçük Kareler Yöntemi (OLS)	-Gini katsayısı	-Enflasyon oranı -İşsizlik oranı	Gelir eşitsizliği ile enflasyon arasındaki ilişki, ABD'nin farklı bölgeleri ve gelir grupları arasında incelenmektedir. Sonuçlar, bölgeler ve gelir grupları arasında farklı çıksa da genel olarak enflasyonun gelir eşitsizliğini azaltma eğiliminde olduğu görülmektedir.
Björklund (1991)	İsveç	1958-1973	Zaman Serileri Analizi	-Gelir grupları	-Enflasyon oranı -İşsizlik oranı	Çalışmanın amacı, işsizliğin ve enflasyonun gelir dağılımı üzerindeki etkilerini belirlemeye çalışmaktır. 1958-1973 yılları arası enflasyonun gelir dağılımı üzerinde güçlü bir etkisinin olduğu görülmektedir. Üst gelir grubu hariç diğer kesimlerin gelirleri artmaktadır.
Ang (2010)	Hindistan	1951-2004	Zaman Serileri Analizi, ARDL Sınır Testi, Engle Granger Düzeltme Modeli (ECM)	-Gini katsayısı	-Finansal gelişme endeksi -Kişi başı reel GSYH -Enflasyon oranı -Ticari açıklık	Finansal gelişmenin gelir dağılımı üzerindeki etkisini inceleyen çalışmada kontrol değişken olarak kullanılan enflasyonun gelir eşitsizliğini azalttığı sonucu elde edilmektedir. Parasal istikrarsızlık gelir dağılımını olumsuz etkilemez. Her ne kadar yüksek enflasyon tarımsal reel ücretleri düşürse de işsizliğin azalmasıyla ilişkilendirilerek gelir dağılımı üzerinde olumlu bir etki oluşturabileceği belirtilmektedir.

Shahbaz ve Islam (2011)	Pakistan	1971-2005	Zaman Serileri Analizi, ARDL Sınır Testi, Engle Granger Düzeltme Modeli (ECM)	-Gini katsayısı	-Finansal gelişme endeksi -Kişi başı GSYH -Enflasyon oranı -Kamu harcamaları -Ticari açıklık	Çalışmanın amacı, gelir eşitsizliği ile finansal gelişme arasındaki ilişkiyi incelemektir. Kontrol değişken olarak kullanılan enflasyonun gelir eşitsizliğini azalttığı, gelir eşitsizliği ile ılımlı enflasyon oranları arasında negatif bir ilişkinin olduğu tespit edilmektedir.
Jalil (2012)	Çin	1952-2009	Zaman Serileri Analizi, ARDL Sınır Testi, Engle Granger Düzeltme Modeli (ECM)	-Gini katsayısı	-Kişi başı GSYH -Enflasyon oranı -Ticari açıklık -Küreselleşme endeksleri -Finansal gelişme endeksi	Çalışmanın amacı, Kuznets hipotezi bağlamında gelir eşitsizliği ile ekonomik büyüme ve ticari açıklık arasındaki ilişkiyi incelemektir. Elde edilen sonuçlara göre, gelir eşitsizliği ile kontrol değişken olarak kullanılan enflasyon arasında güçlü ve negatif bir ilişki tespit edilmektedir.
Shahbaz, Tiwari ve Sherafatian (2012)	İran	1965-2011	Zaman Serileri Analizi, ARDL Sınır Testi, Engle Granger Düzeltme Modeli (ECM)	-Gini katsayısı	-Kişi başı GSYH -Enflasyon oranı -Finansal gelişme endeksi -Küreselleşme endeksi	Çalışmanın amacı, gelir eşitsizliğine neden olan faktörleri incelemektir. Elde edilen sonuçlara göre kontrol değişken olarak kullanılan enflasyonun gelir eşitsizliğini azalttığı tespit edilmektedir.
Franco ve Gerussi (2013)	17 geçiş ülkesi	1990-2006	Panel Veri Analizi, En Küçük Kareler Yöntemi (OLS), Sistem Genelleştirilmiş Momentler Metodu (Sistem GMM)	-Gini katsayısı	-Doğrudan yabancı yatırımlar -Ticari açıklık -Kişi başı GSYH -Eğitim seviyesi	Çalışmanın amacı, doğrudan yabancı yatırımlar ve ticari açıklığın gelir eşitsizliği üzerindeki etkisini incelemektir. Elde edilen sonuçlara göre, kontrol değişken olarak kullanılan enflasyonun gelir eşitsizliğini azalttığı tespit edilmektedir.

Tiwari, Shahbaz ve Islam (2013)	Hindistan	1965-2008	Zaman Serileri Analizi, ARDL Sınır Testi, Engle Granger Düzeltme Modeli (ECM)	-Kırsal kentsel eşitsizliği	-Finansal gelişme endeksi -Kişi başı reel GSYH -Enflasyon oranı -Ticari açıklık	Çalışmanın amacı, finansal gelişmenin kırsal kentsel eşitsizliği üzerindeki etkisini incelemektir. Elde edilen sonuçlara göre, kontrol değişken olarak kullanılan enflasyonun kısa vadede kırsal kentsel eşitsizliğini azalttığı tespit edilmektedir.
Gülmez ve Altıntaş (2015)	Türkiye	1981-2011	Zaman Serileri Analizi, VAR Modeli, Johansen Eşbütünleşme, VECM Modeli	-Gini katsayısı	-Enflasyon oranı -Ticari açıklık	Çalışmanın amacı, enflasyon ve ticari açıklığın gelir dağılımı üzerindeki etkilerini incelemektir. Elde edilen sonuçlara göre, enflasyonun gelir eşitsizliğini azalttığı tespit edilmektedir. Ayrıca kısa ve uzun vadede enflasyondan gelir eşitsizliğine doğru nedensellik yönü belirlenmektedir.
Park (2015)	Gelişmekte olan 37 Asya ülkesi	2004-2012	Panel Veri Analizi, En Küçük Kareler Yöntemi (OLS)	-Gini katsayısı	-Finansal gelişme endeksi -Enflasyon oranı -Kişi başı reel GSYH	Çalışmanın amacı, gelir eşitsizliği ile finansal gelişme arasındaki ilişkiyi incelemektir. Elde edilen sonuçlara göre, kontrol değişken olarak kullanılan enflasyonun borçlu-alacaklı hipotezi bağlamında gelir eşitsizliğini azalttığı tespit edilmektedir.
Argun (2016)	Gelişmekte olan 10 ülke	1989-2013	Panel Veri Analizi, Tesadüfi Etkiler (RE)	-Gini katsayısı	-Kişi başı GSYH -Dış ticaret payı -Enflasyon oranı	Çalışmanın amacı, gelir eşitsizliği ile finansal gelişme arasındaki ilişkiyi incelemektir. Elde edilen sonuçlara göre kontrol değişken olarak kullanılan enflasyonun gelir eşitsizliğini azalttığı tespit edilmektedir.
Topuz ve Dağdemir (2016)	Gelişmiş ve gelişmekte olan 94 ülke	1995-2011	Panel Veri Analizi, Sistem Genelleştirilmiş Momentler Metodu (Sistem GMM)	-Gini katsayısı	-Kişi başı GSYH -Dışa açıklık oranı -Enflasyon oranı -Kamu harcamaları -Eğitime katılım oranı	Çalışmanın amacı, Kuznets hipotezi bağlamında gelir eşitsizliği ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi incelemektir. Kontrol değişken olarak kullanılan enflasyonun gelir eşitsizliği üzerindeki etkisi tespit edilmektedir. Elde edilen sonuçlara göre, üst gelir grubuna ait ülkelerde enflasyon gelir eşitsizliğini azaltmaktadır.

Kaynak: Çalışma ile ilgili kaynaklardan derlenerek hazırlanmıştır.

Bach ve Ando (1957) tarafından yapılan bu çalışmada, 1939-1952 yılları arası Amerika'da ılımlı enflasyonun gelir ve servet üzerindeki etkisi incelenmektedir. Çalışmanın sonuçları, bu etkinin önemli olduğunu göstermektedir. Gelirin yeniden dağıtımı hane halkından hükümete ve alacaklı kesimden borçlu kesime doğru gerçekleşmektedir.

Bach ve Stephenson (1974) tarafından yapılan bu çalışmada, beklenmeyen enflasyonun gelir ve servet dağılımı üzerindeki etkisi incelenmektedir. Enflasyonun öngörülemediği durumlarda reel satın alma gücü alacaklılardan borçlulara doğru transfer olmaktadır. Hane halkı genel olarak alacaklı, hükümet ve ticari firmalar ise borçlu kesimi oluşturmaktadır. İkinci Dünya Savaşı sonrası bu transfer aktarımı, hane halkından hükümete ve ticari firmalara kaymıştır. Daha az borçlu olan düşük ve üst gelirlilerin yanında orta gelirliler daha yüksek borçlu kesimi oluşturduğundan, düşük ve üst gelirli kesimlerden orta gelirli kesime doğru gelir ve servet kayması yaşanmaktadır.

Laidler ve Parkin (1975) tarafından yapılan bu çalışmada, enflasyonunun öngörülmediği durumlarda borçlu ile alacaklı; işveren ile çalışanlar arasında istenmeyen durumların ortaya çıkabileceği belirtilmektedir. Bu durumda istihdam uzun vadede denge seviyesinden uzaklaşabilir, gelir ve servetin yeniden dağıtımı keyfi olarak gerçekleşebilir. Enflasyonun öngörülebilir olduğu durumlarda ekonomi tam istihdamda istikrarlı bir görünüm alır, borçlu ile alacaklılar arasında gelirin ve servetin yeniden dağıtımı gerçekleşmez. Bu nedenle beklenmeyen enflasyonun etkileri, gelir grupları arasında farklılık göstermektedir. Düşük gelir grubu borçlu, yüksek gelir grubu alacaklı olduğundan gelirin yeniden dağıtımı borçlu olan düşük gelir grubuna doğru gerçekleşmektedir.

Minarik (1979) tarafından yapılan bu çalışmada, ABD'de enflasyonun gelir grupları arasındaki dağıtıcı etkisi incelenmektedir. Analiz sonuçlarına göre enflasyonun üst gelir grubuna vermiş olduğu zarar, düşük gelir grubuna vermiş olduğu zarardan daha fazladır. Orta gelir grubu ise bu durumdan etkilenmez. Düşük büyüme ve yüksek işsizlik oranları pahasına enflasyonu düşürücü makro iktisadi politikaların düşük gelir grubu üzerinde fayda sağlamadığı görülmektedir.

Jäntti (1994) tarafından yapılan bu çalışmada, 1948-1989 yılları arası ABD’de enflasyonun gelir grupları üzerindeki etkisi incelenmektedir. Analiz sonuçlarına göre, enflasyonun gelir grupları üzerinde önemli bir etkisinin olduğu tespit edilmektedir. Enflasyon, bu grupları aşamalı olarak etkilemektedir. Enflasyonda %1’lik artış en düşük %20’lik gelir grubunun gelirini 0,90, ikinci en düşük %20’lik gelir grubunun gelirini 0,31, üçüncü en düşük %20’lik gelir grubunun gelirini 0,20 civarında artırmakta; en yüksek %20’lik gelir grubunun gelirini 0,30 azaltmaktadır. Enflasyonda %1’lik artış en yüksek ikinci %20’lik gelir grubunun gelirinde ise herhangi bir etki yapmamaktadır.

Johnson ve Shipp (1999) tarafından yapılan bu çalışmada, 1980-1994 yılları arası ABD’de gelir ve tüketim dağılımındaki eğilimler ve buna neden olan makro iktisadi etkenler incelenmektedir. Analiz sonuçlarına göre, gelir ve tüketim eşitsizliği üzerinde enflasyonun güçlü bir etken olduğu tespit edilmektedir. Enflasyonun ılımlı seviyelere düşmesi, gelir ve tüketim eşitsizliğini artırmaktadır.

Dollar ve Kraay (2000) tarafından yapılan bu çalışmada, en düşük %20’lik gelir grubunun ortalama gelirlerden ne kadar pay aldığına dair kanıtlar sunulmaktadır. Hukukun üstünlüğü, finansal piyasaların gelişimi, uluslararası ticarete açıklık gibi büyümeyi etkileyen faktörler, en düşük %20’lik gelir grubuna diğer gelir grupları kadar fayda sağlamaktadır. Ayrıca yüksek enflasyondan kaynaklanan büyüme de en düşük %20’lik kesimin gelirlerini artırmaktadır.

Lucas (2000) tarafından yapılan bu çalışmanın amacı, 1900-1994 yılları arası ABD’de enflasyonun refah maliyeti üzerindeki etkisini incelemektir. Enflasyon ve faiz oranlarının düşürülmesi ile reel ücretlerden elde edilecek gelir, kaybedilen toplam refahtan daha azdır. Düşük enflasyon politikasının genel olarak refah seviyesini olumsuz etkilediği belirtilmektedir.

Meh ve Terajima (2009) tarafından yapılan bu çalışmanın amacı, Kanada’da beklenmeyen enflasyonun yeniden dağıtım etkilerini tespit etmektir. Beklenmeyen enflasyonun ekonominin farklı ajanları arasında gelir ve refahın yeniden dağıtımını sağlayan bir etkiye sahip olduğu varsayılmaktadır. Banka mevduatları, emeklilik ödemeleri, sabit faizli mortgage ödemeleri, şirket tahvilleri gibi pek çok finansal

varlık ve yükümlölük para cinsinden belirlenir ve genellikle enflasyona endekslenmez. Böylelikle finansal varlık ve yükümlölüklerin değeri, beklenmeyen enflasyonun etkisiyle düşmekte ve gelirin yeniden dağıtımı alacaklılardan borçlulara doğru gerçekleşmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda, Kanada’da çeşitli ekonomik sektörlerin ve hane halkı gruplarının nominal varlık ve yükümlölükleri incelenmektedir. Çalışmadan elde edilen temel bulgu, enflasyon seviyesinin düşük olduğu dönemlerde bile beklenmeyen enflasyonun etkisi büyük olmuştur. Bu durumda en çok kazanan kesim genç ve orta gelirli hane halkları, özellikle sabit faizli mortgage borçluları ve hükümettir. En çok kaybeden kesim ise yaşlı ve yüksek gelirli hane halklarıdır.

Maestri ve Roventini (2012) tarafından yapılan bu çalışmanın amacı, ABD, Kanada, Almanya, İngiltere, Hollanda ve İsveç gibi bazı OECD ülkelerinde gelir eşitsizliğine neden olan geçici ve kalıcı faktörleri belirlemektir. Yapılan analiz sonuçlarına göre, en yüksek gelirli %20’lik gelir grubu enflasyondan olumsuz, en düşük gelirli %20’lik gelir grubu ise olumlu etkilenmektedir.

Coibion vd. (2017) tarafından yapılan bu çalışmada, 1980 ve sonrası ABD’de yaşanan para politikası şoklarının gelir ve tüketim eşitsizliği üzerindeki etkisi politik bağlamda incelenmektedir. Amerikan Merkez Bankası’nın (FED) 1980’li yıllardan sonra değişen enflasyon hedefleri, gelir eşitsizliği üzerinde önemli bir rol oynamaktadır. Enflasyon hedefinde yaşanan sürekli düşüşler, gelir eşitsizliğini sistematik olarak artırmaktadır.

3.2.3. Gelir Eşitsizliği ile Enflasyon Arasındaki İlişkinin Doğrusal Olmadığına Yönelik Yapılan Ampirik Çalışmalar

Tablo 13: Gelir Eşitsizliği ile Enflasyon Arasındaki İlişkinin Doğrusal Olmadığına Yönelik Yapılan Ampirik Çalışma Özetleri

Yazar(lar) ve Çalışma Yılı	Ülke(ler)	Dönem Periyodu	Kullanılan Ampirik Yöntem(ler) ve Tahminci(ler)	Bağımlı Değişken (ler)	Bağımsız Değişken(ler)	Bulgu(lar)
Siami-Namini ve Hudson (2015)	Gelişmiş ve gelişmekte olan 92 ülke	1990-2014	Panel Veri Analizi, Kao Eşbütünleşme, Toda-Yamamoto ve Panel VECM Modeli, Granger Nedensellik	-Gini katsayısı	-Enflasyon oranı -Kişi başı GSYH -İşsizlik oranı -Ticari açıklık -Kentleşme endeksi	Elde edilen sonuçlara göre, gelir eşitsizliği ile enflasyon arasında “U” şeklinde doğrusal olmayan bir ilişki bulunmaktadır. Kao-panel eş bütünleşme sonuçlarına göre, bu ilişkinin uzun vadeli olduğu görülmektedir. Toda-Yamamoto ve Panel VECM modeline dayalı Granger nedensellik sonuçlarına göre ise gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için uzun vadede çift yönlü nedenselliğin varlığı tespit edilmektedir.
Nantob (2015)	Gelişmekte olan 46 ülke	2000-2012	Havuzlanmış En Küçük Kareler (POLS), Sabit Etkiler (FE), Tesadüfi Etkiler (RE), Sistem Genelleştirilmiş Momentler Metodu (Sistem GMM)	-Gini katsayısı	-Kişi başı GSYH -Enflasyon oranı -İşsizlik oranı -Ticari açıklık	Elde edilen sonuçlara göre, gelir eşitsizliği ile enflasyon arasında doğrusal olmayan bir ilişki tespit edilmektedir. Ancak şimdiye kadarki yapılan çalışmaların aksine bu çalışmada ilişkinin “ters-U” şeklinde olduğu belirlenmektedir. Politik bir yaklaşım olarak enflasyon, gelir eşitsizliğini ekonomik büyüme, politik istikrar ve ticari açıklık gibi dolaylı kanallarla da etkilemektedir. Gelişmekte olan ülkelerin yüksek kamu ve dış borçları gelir eşitsizliği ile enflasyon arasındaki ilişkiyi güçlendirmektedir.
Jovanovic (t.y.)	Düşük, orta ve üst gelirli 110 ülke	1970-2013	Panel Veri Analizi, En Küçük Kareler Yöntemi (OLS)	-Gini katsayısı -En yüksek %10 gelirli kesimin oranı	-GSYH büyüme oranı -Kamu harcamaları -Vergi oranı -Finansal gelişme -Ticari açıklık -Reel faiz oranları -Borsa endeksi	Petrol fiyatlarındaki dalgalanmaların yani dışsal nedenlerle oluşan enflasyonun gelir eşitsizliği üzerindeki etkisi incelenmektedir. Bu ilişkinin “U” şeklinde olduğu belirlenmektedir. Enflasyon arttıkça önce gelir eşitsizliği azalmakta, %70-80 aralığındaki bir seviyeden sonra gelir eşitsizliği artmaya başlamaktadır.

Kaynak: Çalışma ile ilgili kaynaklardan derlenerek hazırlanmıştır.

Bulir (2001) tarafından, şimdiye kadarki yapılan çalışmalarda Kuznets eğrisine kapsamlı bir alternatif önerilmediği, sadece Kuznets hipotezinin geçerliliğinin test edildiği belirtilmektedir. Konuya farklı bir bakış açısının Milanovic (1994) tarafından getirildiği, gelir dağılımının toplum ve politika yapıcılar tarafından belirlendiği ifade edilmektedir. Bu doğrultuda Milanovic'in (1994) çalışmasında kullanılan 75 ülke örnek olarak alınmakta ve bu ülkelerin 1970-1991 yılları arası gelir eşitsizliği ile enflasyon arasındaki ilişkisi -genişletilmiş Kuznets hipotezi- test edilmektedir. Modelde kullanılan ülkeler seviyelerine göre sırasıyla düşük, yüksek ve hiper enflasyonlu olarak ayrılmaktadır. Yıllık enflasyon oranı %40'tan az olan düşük enflasyonlu ülkeler 64 ülkeden oluşmakta ve enflasyon ortalamaları %9'dur. Yıllık enflasyon oranı %40-300 arasındaki yüksek enflasyonlu ülkeler 7 ülkeden oluşmakta ve enflasyon ortalamaları %56'dır. Yıllık enflasyon oranı %300'den fazla hiper enflasyonlu ülkeler 4 ülkeden oluşmakta ve enflasyon ortalamaları %1.034'tür. Daha sonra düşük enflasyonlu ülkeler de kendi içinde düşük ve çok düşük enflasyonlu ülkeler olarak iki gruba ayrılmaktadır. Yıllık enflasyon oranı %5-40 arasındaki düşük enflasyonlu ülkeler (A) 47 ülkeden oluşmakta ve enflasyon ortalamaları %14'tür. Yıllık enflasyon oranı %5'in altında çok düşük enflasyonlu ülkeler (B) ise 17 ülkeden oluşmakta ve enflasyon ortalamaları %3'tür. Elde edilen sonuçlara göre, gelir eşitsizliği ile enflasyon arasında "U" şeklinde doğrusal olmayan bir ilişki tespit edilmektedir. Enflasyonun en fazla hiper enflasyonlu ülkeleri olumsuz etkilediği ve aşağı doğru bu etkinin düzeldiği, düşük enflasyonlu ülkeler (A) ile çok düşük enflasyonlu ülkeler (B) arasında bu etkinin ters yönlü olduğu görülmektedir.

Galli ve van der Hoeven (2001) tarafından yapılan bu çalışmada, para politikasının ve enflasyonun gelir dağılımı üzerindeki etkileri incelenmektedir. Para politikası, kısa ve uzun vadede gelir eşitsizliğini bazı kanallarla etkileyebilmektedir. Teoride sıkı para politikasının gelir eşitsizliğini kısa vadede bozması, uzun vadede ise enflasyonun başlangıç oranına bağlı olarak net bir etkisinin ortaya çıkması beklenmektedir. Bu doğrultuda yüksek enflasyon oranlarının düşürülmesi gelir eşitsizliğini azaltabilir ancak düşük enflasyonlu bir durumda enflasyonu daha fazla indirmeye çalışmak gelir eşitsizliğinin artmasına neden olmaktadır. Çalışmada iki

ayrı yöntem kullanılmaktadır. İlki, ABD'nin 1967-1999 dönem aralığını içeren gelir eşitsizliği ile enflasyon ilişkisini inceleyen zaman serileri, diğeri ise 15 OECD ülkesinin 1973-1996 dönem aralığını içeren gelir eşitsizliği ile enflasyon ilişkisini inceleyen panel veri analizidir. Bu çalışmanın sonucunda, hem ABD hem de OECD ülkeleri için gelir eşitsizliği ile enflasyon arasında uzun vadeli "U" şeklinde bir ilişki tespit edilmektedir. ABD'de %6 OECD ülkelerinde ise %12 civarında enflasyon eşiği diye tanımlanan kritik bir oran belirlenmektedir. Bu oranların aşağı veya yukarı doğru çekilmesi gelir eşitsizliğini artırmaktadır.

Lahiri ve Dillon (2007) ile Lahiri ve Ratnasiri (2010) tarafından yapılan çalışmalarda, gelir eşitsizliği ile enflasyon politik bağlamda değerlendirilmektedir. Elde edilen dinamik model sonuçlarına göre, bu ilişki ülkelere göre farklılık göstermektedir. Bazı ülkelerde "U" bazılarında ise "ters-U" şeklinde eğilim göstermektedir. Yine bu ilişkiyi dengeleyen en uygun bir enflasyon oranı vurgusu, Galli ve van der Hoeven'ın (2001) çalışmasında belirtilen "enflasyon eşiği" tespitine benzer bir yaklaşımdır.

Liu ve Cao (2008) tarafından yapılan bu çalışmada, enflasyonun refah kaybına neden olabilecek önemli bir etkiye neden olmadığı belirtilse de yüksek enflasyon oranları -toplumsal refah açısından- yoksul kesimleri zenginlere göre daha fazla etkilemektedir. Bu etki, toplumsal açıdan kabul edilemez bir sonuçtur. Bu nedenle gelir eşitsizliğini kontrol altında tutacak uygun bir enflasyon oranı belirlemek gerekmektedir. Kriter olarak alınabilecek bu oran ise Milton Friedman tarafından ifade edilen "optimal enflasyon oranıdır." Dolayısıyla para politikasının uzun vadeli amaçlarından biri, gelir eşitsizliğinin nedenlerini sınırlandırmak ise merkez bankaları optimal olan bu oranı dikkate almalıdır. Aksi takdirde, yüksek enflasyon oranları yüksek gelir eşitsizliğine neden olmakta ve toplumsal refah kaybı en fazla yoksulları etkilemektedir. Gelişmiş ülkeler üzerine yapılan bu çalışma sonucunda gelir eşitsizliği ile enflasyon arasında -en uygun enflasyon oranının varlığını gösteren- "U" şeklinde bir ilişki belirlenmekte ve tespit edilen bu ilişki Galli ve van der Hoeven'ı (2001) doğrulamaktadır.

Monnin (2014) tarafından yapılan bu çalışmanın amacı, para politikalarının gelir eşitsizliği üzerinde etkili olup olmadığını tespit etmektir. Yapılan analiz, merkez bankalarının kısmen kontrol edebildiği enflasyon üzerinden geliştirilmektedir. Bu bağlamda, 1970-2010 yılları arası gelişmiş 10 OECD ülkesinin gelir eşitsizliği ile enflasyon ilişkisi incelenmektedir. Elde edilen sonuçlara göre, bu ilişki doğrusal olmayan bir "U" şeklindedir. Enflasyon eşiği olarak da yaklaşık %13'lük bir oran belirlenmektedir. Bu sonuç, Galli ve van der Hoeven'in (2001) çalışmasını doğrulamaktadır.

Balcılar v.d. (2018) tarafından yapılan bu çalışmada, 1976-2007 yılları arası ABD'nin 50 eyaleti için gelir eşitsizliği ile enflasyon ilişkisi incelenmektedir. ABD'de son otuz yıl içerisinde artan gelir eşitsizliği üzerine pek çok araştırma yapılmıştır. Ancak siyasal veya mali araçlar, gelir eşitsizliğine neden olan eğilimleri tam olarak açıklamakta yetersiz kalmaktadır. Bu çalışmada, para politikasının ve onun neden olduğu enflasyonun gelir eşitsizliği üzerindeki etkisi ve gelir eşitsizliğini minimum seviyeye çeken en uygun enflasyon oranı belirlenmeye çalışılmaktadır. Daha önceki çalışmalardan farklı olarak parametrik olan ve parametrik olmayan regrasyon modellerin toplamından oluşan semiparametrik regrasyon modeli kullanılmaktadır. Bu yöntem, değişkenlerden birinin veya birkaçının doğrusal olmadığı yönünde beklenti olması durumunda uygun sonuçlar sunmaktadır. Modelde Gini katsayısı, bağıl ortalama sapma, Theil endeksi, en yüksek %10'luk ve en yüksek %1'lik gelir grubunun payı olmak üzere gelir eşitsizliği ölçüm yöntemi olarak altı farklı bağımlı değişken kullanılmaktadır. Elde edilen sonuçlara göre, gelir eşitsizliği ile enflasyon arasında "U" şeklinde doğrusal olmayan bir ilişki tespit edilmektedir. Bu sonuç, Bulir (2001) ve Galli ve van der Hoeven'in (2001) çalışmalarıyla uyumludur.

3.2.4. Gelir Eşitsizliği ile Enflasyon Arasındaki İlişkinin Çok Az Olduğuna veya Gelir Eşitsizliği ile Enflasyon Arasında Herhangi bir İlişkinin Olmadığına Yönelik Yapılan Ampirik Çalışmalar

Tablo 14: Gelir Eşitsizliği ile Enflasyon Arasındaki İlişkinin Çok Az Olduğuna veya Gelir Eşitsizliği ile Enflasyon Arasında Herhangi bir İlişkinin Olmadığına Yönelik Yapılan Ampirik Çalışma Özetleri

Yazar(lar) ve Çalışma Yılı	Ülke(ler)	Dönem Periyodu	Kullanılan Ampirik Yöntem(ler) ve Tahminci(ler)	Bağımlı Değişken(ler)	Bağımsız Değişken(ler)	Bulgu(lar)
Buse (1982)	Kanada	1947-1978	En Küçük Kareler Yöntemi (OLS)	-Gini katsayısı	-Enflasyon oranı -İşsizlik oranı	Çalışmanın amacı, makro iktisadi faktörlerin gelir eşitsizliği üzerindeki etkisini incelemektir. Elde edilen sonuçlara göre, enflasyonun gelir eşitsizliği üzerinde önemli bir etkisinin olmadığı tespit edilmektedir.
Blank ve Blinder (1985)	ABD	1948-1983	En Küçük Kareler Yöntemi (OLS)	-Gelir grupları	-Enflasyon oranı -İşsizlik oranı	Çalışmanın amacı, ABD’de enflasyon ve işsizliğin gelir grupları üzerindeki etkilerini incelemektir. Elde edilen sonuçlara göre enflasyon geliri, üst gelir grubundan düşük gelir grubuna doğru dağıtmaktadır. Ancak bu etki düşük seviyelerdedir.
Björklund (1991)	İsveç	1974-1984	Zaman Serileri Analizi	-Gelir grupları	-Enflasyon oranı -İşsizlik oranı	Çalışmanın amacı, enflasyon ve işsizliğin gelir dağılımı üzerindeki etkilerini belirlemeye çalışmaktır. 1974-1984 yılları arası ise enflasyonun gelir grupları üzerinde belirgin bir etkisinin olmadığı tespit edilmektedir.
Cutler ve Katz (1991)	ABD	1947-1989	En Küçük Kareler Yöntemi (OLS)	-Gelir grupları	-Kişi başı reel GSYH -Enflasyon oranı -İşsizlik oranı	Çalışmanın amacı, ABD’de yoksulluğa ve gelir eşitsizliğine neden olan makro iktisadi faktörleri belirlemektir. Elde edilen sonuçlara göre, enflasyonun gelir grupları üzerinde tekdüze bir etkisinin olmadığı tespit edilmektedir.
Van Wijck (1992)	ABD	1958-1989	Zaman Serileri Analizi, En Küçük Kareler Yöntemi (OLS)	-Gelir grupları -Gini katsayısı	-Enflasyon oranı -İşsizlik oranı -Siyasal yönetim endeksi	Çalışmanın amacı, gelir dağılımı üzerindeki politik etkenlerin varlığını incelemektir. Elde edilen sonuçlara göre, enflasyonun gelir dağılımı üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmektedir.

Cole ve Towe (1996)	ABD	1976-1993	En Küçük Kareler Yöntemi (OLS)	-Gini katsayısı -Gelir grupları	-Kişi başı GSYH -Enflasyon oranı -İşsizlik oranı	Çalışmanın amacı, ABD’de 1970’lerin ortalarından itibaren artan gelir eşitsizliğini etkileyen faktörleri tespit etmektir. Elde edilen sonuçlara göre, enflasyonun gelir eşitsizliği üzerinde önemli bir etkisinin olmadığı tespit edilmektedir.
Sarel (1997)	Sosyalist ve sosyalist olmayan 52 ülke	1950-1992	En Küçük Kareler Yöntemi (OLS)	-Gini katsayısı	-GSYH büyüme oranı -Kişi başı GSYH -Reel döviz kuru -Enflasyon oranı -Nüfus artış hızı	Çalışmanın amacı, gelir dağılımını etkileyen makro iktisadi ve demografik faktörleri incelemektir. Elde edilen sonuçlara göre, enflasyonun gelir dağılımı üzerinde önemli bir etkisinin olmadığı tespit edilmektedir.
Mocan (1999)	A.B.D	1948-1994	Zaman Serileri Analizi, En Küçük Kareler Yöntemi (OLS)	-Gelir Grupları	-İşsizlik oranı -Enflasyon oranı	Çalışmanın amacı, ABD’de enflasyon ve işsizliğin gelir dağılımı üzerindeki etkisini incelemektir. Elde edilen sonuçlara göre, beklenen enflasyonun gelir grupları arasında dağıtıcı bir etkisinin olmadığı, beklenmeyen enflasyonun ise en yüksek %20’lik gelir grubu ile üçüncü en iyi %20’lik gelir grubu arasında geliri yeniden dağıttığı tespit edilmektedir.
Chu, Davoodi ve Gupta (2000)	Gelişmekte olan ülkeler	1970-1990	En Küçük Kareler Yöntemi (OLS)	-Gini katsayısı	-Doğrudan vergiler -Dolaylı vergiler -Enflasyon oranı -Eğitime katılım oranı -Kentleşme endeksi	Çalışmanın amacı, gelişmekte olan ülkelerin gelir dağılımında yaşadığı gelişmeleri incelemektir. Elde edilen sonuçlara göre, kontrol değişkeni olarak kullanılan enflasyonun uzun dönemde gelir eşitsizliğini önemli derecede etkilemediği tespit edilmektedir.

Jäntti ve Jenkins (2001)	İngiltere	1961-1991	Zaman Serileri Analizi, İlişkisiz Regresyon Modelleri (SUR), En Küçük Kareler Yöntemi (OLS)	-Gini katsayısı	-Enflasyon oranı -İşsizlik oranı -Reel Faiz oranı -Reel GSYH	Çalışmanın amacı, gelir dağılımı üzerindeki makro iktisadi faktörleri incelemektir. Elde edilen sonuçlara göre, enflasyonun gelir dağılımı üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmektedir.
Batuo, Guidi ve Mlambo (2010)	22 Afrika Ülkesi	1990-2004	Panel Veri Analizi, Sistem Genelleştirilmiş Momentler Metodu (Sistem GMM)	-Gini katsayısı	-Finansal gelişme endeksi -Kişi başı GSYH -Enflasyon oranı -Eğitime katılım oranı	Çalışmanın amacı, gelir eşitsizliği ile finansal gelişme arasındaki ilişkiyi incelemektir. Elde edilen sonuçlarda kontrol değişkeni olarak kullanılan enflasyonun gelir eşitsizliği üzerindeki etkisi anlamlı değildir. Ancak Afrika ülkeleri, yüksek gelir eşitsizliğine eğilimli olduğundan enflasyonun gelir eşitsizliğini olumsuz etkileyebileceği belirtilmektedir.
Dobson ve Dobson (2010)	19 Latin Amerika ülkesi	1984-2003	Panel Veri Analizi, En Küçük Kareler Yöntemi (OLS), Sabit Etkiler (FE)	-Gini katsayısı	-Yolsuzluk endeksi -Kişi başı reel GSYH -Enflasyon oranı -Ticari açıklık -Eğitime katılım oranı -M2 para arzı	Çalışmanın amacı, gelir eşitsizliği ile yolsuzluk arasındaki ilişkiyi incelemektir. Elde edilen sonuçlara göre, açıklayıcı değişken olarak kullanılan enflasyonun gelir eşitsizliği üzerinde önemli bir etkisinin olmadığı tespit edilmektedir.
Yue (2011)	Güney Kore	1980-2002	En Küçük Kareler Yöntemi (OLS), Engle Granger Düzeltme Modeli (ECM)	-Gini katsayısı	-GSYH büyüme oranı -Enflasyon oranı	Çalışmanın amacı, gelir eşitsizliği üzerinde ekonomik büyüme ve enflasyonun etkilerini incelemektir. Elde edilen sonuçlara göre, gelir eşitsizliği ile enflasyon arasında herhangi bir ilişkinin olmadığı tespit edilmektedir. Güney Kore Merkez Bankasına göre, son yirmi yılda kişisel harcanabilir gelir ortalama %10 civarında artmıştır. Bu durumda %2'lerde seyreden enflasyonun olumsuz bir etkisinin olamayacağı belirtilmektedir.
Jauch ve Watzka (2016)	Gelişmiş ve gelişmekte olan 138 ülke	1960-2008	Panel Veri Analizi, Sabit Etkiler (FE), Sistem Genelleştirilmiş Momentler Metodu (Sistem GMM)	-Gini katsayısı	-Finansal gelişme endeksi -Kişi başı GSYH -Enflasyon oranı -Kamu harcamaları	Çalışmanın amacı, gelir eşitsizliği ile finansal gelişme arasındaki ilişkiyi incelemektir. Enflasyonun kontrol değişkeni olarak kullanıldığı sabit etkiler modelinde, gelir eşitsizliği ile enflasyon arasında güçlü bir ilişki görülmez. Sistem GMM de ise bu ilişki anlamlı değildir.

Kaynak: Çalışma ile ilgili kaynaklardan derlenerek hazırlanmıştır.

3.2.5. Gelir Eşitsizliği ile Enflasyon Arasındaki İlişkiye Yönelik Yapılan Diğer Ampirik Çalışmalar

Bulir ve Gulde (1995) tarafından yapılan bu çalışmada, gelir eşitsizliği ile enflasyon ilişkisi incelenmektedir. Havuzlanmış en küçük kareler yöntemi (POLS) ile elde edilen sonuçlara göre, hem yüksek enflasyon oranları hem de yüksek enflasyon değişkenlikleri gelir eşitsizliğini olumsuz etkilemektedir. Daha sonra bu çalışma, tek ülkeli zaman serisi modelleri ile açıklanmaya çalışılmaktadır. Bu sonuçlara göre ABD, Finlandiya ve İtalya'da enflasyonun gelir eşitsizliğini azalttığı; Kanada, Yunanistan, İsrail ve Rusya'da gelir eşitsizliğini artırdığı görülmektedir.

Romer ve Romer (1998) tarafından yapılan bu çalışmada, para politikasının kısa ve uzun vadede yoksulluk ve gelir eşitsizliği üzerindeki etkisi incelenmektedir. ABD için elde edilen zaman serileri sonuçlarına göre, genişletici para politikası yoksullar üzerinde iyimser bir etki oluşturmaktadır. Ancak bu iyimser etki, enflasyonun yükselmesi ile geçici kalmaktadır. Akabinde, enflasyonun düşürülmesi için sıkı bir para politikasına gereksinim duyulmakta ve uzun vadede yoksullar üzerindeki olumlu etki gerilemektedir. Daha geniş ülke örneğinde yapılan yatay kesit sonuçları ise düşük enflasyonun yoksulları olumlu etkilediğini göstermektedir. Ayrıca enflasyonun sıklıkla dile getirilen etkilerinden biri, geliri alacaklı kesimden borçlu kesime doğru yeniden dağıtmasıdır.

Walsh ve Yu (2012) tarafından yapılan bu çalışmada, gıda ve gıda dışı olarak ayrılan enflasyonun gelir eşitsizliği üzerindeki etkisi incelenmektedir. Bu çalışma Çin, Hindistan ve bazı ülke örnekleri olmak üzere üç ana kategoriye ayrılmaktadır. Çin ve bazı ülke örnekleri kendi içinde genel enflasyon, daha sonra gıda ve gıda dışı enflasyon olarak alt kategorilere ayrılmaktadır. Hindistan'da ise kırsal ve kentsel ayrımına gidilerek öncelikle kırsal ve kentsel alanlar için genel enflasyon, daha sonra gıda ve gıda dışı enflasyon olmak üzere ayrı sonuçlar elde edilmektedir. Yöntem olarak en küçük kareler (OLS), sabit etkiler (FE), tesadüfi etkiler (RE) ve sistem genelleştirilmiş momentler metodu (GMM) modelleri kullanılmaktadır. Bu doğrultuda elde edilen tüm sonuçlara göre, ülkeler örnekleminde enflasyonun gelir

eşitsizliği üzerinde güçlü bir etkisinin olmadığı gıda ve gıda dışı enflasyon olarak ayrılan sistem GMM sonuçlarına göre, gelir eşitsizliği ile gıda dışı enflasyon arasında pozitif, gelir eşitsizliği ile gıda enflasyonu arasında ise negatif ilişkinin olduğu tespit edilmektedir.

3.2.6. Enflasyon ile Gelir Eşitsizliği Arasındaki İlişkinin Pozitif Olduğuna Yönelik Yapılan Ampirik Çalışmalar

Tablo 15: Enflasyon ile Gelir Eşitsizliği Arasındaki İlişkinin Pozitif Olduğuna Yönelik Çalışma Özetleri

Yazar(lar) ve Çalışma Yılı	Ülke(ler)	Dönem Periyodu	Kullanılan Ampirik Yöntem(ler) ve Tahminci(ler)	Bağımlı Değişken(ler)	Bağımsız Değişken(ler)	Bulgu(lar)
Al-Marhubi (2000)	Gelişmiş ve gelişmekte olan, Latin ve Asya bölgelerinden oluşan 53 ülke	1975-1995	En Küçük Kareler Yöntemi (OLS)	-Enflasyon oranı	-Gini katsayısı -Ticari açıklık -Kişi başı reel GSYH -Kentleşme oranı -Politik devrim ve darbe sıklıkları -Merkez bankası başkanlarının değişim sıklığı -Merkez bankası bağımsızlık endeksi	Çalışmanın amacı, gelir eşitsizliğinin enflasyon üzerindeki etkisini politik bağlamda incelemektir. Elde edilen sonuçlara göre, enflasyon ile gelir eşitsizliği arasında pozitif bir ilişki tespit edilmektedir. Bu ilişki, demokratik olan ve demokratik olmayan ülkeler için geçerli olsa da demokratik olmayan ülkelerde gelir eşitsizliği daha yüksek enflasyona neden olmaktadır. Ayrıca gelir eşitsizliği yüksek olan ülkeler, daha yüksek enflasyon oranlarına sahip olma eğilimindedirler.
Desai, Olofsgård ve Yousef (2003)	Afrika ve Latin Amerika olmak üzere çeşitli bölgelerden oluşan 140'tan fazla ülke	1960-1999	Panel Veri Analizi, Sistem Genelleştirilmiş Momentler Metodu (Sistem GMM)	-Enflasyon oranı	-Gini katsayısı -Finansal derinlik endeksi -Mali denge -M2 para arzı -Rezerv miktarı -Kişi başı GSMH -Dış ticaret hacmi -Gastil indeksi -Politik indeks -Banka indeksi -Demokrasi indeksi	Çalışmanın amacı; demokrasi, enflasyon ve gelir eşitsizliği ilişkisini incelemektir. Demokrasi ve siyasi rekabetin gelir eşitsizliği düzeyine bağlı olarak enflasyonu farklı şekillerde etkilediği yönünde tutarlı ve sağlam sonuçlar elde edilmektedir. Gelir eşitsizliği 0,40'ın altında olan ülkelerde demokrasi, enflasyonist eğilimleri sınırlandırırken; gelir eşitsizliği 0,40'ın üzerinde olan ülkelerde ise enflasyonist eğilimler oluşturmaktadır.

Desai, Olofsgård ve Yousef (2005)	Latin Amerika, OECD ve geçiş ekonomisi ülkeleri; gelişmekte olan 120 ülke	1960-2000	Panel Veri Analizi, Sistem Genelleştirilmiş Momentler Metodu (Sistem GMM)	-Enflasyon oranı	-Mali denge -GSYH büyüme oranı -Kişi başı GSYH -Finansal derinlik -Ticari açıklık -Politik istikrar -Gini katsayısı -Gastil indeksi -Merkez bankası başkanlarının değişim sıklığı	Enflasyonu belirleyen faktörler arasında gelir eşitsizliği ve politik yapı arasındaki ilişkiye dikkat edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Enflasyon ile gelir eşitsizliği arasında pozitif bir ilişkinin varlığı söz konusu olup bu ilişkinin politik yapıya bağlı olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Ayrıca enflasyon ile gelir eşitsizliği arasındaki pozitif ilişki daha çok demokratik ülkeler için geçerlidir. Demokratik olmayan ülkelerde ise zıt yönlü bir eğilim söz konusudur.
Maurer (2008)	Demokratik olan ve demokratik olmayan 87 ülke	1966-2006	Panel Veri Analizi, En Küçük Kareler Yöntemi (OLS)	-Enflasyon oranı	-Gini katsayısı -Demokrasi indeksi -Kişi başı reel GSYH	Enflasyon ile gelir eşitsizliği arasındaki ilişki politik bağlamda incelenmektedir. Her iki değişkenin de birbirlerini etkilediği ancak enflasyonun gelir eşitsizliği üzerindeki etkisinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Kaynak: Çalışma ile ilgili kaynaklardan derlenerek hazırlanmıştır.

Sachs (1989) tarafından yapılan bu çalışmada, enflasyon ile gelir eşitsizliği arasındaki ilişki politik bağlamda ele alınmaktadır. Yüksek gelir eşitsizliğine sahip Latin Amerika ülkelerinde düşük gelir gruplarının gelir durumlarını iyileştirici makro iktisadi politikalar, daha yüksek enflasyona ve ciddi ödemeler dengesi krizlerine neden olmaktadır. Bu durum gelir eşitsizliği, yüksek enflasyon ve daha fazla gelir eşitsizliğine yol açan “*popülist politika sarmalı*” diye ifade edilmektedir. Aşırı genişleyici makro iktisadi politikalarla karakterize edilen Latin Amerika politika yapıcılığı, sık tekrarlanması ile sosyal çatışmaların ve zayıf ekonomik performansın da bir başka nedenidir.

Beetsma ve van der Ploeg (1996) tarafından yapılan çalışmada, gelir ve servet bakımından eşit olmayan toplumlarda hükümetin edindiği borcun büyük kısmının, bir grup zengine ait olduğu belirtilmektedir. Eğer bu toplum demokrasi ile yönetilen bir ülke ise sonraki seçimlerde halkın büyük çoğunluğunu oluşturan yoksul kesim, kendilerini ve çıkarlarını temsil eden siyasi bir parti seçmektedir. Bu kesim, zenginlere enflasyon vergisini ödetme ve borçlularının reel değerini aşındıran politikalar üretme eğilimine sahiptir. Yani demokrasi ile yönetilen ülkelerde adil olmayan servet dağılımı sonucunda yaşanan gelir eşitsizliği ve nominal devlet borçları, enflasyonu teşvik edici önemli unsurlardır. Bu bağlamda yapılan çalışmada, demokratik olan ve demokratik olmayan ülkeler üzerine regresyon modelleri oluşturulmaktadır. Model sonuçlarına göre, genel olarak demokratik ülkelerde enflasyon ile gelir eşitsizliği arasında pozitif ilişkinin olduğu, devlet borçlarının GSYH'ye oranının artması durumunda gelir eşitsizliğinin enflasyonu güçlü bir şekilde etkilediği tespit edilmektedir.

Al-Marhubi (1997) tarafından yapılan bu çalışmada, enflasyon ile gelir eşitsizliği ilişkisine dair bazı politik nedenlerin olabileceği belirtilmektedir. Gelir eşitsizliğinin yol açtığı siyasal çatışmaların sonucunda ekonomi belirleyicilerinin bir dizi popülist politikaları uygulamak zorunda kaldıkları görülmektedir. İstikrar programlarının benimsenmesini zorlaştıran bu uygulamaların, enflasyonun önemli belirleyicisi olan siyasi istikrarsızlığı güçlendirmesine ve daha fazla gelir eşitsizliğine yol açması muhtemeldir. Enflasyon ile gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi ampirik olarak ölçen bu çalışma, enflasyona neden olan politik ekonomi belirleyicilerini

içermektedir. Elde edilen sonuçlara göre enflasyon ile gelir eşitsizliği, siyasi istikrarsızlık ve merkez bankası başkanlarının değişim sıklığı arasında pozitif; merkez bankası bağımsızlığı arasında ise negatif bir ilişki olduğu tespit edilmektedir. Bu durumda, daha fazla gelir eşitsizliği daha yüksek enflasyona neden olmaktadır. Düşük enflasyona sahip ülkelerin ise siyasal olarak daha istikrarlı ve merkez bankalarının daha bağımsız olduğu görülmektedir.

Dolmas, Huffman ve Wynne (2000) tarafından yapılan bu çalışmada, enflasyon ile gelir eşitsizliği ilişkisi politik bağlamda incelenmektedir. Çalışmada ele alınan ülkeler, demokratik olan ve demokratik olmayan olarak iki gruba ayrılmaktadır. Elde edilen sonuçlara göre, tüm ülkeler için enflasyon ile gelir eşitsizliği arasında pozitif bir ilişki tespit edilmektedir. Gelir eşitsizliği yüksek olan ekonomiler, daha yüksek enflasyon seviyelerine sahip olma eğilimindedirler. Demokratik olan ve demokratik olmayan ülkeler olarak ayrıldığında bu ilişki, demokratik olan ülkeler açısından daha yüksektir. Demokratik ülkelerdeki bu bağlantının nedeni, merkez bankasının bağımsız olmaması veya daha az bağımsız olması durumunda kurumsal mekanizmaların yüksek enflasyonla sonuçlanacak politikalar üretmesidir. Buradaki en büyük faktör, oy verme gücünü elinde bulunduran seçmendir. Demokratik olmayan ülkelerde ise gelir eşitsizliğine maruz kalanlar için kaynak tahsisini değiştirici alternatif mekanizmalar bulunmaktadır. Tüm ülkeler için enflasyon ile merkez bankası bağımsızlığı arasındaki ilişki negatif, enflasyon ile merkez bankası başkanlarının değiştirilme sıklığı arasındaki ilişki ise pozitifdir.

Albanesi (2007) tarafından yapılan bu çalışmada, şimdiye kadarki literatürde yüksek enflasyonun zenginlerden yoksullara gelirin yeniden dağıtımını vurgulayan "*popülist politikalar*" sonucunda ortaya çıktığı ve popülist politikaları teşvik edenin genellikle adil gelir dağılımı olmayan ülkelerdeki düşük hane halkları olduğu belirtilmektedir. Ancak bu çalışma, genel literatürün aksini iddia eden bir incelemedir. Yüksek gelir eşitsizliğinin düşük enflasyonla ilişkilendirildiği, düşük gelirli hane halklarının yapmış olduğu harcamaları finanse edecek parayı nakit olarak tuttukları varsayılmaktadır. Mali ve parasal politikaların belirlenmesi için bir pazarlık oyunu şeklinde modellenmektedir. Mevcut hükümet, devlet harcamalarını finanse

etmek için iki yola başvurmaktadır. Bunlardan ilki, işgücü gelirlerini vergilendirmek; diğeri ise para arzını artırmaktır. İşgücü gelirleri mali koşullardan dolayı vergilendirilmez ise diğere seçenek olan para arzını artırmayı yani enflasyonu tercih eder. Para bir işlem birimi olarak kullanıldığı için maliyetlidir. Bu koşullarda hükümet işgücü gelirlerini vergilendirmek için anlaşma yoluna gider. Düşük gelirli hane halkları, toplu alımlar için paralarının çoğunu nakit olarak tuttuklarından pazarlık gücü zayıftır. Bu pazarlık süreci düşük hane halklarının pozisyonlarını zayıflatır ve bunlar siyasi anlaşmanın muhtemel kaybedenlerini oluştururlar. Sonuç olarak enflasyon ile gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi belirleyen unsur, mali ve parasal politikalar altında yatan çatışmadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

GELİR EŞİTSİZLİĞİ İLE ENFLASYON İLİŞKİSİ: AMPİRİK UYGULAMA

4.1. ÇALIŞMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Ekonomik eşitsizlik türleri içerisinde sıklıkla karşılaşılan “*gelir eşitsizliği*” sanayi devrimi ile beliren, küreselleşme ile hızla artan tüm insanların ortak bir sorunudur. Bu sorunun çözümü için her ne kadar iktisat okulları farklı teoriler geliştirse de gelir eşitsizliği sürekli artmaya devam etmektedir. Optimum kaynak dağılımı prensibini benimseyen iktisat, neden bu meseleyi ortadan kaldıracak veya minimum seviyeye çekecek çözüm getirebilmekten uzaktır? Sorusu önemlidir. Ancak gelir, servet ve tüketim eşitsizliğini de kapsayan ekonomik eşitsizlik hatta eşitsizliğin kendisi, aynı zamanda insani ve sosyal meseleleri içinde barındıran karmaşık bir olgudur. Gelir eşitsizliği, temel olarak toplam gelirden pay alan ekonomik kesimlere, bu gelirin ne kadarının adil bir şekilde bölüştürülmesi gerektiğini inceleyen genel bir araştırma konusudur. Bu konu hakkındaki çalışmalar genelde gelir eşitsizliğinin ölçülmesi, gelir eşitsizliğini etkileyen faktörler ve gelir eşitsizliğinin sonuçları olmak üzere üç ana kategoriye ayrılmaktadır. Konumuzun genel çerçevesini oluşturan gelir eşitsizliğini etkileyen faktörleri ise iktisadi, mali ve sosyal faktörler olarak yine üç alt kategoriye ayırmak mümkündür.

Mali Faktörler: Gelir eşitsizliğinin artmasına veya azalmasına doğrudan etki oluşturmaktadır. Özellikle vergi oranları ve kamu harcamaları gibi mali uygulamalar, gelir dağılımını etkileyen en önemli politika araçlarıdır. Hükümetler, gelir dağılımına, artan veya geriye doğru artan vergi sistemleri gibi mali araçlarla müdahale edebilmektedir. Ayrıca, düşük gelirli kesime yapılan transfer harcamaları da gelir eşitsizliğinin azalmasına yol açan oldukça popüler bir araçtır. Bu araçların kullanılması sonucu, gelir eşitsizliğinin hangi yöne evrileceği genel olarak bellidir.

Sosyal Faktörler: En önemlileri arasında eğitime katılım oranı ve beşeri sermaye olduğu söylenebilir. Literatürde ağırlıklı olarak bu değişkenlerdeki artışın, gelir eşitsizliğini azaltacağı yönünde bir eğilim vardır. Sosyal faktörler, gelir eşitsizliğinin tespiti için oldukça önemlidir. İçeriğini daima dinamik koşulların oluşturduğu bu faktörler, farklı dönemlerde farklı sorunları da beraberinde getirebilmektedir. Daha önce karşılaşılmamış sosyal bir mesele, herhangi bir dönemde gelir eşitsizliğini önemli ölçüde etkileyebilmektedir.

Ekonomik Faktörler: Gelir eşitsizliğini etkileyen bu etkenler içerisinde en önemli olanı, ekonomik büyümedir. 1955 yılında gelir eşitsizliği ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi inceleyen Simon Kuznets, ekonominin gelişmeye başladığı dönemlerde büyümenin arttıkça gelir eşitsizliğinin maksimum bir noktaya kadar artacağını, ekonominin geliştiği bir dönem olan bu noktadan sonra ise artık gelir eşitsizliğinin azalacağını öne sürmektedir. Bu tespit literatürde, Kuznets'in “ters-U” hipotezi olarak ifade edilmektedir. Bu çalışmadan sonra ise gelir eşitsizliğini etkileyen diğer makro iktisadi değişkenlerin etkisini belirlemek üzere araştırmalar yapılmıştır. Enflasyon, işsizlik, dış ticaret, döviz kurları, faizler bunlardan belli başlı olanlarıdır.

Gelir eşitsizliğinin etkilerini tespit etmek, kaynakların daha adil ve verimli kullanılabilmesi açısından oldukça önemlidir. Ancak bu tespitin sanıldığı kadar kolay olamayacağı bilinmelidir. Bunun nedeni, gelir eşitsizliğinin dinamik bir sorun olmasından kaynaklanmaktadır. Gelir eşitsizliğini ne gibi unsurların etkilediği hususunda fikir birliği sağlanması da mümkün değildir. İçinde bulunulan koşullar, dönem aralıkları, ülkelerin farklı ekonomik ve sosyal yapıları herhangi bir faktörün yönünü ve etkisini değiştirebilmektedir. Bundan dolayı, her bir faktörün gelir eşitsizliğini hangi yönde ve ne derecede etkilediği üzerine genel geçer bir teoriden bahsetmek oldukça zordur. Bunlardan biri de enflasyondur. Enflasyon, gelir eşitsizliğini etkileyen ekonomik faktörler içerisinde parasal bir değişkendir. Gelir eşitsizliği üzerinde daha belirgin olan mali unsurlardan ziyade, parasal unsurların etkisini belirlemek daha karmaşıktır. Bu nedenle, gelir eşitsizliği ile enflasyon ilişkisi hakkında yine oturmuş bir teorinin varlığından bahsetmek güçtür. Yapılan çalışmalarda enflasyonun yönü ve katsayısı ülkelerin gelişmişlik düzeyine, farklı

dönemlere, enflasyonun ele alınış biçimine, kullanılan yöntemlere göre değişiklik göstermektedir. Tüm bu bilgiler ışığında yapılan çalışmanın amacı, enflasyonun gelir eşitsizliği üzerindeki etkisini ve yönünü belirleyerek gelir eşitsizliğinin çözümüne ve bu doğrultuda oluşacak gelir dağılımı politikalarına iktisadi bir katkı sunmak; ayrıca enflasyonun gelir eşitsizliği üzerinde herhangi bir etkisi varsa bu etkinin hangi kanallar üzerinden gerçekleştiğini tespit etmek, elde edilen bulguları literatürle karşılaştırarak konu hakkındaki teorik ve ampirik boşluğu doldurmaktır.

4.2. ÇALIŞMANIN VERİ SETİ

Gelir eşitsizliği çalışmalarında yaşanan en önemli zorluklarından biri, konu ile ilgili veri yetersizliğidir. Farklı gelir eşitsizliği ölçüm katsayıları arasında konunun amacına ve ele alış biçimine göre karşılaştırmalı bir veri serisi elde etmek neredeyse imkânsızdır. Çünkü pek çok ülke, düzenli aralıklarla veri seti oluşturacak çalışma yapmamaktadır. Ayrıca veri setlerinin çoğunluğunu gelişmiş ülkelerin, kısmen de diğer gelişmişlik seviyesine ait ülkelerin oluşturması konu hakkında karşılaşılan bir başka zorluktur. Ancak bu zorluklara rağmen gelir eşitsizliği ile ilgili pek çok veri tabanı da bulmak mümkündür. Bunlar arasında en önemlileri Tablo 16'da belirtilmektedir:

Tablo 16: Gelir Eşitsizliği Veri Tabanları

The Chartbook of Economic Inequality:	100 yıllık bir dönem aralığını kapsayan, yaklaşık 25 ülkenin hane halkı harcanabilir gelir eşitsizliği, kazanç eşitsizliği, en yüksek gelir payları, servet eşitsizliği ve yoksulluk endeks verileri hazırlanmaktadır.
Luxembourg Income Study (LIS):	1980 yılından sonraki dönem aralığını kapsayan, yaklaşık 50 ülkenin Gini katsayısı, Atkinson katsayısı, yüzdelik oranlar, vergi öncesi ve vergi sonrası gelir, yoksulluk endeks verileri hazırlanmaktadır.
World Bank (PovcalNet):	1981 yılından sonraki dönem aralığını kapsayan, global ölçekte pek çok ülkenin Gini katsayısı ve yoksulluk endeks verileri hazırlanmaktadır.
Incomes across the Distribution Database:	1978 yılından sonraki dönem aralığını kapsayan, yüksek gelirli 27 OECD ülkesinin Gini katsayısı verileri hazırlanmaktadır.
University of Texas Inequality Project (EHII):	1963 yılından sonraki dönem aralığını kapsayan, 154 ülkenin Gini katsayısı ve Theil endeks verileri hazırlanmaktadır.
World Income Inequality Database (WIID):	Bazı çalışmaların 1867 yılı olmak üzere genellikle 1960 yılından sonraki dönem aralığını kapsayan, 159 ülkenin Gini katsayısı verileri hazırlanmaktadır.
Deininger-Squire Data (World Bank):	1947-1995, 1965-1985 dönem aralıklarını kapsayan, pek çok ülkenin Gini katsayısı verileri hazırlanmaktadır.
All The Ginis Dataset (World Bank):	1950 yılından sonraki dönem aralığını kapsayan, 164 ülkenin Gini katsayısı verileri hazırlanmaktadır.
OECD:	1950-2010, 1975-2010 dönem aralıklarını kapsayan, OECD'ye üye ülkelerin çeşitli gelir eşitsizliği ölçüm katsayı verileri hazırlanmaktadır.

Kaynak: Dünya Bankası, Veriler, www.ourworldindata.org, Erişim Tarihi: 25.09.2019.

Sıralı ve düzenli bir veri serisi elde etmek için yapılan araştırmalar sonucu, en uygun seçimin Frederick Solt (2019) tarafından hazırlanılan "*The Standardized World Income Inequality Database (SWIID)*" isimli çalışması olduğuna karar verilmiştir. Gelir eşitsizliğinin sebepleri ve sonuçları hakkında sağlıklı bilgilere sahip olabilmek, karşılaştırılabilir verilerin yeterliliğine bağlıdır. Bu veri seti çalışmasının amacı da uluslararası çapta araştırma yapanlara geniş bir veri aralığı sağlamaktır. 1960-2017 dönem aralığını (belirtilen dönem aralığı tüm ülkeler için geçerli değildir), 196 ülkeyi ve 15.549 Gini katsayısını içeren kapsamlı bir çalışmadır. Ayrıca Gini katsayısının elde edilmesinde, geniş bir popülasyon ve çeşitli veri kaynakları kullanılmıştır. Yapılan bu çalışmada bağımlı değişken, Gini katsayısı; bağımsız değişkenler ise sırasıyla: enflasyon oranı, kişi başı GSYH, kişi başı GSYH², işsizlik oranı, ticari açıklık, kamu harcamaları ve nüfus artış hızıdır. Gini katsayısı

verileri, 2019 yılında Frederick Solt'un en son güncellediği SWIID (Version 8.1) veri setinden; diğer değişkenlerin verileri ise Dünya Bankasından temin edilmiştir.

4.2.1. Modelde Kullanılan Değişkenlerin Tanımlayıcı Açıklamaları

Modelde bağımlı ve bağımsız değişkenlerin tanımlayıcı açıklamaları Tablo 17'de belirtildiği gibidir:

Tablo 17: Modelde Kullanılan Değişkenlerin Tanımlayıcı Açıklamaları

Gini Katsayısı:	GINI	Temel eşitsizlik yöntemleri arasında gösterilen Gini katsayısı, iki şekilde belirlenmektedir. Vergi ve transfer öncesi eş değer hane halkı gelirindeki eşitsizliği ölçen, brüt Gini katsayısı; vergi ve transfer sonrası eşdeğer hane halkı harcanabilir gelirdeki eşitsizliği ölçen, net Gini katsayısıdır. Bu çalışmada, brüt Gini katsayısı verileri kullanılmıştır.
Enflasyon Oranı:	INF	Nominal GSYH'nin reel GSYH'ye oranını ifade eden GSYH deflatörü, enflasyon oranını ifade etmek için kullanılmıştır. Bir bütün olarak ekonomideki fiyat değişimlerini göstermektedir.
Kişi başı GSYH:	GDPper	GSYH'nin toplam nüfusa bölümü ile elde edilen kişi başı GSYH'yi ifade etmektedir.
İşsizlik Oranı:	UNEMP	International National Organization (ILO) tarafından temin edilen işsizlik oranlarını yansıtmaktadır. Herhangi bir işte çalışmaksızın iş arayan kesimi ifade etmektedir.
Ticari Açıklık:	OPENNES	Toplam mal ve hizmetlerin ihrac ve ithal tutarlarının GSYH içerisindeki payını ifade etmektedir.
Kamu Harcamaları:	EXPEN	Mal ve hizmet alımları için yapılan cari harcamaları, ulusal savunma ve güvenlik harcamalarını da içeren devletin nihai tüketim harcamalarını ifade etmektedir.
Nüfus Artış Hızı:	POP	Bir ülkede yerleşik toplam nüfustaki yıllık artışları ifade etmektedir.

Kaynak: Solt, Measuring Income Inequality Across Countries and Over Time: The Standardized World Income Inequality Database, 2019; Dünya Bankası, Veriler, www.ourworldindata.org, Erişim Tarihi: 25.09.2019.

4.2.2. Modelde Kullanılan Ülke Grupları

Modele alınan ülkeler veya ülke grupları, literatürde yapılan çalışmalar dikkate alınarak belirlenmeye çalışılmıştır. Üst, orta ve düşük gelirli ülkeler: Dağdemir (1998), Rose ve Viju (2014), Jovanovic (t.y) gelişmemiş, gelişmekte olan ve gelişmiş ülkeler: Chu, Davoodi ve Gupta (2000), Li ve Zou (2002), Maurer ve

Yeşin (2004), Beck, Kunt ve Levine (2007), Agnello (2014), Hermes (2014), Park (2015), Alam ve Paramati (2016), Argun (2016), Jauch ve Watzka (2016), Topuz ve Dağdemir (2016), Chen, Huang ve Ku (2015), Siami-Namini ve Hudson (2015), Nantob (2015) OECD ülkeleri: Avcı ve Avcı (2017) Avrupa Birliği ülkeleri: Thalassinou, Uğurlu ve Muratoğlu (2012) Afrika ülkeleri: Batuo, Guidi ve Mlambo (2010), Anyanwu (2011) Asya ülkeleri: Park (2015) Latin Amerika ülkeleri: Dobson ve Dobson (2010) geçiş ekonomisi ülkeleri: Franco ve Gerussi (2013), Rose ve Viju (2014) demokratik olan ve demokratik olmayan ülkeler: Maurer (2008) gibi çeşitli ülke grupları üzerine yapılan çalışmalardır.

Gini katsayıları ile ilgili veri yetersizliği de göz önünde tutularak -diğer değişkenlerle birlikte- belirli bir dönem aralığı içerisinde en uygun ülke grupları oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu ülke grupları, 2018 yılında Dünya Bankası tarafından yapılan sınıflandırmaya göre seçilmiştir. Bu sınıflandırmaya göre kişi başı GSYH 3.896-12.055 dolar arası olanlar, üst-orta gelirli; kişi başı GSYH, 12.056 dolar ve yukarısı olanlar yüksek gelirli ülkelerdir. Üst-orta gelirli ülkeler, gelişmekte olan; yüksek gelirli ülkeler ise gelişmiş ülkeler olarak belirtilmiştir. Seçilen gelişmiş 17 ülkenin dönem aralığı, 1991-2016; gelişmekte olan 18 ülkenin ise 1991-2015'tir. Bu ülkeler, Tablo 18'de gösterildiği gibidir:

Tablo 18: Modelde Kullanılan Ülke Grupları

Gelişmiş Ülkeler:	A.B.D, Avustralya, Avusturya, Belçika, Birleşik Krallık, Kanada, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Almanya, İtalya, Hollanda, Yeni Zelanda, Porto Riko, Singapur, İspanya ve İsveç
Gelişmekte Olan Ülkeler:	Arjantin, Belarus, Brezilya, Bulgaristan, Çin, Kolombiya, Kosta Rika, Dominik Cumhuriyeti, Ekvador, Malezya, Meksika, Paraguay, Peru, Romanya, Rusya, Güney Afrika, Tayland ve Türkiye

Kaynak: Çalışma ile ilgili kaynaklardan derlenerek hazırlanmıştır.

4.3. ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ

Ekonometrik bir analiz için kullanılan veriler zaman serisi, yatay kesit ve panel veriler olmak üzere üç kategoriye ayrılmaktadır. Bunlar değişkenlerin dönemler itibariyle sayısal değerleri hakkında bilgi veren “*zaman serileri*” herhangi bir zaman içerisinde tek tek birimler hakkında bilgi veren “*yatay kesit verileri*” ve yatay kesitlerin farklı zamanlarda bir araya getirilmesi ile oluşan “*panel verileri*”dir

(Koutsoyiannis, 1989). Bu çalışmada gelir eşitsizliği ile enflasyon ilişkisini tespit edebilmek için elde edilen veriler, hem yatay kesit hem de zaman serisi boyutundan oluşan panel veriler olduğu için bu çalışmada “*Panel Veri Analizi*” yapılmıştır.

4.3.1. Panel Veri Analizi

Yerdelen Tatoğlu’na (2012) göre panel veri, “bireyler, ülkeler, firmalar, hane halkları gibi birimlere ait yatay kesit gözlemlerin, belli bir dönemde bir araya getirilmesi olarak tanımlanmaktadır.” Panel veri, N sayıda birim ve her bir birime karşılık gelen T sayıda gözlemden oluşmaktadır.” Panel veriler, veri setinde bulunan her bir yatay kesit birime karşılık zaman serisi içermektedir. Yatay kesit verilerden farklı olarak bireyler, hane halkları, şehirler veya ülkeler gibi birimler belirli bir dönem aralığı içerisinde izlenmektedir (Wooldridge, 2013). Panel veriler aynı zamanda zaman serileri ve yatay kesit verilerinin birleştirilmesinden dolayı zenginleştirilmiş kesitler, uzun kesitler, havuzlanmış veya karma veriler olarak adlandırılmaktadır. Her ne kadar bu terimler arasında ince farklılıklar olsa da panel veri daha kapsamlı bir şekilde kullanılmaktadır. Panel verilere dayalı regresyon modelleri ise “*panel regresyon modelleri*” diye ifade edilmektedir. Panel veriyi oluşturan yatay kesit veya zaman serileri, gözlem sayılarına bağlı olarak farklı isimler alabilmektedirler. Eğer yatay kesit gözlem sayısı, zaman serilerine göre büyükse “*kısa panel*” zaman serileri gözlem sayısı, yatay kesite göre büyükse “*uzun panel*” diye adlandırılmaktadırlar. Ayrıca, her bir birimin eşit sayıda zaman serisi gözlemlerine sahip olmasına “*dengeli panel*” bazı kayıp zaman serisi gözlemlerine sahip olması durumuna ise “*dengesiz panel*” denilmektedir (Tarı, 2016).

Zaman serileri ve yatay kesit verileri ile yapılan ekonometrik çalışmaların zamanla yetersiz kalması, panel veri çalışmalarını gündeme getirmiştir. 1950’li yıllarda başlayan panel veri uygulamaları, ağırlıklı olarak 1990’lı yıllardan sonra kullanılmıştır. İlk dönemlerde, zaman boyutuna göre birim boyutu daha fazla olan mikro çalışmalar yapılırken daha sonraları, birim boyutuna göre zaman boyutunun daha fazla olduğu makro çalışmalarla literatür zenginleşmeye başlamıştır. Zaman serisi ve yatay kesit verilerinin bir araya getirilerek kurulan panel veri modelleri, birim ve zaman boyutlarının büyüklüğüne ve bu modellerin çeşitli varsayımları

sağlayıp sağlayamama durumlarına göre farklı yöntemlerle tahmin edilmektedir (Yerdelen Tatoğlu, 2017).

4.3.2. Panel Veri Analizinin Avantajları ve Kısıtları

Panel veri çalışmaları, hem yatay kesit verilerinin hem de zaman serilerinin birleştirilmesinden dolayı araştırmacıya çalışma konusu hakkında geniş bir imkân sağlamaktadır. Bu durum, gözlem sayısının ve serbestlik derecesinin artmasına yol açmaktadır. Değişkenler arasındaki çoklu doğrusal bağlantının azalması ile yapılan tahminler, daha etkin ve güvenilir olmaktadır. Yatay kesit verileri ve zaman serilerine dayanan çalışmalar bazı iktisadi sorunların çözümünde eksik kaldığından, bu eksikliğin panel veri çalışmaları ile giderilmesi beklenmektedir (Yerdelen Tatoğlu, 2012). Ayrıca yatay kesit ve zaman serileri çalışmalarında bazı gözlenemeyen değişkenlerin dışlanması, sapmalı tahminlere neden olmaktadır. Panel veri analizi, bu değişkenleri dışlamadan daha az sapmalı veya sapmasız tahminler elde etmektedir. Problemin giderilmesinde panel veri analizinin yatay kesit ve zaman serilerine göre heterojenliği dikkate alması önemli bir nedendir (Kennedy, 2006). Çünkü panel veri birey, firma, şehir, ülke gibi birimleri zaman içerisinde ele aldığından bu birimler mutlaka gözlenemeyen heterojenlik içermektedir (Gujarati, 2016). Baltagi (2005), panel veri analizinin avantajları yanında bazı kısıtlarının da olduğunu belirtmiştir. Bunlar sırasıyla: (i) verilerin toplanması ve düzenlenmesi, (ii) panel verinin geniş ve kapsamlı olmasından dolayı çeşitli ölçüm hataları, (iii) konu seçiciliği, (iv) soru yanıtlamama ve yıpranma gibi nedenler, (v) mikro panellerin kısa dönem aralıklarından oluşması ve bunun uzatılma maliyeti ile (vi) uzun zaman serilerinden oluşan makro panel yapılarında yatay kesit yapılarının hesaba katılmamasıdır.

4.3.3. Doğrusal Panel Veri Modelleri ve Tahmin Yöntemleri

Genel bir doğrusal panel veri modeli, aşağıda belirtildiği gibidir (Baltagi, 2005; Yerdelen Tatoğlu, 2012):

$$Y_{it} = \alpha_{0it} + \sum_{k=1}^K \beta_{kit} X_{kit} + \varepsilon_{it} \quad (4.1)$$
$$i = 1, \dots, N; t = 1, \dots, T$$

ya da daha açık olarak;

$$Y_{it} = \alpha_{it} + \beta_{1it} X_{1it} + \beta_{2it} X_{2it} + \dots + \beta_{kit} X_{kit} + \varepsilon_{it} \quad (4.2)$$
$$i = 1, \dots, N; t = 1, \dots, T$$

biçiminde gösterilebilir. Yatay kesit ve zaman serisi regresyonlarından farklı olan panel veri regresyonlarında, değişkenler üzerinde çift alt indisler bulunmaktadır. Hane halkı, birey, firma, ülkeler gibi birim boyutunu ifade eden i ve zaman boyutunu ifade eden t ise modeldeki alt indislerdir. Y_{it} , bağımlı değişkenin t zamandaki i . birim için değerini; α_{it} , sabit terimini; β_{kit} , $K \times 1$ boyutlu parametreler vektörünü; X_{kit} , k . açıklayıcı değişkeninin t zamandaki i . birim için değerini göstermektedir.

Panel veri modelleri, sabit ve eğim parametrelerinin heterojenlik durumlarına göre homojen ve heterojen paneller olarak ele alınmaktadır. Sadece tüm parametreleri homojen ya da sadece sabit parametresi heterojen olan modeller, homojen paneller; eğim parametresi heterojen olan modeller ise heterojen paneller olarak adlandırılmaktadır (Yerdelen Tatoğlu, 2012). Bu doğrultuda panel veri modelleri, parametrelerin birime, zamana veya her iki yöne göre de değer almasına bağlı olarak Tablo 19'da gösterildiği gibi farklı kategorilere ayrılmaktadır (Yerdelen Tatoğlu, 2012):

Tablo 19: Birim ve/veya Zaman Etkili Panel Veri Modelleri

MODELLER		AÇIKLAMA
Klasik Model	$Y_{it} = \alpha_0 + \sum_{k=1}^K \beta_k X_{kit} + \varepsilon_{it}$	Sabit ve eğim parametrelerinin her ikisinin de birimlere ve zamana göre sabit olduğu modellerdir.
Birim Etkiler Modeli	$Y_{it} = \alpha_{0i} + \sum_{k=1}^K \beta_k X_{kit} + \varepsilon_{it}$	Eğim parametresinin sabit ancak sabit parametrenin birimlere göre değişkenlik gösterdiği modellerdir.
Birim ve Zaman Etkileri Modeli	$Y_{it} = \alpha_{0it} + \sum_{k=1}^K \beta_k X_{kit} + \varepsilon_{it}$	Eğim parametresinin sabit ancak sabit parametrenin birimlere ve zamana göre değişkenlik gösterdiği modellerdir.
Birimlere Göre Değişken Zamana Göre Sabit Olduğu Modeller	$Y_{it} = \alpha_{0it} + \sum_{k=1}^K \beta_{ki} X_{kit} + \varepsilon_{it}$	Tüm parametrelerin birimlere göre değişkenlik gösterdiği ancak zamana göre sabit olduğu modellerdir.
Hem Birimlere Hem de Zamana Göre Değişken Olduğu Modeller	$Y_{it} = \alpha_{0it} + \sum_{k=1}^K \beta_{kit} X_{kit} + \varepsilon_{it}$	Tüm parametrelerin hem birimlere hem de zamana göre değişkenlik gösterdiği modellerdir.

Kaynak: Yerdelen Tatoğlu, Panel Veri Ekonometrisi, 2012.

Tablo 19'daki *Klasik Model*'in parametrelerinin birimlere ve zamana göre sabit yani homojen olması her ne kadar istatistiki olarak doğru olsa da iktisadi açıdan beklenen bir durum değildir (Tarı, 2016). Bu durumda sabit ve/veya eğim parametreleri birimlere ya da zamana göre heterojen olabilmekte, bir başka ifade ile klasik model geçerli olmayabilmektedir (Yerdelen Tatoğlu, 2012). Dolayısıyla panel veri modellerinde, bağımlı değişken üzerinde etkili her bir birim için gözlenemeyen birim etkilerin ya da her bir zaman için zaman etkilerinin varlığı söz konusu olabilmektedir. Eğer bu etkilere model içerisinde her bir birim-zaman için tahmin edilen bir parametre olarak davranılıyorsa “*sabit etkiler*” hata terimi gibi tesadüfi bir değişken olarak davranılıyorsa “*tesadüfi etkilerin*” geçerli olacağı söylenebilir. Birim etki için ifade etmek gerekirse modelde kullanılacak birimler yani yatay kesit boyut, ana kütteden daha sınırlı ve spesifik olarak seçilmişse sabit etkilerden; tesadüfi olarak seçilerek belirlenmişse tesadüfi etkilerden bahsedilebilir. Ayrıca sabit etkiler modelinde, birim-zaman etkiler ile açıklayıcı değişkenler arasındaki korelasyonun

sıfırdan farklı ancak tesadüfi etkilerde bu korelasyonun sıfır olduğu varsayılmaktadır (Yerdelen Tatoğlu, 2012). Sabit etkili modellerde sabit parametrenin birim veya zamana bağlı olarak değişebildiği modellere, “*Tek Yönlü Sabit Etkiler Modeli*” sabit parametrenin hem birim hem de zamana bağlı olarak değişebildiği modellere, “*Çift Yönlü Sabit Etkiler Modeli*” tesadüfi etkili modellerde sabit parametrenin birim veya zamana bağlı olarak değişebildiği modellere, “*Tek Yönlü Tesadüfi Etkiler Modeli*” sabit parametrenin hem birim hem de zamana bağlı olarak değişebildiği modellere ise “*Çift Yönlü Tesadüfi Etkiler Modeli*” denilmektedir (, 2018)

4.4. ÇALIŞMANIN MODELİ VE HİPOTEZLERİ

Gelir eşitsizliğini etkileyen faktörlerin genelde iktisadi, mali ve sosyal içerikli olduğu daha önce belirtilmiştir. Bu çalışmalar içerisinde gelir eşitsizliğini etkileyen makro iktisadi değişkenlerden enflasyonun etkisi yani gelir eşitsizliği ile enflasyon arasındaki ilişki, çalışmamızın sınırını oluşturmaktadır. Bundan dolayı kurulan modelde Gini katsayısı (GINI) üzerindeki açıklayıcı bağımsız değişken, enflasyon oranıdır (lnINF). Diğer değişkenler ise literatürde en fazla kabul görenlerdir. Makro iktisadi faktörlerden kişi başı GSYH (lnGDPper), kişi başı GSYH² (lnGDPper²), işsizlik oranı (UNEMP), ticari açıklık (lnOPENNESS); mali faktörlerden kamu harcamaları (lnEXPEN) ve sosyal faktörlerden ise nüfus artış hızıdır (POP). Enflasyon oranı (lnINF), kişi başı GSYH (lnGDPper), kişi başı GSYH² (lnGDPper²), ticari açıklık (lnOPENNESS) ve kamu harcamaları (lnEXPEN) değişkenleri logaritmaları alınarak modele dahil edilmiştir. Denklemden gelişmiş ülkelerde birim boyutunu ifade eden “*i*”, 17 ülkeden zaman boyutunu ifade eden “*t*” ise 26 yıldan; gelişmekte olan ülkelerde birim boyutunu ifade eden “*i*”, 18 ülkeden zaman boyutunu ifade eden “*t*” ise 25 yıldan oluşmaktadır. Bu doğrultuda 1991-2016 dönem aralığına ait gelişmiş 17; 1991-2015 dönem aralığına ait gelişmekte olan 18 ülkeden oluşan genel model, aşağıda belirtildiği gibidir:

$$\begin{aligned}
GINI_{it} = & \alpha_0 + \beta_1 \ln INF_{it} + \beta_2 \ln GDP_{per_{it}} + \beta_3 \ln GDP_{per_{it}}^2 \\
& + \beta_4 UNEMP_{it} + \beta_5 \ln OPENNESS_{it} + \beta_6 \ln EXPEN_{it} \\
& + \beta_7 POP_{it} + \mu_i + \lambda_t + \varepsilon_{it} \\
& i = 1, \dots, 17 \text{ ve } t = 1, \dots, 26 \\
& i = 1, \dots, 18 \text{ ve } t = 1, \dots, 25
\end{aligned} \tag{4.3}$$

Araştırmada gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için belirlenen temel ve alternatif hipotezler, aşağıda ifade edildiği gibidir:

H_0 : Gelir eşitsizliği ile enflasyon oranı arasında bir ilişki vardır.

H_1 : Gelir eşitsizliği ile enflasyon oranı arasında herhangi bir ilişki yoktur.

Ayrıca, kişi başı GSYH ve kişi başı GSYH² katsayılarının işaretleri dikkate alınarak Kuznets hipotezinin geçerliliğini sınamak için belirlenen temel ve alternatif hipotezler ise:

H_0 : Gelir eşitsizliği ile kişi başı GSYH arasında “ters-U” şeklinde bir ilişki vardır.

H_1 : Gelir eşitsizliği ile enflasyon oranı arasında “ters-U” şeklinde bir ilişki yoktur.

4.4.1. Gelişmiş Ülkeler Üzerine Oluşturulan Modelde Değişkenlerin Beklenti Yönü

Modelde bağımsız değişkenlerin Gini katsayısını hangi yönde etkileyeceğine dair beklentiler, literatürdeki çalışmalar doğrultusunda oluşturulmuştur. Gelişmiş ülkeler için bu beklentiler, Tablo 20’de gösterildiği gibidir:

Tablo 20: Gelişmiş Ülkeler İçin Oluşturulan Modelde Bağımsız Değişkenlerin Bağımlı Değişken Üzerindeki Beklenti Yönü

Değişkenler		Beklenen Yön	
Enflasyon Oranı:	lnINF	-	Gelişmiş ekonomilerde enflasyonun belirli bir seviyeye kadar gelir eşitsizliği üzerinde olumlu etki oluşturması beklenmektedir.
Kişi Başı GSYH:	lnGDPper	+	Gelir eşitsizliği ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin “ <i>ters-U</i> ” şeklinde olduğunu ifade eden Kuznets hipotezinin geçerliliği için kişi başı GSYH’nin katsayısının beklenen yönü pozitif olmalıdır.
Kişi Başı GSYH²:	lnGDPper²	-	Gelir eşitsizliği ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin “ <i>ters-U</i> ” şeklinde olduğunu ifade eden Kuznets hipotezinin geçerliliği için kişi başı GSYH ² ’nin katsayısının beklenen yönü negatif olmalıdır.
İşsizlik Oranı:	UNEMP	+	İşsizlik oranında meydana gelen artışların gelir eşitsizliğini artırması beklenmektedir.
Ticari Açıklık:	lnOPENNESS	-	Literatürde farklı sonuçlar olmasına rağmen serbest ticaretin gelişmiş ülkeler lehine bir sonuç oluşturması ve bundan dolayı da gelir eşitsizliğini azaltması beklenmektedir.
Kamu Harcamaları:	lnEXPEN	+/-	Kamu harcamaları, gelir eşitsizliğine doğrudan etki eden bir değişkendir. Hangi gelir grupları lehine harcama yapıldığı sonuçları değiştirebilmektedir.
Nüfus Artış Hızı:	POP	-	Gelişmiş ülkelerde nüfus artış hızının ekonomik büyüme hızına göre geride kalması nedeniyle artan nüfusun ekonomiyi ve gelir eşitsizliğini olumlu etkilemesi beklenmektedir.

Kaynak: Çalışma ile ilgili kaynaklardan derlenerek hazırlanmıştır.

Tablo 20’de gelişmiş ülkeler için enflasyon oranının beklenen katsayı değeri, negatif ($\beta_1 < 0$); Kuznets’in “*ters-U*” hipotezinin geçerliliği için kişi başı GSYH’nin beklenen katsayı değeri pozitif ($\beta_2 > 0$), kişi başı GSYH²’nin beklenen katsayı değeri, negatif ($\beta_3 < 0$); işsizlik oranının beklenen katsayı değeri, pozitif ($\beta_4 > 0$); ticari açıklığın beklenen katsayı değeri, negatif ($\beta_5 < 0$); kamu harcamalarının beklenen katsayı değeri, bilinmemekte ($\beta_6 > < 0$) ve nüfus artış hızının beklenen katsayı değeri ise negatiftir ($\beta_7 < 0$).

4.4.2. Gelişmekte Olan Ülkeler Üzerine Oluşturulan Modelde Değişkenlerin Beklenti Yönü

Modelde bağımsız değişkenlerin Gini katsayısını hangi yönde etkileyeceğine dair beklentiler, literatürdeki çalışmalar doğrultusunda oluşturulmuştur. Gelişmekte olan ülkeler için bu beklentiler, Tablo 21’de gösterildiği gibidir:

Tablo 21: Gelişmekte Olan Ülkeler İçin Oluşturulan Modelde Bağımsız Değişkenlerin Bağımlı Değişken Üzerindeki Beklenti Yönü

Değişkenler		Beklenen Yön	
Enflasyon Oranı:	lnINF	-	Literatürdeki genel eğilim farklı olsa da enflasyonun gelir eşitsizliğini azaltması beklenmektedir. Bu beklenti, çalışmanın temel iddiasıdır.
Kişi Başı GSYH:	lnGDPper	+	Gelir eşitsizliği ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin “ters-U” şeklinde olduğunu ifade eden Kuznets hipotezinin geçerliliği için kişi başı GSYH’nin katsayısının beklenen yönü pozitif olmalıdır.
Kişi Başı GSYH ² :	lnGDPper ²	-	Gelir eşitsizliği ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin “ters-U” şeklinde olduğunu ifade eden Kuznets hipotezinin katsayısının geçerliliği için kişi başı GSYH ² ’nin beklenen yönü negatif olmalıdır.
İşsizlik Oranı:	UNEMP	+	İşsizlik oranında meydana gelen artışların gelir eşitsizliğini artırması beklenmektedir.
Ticari Açıklık:	lnOPENNESS	+	Literatürde farklı sonuçlar olmasına rağmen serbest ticaretin gelişmekte olan ülkeler aleyhine bir sonuç oluşturması ve bundan dolayı da gelir eşitsizliğini artırması beklenmektedir.
Kamu Harcamaları:	lnEXPEN	+/-	Kamu harcamaları, gelir eşitsizliğine doğrudan etki eden bir değişkendir. Hangi gelir grupları lehine harcama yapıldığı gelir eşitsizliği üzerindeki sonuçları değiştirebilmektedir.
Nüfus Artış Hızı:	POP	+	Gelişmekte olan ülkelerde nüfus artış hızının ekonomik büyüme hızına göre daha fazla olması nedeniyle artan nüfusun ekonomiyi ve gelir eşitsizliğini olumsuz etkilemesi beklenmektedir.

Kaynak: Çalışma ile ilgili kaynaklardan derlenerek hazırlanmıştır.

Tablo 21’de gelişmekte olan ülkeler için enflasyon oranının beklenen katsayı değeri, negatif ($\beta_1 < 0$); Kuznets’in “*ters-U*” hipotezinin geçerliliği için kişi başi GSYH’nin beklenen katsayı değeri, pozitif ($\beta_2 > 0$), kişi başi GSYH²’nin beklenen katsayı değeri, negatif ($\beta_3 < 0$); işsizlik oranının beklenen katsayı değeri, pozitif ($\beta_4 > 0$); ticari açıklığın beklenen katsayı değeri, pozitif ($\beta_5 > 0$); kamu harcamalarının beklenen katsayı değeri, bilinmemekte ($\beta_6 > < 0$) ve nüfus artış hızının beklenen katsayı değeri ise pozitifdir ($\beta_7 > 0$).

4.5. ÇALIşMADAN ELDE EDİLEN ANALİZ BULGULARI

1991-2016 dönem aralığına ait gelişmiş 17 ülke ve 1991-2015 dönem aralığına ait gelişmekte olan 18 ülke için oluşturulan dengeli panel veri setinden gelir eşişsizliği üzerindeki temel açıklayıcı değişken olan enflasyon oranı ve diğer değişkenlerden sırasıyla: kişi başi GSYH, kişi başi GSYH², işsizlik oranı, ticari açıklık, kamu harcamaları ve nüfus artış hızının katsayılarını tahmin etmek için Stata 14.2 programı kullanılmıştır. Öncelikle, modellerin birim ve/veya zaman etkisi içerdiğinin belirlenmesi gerekmektedir. Bu etkilerden hangisinin geçerli olduğunu tespit etmek için Olabilirlik Oranı (LR), F ve Breusch-Pagan Lagrange arpanı (LM) testleri uygulanmıştır.

Bu çalışmada, klasik modelin geçerli olup olmadığını bir başka ifade ile birim ve zaman etkisi içerip içermediğini belirlemek için LR testi kullanılmıştır. Testin hipotezleri belirtildiği gibidir:

H_0 : Birim ve zaman etkisi yoktur.

H_1 : Birim ve zaman etkisi vardır.

Birim etkinin varlığını sınamak amacıyla LR, F ve LM testleri kullanılmıştır. Testin hipotezleri belirtildiği gibidir:

H_0 : Birim etki yoktur.

H_1 : Birim etki vardır.

Zaman etkisinin varlığını sınamak için LR, F ve LM testleri kullanılmıştır. Testin hipotezleri belirtildiği gibidir:

H_0 : Zaman etkisi yoktur.

H_1 : Zaman etkisi vardır.

Panel veri tahmincileri arasında karar vermek için uygulanan diğer bir test ise Hausman Testi'dir. Hausman (1978) tarafından önerilen spesifikasyon testi, daha sonraları modelin sabit veya tesadüfi etkili olduğuna karar vermek için geliştirilmiştir. Sabit etkiler modelinde birim etkiler ile açıklayıcı değişkenler arasındaki korelasyonun sıfırdan farklı olduğu, tesadüfi etkilerde ise bu korelasyonun sıfır olduğu varsayılmaktadır. Bu varsayımdan yola çıkılarak Hausman testi, tesadüfi etkiler modelinin geçerliliğini sınamaktadır. Diğer bir ifadeyle, parametreler arasındaki farkın sistematik olup olmamasına göre karar verilmektedir. Bu farkın sistematik olduğu durum sabit etkileri, sistematik olmadığı durum ise tesadüfi etkileri işaret etmektedir. Bu doğrultuda oluşturulan temel hipotez:

H_0 : Parametreler arasındaki fark sistematik değildir.

H_1 : Parametreler arasındaki fark sistemattir.

Panel veri modellerinin etkin tahmin edilebilmesi için otokorelasyon, değişen varyans ve birimler arası korelasyon olmadığı varsayılmaktadır. Ancak bunlardan birinin veya birkaçının varlığı söz konusu olduğunda, tahmincinin etkinlik özelliklerinin kaybedilmesine ve standart hataların sapmalı tahmin edilmesine neden olmaktadır. Bu nedenle modelde otokorelasyon, değişen varyans ve birimler arası korelasyonun varlığı test edilmelidir. Test sonuçlarına göre varsayımdan herhangi bir sapma olması durumunda, düzeltme işlemleri uygulanmalıdır (Güriş, 2018). Bunun için otokorelasyonun varlığını belirlemek için Yerel En İyi Değişmez (LBI) ve Durbin Watson (DW) testleri; değişen varyans-heteroskedasitenin varlığını belirlemek için -sabit etkiler için- uyarlanmış Wald ayrıca -tesadüfi etkiler için- Levene, Brown ve Forsythe testleri; birimler arası korelasyonun varlığını belirlemek için Breusch Pagan (LM), Pesaran, Friedman ve Frees testleri uygulanabilmektedir

(Yerdelen Tatoğlu, 2012). Bu doğrultuda oluşturulan hipotezler aşağıda belirtildiği gibidir:

Otokorelasyon için temel hipotez:

H_0 : Otokorelasyon yoktur.

H_1 : Otokorelasyon vardır;

Değişen varyans/heteroskedasite için temel hipotez:

H_0 : Değişen varyans-heteroskedasite yoktur.

H_1 : Değişen varyans-heteroskedasite vardır;

Birimler arası korelasyon için temel hipotez:

H_0 : Birimler arası korelasyon yoktur.

H_1 : Birimler arası korelasyon vardır.

4.5.1. Gelişmiş Ülkeler Modelinde Tahminciler Arasında Karar Vermek İçin Yapılan LR, F ve LM Test Sonuçları

Gelişmiş ülkeler için incelenen korelasyon matris ve değişkenlerin anlamlılıklarına göre yeni bir model oluşturulmuştur. Modelimizde gelir eşitsizliği ölçüm yöntemlerinden olan Gini katsayısı (GINI) üzerindeki açıklayıcı değişkenimiz, enflasyon oranıdır (lnINF). Diğer kontrol değişkenler ise kişi başı GSYH (lnGDPper), kişi başı GSYH² (lnGDPper²), işsizlik oranı (UNEMP) ve ticari açıklıktır (lnOPENNESS). Bu doğrultuda gelişmiş ülkeler için oluşturulan modelimiz, aşağıda belirtildiği gibidir:

$$\begin{aligned} GINI_{it} = & \alpha_0 + \beta_1 \ln INF_{it} + \beta_2 \ln GDPper_{it} + \beta_3 \ln GDPper^2_{it} \\ & + \beta_4 UNEMP_{it} + \beta_5 \ln OPENNES_{it} + \mu_i + \lambda_t + \varepsilon_{it} \end{aligned} \quad (4.4)$$

$i = 1, \dots, 17$ ve $t = 1, \dots, 26$

1991-2016 dönem aralığına ait gelişmiş 17 ülke için oluşturulan modelin birim ve/veya zaman etkisi içerip içermediğini belirlemek için yapılan LR, F ve LM test sonuçları Tablo 22’de sunulmaktadır.

Tablo 22: Gelişmiş Ülkeler Modelinde Tahminciler Arasında Karar Vermek İçin Yapılan Test Sonuçları

	Birim Etki	Zaman Etkisi	Birim ve/veya Zaman Etkisi
LR Test İstatistiği	499.69 (Prob=0.0000)	0.00 (Prob=1.0000)	499.69 (Prob=0.0000)
F Test İstatistiği	78.01 (Prob=0.0000)	2.71 (Prob=0.0000)	-
LM Test İstatistiği	2139.19 (Prob=0.0000)	0.00 (Prob=1.0000)	-

Modelin birim ve/veya zaman etkisi içerip içermediğini belirlemek için yapılan LR test sonuçlarına göre LR istatistiği 2 serbestlik dereceli χ^2 tablosu ile karşılaştırılmış, birim ve zaman etkilerinin standart hatalarının en az birisinin sıfıra eşit olduğu H_0 hipotezi reddedilmiştir. Yani model birim ve/veya zaman etkisi içermektedir. Klasik model uygun değildir.

Modelde birim etkinin varlığını sınamak için yapılan LR test sonuçlarına göre LR istatistiği 1 serbestlik dereceli χ^2 tablosu ile karşılaştırılmış, birim etkinin standart hatasının sıfıra eşit olduğu H_0 hipotezi reddedilmiştir.

F testi sonuçlarına göre F istatistiği F dağılım tablosu ile karşılaştırılmış, birim etkilerin sıfıra eşit olduğu H_0 hipotezi reddedilmiştir.

LM test sonuçlarına göre LM istatistiği 1 serbestlik dereceli χ^2 tablosu ile karşılaştırılmış, birim etkisinin varyansının sıfıra eşit olduğu H_0 hipotezi reddedilmiştir. Tüm test model birim etki içermektedir.

Modelin zaman etkisi içerip içermediğini belirlemek için yapılan LR test sonuçlarına göre LR istatistiği 1 serbestlik dereceli χ^2 tablosu ile karşılaştırılmış, zaman etkisinin standart hatasının sıfıra eşit olduğu H_0 hipotezi reddedilememiştir.

F testi sonuçlarına göre F istatistiği F dağılım tablosu ile karşılaştırılmış, zaman etkilerinin sıfıra eşit olduğu H_0 hipotezi reddedilmiştir.

LM test sonuçlarına göre LM istatistiği 1 serbestlik dereceli χ^2 tablosu ile karşılaştırılmış, zaman etkisinin varyansının sıfıra eşit olduğu H_0 hipotezi reddedilememiştir. F testi hariç iki test de model zaman etkisi içermemektedir.

Gelişmiş ülkeler için birim ve/veya zaman etkisinin sınıandığı LR test sonuçlarına göre, modelin birim ve zaman etki içerdiği; birim etkinin sınıandığı LR, F ve LM test sonuçlarının tümünde modelin birim etki içerdiği; zaman etkisinin sınıandığı LR ve LM test sonuçlarına göre, zaman etkisi içermediği ve F testi sonucuna göre ise zaman etkisi içerdiği tespit edilmiştir. Genel olarak değerlendirildiğinde test sonuçlarından modelin birim etki içerdiğine karar verilmiştir.

4.5.2. Gelişmiş Ülkeler Modelinde Tahminciler Arasında Karar Vermek İçin Yapılan Hausman Test Sonucu

1991-2016 dönem aralığına ait gelişmiş 17 ülke için oluşturulan modelin sabit veya tesadüfi etkili olduğunu belirlemek için yapılan Hausman test sonucu Tablo 23'te sunulmaktadır.

Tablo 23: Gelişmiş Ülkeler Modelinde Tahminciler Arasında Karar Vermek İçin Yapılan Hausman Test Sonucu

	Hausman Spesifikasyon Testi
H Test İstatistiği	30.27 (Prob=0.0000)

Tablo 23'teki Hausman test sonucuna göre H istatistiği 5 serbestlik dereceli χ^2 tablosu ile karşılaştırılmış, *parametreler arasındaki fark sistematik değildir* şeklinde oluşturulan H_0 hipotezi reddedilmiştir. Bu durumda sabit etkiler modeli geçerlidir.

4.5.3. Gelişmiş Ülkeler Modelinde Temel Varsayımların Test Sonuçları

1991-2016 dönem aralığına ait gelişmiş 17 ülke için oluşturulan modelde temel varsayımlardan herhangi bir sapma olup olmadığını belirlemek için yapılan

otokorelasyon, değişen varyans ve birimler arası korelasyon test sonuçları, Tablo 24’te sunulmaktadır.

Tablo 24: Gelişmiş Ülkeler Modelinde Temel Varsayımların Test Sonuçları

	Temel Varsayımların Testleri
Otokorelasyon	DW=0.109
	LBI=0.252
Değişen Varyans/Heteroskedasite	Uyarlanmış Wald Testi=2993.75 (Prob=0.0000)
Birimler Arası Korelasyon	Friedman=17.074 (Pr=0.3808)
	Frees=4.243 Frees’nin Q Dağılımından Elde Edilen Kritik Değerler: alpha=0.10: 0.0996 alpha=0.05: 0.1297 alpha=0.01: 0.1870

DW ve LBI test istatistiklerinin 2’den küçük olması durumunda otokorelasyonun varlığı söz konusudur. DW=0.109; LBI=0.252<2 her iki değer de 2’den küçük olduğundan modelde *otokorelasyon yoktur* şeklinde oluşturulan H_0 hipotezi reddedilmiştir.

Uyarlanmış Wald istatistiği 17 serbestlik dereceli χ^2 tablosu ile karşılaştırılmış, *değişen varyans-heteroskedasite yoktur* şeklinde kurulan H_0 hipotezi reddedilmiştir.

Friedman test istatistiği ve olasılık değerine göre *birimler arası korelasyon yoktur* şeklinde kurulan H_0 hipotezi reddedilememiştir. Frees test istatistiğinin ise %95 güven düzeyinde kritik değerden büyük olması durumunda, birimler arası korelasyonun varlığı söz konusudur. Frees=4.243>0.1297 olduğundan *birimler arası korelasyon yoktur* şeklinde oluşturulan H_0 hipotezi reddedilmiştir.

Gelişmiş ülkeler için yapılan temel varsayım testlerine göre otokorelasyon, değişen varyans-heteroskedasite ve birimler arası korelasyonun varlığı söz konusudur. Bu koşullarda, her üç varsayımdan sapmaya karşı dirençli standart hataları elde etmek için Driscoll ve Kraay tahmincisi kullanılmıştır.

4.5.4. Gelişmiş Ülkeler Üzerine Yapılan Sabit Etkiler Modeli İçin Driscoll-Kraay Tahmin Sonuçları

1991-2016 dönem aralığına ait gelişmiş 17 ülke için Driscoll-Kraay standart hatalı sabit etkiler tahmincisine göre sonuçlar, Tablo 25’te sunulmaktadır.

Tablo 25: Gelişmiş Ülkeler Üzerine Yapılan Sabit Etkiler Modeli İçin Driscoll-Kraay Tahmin Sonuçları

GINI	Katsayılar	t istatistiği	p> t
LnINF	-0.0224654	-3.62	0.001
LnGDPper	0.6314291	9.72	0.000
lnGDPper ²	-0.0676031	-9.51	0.000
UNEMP	0.0011978	2.97	0.007
LnOPENNESS	0.1095734	6.42	0.000
Sabit Katsayı	-1.195789	-7.63	0.000
F İstatistiği	191.94 (Prob>0.0000)		
R ²	0.2950		
Gözlem Sayısı	442		

Enflasyonun gelir eşitsizliği üzerindeki etkisi, negatif katsayıdır ($\beta_1 < 0$). Enflasyon oranında %1’lik artış, Gini katsayısını 0.00022 azaltmaktadır. Bu durumda enflasyon oranında meydana gelen bir artış, gelir eşitsizliğini olumlu etkilemektedir. Literatürde elde edilen bu bulguyu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Gelişmiş ülke veya ülkeler üzerine yapılan bu çalışmalar sırasıyla: Bach ve Ando (1957), Bach ve Stephenson (1974), Laidler ve Parkin (1975), Blinder ve Esaki (1978), Minarik (1979), Rice ve Lozada (1983), Björklund (1991), Jäntti (1994), Johnson ve Shipp (1999), Lucas (2000), Meh ve Terajima (2009), Maestri ve Roventini (2012), Coibion vd. (2017)’dur.

Kişi başı GSYH ve kişi başı GSYH²’nin beklenen katsayı değerleri, ($\beta_2 > 0$; $\beta_3 < 0$) Kuznets hipotezinin geçerliliğini sınamak için önemlidir. Dönüm noktasını hesaplamak için bu değerlere gerek duyulmaktadır. Bunun için oluşturulan dönüm noktası formülü, $-\beta_1/(2 \times \beta_2)$ şeklindedir (Dinda, 2004). Katsayı değerleri formülde yerine koyulduğunda $-0,631/(2 \times (-0.068)) = 4,67$ sonucu elde edilmektedir. Kişi başı GSYH verileri logaritmik olduğundan formülden elde edilen

sonucun antilogaritması alınmalıdır. $Antilog_{4,67} = 10^{4,67} = 46,773$ 'tür. Yani kişi başı GSYH 46,773 dolara kadar gelir eşitsizliğini artırırken, 46,773 dolardan sonra gelir eşitsizliğini azaltmaktadır. Tahminci katsayılarına göre, Kuznets'in "ters-U" hipotezinin geçerliliği doğrulanmaktadır.

İşsizliğin gelir eşitsizliği üzerindeki etkisi, pozitif katsayıdır ($\beta_4 > 0$). İşsizlik oranında %1'lik artış, Gini katsayısını 0.00001 artırmaktadır. Bu durumda işsizlik oranında meydana gelen bir artış, gelir eşitsizliğini olumsuz etkilemektedir.

Ticari açıklığın gelir eşitsizliği üzerindeki etkisi, pozitif katsayıdır ($\beta_5 > 0$). Ticari açıklıkta %1'lik artış, Gini katsayısını 0.00109 artırmaktadır. Bu durumda ticari açıklıkta meydana gelen bir artış, gelir eşitsizliğini olumsuz etkilemektedir.

Gelişmiş ülkeler için enflasyon oranının beklenen katsayı değerinin negatif olması ($\beta_1 < 0$) çıkan sonucu ($-0.022 < 0$); kişi başı GSYH'nin beklenen katsayı değerinin pozitif olması ($\beta_2 > 0$) çıkan sonucu ($0.631 < 0$); kişi başı GSYH²'nin beklenen katsayı değerinin negatif olması ($\beta_3 < 0$) çıkan sonucu ($-0.068 < 0$); işsizlik oranının beklenen katsayı değerinin pozitif olması ($\beta_4 > 0$) çıkan sonucu ($0.001 < 0$) doğrulamaktadır. Ticari açıklığın beklenen katsayı değerinin negatif olması ($\beta_5 < 0$) çıkan sonucu ($0.109 > 0$) yanlışlamaktadır. Elde edilen bulgulara göre anlamlı değişkenlerden oluşturulan nihai model, aşağıda belirtildiği gibidir:

$$\begin{aligned} \widehat{GINI}_{it} = & -1.195 - 0.22\ln INF_{it} + 0.631\ln GDPper_{it} \\ & - 0.068\ln GDPper^2_{it} + 0.001UNEMP_{it} \\ & + 0.109\ln OPENNESS_{it} \end{aligned} \quad (4.5)$$

4.5.5. Gelişmekte Olan Ülkeler Modelinde Tahminciler Arasında Karar Vermek İçin Yapılan LR, F ve LM Test Sonuçları

Gelişmekte olan ülkeler için Driscoll-Kraay sabit etkiler tahmincisine göre, anlamsız olan değişkenler modelden çıkarılarak yeni bir model oluşturulmuştur. Modelimizde gelir eşitsizliği ölçüm yöntemlerinden olan Gini katsayısı (GINI)

üzerindeki açıklayıcı değişkenimiz, enflasyon oranıdır ($\ln INF$). Diğer kontrol değişkenler ise kişi başı GSYH ($\ln GDP_{per}$), kişi başı GSYH² ($\ln GDP_{per}^2$), işsizlik oranı ($UNEMP$) ve kamu harcamalarıdır ($\ln EXPEN$). Bu doğrultuda gelişmekte olan ülkeler için oluşturulan modelimiz, aşağıda belirtildiği gibidir:

$$GINI_{it} = \alpha_0 + \beta_1 \ln INF_{it} + \beta_2 \ln GDP_{per}_{it} + \beta_3 \ln GDP_{per}^2_{it} + \beta_4 UNEMP_{it} + \beta_5 \ln EXPEN_{it} + \mu_i + \lambda_t + \varepsilon_{it} \quad (4.6)$$

$$i = 1, \dots, 18 \text{ ve } t = 1, \dots, 25$$

1991-2015 dönem aralığına ait gelişmekte olan 18 ülke için oluşturulan modelin birim etki ve/veya zaman etkisi içerip içermediğini belirlemek için yapılan LR, F ve LM test sonuçları Tablo 26’da sunulmaktadır.

Tablo 26: Gelişmekte Olan Ülkeler Modelinde Tahminciler Arasında Karar Vermek İçin Yapılan Test Sonuçları

	Birim Etkili Model	Zaman Etkili Model	Birim ve Zaman Etkili Model
LR Test İstatistiği	1165.17 (Prob=0.0000)	0.00 (Prob=1.0000)	1166.01 (Prob=0.0000)
F Test İstatistiği	425.08 (Prob=0.0000)	0.75 (Prob=0.7934)	-
LM Test İstatistiği	4023.56 (Prob=0.0000)	0.00 (Prob=1.0000)	-

Gelişmekte olan ülkeler için birim ve/veya zaman etkisinin sınıandığı LR test sonuçlarına göre, modelin birim ve zaman etki içerdiği; birim etkinin sınıandığı LR, F ve LM test sonuçlarının tümünde modelin birim etki içerdiği; zaman etkisinin sınıandığı LR, F ve LM test sonuçlarının hiçbirinde zaman etkisinin olmadığı tespit edilmiş ve modelin birim etki içerdiğine karar verilmiştir.

4.5.6. Gelişmekte Olan Ülkeler Modelinde Tahminciler Arasında Karar Vermek İçin Yapılan Hausman Test Sonucu

1991-2015 dönem aralığına ait gelişmekte olan 18 ülke için oluşturulan modelin sabit veya tesadüfi etkili olduğunu belirlemek için yapılan Hausman test sonucu, Tablo 27’de sunulmaktadır.

Tablo 27: Gelişmekte Olan Ülkeler Modelinde Tahminciler Arasında Karar Vermek İçin Yapılan Hausman Test Sonucu

	Hausman Spesifikasyon Testi
H Test İstatistiği	11.06 Prob=0.0502

Tablo 27’deki Hausman test sonucuna göre H istatistiği 5 serbestlik dereceli χ^2 tablosu ile karşılaştırılmış, *parametreler arasındaki fark sistematik değildir* şeklinde oluşturulan H_0 hipotezi reddedilmemiştir. Bu durumda tesadüfi etkiler modeli geçerlidir.

4.5.7. Gelişmekte Olan Ülkeler Modelinde Temel Varsayımların Test Sonuçları

1991-2015 dönem aralığına ait gelişmekte olan 18 ülke için oluşturulan modelde temel varsayımlardan herhangi bir sapma olup olmadığını belirlemek için yapılan otokorelasyon, değişen varyans ve birimler arası korelasyon test sonuçları, Tablo 28’de sunulmaktadır.

Tablo 28: Gelişmekte Olan Ülkeler Modelinde Temel Varsayımların Test Sonuçları

	Temel Varsayımların Testleri
Otokorelasyon	DW=0.127 LBI=0.359
Değişen Varyans/Heteroskedasite	Levene, Brown ve Forsythe Testi $W_0=12.7391360$ (Pr=0.0000) $W_{50}=6.4982919$ (Pr=0.0000) $W_{10}=11.158256$ (Pr=0.0000)
Birimler Arası Korelasyon	Friedman=35.099 (Pr = 0.0060) Frees=4.243 Frees' nin Q Dağılımından Elde Edilen Kritik Değerler: alpha=0.10: 0.1035 alpha=0.05: 0.1350 alpha=0.01: 0.1947

Levene (W_0), Brown (W_{50}) ve Forsythe (W_{10}) test istatistiği 17, 432 serbestlik dereceli snedecor F tablosu ile karşılaştırılmış, *değişen varyans-heteroskedasite yoktur* şeklinde kurulan H_0 hipotezi reddedilmiştir.

Gelişmekte olan ülkeler için yapılan temel varsayım testlerine göre otokorelasyon, değişen varyans-heteroskedasite ve birimler arası korelasyonun varlığı söz konusudur. Bu koşullarda, her üç varsayımdan sapmaya karşı dirençli standart hataları elde etmek için Driscoll ve Kraay tahmincisi kullanılmıştır.

4.5.8. Gelişmekte Olan Ülkeler Üzerine Yapılan Tesadüfi Etkiler Modeli İçin Driscoll-Kraay Tahmin Sonuçları

1991-2015 dönem aralığına ait gelişmekte olan 18 ülke için Driscoll-Kraay standart hatalı tesadüfi etkiler tahmincisine göre sonuçlar, Tablo 29'da sunulmaktadır.

Tablo 29: Gelişmekte Olan Ülkeler Üzerine Yapılan Tesadüfi Etkiler Modeli İçin Driscoll-Kraay Tahmin Sonuçları

GINI	Katsayılar	t istatistiği	p> t
lnINF	-0.0054385	-3.14	0.004
lnGDPper	0.9017959	15.12	0.000
lnGDPper ²	-0.1120804	-12.77	0.000
UNEMP	0.0024831	5.54	0.000
lnEXPEN	-0.0303906	-5.06	0.000
Sabit Katsayı	-1.03686	-9.98	0.000
Wald İstatistiği	2333.58		
R ²	0.1002		
Gözlem Sayısı	450		

Enflasyonun gelir eşitsizliği üzerindeki etkisi, negatif katsayıdır ($\beta_1 < 0$). Enflasyon oranında %1’lik artış, Gini katsayısını 0.00005 azaltmaktadır. Bu durumda enflasyon oranında meydana gelen bir artış, gelir eşitsizliğini olumlu etkilemektedir. Literatürde elde edilen bu bulguyu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Gelişmekte olan ülke veya ülkeler üzerine yapılan bu çalışmalar sırasıyla: Ang (2010), Shahbaz ve Islam (2011), Jalil (2012), Shahbaz, Tiwari ve Sherafatian (2012), Franco ve Gerussi (2013), Tiwari, Shahbaz ve Islam (2013), Gülmez ve Altıntaş (2015), Park (2015), Argun (2016) ve Topuz ve Dağdemir (2016)’dır.

Kişi başı GSYH ve kişi başı GSYH²’nin beklenen katsayı değerleri ($\beta_2 > 0$; $\beta_3 < 0$) Kuznets hipotezinin geçerliliğini sınamak için önemlidir. Dönüm noktasını hesaplamak için bu değerlere gerek duyulmaktadır. Bunun için oluşturulan dönüm noktası formülü, $-\beta_1/(2 \times \beta_2)$ şeklindedir (Dinda, 2004). Katsayı değerleri formülde yerine koyulduğunda $-0,902/(2 \times (-0.112)) = 4,022$ sonucu elde edilmektedir. Kişi başı GSYH verileri logaritmik olduğundan formülden elde edilen sonucun antilogaritması alınmalıdır. $Antilog 4,022 = 10^{4,022} = 10,559$ ’dır. Yani kişi başı GSYH 10,559 dolara kadar gelir eşitsizliğini artırırken, 10,559 dolardan sonra gelir eşitsizliğini azaltmaktadır. Tahminci katsayılarına göre, Kuznets’in “ters-U” hipotezinin geçerliliği doğrulanmaktadır.

İşsizliğin gelir eşitsizliği üzerindeki etkisi, pozitif katsayıdır ($\beta_4 > 0$). İşsizlik oranında %1’lik artış, Gini katsayısını 0.00002 artırmaktadır. Bu durumda işsizlik oranında meydana gelen bir artış, gelir eşitsizliğini olumsuz etkilemektedir.

Kamu harcamalarının gelir eşitsizliği üzerindeki etkisi, negatif katsayıdır ($\beta_5 < 0^5$). Kamu harcamalarında %1’lik artış, Gini katsayısını 0.00031 azaltmaktadır. Bu durumda kamu harcamalarında meydana gelen bir artış, gelir eşitsizliğini olumlu etkilemektedir.

Gelişmekte olan ülkeler için enflasyon oranının beklenen katsayı değerinin negatif olması ($\beta_1 < 0$) çıkan sonucu ($-0.005 < 0$); kişi başı GSYH’nin beklenen katsayı değerinin pozitif olması ($\beta_2 > 0$) çıkan sonucu ($0.902 < 0$); kişi başı GSYH²’nin beklenen katsayı değerinin negatif olması ($\beta_3 < 0$) çıkan sonucu ($-0.112 < 0$); işsizlik oranının beklenen katsayı değerinin pozitif olması ($\beta_4 > 0$) çıkan sonucu ($0.002 < 0$) doğrulamaktadır. Kamu harcamalarının beklenen katsayı değerinin bilinmemesi (β_5 , +/-) çıkan sonucu ($-0.031 < 0$) yanlıştır. Elde edilen bulgulara göre anlamlı değişkenlerden oluşturulan nihai model aşağıda belirtildiği gibidir:

$$\begin{aligned} \widehat{GINI}_{it} = & -1.036 - 0.005 \ln INF_{it} + 0.902 \ln GDP_{per_{it}} \\ & - 0.112 \ln GDP_{per^2_{it}} + 0.002 UNEMP_{it} \\ & - 0.031 \ln EXPEN_{it} \end{aligned} \quad (4.8)$$

⁵ Anlamsız değişkenlerin çıkarılmadığı modelde β_5 , ticari açıklığın katsayısını; anlamsız değişkenlerin çıkarıldığı modelde β_5 , kamu harcamalarının katsayısını ifade etmektedir.

SONUÇ

Neredeyse tüm dünya ülkelerinin ortak meselelerinden birine dönüşen gelir eşitsizliği sorunu; ülkelerin gelişmişlik seviyesi, zaman aralığı, sınıfsal ayrışma düzeyi, politik yapı gibi pek çok etkene bağlı olarak değişkenlik gösteren güncel ve dinamik bir konudur. Soruna yol açan unsurları belirlemek, siyasi mekanizmalar tarafından daha dengeli bir gelir dağılımı politikasının uygulanabilmesine olanak sağlamaktadır. Bu unsurların tespiti ise nicel bir ölçüm gerektirmektedir. Literatür incelendiğinde bu unsurlardan bazılarının gelir eşitsizliğini doğrudan ve net bir şekilde etkilediği kolaylıkla fark edilebilir. Ancak enflasyonun gelir eşitsizliği üzerinde bazı belirsizlikler içerdiği de dikkat edilmesi gereken önemli bir detaydır. Bu bağlamda yapılan araştırmanın hedefi, gelir eşitsizliğinin sebeplerinden biri olarak düşünülen enflasyonun etkisini ve hangi kanallar üzerinden geliri yeniden dağıttığını tespit edebilmektir. Bunun için gelir eşitsizliği ile enflasyon arasındaki ilişkinin varlığına eğilen hipotez sınanması, hipotezin geçerli olması durumunda enflasyonun pozitif-negatif yönü ve katsayısının analizi gerekmektedir. Hipotezlerin sınanması için 17'si gelişmiş ve 18'i gelişmekte olan ülkelerden iki ayrı örneklem grubu oluşturulmuştur. Gelişmiş ülkelerin 1991-2016; gelişmekte olan ülkelerin ise 1991-2015 yılları arasındaki veriler analize dahil edilmiştir. Bu ölçüde, geniş bir zaman dilimi ve farklı ülke grubunun kantitatif analizi için en uygun metot olan panel veri yöntemi tercih edilmiştir. Ayrıca aynı model içerisinde, gelir eşitsizliği ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin "*ters-U*" şeklinde olduğunu öne süren Kuznets eğrisi hipotezinin geçerliliği sırasıyla: işsizlik oranı, ticari açıklık, kamu harcamaları ve nüfus artış hızından oluşan değişkenlerin gelir eşitsizliği üzerindeki tesirleri de analiz edilmiştir.

Modelin birim ve/veya zaman etkisi içerip içermediğini belirlemek için Olabilirlik Oranı (LR), F ve Breusch-Pagan Lagrange Çarpanı (LM) testleri uygulanmıştır. Bu testlerin sonucunda, her iki ülke grubunun da birim etki içerdiği saptanmıştır. Daha sonra, modelin sabit ya da tesadüfi etkili olup olmadığını belirlemek için Hausman testi yapılmış ve test sonucuna göre her iki ülke grubunda da sabit etkili modelin geçerli olduğu tespit edilmiştir. Sonunda, modelde temel

varsayımlardan sapmaların yani otokorelasyonun, heteroskedasitenin ve birimler arası korelasyonun varlığı test edilmiştir. Test sonuçlarına göre, her iki ülke grubunda da otokorelasyonun, heteroskedasitenin ve birimler arası korelasyonun varlığı belirlenmiştir. Bu koşullarda, her üç varsayımdan sapmaya karşı dirençli standart hataları elde etmek için Driscoll ve Kraay tahmincisi kullanılmıştır. Gelişmiş-gelişmekte olan ülkeler için sabit etkiler modeli Driscoll ve Kraay tahmincisinden elde edilen sonuçlara göre, gelişmiş ülkelerde kamu harcamaları ve nüfus artış hızı; gelişmekte olan ülkelerde ise ticari açıklık ve nüfus artış hızı değişkenlerinin %95 güven aralığı düzeyinde anlamsız oldukları bilgisine ulaşılmıştır. Bu değişkenler modelden çıkarılarak yalnızca anlamlı değişkenlerden oluşan yeni modeller kurulmuştur. Bu modeller üzerine de tüm testler uygulanmış ve farklı olarak gelişmekte olan ülkeler için yapılan Hausman test sonuçlarına göre, modelin tesadüfi etkili olduğu anlaşılmıştır.

Gelişmiş ülkeler için sabit etkiler modeli Driscoll ve Kraay tahmincisinden elde edilen bulgulara göre, enflasyon oranında %1'lik artış, Gini katsayısını 0.00022 azaltmaktadır. Ortaya çıkan bu durum, enflasyonun gelir eşitsizliği üzerinde düzeltici bir etkisinin olduğuna; enflasyon oranları arttıkça gelir eşitsizliğinin de azalacağına işaret etmektedir. Bu sonuç, gelişmiş ülkeler üzerine yapılan literatür çalışmalarının pek çoğuyla ve bu araştırmanın öngörüsü ile örtüşmektedir. Elde edilen bu bulguyu destekleyen teorik yaklaşımları özetlemek gerekirse: Enflasyon, toplam gelirler üzerinden yani işgücü gelirleri, sermaye gelirleri ve transfer harcamaları kanalıyla geliri yeniden dağıtmaktadır. Genel olarak iş gücü gelirlerinin enflasyon artışlarının gerisinde kaldığı; finansal piyasalara erişimin, giriş engellerinin ve maliyetlerinin düşük gelirlileri olumsuz etkilediği; transfer harcamalarının ise enflasyona karşı reel değerinin düştüğü varsayıldığından enflasyonun gelir eşitsizliğini artıracığı yönünde bir beklenti oluşturmaktadır. Ancak gelişmiş ülkeler, enflasyonun -düşük gelirliler aleyhine- geliri yeniden dağıtan bu kanalların olumsuz etkilerine karşı çeşitli önlemler almaktadır. İşgücü gelirlerinin ve transfer harcamalarının enflasyona endekslenmesi hatta bazı durumlarda bu artışların enflasyondaki artışlara göre daha yüksek seyretmesi, finansal piyasalarda alternatifli ve hızlı gelişmeler enflasyonun zararlarını sınırlandırmakta hatta gelir eşitsizliğinin azalmasına yol açmaktadır. Diğer

bir yaklaşım ise Phillips eğrisinden yola çıkılarak getirilmiştir. Her ne kadar Phillips eğrisinin geçerliliği tartışılan bir konu olsa da gelişmiş ülkelerde bu eğrinin geçerliliği genel olarak kabul görmektedir. Bu eğriye göre, enflasyon ile işsizlik oranları arasındaki ilişkinin ters yönde olduğu iddia edilmektedir. Bu nedenle gelişmiş ülkelerde işsizliği düşürmek için bir miktar enflasyon artışlarına yol açan politikalar, aynı zamanda gelir eşitsizliğinin de azalmasıyla sonuçlanan dolaylı bir etkiye sahiptir. Ayrıca modelde analiz edilen gelişmiş ülkelerin kişi başı GSYH ortalamasının yaklaşık 40.000 ABD doları, enflasyon ortalamasının ise %2,5'in altında olan bir örneklem grubundan oluştuğu hatırlanırsa, fiyat istikrarının sağlandığı ve kişi başına düşen gelirlerin yüksek miktarlarda olduğu bu ülkelerde, belirli bir eşik seviyeye kadar artan enflasyonun ekonomiye canlılık kazandırmasını beklemek gerekir. Bu beklenti, bir bakıma ideal bir orana kadar yükselen enflasyonun gelir eşitsizliğinin azalmasında da dikkate değer bir işleve sahip olabileceğini düşündürmektedir. Öte yandan en uygun enflasyon oranını ve bu oran sonrasında gelir eşitsizliğini artıran kısımları belirlemek için –gelir eşitsizliği ile enflasyon arasında doğrusal olmayan ilişkinin sınıandığı- uzun dönemli çalışmaların yapılmasına ihtiyaç duyulduğunu belirtmekte fayda vardır.

Gelişmekte olan ülkeler için tesadüfi etkiler modeli Driscoll ve Kraay tahmincisinden elde edilen bulgulara göre ise enflasyon oranında % 1'lik artış, Gini katsayısını 0.00005 azaltmaktadır. Literatürde -gelişmekte olan ülkeler üzerine yapılan çalışmalarda- bu bulguyu destekleyen çalışmalar bulunmakla birlikte, aksi yönde netice veren çalışmaların ağırlıklı olduğu görülmektedir. Bu nedenle yapılan araştırma sonucu literatürdeki genel eğilimle uzlaşmamaktadır. Çıkan bu sonucu destekleyen teorik yaklaşımlardan biri, borçlu-alacaklı hipotezidir. Bu hipoteze göre enflasyon, geliri alacaklı kesimden borçlu kesime doğru yeniden dağıtmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde gelir gruplarının büyük bir kısmı, düşük ve orta gelirliilerden ve bunlar da genel itibariyle borçlu kesimden oluşmaktadır. Yaşam seyrine bakıldığında, yaşlıların çoğunlukla alacaklı; orta yaştakilerin ise borçlu olduğu rahatlıkla söylenebilir. İleri yaşlarda insanlar, birikimlerini yapmakta ve ekonomik olarak refaha kavuşmaktadırlar. Orta yaş aralığı ise, daha çok borçlanmaya eğilimli olunan bir dönemdir. Böylece yükselen enflasyon, borçlu kesimin

enflasyona endeksli olmayan borçlarının reel değerini düşürmektedir. Yani enflasyon geliri; alacaklı, yaşlı, yüksek gelir grubundan; borçlu, orta yaşlı, düşük ve orta gelir gruplarına doğru yeniden dağıtmaktadır. Diğer bir dağıtım kanalı ise kamu borcunun aşınmasına bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde yüksek kamu borçlarının reel değerini düşürmek isteyen hükümet, para basma veya yeniden borçlanma gibi seçenekleri tercih etmektedir. Her iki seçeneğin akabinde enflasyon artışları baş göstermekte ve yükselen enflasyon ise hükümetin borç miktarındaki reel değeri düşürmektedir. Bu durumda gelirin yeniden dağıtımı, alacaklı olan yüksek gelirli kişilerden; borçlu olan hükümete doğru gerçekleşmektedir. Enflasyon oranının 0.005 gibi düşük bir katsayıya sahip olması dikkat edilmesi gereken bir başka noktadır. Bu parametre, enflasyonun gelir eşitsizliği üzerindeki etkisinin önemsiz olduğuna dair teorik yaklaşımları da doğrulamaktadır. Bu yaklaşımın temel argümanının, nominal ve reel farklılıklardan kaynaklanan enflasyon yanılsaması olduğu belirtilmektedir. Genellikle insanlar, mal ve hizmetlerdeki fiyatların artmasından şikayet edip kendi gelirlerindeki artışları göz ardı etmektedirler. Oysaki her iki tarafta da bu artışların gerçekleşebileceği unutulmamalı; nominal ve reel farklılıklardan doğan yanlışlıklar hesaba katılmalıdır.

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler üzerine yapılan bu analizlerden enflasyonun, gelir eşitsizliğini negatif işaretli bir katsayıyla etkilediği bulgusuna erişilmiştir. Yani enflasyon, gelir eşitsizliğini artırmadığı gibi aksine azaltmaktadır. Gelişmiş ülkelerde enflasyon temel olarak toplam gelirler, gelişmekte olan ülkelerde ise borçlu-alacaklı ilişkisi üzerinden geliri -düşük gelirli kişiler lehine- yeniden dağıtmaktadır. Bu bağlamda -ele alınan ülkeler kapsamında- siyasi mekanizmalara, gelir dağılımı adaletinin sağlanması için enflasyonu düşürücü politikaların uygulanması yönünde herhangi bir öneride bulunmak rasyonel bir yaklaşım olmayacaktır. Ancak bu çalışmada iki farklı örneklem grubundan biri olarak alınan gelişmekte olan ülkelerin, Dünya Kalkınma Bankası tarafından yapılan ülke grupları sınıflandırmalarına göre, 3.896-12.055 dolar arası üst-orta gelirli ülkeler olduğu tekraren hatırlatılmalıdır. Yapılan bu sınıflandırmaya göre, alt-orta ve düşük gelirli ülkelerin de olduğu, bu ülkeler için gelir eşitsizliği ile enflasyon ilişkisi üzerine yapılacak araştırmalarda farklı bulgulara da rastlanabileceği tahmin edilmektedir.

Araştırmacıların bu hususu dikkate almaları, literatürün sağlam temellere oturması bakımından önemle tavsiye edilmektedir. Araştırmaların geniş bir ülke grubuna yayılması kuşkusuz gelir eşitsizliği ile ilgili veri yetersizliği sorunun giderilmesine bağlıdır. Ayrıca gelir eşitsizliği ile büyüme ilişkisinin “*ters-U*” şeklinde olduğu iddia edilen Kuznets hipotezinin geçerliliği, gelişmiş ve gelişmekte olan ülke gruplarının her ikisinde de doğrulanmıştır. Yapılan dönüm noktası hesaplamalarına göre, gelişmiş ülkelerde kişi başi GSYH 46,773 dolara kadar gelir eşitsizliğini artırırken, 46,773 dolardan sonra gelir eşitsizliğini azaltmakta; gelişmekte olan ülkelerde ise kişi başi GSYH 10,559 dolara kadar gelir eşitsizliğini artırırken, 10,559 dolardan sonra gelir eşitsizliğini azaltmaktadır.

KAYNAKÇA

- Abel, Andrew B., Ben S. Bernanke, Dean Croushore: **Macroeconomics**, Eighth Edition, New Jersey, USA, Pearson Education, 2014.
- Acemoğlu, Daron, James A. Robinson: “The Political Economy of the Kuznets Curve,” **Review of Development Economics**, Vol. 6, No. 2, 2002, pp. 183-203.
- Agnello, Luca, Ricardo M. Sousa: “How does Fiscal Consolidation Impact on Income Inequality?” **The Review of Income and Wealth**, Vol. 60, No: 4, 2014, pp. 702-726.
- Ak, Mehmet Zeki, Nurullah Altıntaş: “Kuznets’in Ters U Eğrisi Bağlamında Türkiye’de Gelir Eşitsizliği ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: 1986-2012,” **Maliye Araştırmaları Dergisi**, Cilt 2, Sayı 3, 2016, s. 94-102.
- Akıncı, Yılmaz, Gönül Yüce Akıncı, Ömer Yılmaz: “Gelir Eşitsizliğini Azaltmada Finansal Sistem Ne Kadar Etkin? Türkiye Ekonomisi için Bölgesel Panel Veri Analizi,” **TİSK Akademi**, Cilt 10, Sayı 20, 2015, s. 287-316.
- Aksu, Ömer A.: **Gelir ve Servet Dağılımı**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Yayınları, 1993.
- Aktan, Coşkun Can, İstiklal Yaşar Vural: “Gelir Dağılımında Adalet(sız)lık ve Gelir Eşit(siz)liği: Terminoloji, Temel Kavramlar ve Ölçüm Yöntemleri,” **Yoksullukla Mücadele Stratejileri**, Ed. Coşkun Can Aktan, Ankara, Hak-İş Konfederasyonu Yayınları, 2002.

- Alam, Md. Samsul,
Sudharshan Reddy Paramati: “The Impact of Tourism on Income Inequality in Developing Economies: Does Kuznets Curve Hypothesis Exist?” **Annals of Tourism Research**, Vol. 61, 2016, pp. 111-126.
- Albanesi, Stefania: “Inflation and Inequality,” **Journal of Monetary Economics**, Vol. 54, No. 4, 2007, pp. 1088-1114.
- Al-Marhubi, Fahim: “A Note on the Link Between Income Inequality and Inflation,” **Economics Letters**, 55, 1997, pp. 317-319.
- Al-Marhubi, Fahim: “Income Inequality and Inflation: The Cross-Country Evidence,” **Contemporary Economic Policy**, Vol. 18, No. 4, 2000, pp. 428-439.
- Amaral, Pedro: “Inflation and Income Inequality: Is Food Inflation Different?” **Working Paper No. 17-16**, Federal Reserve Bank of Minneapolis, 2017.
- Anderson, Edward, Maria
Ana Jalles d’Orey, Maren
Duvendack, Lucio Esposito: “Does Government Spending Affect Income Inequality? A Meta-Regression Analysis,” **Journal of Economic Surveys**, Vol. 31, No. 4, 2017, pp. 961–987.
- Ang, James B.: “Finance and Inequality: The Case of India,” **Southern Economic Journal**, Vol. 76, No. 3, 2010, pp. 738–761.

- Anyanwu, John C.: “International Remittances and Income Inequality in Africa,” **Working Paper Series No. 135**, African Development Bank, 2011, pp. 1-28.
- Argun, Adalet İdil: “Gelişmekte Olan Ülkelerde Finansal Gelişme ve Gelir Eşitsizliği,” **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı 1, 2016, s. 61-74.
- Aslan, Hanifi: **Makro İktisat Politikası**, Bursa, Alfa Akademi, 2008.
- Atkinson, Anthony B., François Bourguignon, **Handbook of Income Distribution Volume 2A**, First Edition, Ed. by. Anthony B. Atkinson, François Bourguignon, Amsterdam, Netherlands, North Holland, 2015.
- Auda, H.: “New Tests of Symmetry in Regression Models: Application to the Relation Between Income Inequality and Inflation,” **manuscript**, 2010.
- Avcı, Mehmet, Gizem Mukiyen Avcı: “OECD Ülkelerinde Kurumsal Kalite ve Gelir Eşitsizliği İlişkisi,” **Sosyoekonomi**, Cilt: 25, Sayı 31, 2017, s. 75-90.
- Bach, G. L., Albert Ando: “The Redistributive Effects of Inflation,” **The Review of Economics and Statistics**, Vol. 39, No. 1, 1957, pp. 1-13.
- Bach, G. L., James B. Stephenson: “Inflation and the Redistribution of Wealth,” **The Review of Economics and Statistics**, Vol. 56, No. 1, 1974, pp. 1-13.

- Bağdadioğlu, Enis: **Gelir Dağılımı**, Ankara, TÜRK-İŞ Eğitim Yayınları No:49, 2000.
- Bakkal, Muharrem: **Gelir Dağılımı: Türkiye’de Gelir Dağılımı Sorunu**, Ankara, Detay Yayıncılık, 2016.
- Balac, Zoran: “Monetary Inflation’s Effect on Wealth Inequality: An Austrian Analysis,” **The Quarterly Journal of Austrian Economics**, Vol. 11, No. 1, 2008, pp. 1-17.
- Balcılar, Mehmet, Shinhye Chang, Rangan Gupta, Stephen M. Miller: “The Relationship Between the Inflation Rate and Inequality Across U.S. States: A Semiparametric Approach,” **Quality & Quantity**, Vol. 52, Issue. 5, 2018, pp. 2413–2425.
- Baltagi, Badi H.: **Econometric Analysis of Panel Data**, Third Edition, England, John Wiley & Sons, 2005.
- Barros, Ricardo Paes, Carlos Corseuil, Rosane Mendonça, Maurício Cortez Reis: “Poverty, Inequality and Macroeconomic Instability,” Brazil, **Ípea Discussion Paper**, 2015, pp. 1-20.
- Başar, Selim, Kübra Karakuş: “Fisher Hipotezi: Türkiye İçin Tahmini,” **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt: 10, Sayı 54, 2017, s. 794-803.
- Batuo, Michael Enowbi, Francesco Guidi, Kupukile Mlambo: “Financial Development and Income Inequality: Evidence from African Countries,” **MPRA Paper No. 25658**, 2010. pp. 1-21.

Baumol, William J., Alan S.
Blinder:

Economics Principles and Policy, Eleventh
Update Edition, USA, Cengage Learning,
2010.

Baumol, William J., Alan S.
Blinder:

Macroeconomics Principles and Policy,
Twelfth International Edition, Canada,
Cengage Learning, 2012.

Beetsma, Roel M. W. J.,
Frederick van der Ploeg:

“Does Inequality Cause Inflation?: The
Political Economy of Inflation, Taxation and
Government Debt,” **Public Choice**, Vol. 87,
No. 1/2, 1996, pp. 143-162.

Beck, Thorsten, Asli
Demirgüç-Kunt, Ross
Levine:

“Finance, Inequality and the Poor,” **Journal
of Economic Growth**, Vol. 12, No. 1, 2007,
pp. 27-49.

Begg, David, Gianluigi
Vernasca, Stanley Fischer,
Rudiger Dornbusch:

Economics, Eleventh Edition, New York,
USA, McGraw Hill Irwin, 2014.

Bhattacharya, Joydeep, Helle
Bunzel and Joseph Haslag:

“The Non-monotonic Relationship between
Seigniorage and Inequality,” **Canadian
Journal of Economics**, Vol. 38, No. 2, 2005,
pp. 500–519.

Bingöl, Önder:

“Türkiye’nin Gelir Dağılımında Eşitsizlik
Sorununa Genel Bir Bakış,” **İktisat Dergisi**,
Sayı 532, 2015, s. 1-110.

Bishop, John A., J. F.
Formby, R. Sakano:

“Evaluating Changes in the Distribution of
Income in the United States,” **Journal of
Income Distribution**, Vol. 4, No. 1, 1995,
pp. 79-105.

- Björklund, Anders: “Unemployment and Income Distribution: Time-Series Evidence from Sweden,” **The Scandinavian Journal of Economics**, Vol. 93, No. 3, 1991, pp. 457-465.
- Blanchard, Olivier: **Macroeconomics**, Seventh Edition, Global Edition, Boston, USA, Pearson Education, 2017.
- Blanchard, Olivier, David R. Johnson: **Macroeconomics**, Sixth Edition, Essex, England, Pearson Education, 2013.
- Blank, Rebecca M., Alan S. Blinder: “Macroeconomics, Income Distribution, and Poverty,” **NBER Working Paper Series 1567**, 1985, pp. 1-58.
- Blejer, Mario I., Isabel Guerrero: “The Impact of Macroeconomic Policies on Income Distribution: An Empirical Study of the Philippines,” **The Review of Economics and Statistics**, Vol. 72, No. 3, 1990, pp. 414-423.
- Blinder, Alan S., Howard Y. Esaki: “Macroeconomic Activity and Income Distribution in the Postwar United States,” **The Review of Economics and Statistics**, Vol. 60, No. 4, 1978, pp. 604-609.
- Boratav, Korkut, Çağlar Keyder, Şevket Pamuk: **Kriz, Gelir Dağılımı ve Türkiye’nin Alternatif Sorunu**, İstanbul, Kaynak Yayınları, 1987.

- Boskin, Michael J., Ellen R. Dulberger, Robert J. Gordon, Zvi Griliches and Dale W. Jorgenson: "Consumer Prices, the Consumer Price Index, and the Cost of Living," **Journal of Economic Perspectives**, Vol. 12, No. 1, 1998, pp. 3-26.
- Boyes, William, Michael Melvin: **Fundamentals of Economics**, Sixth Edition, USA, Cengage Learning, 2013.
- Budd, Edward C., David F. Seiders: "The Impact of Inflation on the Distribution of Income and Wealth," **The American Economic Review**, Vol. 61, No. 2, 1971, pp. 128-138.
- Bulir, Ales: "Income Inequality: Does Inflation Matter?" **IMF Staff Papers**, Vol. 48, No. 1, 2001, pp. 139-159.
- Bulir, Ales, Anne-Marie Gulde: "Inflation and Income Distribution: Further Evidence on Empirical Links," **IMF Working Paper 95/86**, 1995, pp. 1-25.
- Buse, Adolf: "The Cyclical Behaviour of the Size Distribution of Income in Canada: 1947-78," **The Canadian Journal of Economics**, Vol. 15, No. 2, 1982, pp. 189-204.
- Bronfenbrenner, Martin: **Income Distribution Theory**, New York and London, Taylor & Francis, 2007.
- Campano, Fred, Dominick Salvatore: **Income Distribution**, New York, USA, Oxford University Press, 2006.
- Cardoso, Eliana: "Inflation and Poverty," **NBER Working Paper Series 4006**, 1992, pp. 1-29.

- Cardoso, Eliana, Ricardo
Paes de Barros, Andre Urani:
“Inflation and Unemployment as Determinants of Inequality in Brazil: The 1980s,” **Reform, Recovery, and Growth: Latin America and the Middle East**, Ed. by. Rudiger Dornbusch, Sebastian Edwards, University of Chicago Press, 1995, pp. 151-176.
- CentrePiece:
“More inequality means higher inflation,” çevrimiçi, <http://cep.lse.ac.uk/pubs/download/CP170.pdf>, Erişim Tarihi: 13.08.2019.
- Chang, Ha-Joon:
Ekonomi Rehberi, Çev. Mihriban Doğan, İstanbul, Say Yayınları, 2016.
- Chen, Yi-Heng, Ho-Chuan
Huang, Kuang-Ping Ku:
“The Effects of Inflation and Openness on Inequality Across Alternative Monetary Regimes,” **Applied Economics Letters**, Vol. 22, No. 4, 2015, pp. 291-298.
- Chowdhury, Anis:
“The GDP Implied Deflator,” **Economic & Labour Market Review**, Vol. 2, No. 6, 2008, pp. 53-56.
- Chu, Ke-young, Hamid
Davoodi, Sanjev Gupta:
“Income Distribution and Tax and Government Social Spending Policies in Developing Countries,” **IMF Working Paper 00/62**, 2000, pp. 1-47.
- Clark, Todd E.:
“Consumer Prices, the Consumer Price Index, and the Cost of Living,” **Federal Reserve Bank of Kansas Economic Review**, Vol. 80, No. 3, 1995, pp. 25-39.

- Coibion, Olivier, Yuriy
Gorodnichenko, Lorenz
Kueng, John Silvia:
“Innocent Bystanders? Monetary Policy and Inequality,” **Journal of Monetary Economics**, Vol. 88, 2017, pp. 70-89.
- Cole, Jeffrey, Christopher
Towe:
“Income Distribution and Macroeconomic Performance in the United States,” **IMF Working Paper 96/97**, 1996, pp. 1-18.
- Crowe, Christopher:
“Inflation, Inequality, and Social Conflict,” **IMF Working Paper 06/158**, 2006, pp. 1-37.
- Cutler, David M., Lawrence
F. Katz:
“Macroeconomic Performance and the Disadvantaged,” **Brookings Papers on Economic Activity**, 2, 1991, pp. 1-74.
- Çalışkan, Şadan:
“Türkiye’de Gelir Eşitsizliği ve Yoksulluk,” **Sosyal Siyaset Konferansları**, Sayı 59, 2010.
- Çelik, Aziz:
“AB Ülkeleri ve Türkiye’de Gelir Eşitsizliği: Piyasa Dağılımı-Yeniden Dağılım,” **Çalışma ve Toplum Dergisi**, Sayı 3, 2004.
- Dagum, Camilo:
“Inequality Decomposition, Directional Economic Distance, Metric Distance, and Gini Dissimilarity between Income Distributions,” **Advances on Income Inequality and Concentration Measures**, Ed. by. Gianni Betti, Achille Lemmi, New York and London, Taylor & Francis, 2008, pp. 131-160.

- Dagum, Camilo: “Linking the Functional and Personal Distribution of Income,” **Handbook of Income Inequality Measurement**, Ed. by. Jacques Silber, Boston, Kluwer Academic, 1999, pp. 101-131.
- Dağdemir, Özcan: “Ekonomik Kalkınma Sürecinde Gelir Eşitsizliği Sorunu ve Makroekonomik Göstergeler,” **Ekonomik Yaklaşım**, Cilt 9, Sayı 30, 1998, s. 42-58.
- Datt, Gaurav, Martin Ravallion: “Farm Productivity and Rural Poverty in India,” **FCND Discussion Paper No. 42**, 1998, pp. 1-43.
- Dehesa, Guillermo: **What Do We Know About Globalization?** Oxford, UK, Blackwell Publishing, 2007.
- Deiningner, Klaus, Lyn Squire: “A New Data Set Measuring Income Inequality,” **The World Bank Economic Review**, Vol. 10, No.3, 1996, pp. 565-591.
- Desai, Raj M., Anders Olofsgård, Tarik M. Yousef: “Inflation and Inequality: Does Political Structure Matter?” **Economic Letters**, Vol. 87, No.1, 2005, pp. 41-46.
- Desai, Raj M., Anders Olofsgård, Tarik M. Yousef: “Democracy, Inequality, and Inflation,” **The American Political Science Review**, Vol. 97, No. 3, 2003, pp. 391-406.
- Devlet Planlama Teşkilatı (DPT): **Gelir Dağılımının İyileştirilmesi ve Yoksullukla Mücadele Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, Ankara, DPT: 2599 - ÖİK: 610, 2001.

- Dinçer, Oğuzhan: “Inflation and Income Inequality in U.S. States,” çevrimiçi, <https://slidex.tips/download/inflation-and-income-inequality-in-us-states-oguzhan-dincer-department-of-economy>,” Erişim Tarihi: 10.08.2019.
- Dinda, Soumyananda: “Environmental Kuznets Curve Hypothesis: A Survey,” **Ecological Economics**, Vol. 49, No. 4, 2004, pp. 431-455.
- Dinler, Zeynel: **İktisada Giriş**, 20. Baskı, Bursa, Ekin Basım Yayın Dağıtım, 2014.
- Dinler, Zeynel: **Mikro Ekonomi**, Bursa, Ekin Basın Yayın Dağıtım, 2016.
- Djohan, Sjamsu, Zamruddin Hasid, Djoko Setyadi: “Government Expenditure as Determinants of Economic Growth and Income Inequality of Inter-Province of the Islands in Indonesia,” **Journal of Economics and Sustainable Development**, Vol.7, No.22, 2016, pp. 148-158.
- Dobson, Stephen, Carlyn Ramlogan-Dobson: “Is There a Trade-off between Income Inequality and Corruption? Evidence from Latin America,” **Economics Letters**, Vol. 107, No. 2, 2010, pp. 102-104.
- Doğanoğlu Fatih, Aslan Gülcü: “Gelir Eşitsizliği Ölçümünde Kullanılan Yöntemler,” **C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt 2, Sayı 1, 2001, s. 47-65.
- Dollar, David, Aart Kraay: “Growth Is Good for the Poor,” **Washington, DC: World Bank**, 2000, pp. 1-43.

- Dolmas, Jim, Gregory W.
Huffman, Mark A. Wynne: “Inequality, Inflation, and Central Bank Independence,” **Canadian Journal of Economics / Revue canadienne d’Economi**
que, Vol. 33, No. 1, 2000, pp. 271-287.
- Dornbusch, Rudiger, Stanley
Fischer, Richard Startz: **Macroekonomi**, Ninth Edition, New York,
USA, McGraw Hill Irwin, 2004.
- Dornbusch, Rudiger, Stanley
Fischer, Richard Startz: **Makroekonomi**, 9. Baskı, Çev. Salih Ak,
Ankara, Gazi Kitabevi, 2017.
- Dünhaupt, Petra: “Determinants of Functional Income
Distribution: Theory and Empirical Evidence,”
Geneva, **Global Labour University Working
Paper, No. 18**, 2013.
- Dünya Bankası: Veriler, <http://www.ourworldindata.org>, Erişim
Tarihi: 25.09.2019.
- Dünya Bankası: Ülke Sınıflandırmaları, [http://www.worldbank
.org](http://www.worldbank.org), Erişim Tarihi: 17.06.2019.
- Dünya Eşitsizlik Raporu: Dünya Eşitsizlik Raporu 2018, [https://wir2018.wid.world/files/download/wir2018-sum
mary-turkish.pdf](https://wir2018.wid.world/files/download/wir2018-summary-turkish.pdf), Erişim Tarihi: 20.09.2019.
- Easterly, William, Stanley
Fischer: “Inflation and the Poor,” **World Bank Policy
Research Working Paper 2335**, 2000.
- Economic Commission for
Latin America and the
Caribbean (ECLAC): **Globalization and Development a Latin
American and Caribbean Perspective**, Ed.
by. José Antonio Ocampo, Juan Martin,
Santiago, Chile, Stanford University Press and
the World Bank, 2003.

- Eğilmez, Mahfi: **Makro Ekonomi**, İstanbul, Remzi Kitapevi, 2016.
- Eloundou-Enyegue, Parfait M., Michel Tenikue, Vongai M. Kandiwa: “Population Contributions to Global Income Inequality: A Fuller Account,” **CEPS/INSTEAD Working Paper No. 2013-28**, 2013.
- Ersezer, Devrim, Süleyman Ulutürk: “Türkiye’de 1980 Sonrası Dönemde Kamu Harcamalarının Gelir Dağılımı Üzerine Etkileri,” **İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Maliye Araştırma Merkezi Konferansları 46. Seri**, 2004, s. 149-168.
- Erosa Andries, Gustavo Ventura: “On Inflation as a Regressive Consumption Tax,” **Journal of Monetary Economics**, Vol. 49, No. 4, 2002, pp. 761-795.
- Felderer, Bernhard, Stefan Homburg: **Makro İktisat ve Yeni Ekonomi**, Çev. Osman Aydoğuş, Ankara, Efil Yayınevi, 2017.
- Fisher, Irving: **The Theory of Interest: As Determined By Impatience to Spend Income and Opportunity to Invest It**, USA, The Macmillan Company, 1930.
- Fischer, Stanley, Franco Modigliani: “Towards an Understanding of the Real Effects: And Costs of Inflation,” Cambridge, **NBER Working Paper Series 303**, 1978, pp. 1-37.
- Fox, Gerald T.: **U.S. Politics and the American Macroeconomy**, New York, USA, Business Expert Press, 2015.

- Franco, Chiara, Elisa Gerussi: “Trade, Foreign Direct Investments (FDI) and Income Inequality: Empirical Evidence from Transition Countries,” **The Journal of International Trade & Economic Development**, Vol. 22, No. 8, 2013, pp. 1131-1160.
- Frank, Robert H., Ben S. Bernanke, Kate Antonovics, Ori Heffetz: **Principles of Economics**, Sixth Edition, New York, USA, McGraw Hill Irwin, 2016.
- Friedman, Milton: “Choice, Change, and the Personal Distribution of Income,” **Journal of Political Economy**, Vol. 61, No. 4, 1953, pp. 277-290.
- Frisch, Helmut: **Theories of Inflation**, New York, USA, Cambridge University Press, 1983.
- Furceri, Davide, Prakash Loungani, Aleksandra Zdzienicka: “The Effects of Monetary Policy Shocks on Inequality,” **Journal of International Money and Finance**, Vol. 85, 2018, pp. 168-186.
- Galli, Rossana, van der Hoeven: “Is Inflation Bad for Income Inequality: The Importance of the Initial Rate of Inflation,” **Employment Paper 2001/29**, 2001, pp. 1-39.
- Ghossoub, Edgar A., Robert R. Reed: “Financial Development, Income Inequality, and the Redistributive Effects of Monetary Policy,” **Journal of Development Economics**, Vol. 126, 2017, pp. 167-189.
- Gujarati, Damodar: **Örneklerle Ekonometri**, Çev. Nasip Bolatoğlu, Ankara, BB101 Yayınları, 2016.

- Gurbanov, Asif: **Azerbaycan’da Gelir Dağılımı**, İstanbul, Lalezar Kitabevi, 2010.
- Güçlü, Sami, Mahmut Bilen: “1980 Sonrası Dönemde Gelir Dağılımında Meydana Gelen Değişmeler”, **Yeni Türkiye Dergisi**, Sayı 6, 1995.
- Gülmez, Ahmet, Nurullah Altıntaş: “Türkiye’de Ticari Açıklık ve Enflasyonun Gelir Dağılımına Etkisi: Ekonometrik Bir Analiz,” **Kafkas Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt 6, Sayı 9, 2015, s. 31-44.
- Güriş, Selahattin: “Panel Veri Modelleri,” **Uygulamalı Panel Veri Ekonometrisi**, Ed. Selahattin Güriş, İstanbul, Der Yayınları, 2018, s. 3-39.
- Hagger, A. J.: **Inflation: Theory and Policy**, London and Basingstoke, UK, Palgrave Macmillan, 1977.
- Hamisi, Salum Haji: “Relationship between Population and Income Distribution in Tanzania,” **International Journal of Innovative Science and Research Technology**, Vol. 4, No. 3, 2019, pp. 499-503.
- Haslag, Joseph, Lori L. Taylor: “A look at long-term developments in the distribution of income,” **Economic and Financial Policy Review**, 1993, pp. 19-30.
- He, Dong: “Turkey-Inflation and the Distribution of Income,” **MPRA Paper No. 9759**, 1999. pp. 1-21.

- Heer, Burkhard, Alfred
Maussner: “Distributional Effects of Monetary Policies in a New Neoclassical Model with Progressive Income Taxation,” **Computing in Economics and Finance**, 12, 2005, pp. 1-26.
- Heer, Burkhard, Bernd
Süssmuth: “Cold Progression and Its Effects on Income Distribution,” **CESifo Working Paper NO. 951**, 2003. pp. 1-35.
- Heilbroner, Robert L., Lester
C. Thurow: **The Economic Problem**, Fourth Edition, USA, Prentice-Hall, 1975.
- Heerink, Nico: **Population Growth, Income Distribution, and Economic Development Theory, Methodology, and Empirical Results**, Ed. by. John Ermisch, Bengt-Arne Wickstrom and Klaus F. Zimmermann, Berlin, Springer-Verlag, 1994.
- Hermes, Niels: “Does microfinance affect income inequality?” **Applied Economics Letters**, Vol. 46, No. 9, 2014, pp. 1021-1034.
- Hausman, J. A.: “Specification Tests in Econometrics,” **Econometrica**, Vol. 46, No. 6, 1978, pp. 1251-1271.
- Hülsmann, Jörg Guido: “Fiat Money and the Distribution of Incomes and Wealth,” **Document de travail du GRANEM No. 2013-02-039**, 2013, pp. 1-20.
- İncekara, Ahmet, Betül
Mutlugün: **İktisada Giriş**, İstanbul, Sentez Yayınları, 2015.

- Jalil Abdul: “Modeling Income Inequality and Openness in the Framework of Kuznets Curve: New Evidence from China,” **Economic Modelling**, Vol. 29, No. 2, 2012, pp. 309-315.
- Jauch, Sebastian, Sebastian Watzka: “Financial Development and Income Inequality: A Panel Data Approach,” **Empirical Economics**, Vol. 51, No. 1, 2016, pp. 291-314.
- Johnson, D.S., Shipp, S.: “Inequality and the Business Cycle: A Consumption Viewpoint,” **Empirical Economics**, Vol. 24, 1999, pp. 173-180.
- Jovanovic, Branimir: “How Does Inflation Redistribute Income?” çevrimiçi, <http://docplayer.net/124528661-How-does-inflation-redistribute-income.html>, Erişim Tarihi: 03.07.2019.
- Jäntti, Markus: “A More Efficient Estimate of the Effects of Macroeconomic Activity on the Distribution of Income,” **The Review of Economics and Statistics**, Vol. 76, No. 2, 1994, pp. 372-378.
- Jäntti, Markus, Stephen P. Jenkins: “Examining the Impact of Macro-economic Conditions on Income Inequality,” **Discussion Paper No. 364**, 2001, pp. 1-30.
- Kakwani, Nanak C.: **Income Inequality and Poverty: Methods of Estimation and Policy Application**, Washington, USA, Oxford University Press, 1980.

- Kazgan, Gülten: **İktisadi Düşünce Politik İktisadın Evrimi**, 20. Basım, İstanbul, Remzi Kitabevi, 2016.
- Kennedy, Peter: **Ekonometri Klavuzu**, 5. Baskı, Çev. Muzaffer Sarımeşeli, Şenay Açıkgöz, Ankara, Gazi Kitabevi, 2006.
- Khattak, Danish, Ayaz Muhammad ve Kashif Iqbal: “Determining the Relationship between Income Inequality, Economic Growth & Inflation,” **Journal of Social Economics**, Vol. 1, No. 3, 2014, pp. 104-114.
- Koutsoyiannis, A.: **Ekonometri Kuramı Ekonometri Yöntemlerinin Tanıtımına Giriş**, Çev. Ümit Şenesen, Gülay Günlük, Ankara, Verso Yayıncılık, 1989.
- Kuştepli, Yeşim, Umut Halaç: “Türkiye’de Genel Gelir Dağılımının Analizi ve İyileştirilmesi,” **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı 4, 2004.
- Kuznets, Simon: “Economic Growth and Income Inequality,” **American Economic Review**, Vol. 45, No. 1, 1955, pp. 1-28.
- Lahiri, Radhika, Shyama Ratnasiri: “A Political Economy Perspective on Persistent Inequality, Inflation, and Redistribution,” **Economic Modelling**, Vol. 27, No. 5, 2010, pp. 1199-2010.

- Lahiri, Radhika, Jayne Dillon:
 “Concerning Kuznets Curves, Persistent Inequality, Inflation, and Redistribution,” **International Atlantic Economic Society**, Vol. 13, No. 4, 2007, pp. 520-521.
- Laidler, David, Michael Parkin:
 “Inflation: A Survey,” **The Economic Journal**, Vol. 85, No. 340, 1975, pp. 741-809.
- Lakner, Christoph, Branko Milanovic:
 “Global Income Distribution: From the Fall of the Berlin Wall to the Great Recession,” **The World Bank Economic Review**, 2015, pp. 1-30.
- Levy, Daniel, Mark Bergen, Shantanu Dutta, Robert Venable:
 “The Magnitude of Menu Costs: Direct Evidence From Large U. S. Supermarket Chains,” **The Quarterly Journal of Economics**, Vol. 112, No. 3, 1997, pp. 791-825.
- Li, Hongyi, Heng-Fu Zou:
 “Inflation, Growth, and Income Distribution: A Cross-Country Study,” **Annals of Economics and Finance**, 3, 2002, pp. 85-101.
- Liao, Tim F.:
 “The Gini Unbound: Analyzing Class Inequality with Modelbased Clustering,” **Advances on Income Inequality and Concentration Measures**, Ed. by. Gianni Betti, Achille Lemmi, New York and London, Taylor & Francis, 2008, pp. 201-221.

- Liu, Xiaofeng, Hua Cao: “Inflation and Income Inequality in a Modified Cash-in-Advance Economy,” çevrimiçi, <http://citeseerx.ist.psu.edu/wiewdoc/summary?doi=10.1.1.490.6116>, Erişim Tarihi: 20.12.2019.
- Lorenz, M. O.: “Methods of Measuring the Concentration of Wealth,” **Publications of the American Statistical Association**, Vol. 9, No. 70, 1905, pp. 209-219.
- Lucas, Robert E., Jr.: “Inflation and Welfare,” **Econometrica**, Vol. 68, No. 2, 2000, pp. 247-274.
- Maestri, Virginia, Andrea Roventini: “Stylized Facts on Business Cycles and Inequality,” **Gini Discussion Paper 30**, 2012, pp. 1-47.
- Mankiw, Gregory: **Macroekonomi**, Ninth Edition, New York, USA, Worth Publishers, 2016.
- Mankiw, Gregory: **Makroekonomi**, Altıncı Baskı, Çev. Ed. Ömer Faruk Çolak, Ankara, Efil Yayınevi, 2017.
- Mankiw, Gregory: “Small Menu Costs and Large Business Cycles: A Macroeconomic Model of Monopoly,” **The Quarterly Journal of Economics**, Vol. 100, No. 2, 1985, pp. 529-532.
- Maurer, Maria Clara Rueda: “Inequality, Democracy and Inflation,” **SSRN**, 2008.

- Maurer, Maria Clara Rueda,
Pinar Ayşe Yeşin: “Income Inequality and Inflation,” **Swiss National Bank Working Papers**, 2004.
- Meh, Césaire A., Yaz
Terajima: “Unexpected Inflation and Redistribution of Wealth in Canada,” **Bank of Canada Review**, 2009, pp. 43-50.
- Menna, Lorenzo, Patrizio
Tirelli: “Optimal Inflation to Reduce Inequality,” **Review of Economic Dynamics**, Vol. 24, 2017, pp. 79-94.
- Meschi, Elena, Marco
Vivarelli: “Trade Openness and Income Inequality in Developing Countries,” **CSGR Working Paper Series 232/07**, 2007.
- Milanovic, Branko: “Determinants of Cross-Country Income Inequality An “Augmented” Kuznets Hypothesis,” **World Bank Policy Research Working Paper 1246**, 1994.
- Milanovic, Branko: “Global Income Inequality: What It is and Why It Matters,” **World Bank Policy Research Working Paper 3865**, 2006.
- Milanovic, Branko: “Global Income Inequality by the Numbers: in History and Now,” **World Bank Policy Research Working Paper 6259**, 2012.
- Minarik, Joseph J.: “The Size Distribution of Income During Inflation,” **The Review of Income and Wealth**, Vol. 25, No: 4, 1979, pp. 377-391.

- Mishkin, Frederich, S.: **Para, Bankacılık ve Finansal Piyasalar**, 8. Baskıdan Çeviri, Çev. Serçin Şahin, Serkan Çiçek, Çiğdem Boz, Ankara, Akademi Yayıncılık, 2011.
- Mishkin, Frederich, S.: **The Economics of Money, Banking & Financial Markets**, Ninth Edition, Boston, USA, Pearson Education, 2010.
- Mocan, N. H.: “Structural Unemployment, Cyclical Unemployment, and Income Inequality,” **The Review of Economics and Statistics**, Vol. 81, No. 1, 1999, pp. 122-134.
- Monnin, Pierre: “Inflation and Income Inequality in Developed Economies,” **CEP Working Paper 2014/1**, 2014, pp. 1-25.
- Morsy, Hanan: “Unemployed in Europe,” **Finance & Development**, Vol. 48, No. 3, 2011.
- Nantob, N'Yilimon: “Income Inequality and Inflation in Developing Countries: An Empirical Investigation,” **Economics Bulletin**, Vol. 35, Issue. 4, 2015, pp. 2888-2902.
- Okun, Arthur M.: **Equality and Efficiency: The Big Tradeoff**, Washington, Brookings Institution Press, 2015.
- Özbilen, Şevki: **Maliye Politikası**, Bursa, Ezgi Kitabevi, 1998.

- Özdemir, M. Çağlar: “Gelir Eşitsizliği Ölçüm Yöntemleri,” **Gelir Dağılımı ve Yoksulluk**, Ed. M. Çağlar Özdemir, Emel İslamoğlu, Ankara, Ezgi Kitapevi, 2017, s. 77-110.
- Özgüler, Verda Canbey: **Gelir, Servet ve Yoksulluk**, İstanbul, Cinius Yayınları, 2014.
- Öztürk, Nazım: **Gelir Dağılımının İktisadi Analizi**, Bursa, Ekin Yayınevi, 2017.
- Pamuk, Şevket: **Türkiye’nin 200 Yıllık İktisadi Tarihi**, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2017.
- Parasız, İlker: **Makro İktisat**, 9. Baskı, Bursa, Ezgi Kitapevi, 2006.
- Park, Cyn-Young, Rogelio V. Mercado, Jr.: “Financial Inclusion, Poverty, and Income Inequality in Developing Asia,” **Adb Economics Working Paper Series No:426**, 2015, pp. 1-17.
- Parkin, Michael: **Economics**, Tenth Edition, Boston, USA, Pearson Education, 2010.
- Paya, Merih: **Makro İktisat**, 4. Baskı, İstanbul, Türkmen Kitapevi, 2013.
- Piketty, Thomas: **Yirmi Birinci Yüzyılda Kapital**, Çev. Hande Koçak, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2015.

- Prachowny, Martin F. J.: **Money in the Macroeconomy**, New York, USA, Cambridge University Press, 1985.
- Rice, G. Randolph, Gabriel A. Lozada: "The Effects of Unemployment and Inflation on the Income Distribution: A Regional View," **Atlantic Economic Journal**, Vol. 11, Issue. 2, 1983, pp. 12-21.
- Rockoff, Hugh: **Drastic Measures A History of Wage and Price Controls in the United States**, Cambridge, United Kingdom, Cambridge University Press, 1984.
- Rodgers, Gerry: "Population Growth, Inequality, and Poverty" **International Labour Review**, Vol. 122, No. 4, 1983, pp. 443-460.
- Romer, Christina D., David H. Romer: "Monetary Policy and the Well-Being of the Poor," Cambridge, **NBER Working Paper Series 6793**, 1998, pp. 1-40.
- Rose, Sara, Crina Viju: "Income Inequality in Post-Communist Central and Eastern European Countries," **Eastern Journal of European Studies**, Vol. 5, No. 1, 2014, pp. 5-19.
- Sachs, Jeffrey D.: "Social Conflict and Populist Policies in Latin America," **NBER Working Paper Series 2897**, 1989, pp. 1-33.
- Sahota, Gian Singh: "Theories of Personal Income Distribution: A Survey," **Journal of Economic Literature**, Vol. 16, No. 1, 1978, pp. 1-55.

Samuelson, Paul A., William
D. Nordhaus:

Economics, Nineteenth Edition, New York,
USA, McGraw Hill Irwin, 2010.

Saraç, Taha Bahadır, Kadir
Karagöz:

“Türkiye’de Tüketici ve Üretici Fiyatları
Arasındaki İlişki: Yapısal Kırılma ve Sınır
Testi,” **Maliye Dergisi**, Sayı 159, 2010.

Sarel, Michael:

“How Macroeconomic Factors Affect Income
Distribution: The Cross-Country Evidence,”
IMF Working Paper 97/152, 1997, pp. 1-25.

Savaş, Vural Fuat:

İktisatın Tarihi, 4. Baskı, Ankara, Siyasal
Kitapevi, 2007.

Schiller, Bradley R.:

The Macro Economy Today, Eleventy
Edition, New York, USA, McGraw Hill Irwin,
2008.

Scholte, Jan Aart:

Globalization, Basingstoke, Palgrave
Macmillan, 2005.

Schuettinger, Robert L.,
Eamonn F. Buder:

**Forty Centuries of Wage and Price
Controls: How Not to Fight Inflation**,
Washington, USA, The Heritage Foundation,
1979.

Sehrawat, Madhu, A. K. Giri:

“Financial Development and Income
Inequality in India: an Application of ARDL
Approach,” **International Journal of Social
Economics**, Vol. 42, No. 1, 2015, pp. 64-81.

- Sen, Amartya: “Inequality, Unemployment and Contemporary Europe,” **International Labour Review**, Vol. 136, No. 2, 1997, pp. 155-171.
- Sen, Amartya, James E. Foster: **On Economic Inequality**, New York, USA, Oxford University Press, 1997.
- Seyidoğlu, Halil: **Uluslararası İktisat**, İstanbul, Güzem Can Yayınları No:32, 2017.
- Shahbaz, Muhammad, Awiral Tiwari ve Sherafatian: “Financial Development and Income Inequality: Is there any Financial Kuznets Curve in Iran,” **MPRA Paper No. 40899**, 2012.
- Shahbaz, Muhammad, Faridul Islam: “Financial Development and Income Inequality in Pakistan: An Application of ARDL Approach,” **MPRA Paper No. 28222**, 2011.
- Siami-Namini, Sima, D. Hudson: “Inflation and Income Inequality in Developed and Developing Countries,” **Southern Economics Association Conference**, 2015.
- Sieron, Arkadiusz: “Inflation and Income Inequality,” **Prague Economic Papers**, Vol. 26, No. 6, 2017, pp. 633-645.
- Silber, Jacques, Ben-Zion, Zilderfarb: “The Effect of Anticipated and Unanticipated Inflation on Income Distribution: The Israeli Case,” **Journal of Income Distribution**, Vol. 4, No. 1, 1995, pp. 41-49.

- Siringi, E. M., Manaseh Oiro: “Impact of Inflation on Income Inequality: Lessons from Kenyan Economy,” **Asian-African Journal of Economics and Econometrics**, Vol. 11, No. 1, 2011, pp. 113-134.
- Solt, Frederick: “Measuring Income Inequality Across Countries and Over Time: The Standardized World Income Inequality Database,” **SWIID Version 8.1**, 2019, pp. 1-9.
- Solt, Frederick: Veriler, <https://fsolt.org/swiid/>, Erişim: 05.10.2019.
- Stiglitz, Joseph E.: **Eşitsizliğin Bedeli**, Çev. Ozan İşler, İstanbul, İletişim Yayınları, 2016.
- Stiglitz, Joseph E., Carl E. Walsh: **Economics**, Fourth Edition, New York, USA, W. W. Norton & Company, 2006.
- Stiglitz, Joseph E., John Driffill: **Economics**, New York, USA, W. W. Norton & Company, 2000.
- Şengül, Ümran, Seyedhadi Eslemian, Miraç Eren: “Türkiye’de İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflamasına Göre Düzey 2 Bölgelerinin Ekonomik Etkinliklerinin VZA Yöntemi ile Belirlenmesi ve Tobit Model Uygulaması,” **Yönetim Bilimleri Dergisi**, Cilt 11, Sayı 21, 2013.
- Tarı, Recep: **Ekonometri**, 12. Baskı, İstanbul, Küv Yayınları, 2016.

Teyyare, Erdoğan, Kübra
Sayaner:

“Türkiye’de Gelir Eşitsizliğinin Maliye Politikası Araçları ve Kurumsal Faktörler Açısından Analizi ve Çözüm Önerileri,” **Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 8, Sayı 16, 2018.

Thalassinou, Eleftherios,
Erginbay Uğurlu, Yusuf
Muratoğlu:

“Income Inequality and Inflation in the EU,” **European Research Studies**, Vol. XV, Issue. 1, 2012, pp. 127-140.

Topuz, Seher Gülşah, Özcan
Dağdemir:

“Ekonomik Büyüme ve Gelir Eşitsizliği İlişkisi: Kuznets Ters-U Hipotezi’nin Geçerliliği,” **Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt 11, Sayı 3, 2016, s. 115-130.

Topuz, Seher Gülşah, Özcan
Dağdemir:

“Finansal Gelişme ve Gelir Eşitsizliği: Bir Panel Veri Analizi,” **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt 16, Sayı 3, 2016, s. 19-34.

Tucker, Irvin B.:

Survey of Economics, Eighth Edition, USA, Cengage Learning, 2013.

Türk Sanayicileri ve
İşadamları Derneği
(TÜSİAD):

Türkiye’de Bireysel Gelir Dağılımı ve Yoksulluk Avrupa Birliği ile Karşılaştırma, İstanbul, Lebib Yalkın Yayınları ve Basım İşleri A.Ş., Yayın No. TÜSİAD-T/2000-12/295, 2000.

- Tyson, Laura D'Andrea: “Commentary: How Can Economic Policy Strike a Balance between Economic Efficiency and Income Equality? Income Inequality: Issues and Policy Options,” **Kansas, MO: Federal Reserve Bank of Kansas City**, 1998, pp. 337-343.
- Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası (TCMB): Enflasyon ve Fiyat İstikrarı, www.tcmb.gov.tr, Erişim Tarihi: 12.09.2019.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK): İstatistikler, <http://www.tuik.gov.tr>, Erişim Tarihi: 30.09.2019.
- Ünsal, Erdal: **Makro Ekonomi**, 11. Baskı, Ankara, Murat Yayınları, 2017.
- Tiwari, Aviral Kumar, Muhammad Shahbaz, Faridul Islam: “Does financial development Increase Rural-Urban Income Inequality? Cointegration Analysis in the case of Indian Economy,” **International Journal of Social Economics**, Vol. 40, No. 2, 2013, pp. 151-168.
- Uluslararası Çalışma Örgütü: Veriler, <https://www.ilo.org/global/statistics-and-databases/lang--en/index.htm>, Erişim Tarihi: 12.08.2019.
- Uysal, Soner, Nursen Vatansever Deviren: “Küreselleşmenin Gelir Eşitsizliğine Olan Etkisinin Analizinde Yeni Bir Yöntem: Küresel Gelir Dağılımı Endeksi,” **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt 9, Sayı 44, 2016.

Üzümcü, Adem, Mustafa
Korkat:

“Türkiye’de Gelir Dağılımı Adaletsizliği ve Yoksullukla Mücadelede Sosyal Yardımların Gelişimi (2003-2012),” **Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt 5, Sayı 8, 2014.

Van Wijck, Peter:

“Cyclical and Political Influences on the Size Distribution of Income in the US (1959-1989),” **Applied Economics**, No. 24, 1992, pp. 169-173.

Varlier, Oktay:

Türkiye’de Kazanç Eşitsizliklerinin Nedenleri, Ankara, Gazi Üniversitesi Yayınları No:13, 1982.

Walsh, James P., Jiangyan
Yu:

“Inflation and Income Inequality: Is Food Inflation Different?” **IMF Working Paper 12/147**, 2012, pp. 1-21.

Wooldridge, Jeffrey M.:

Ekonometriye Giriş Modern Yaklaşım, Dördüncü Baskıdan Çeviri, Çev. Ed. Ebru Çağlayan, Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık, 2013.

Yao, Shujie:

Economic Growth, Income Distribution and Poverty Reduction in Contemporary China, New York and London, Taylor & Francis, 2005.

Yar, Nazım:

Türkiye’de Gelir Dağılımı & Yoksulluk, Ankara, Global Politika ve Strateji 2, 2015.

Yeldan, Erinç:

İktisadi Büyüme ve Bölüşüm Teorileri, Ankara, Efil Yayınevi, 2011.

- Yerdelen Tatoğlu, Ferda: **Panel Veri Ekonometrisi Stata Uygulamalı**, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım, 2012.
- Yerdelen Tatoğlu, Ferda: **Panel Zaman Serileri Analizi Stata Uygulamalı**, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım, 2017.
- Yıldırım, Kemal, Doğan Karaman, Murat Taşdemir: **Makro Ekonomi**, 12. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2014.
- Yoshino, Osamu: “Size Distribution of Workers’ Household Income and Macroeconomic Activities in Japan: 1963-88,” **Review of Income and Wealth**, Vol. 39, No. 4, 1993, pp. 387-402.
- Yue, Ho-Yin: “Income Inequality, Economic Growth and Inflation: A Study on Korea,” **International Journal of Economics and Research**, Vol. 2, No. 5, 2011, pp. 14-21.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Ömer Fazıl Emek
Doğum Yeri ve Tarihi	Erzurum, 08.10.1984
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, 2007
Yüksek Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, 2016
Doktora Öğrenimi	İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, 2020
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
İş Deneyimi	
Çalıştığı Sektörler	Bankacılık (Uzman) 2008-2013, Üniversite (Öğr. Gör.) 2013- (Devam)
İletişim	
E-Posta Adresi	omerfazilemek@artuklu.edu.tr ofemek@gmail.com